

JOHN FANTE

bahara kadar bekle, bandini

çeviri: avi pardo

BAHARA KADAR BEKLE, BANDINI

JOHN FANTE

Çeviri
Avi PARDO

PARANTEZ YAYINLARI

sevgi ve bağlılıkla annem,
Mary Fante'ye;
sevgi ve hayranlıkla babam,
Nick Fante'ye.

Derin kar tabakasını tekmeleye tekmeleye ilerliyordu. Bezgindi. Adı Svevo Bandini'ydi ve sokağın iki blok aşağısında oturuyordu. Üşümüştü, ayakkabılarının altı delikti. Daha o sabah ayakkabılarının altındaki delikleri makarna kutusundan kopardığı karton parçalarıyla içerden kapatmıştı. Makarna kutusunun içindeki makarnaların parası ödenmemişti. Karton parçalarını ayakkabılarının içine yerleştirirken aklından geçirmişti bunu.

Nefret ediyordu kardan. Duvarcı ustasıydı ve kar, tuğlaların arasına sürdüğü harcın donması demekti. Evinin yolunu tutmuştu, ama ne manası vardı eve gitmenin? İtalya'da, Abruzzi'de küçük bir çocukken de nefret etmişti kardan. Güneş yok, iş de yok. Artık Amerika'daydı, Colorado'nun Rocklin kasabasında. Az önce Majestik Bilardo salonundan çıkmıştı. İtalya'da da birkaç kilometre batıdaki beyaz dağları andıran dağlar vardı. Dünyaya ağaçtan meyve misali düşmüş beyaz, devasa bir giysiydi dağlar. Yirmi yıl önce, yirmi yaşındayken, tam bir hafta açlık çekmişti o vahşi beyaz giysinin eteklerinde. Bir dağ evine şömine inşa etmişti. Tehlikeliydi dağlar kışın. Tehlikenin canı cehenneme demişti, çünkü gençti, Rocklin'de bir sevgilisi vardı, paraya ihtiyacı vardı. Ama dağ evinin çatısı bunaltıcı karın ağırlığına dayanamayıp çökmüştü.

Sürekli taciz ediyordu onu o harikulade kar. Kaliforniya'ya neden gitmediğini bir türlü anlayamıyordu. Hayatını Colorado'da, diz boyu karın içinde sürdürüyordu, çünkü çok geçti artık. Beyaz ve harikulade kar, beyaz ve harikulade karısını anımsatıyordu ona; bembeyaz, doğurgan, sokağın iki blok ötesinde beyaz bir yatağa uzanmış. Walnut Sokağı, 456 numara, Rocklin, Colorado.

Gözleri sulandı Svevo Bandini'nin soğuktan. Kahverengi ve yumuşaktı gözleri, bir kadının gözleri. Doğumda annesinden çalmıştı gözlerini -çünkü Svevo Bandini'nin doğumundan sonra annesinin sağlığı hiçbir zaman eskisi gibi olmamış, gözleri giderek hastalanmış, ölünce de yumuşak kahverengi gözleri Svevo'ya miras kalmıştı.

Svevo Bandini doksan kilo ağırlığındaydı ve yuvarlak omuzlarını sıkıp içlerindeki yılanları hissetmeyi seven Arturo adında bir oğlu vardı. Güzel adamdı Svevo Bandini, sırf kas; kasığındaki kası düşünür düşünmez bahar karları gibi eriyen Maria adında bir de karısı vardı. Öyle beyazdı ki Maria, ona bakmak onu zeytinyağı tabakasının arkasından görmek gibiydi.

Dio Cane. Dio Cane. Tanrı köpektir anlamına gelir, böyle diyordu Svevo Bandini kara. Ne gereği vardı on dolar kaybetmenin Majestik Bilardo'daki poker oyununda? Yoksul bir adamdı, üç çocuğu vardı; ne makarnanın parası ödenmişti, ne de üç çocuğunun ve makarnanın içinde bulunduğu evin parası. Tanrı köpektir.

Svevo Bandini'nin karısı asla, bana çocuklar için yemek parası bırak, demezdi; ama iri kahverengi gözleri vardı karısının, aşk hastalığına tutulmuş parlak gözler; ve tuhaf bakardı o gözler Svevo'ya, belli etmeden ağzının, gözlerinin, kulaklarının, midesinin ve ceplerinin içine bakar gibi. Hüzün verici bir biçimde öyle zekiydi ki o gözler, Majestik Bilardo o gün iyi iş yapmışsa bunu hemen sezerlerdi. Ne gözler! Svevo'yu olduğu ve olmayı umduğu gibi görür, ama ruhuna asla bakmazlardı.

Bu da hayli tuhaftı, çünkü canlı ya da cansız her şeye ruh olarak bakan bir kadındı Maria Bandini. Ruhun ne olduğunu bilirdi Maria. Ne olduğunu bildiği ölümsüz bir şeydi ruh. Üzerinde tartışmayacağı ölümsüz bir şeydi ruh. Ölümsüz bir şeydi ruh. Her ne idiye ruh, ölümsüzdü.

Beyaz bir dua tespahi vardı Maria'nın, o kadar beyazdı ki kara düşse asla bulamazdınız; Svevo Bandini'nin ve çocuklarının ruhu için dua ederdi dua tespahiyle. Ve zaman bulamadığı için, bu dünyanın bir yerinde, sessiz bir manastırda, bir rahibenin, birinin, herhangi birinin, Maria

Bandini'nin ruhu için dua edecek zamanı bulmasını umardı.

Beyaz bir yatak bekliyordu Svevo Bandini'yi, içinde sıcacık karısının onu beklediği bir yatak, ve karı tekmelerken bir yandan da bir gün icat edeceği bir şeyi düşünüyordu: kar pulluğu. Puro kutularından minyatürünü bile yapmıştı. Üzerine düşmeye degecek bir fikirdi. Sonra tenine soğuk metal değmişçesine titredi; soğuk kış gecelerinde sıcak yatağa girip Maria'nın yanına uzandığında dua tespihinin soğuk haçının tenine kıs kıs gülen küçük bir yılan gibi dokunuşunu, hızla yatağın soğuk tarafına kaçışını anımsadı; yatak odasını düşündü sonra, parası ödenmemiş evin yatak odasını, sabırla tutkusunu bekleyen beyaz karısını; dayanamayacağını hissedince de kaldırımından inip derin kara girdi, öfkesini kardan almaya çalıştı. *Dio Cane. Dio Cane.*

Arturo adında on dört yaşında bir oğlu vardı, Arturo'nun da bir kızıağı. Parası ödenmemiş evinin bahçesine girdiğinde ayakları birden yerden kesildi, sırtüstü yatarken buldu kendini karın içinde. Arturo'nun kızıağı hareket halindeydi hâlâ, kar bezgini leylak çalılığına doğru kayıyordu. *Dio Cane!* Bin kere tembihlemişti o piçe kızıağını yol üstünde bırakmamasını. Kar soğuğunun ellerine çılgın karıncalar gibi saldırdığını hissetti Svevo Bandini. Ayağa kalktı, gözlerini gökyüzüne doğru kaldırdı, Tanrı'ya yumruğunu salladı ve öfkesiyle bir kez daha yere kapaklanmasına ramak kaldı. Ah, şu Arturo. O piç kurusu! Kızıağı leylak çalılığının altından alıp kararlı bir şeytanlıkla ayaklarını sökmeye koyuldu. Sökme işlemini bitirdiğinde, ancak o zaman hatırladı kızıağın yedi dolar elli sente patladığını. Eliyle paltosundaki karı süpürdü, dizlerinde ayakkabılarının üzerinden giren karın o tuhaf ve sıcak duygusu. Yedi dolar elli senti çöpe atmıştı. *Diavolo!* Yeni bir kızak alsın kendine piç kurusu. Yeni bir kızıağı yeğlerdi zaten.

Parası ödenmemişti evin. Düşmanıydı o ev. Sesi vardı, sürekli konuşurdu onunla, bir papağan gibi aynı şeyleri tekrar edip dururdu. Ön balkona basıp döşemeyi ne zaman gıcırdatsa şöyle derdi ev küstahlıkla: bana sahip değilsin, Svevo Bandini, hiçbir zaman da olamayacaksın. Ön kapının tokmağını her ellediğinde aynı şeyi duyuyordu. Budalaca bağımsızlığıyla on beş yıldan beri başının etini yiyip çileden çıkarıyordu Svevo'yu lanet ev. Altına dinamit döşeyip havaya uçurmayı arzuladığı günler bile olmuştu. Bir zamanlar bir tür meydan okuma olmuştu o ev, onu elde edemediği için Svevo'yla alay eden bir kadın misali. Ama on üç yıldan sonra Svevo yılmış, yorulmuş, ev daha da küstahlaşmıştı. Umursamıyordu artık Svevo.

Evin sahibi olan banker bir numaralı düşmanıydı Svevo'nun. Adamın yüzünün hafızasında belirmesi yüreğini öfkeyle gümbürdetmeye yetiyordu. Banker Helmer. Pislik. O güne kadar defalarca Helmer'in karşısına dikilip ailesini geçindirmeye yetecek kadar para kazanamadığını söylemek zorunda kalmıştı. Ortadan özenle ayrılmış saçları, yumuşak elleri ve Svevo ona evin taksitini ödeyemeyeceğini söylediğinde istiridye gibi bakan gözleriyle, Helmer. Bunu defalarca yapmak zorunda kalmış, Helmer'in yumuşak elleri her seferinde asabını bozmuştu. O tür bir adamla konuşamazdı. Nefret ediyordu Helmer'dan. Onun boynunu kırmak, yüreğini söküp iki ayağıyla üzerinde tepinmek istiyordu. Bazen Helmer'ı düşünüp söylenmeye başlardı: O gün gelecek! O gün gelecek! Ev ona ait değildi, kapının tokmağına dokunmak bunu hatırlamasına yetiyordu.

Adı Maria'ydı ve karanlıklar aydınlanırdı onun siyah gözlerinde. Parmak uçlarına basarak köşedeki iskemleye, yeşil perdesi çekilmiş pencerenin önündeki iskemleye gitti Bandini. İki dizi de takırdadı otururken. İki çan çınlamasından farksızdı Maria için dizlerinin takırtısı; bir kadının kocasını bu denli sevmesinin ne kadar aptalca olduğunu düşündü Svevo. Buz gibiydi oda. Her nefes verişinde buhar çıkıyordu dudaklarının arasından. Ayakkabılarının bağcıklarını çözmeye çalışırken homurdandı bir süre. Hep bela olurdu başına bağcıkları. *Diavolo!* Ölüm döşğinde bir ihtiyar olmadan önce öğrenebilecek miydi bağcıklarını herkes gibi bağlamayı?

“Svevo?”

“Evet.”

“Koparma onları, Svevo. Işığı aç, ben çözerim. Öfkelenip koparma onları.”

Büyük Allahım! Tatlı Meryem! Bakar mısınız şu kadına? Öfkelenmek mi? Ne vardı öfkelenecek? Yumruğunu pencere camına indirmek geldi içinden! Tırnaklarıyla bağcıklarındaki düğümleri çözmeye çalıştı. Bağcıklar! Ne gerek vardı bağcıklara? Ihhh. Ihhh. Ihhh.

“Svevo?”

“Ne var?”

“Ben çözerim. Işığı aç.”

Kar soğuğu parmaklarını ipnotize etmişse tel örgü denli çetin cevizdir düğüm. Kolunu ve omzunu kullanarak sabırsızlığını dışa vurdu. Bağcık ses çıkararak koptu, iskemleden yuvarlanıyordu Svevo az kalsın. Önce Svevo iç geçirdi, sonra karısı.

“Ah, Svevo, yine kopardın onları.”

“Ne yani, ayakkabıyla mı girseydim yatağa?”

Çıplak uyurdu, nefret ederdi çamaşırdan; ama yılda bir kez, ilk karla birlikte, köşedeki iskemlenin üzerinde onun için konmuş uzun çamaşır olurdu mutlaka. Bir keresinde bu türden bir koruma önlemine dudak bükmişti: grip ve zatürreeden ölüyordu az kalsın o kış; o kış ölüm döşeğinden kalkmış, ateşler içinde yanarak, haplardan ve şuruplardan iğrenmiş biri olarak mutfığa gidip yarım düzine sarımsak soğanını zorla yutmuş, sonra yatağa dönüp ölümle cebelleşmişti. Maria kocasının hayatını dualarının kurtardığından emindi, bu yüzden o günden sonra Svevo’nun ilacı sarımsak olmuştu; ama Maria sarımsağın zaten Tanrı’dan geldiğini iddia ediyordu, bu da tartışılamayacak kadar saçmaydı Svevo’ya göre.

Erkek adamdı Svevo, kendini uzun çamaşırda görmeye tahammülü yoktu. O Maria’ydı, kocasının çamaşırındaki her leke, her düğme ve lif, her koku, göğüs uçlarını dünyanın merkezinden gelen bir neşeyle ağrıttırdı. On beş yıllık evliyidiler, ağzı laf yapardı Svevo’nun, her konuda fikir sahibiydi; ama “seni seviyorum” sözcükleri dökülmezdi ağzından asla. O karısıydı, çok az konuşurdu; ama “seni seviyorum” sözcükleriyle zaman zaman kocasını usandırırdı.

Yatağın kenarına gitti, ellerini yorganın altına sokup dua tespihini arandı. Sonra yatağa girip deli gibi sarıldı karısına, kolları kollarının üzerine bağlanmış, bacakları bacaklarına kenetlenmiş. Tutku değildi, kış gecesinin soğuguydu sadece; ve Maria onu hüznü ve sıcaklığıyla ilk görüşünde cezbetmiş fırın gibi kadındı. On beş kış, her gece, bedenini buz gibi ayaklarına, ellerine, kollarına sevgiyle açan sıcak bir kadın; böylesi bir sevgiyi düşünüp iç geçirdi Svevo.

Oysa yarım saat önce son on dolarını kaptırmıştı Majestik Bilardo’ya. Gölgesinde kendi zayıflığını gizleyebileceği bir kusuru olsaydı şu kadının hiç olmazsa. Teresa DeRenzo mesela. Onunla evlenmeyi düşünmüştü önce, ama kadın savurgan ve gevezeydi, nefesi lağım gibi kokardı; bunlar yetmezmiş gibi son derece güçlü ve kaslı bir yapıya sahip olduğu halde Svevo’nun kollarında narin ve kırılgan bir kadın gibi davranırdı. Üstelik Svevo’dan daha uzundu! Teresa gibi bir karısı olsaydı Majestik Bilardo’da bir poker partisinde on doları gönül rahatlığıyla kaybedebilirdi. O iğrenç nefesini, gevezeliğini düşünüp Tanrı’ya ona alın teriyle kazandığı parasını yutulma fırsatı tanıdığı için şükrederdi. Ama Maria’yla farklıydı.

“Arturo mutfak penceresinin camını kırdı,” dedi Maria.

“Kırdı mı? Nasıl?”

“Frederico’nun başını camdan iterek.”

“Orospu çocuğu.”

“İsteyerek olmadı. Oyun oynuyorlardı.”

“Sen ne yaptın? Hiçbir şey yapmadın, değil mi?”

“Frederico’nun başına tentürdiyot sürdüm. Küçük bir kesik sadece. Önemli değil.”

“Önemli değil mi? Ne demek, önemli değil? Arturo’ya ne yaptın?”

“Çok öfkelenmişti. Sinemaya gitmek istiyordu.”

“Yolladın mı?”

“Çocuklar sinemaya gitmeyi sever.”

“Piç kurusu!”

“Svevo, neden küfrediyorsun? Öz oğlun o senin.”

“Sen şımartın onu. Hepsini sen şımartın.”

“O da senin gibi, Svevo. Sen de yaramaz bir çocuktun.”

“Ben mi? Ben erkek kardeşimin başını hiç camdan itmedim.”

“Senin hiç erkek kardeşin olmadı, Svevo. Ama bir keresinde babanı merdivenden aşağı itip kolunu kırdın.”

“Canım, benim suçum mu babam... Aman, boş ver.”

Ona biraz daha sokulup yüzünü örgülü saçlarına gömdü. August’un, üçüncü oğullarının doğumundan beri sağ kulağı kloroform kokuyordu. On yıl önce hastaneden getirmişti o kokuyu: ona mı öyle geliyordu yoksa? Bu konuyu karısıyla yıllarca tartışmış, Maria sağ kulağının kloroform koktuğunu her seferinde inkar etmişti. Çocuklar bile annelerinin sağ kulağını koklamış, kloroform kokusunu alamamışlardı. Oradaydı ama, hep vardı; o gece doğum koğuşunda, doğumdan sonra, ölüme çok yakın ama hâlâ hayatta olan karısını öpmek için eğildiğinde burnuna gelen koku.

“Ne olmuş babamı merdivenden aşağı ittiysem? Ne alakası var?”

“Seni de ben mi şımarttım? Sen şımarık mısın?”

“Ne bileyim ben?”

“Sen şımarık değilsin.”

Nasıl bir mantıktı bu? Tabii ki şımarıktı! Teresa DeRenzo ona kötü, bencil ve şımarık olduğunu söyleyip dururdu. Hoşlanırdı bunu duymaktan. Ve o kız -neydi adı- Carmela, Carmela Ricci, Rocco Saccone’nin arkadaşı, o da Svevo’ya şeytanın teki olduğunu söylerdi sürekli; üniversite bitirmiş, son derece zeki bir kızdı Carmela, Colorado Üniversitesi’nden mezundu ve Svevo’ya harikulade bir düzü, tehlikeli bir canavar, bir genç kız için ciddi bir tehlike olduğunu söylemişti. Ama Maria -ah, o Maria’ya sorarsan bir melekti Svevo, ekmek kadar temiz. Peh! Maria ne biliyordu ki? Üniversite bitirmemişti, lise mezunu bile değildi.

Lise mezunu bile. Adı Maria Bandini’ydi, ama kızlık adı Maria Toscana’ydi ve liseyi bile bitirememişti. İkisi kız biri erkek üç çocuklu bir ailenin en küçüğüydü. Tony ve Teresa -ikisi de liseden mezun olmuşlardı. Ya Maria? Ailenin laneti üzerineydi, her şeyi kendi bildiği gibi yapıp liseden mezun olmayı reddeden bu kız Toscanalar’ın en aşağılık ferdiydi. Cahil Toscana. Lise

diploması olmayan Toscana -bir şey kalmamıştı oysa diplomayı almasına, üç buçuk yıl lisede dirsek çürütmüş ama yine de alamamıştı diplomayı. Tony ve Teresa almışlardı diplomalarını, Rocco'nun arkadaşı Carmela Ricci Colorado Üniversitesi diploması bile almıştı. Tanrı Svevo'ya karşıydı. Bu kadar kadın varken, şu yanında yatan, lise diploması bile olmayan kadına aşık olmuştu.

“Noel’e bir şey kalmadı, Svevo,” dedi Maria. “Bir dua et. Tanrı’dan mutlu bir Noel dile.”

Adı Maria’ydı ve ona sürekli zaten bildiği bir şeyler söylüyordu. O söylemese Noel’e bir şey kalmadığını bilmiyor muydu sanki? Aralık ayının beşiydi. Bir adam Perşembe günü karısıyla yatağa girdiğinde karısının ona ertesi günün Cuma olduğunu söylemesine gerek var mıydı? Ve o velet, Arturo -kızak tutkunu bu oğul da bir tür lanetten başka bir şey değildi. *Ah, povera Amerika!* İyi bir Noel dilemekmiş! Peh.

“Yeterince ısındın mı, Svevo?”

Başlıyordu yine, sürekli yeterince ısınıp ısınmadığını sorardı. Bir elli boyunda bir kadındı ve onun uyuyup uyumadığından asla emin olamazdı Svevo, o kadar sessizdi. Yatağın kendine ait yarısında dua tespihini çekip iyi bir Noel dileğinde bulunmaktan mutlu hayalet gibi bir eş. Şu yobaz kadının işgal ettiği evin parasını ödeyemeyişinde şaşılacak ne vardı? Kocasını kendine rağmen dürtüp çalışmaya teşvik edecek bir kadın gerekti erkeğe. Ama Maria? Ah, povera Amerika!

Yatağın kendi tarafından usulca kayıp kalktı Maria, ayak parmakları karanlıkta şaşmaz bir isabetle halının üzerindeki terliklerini buldu. Önce banyoya, sonra da çocukları yoklamaya gideceğini adı gibi biliyordu Svevo; uykudan önce son yoklama. Sürekli üç oğlunu yoklamak için yataktan çıkan bir eş. Ah, ne hayat! *Io sono fregato!*^[1]

Karısı tek kelime etmeden yataktan çıkıp duran bir adam nasıl uyuyabilirdi ki? Majestik Bilardo'nun Allah belasını versin! Ful dam yakalamıştı, üç kız iki dokuz, ve kaybetmişti. *Madonna!* Mutlu bir Noel için dua etmeliymiş! Bahtsızlığı yetmezmiş gibi bir de Tanrı'yla mı konuşacaktı! Varsa Tanrı, cevap vermeliydi -neden?

Yataktan nasıl usulca kalkmışsa, öyle döndü yanına.

“Frederico üşütmüş,” dedi.

O da üşütmüştü-ruhunu üşütmüştü. Oğlu Federico burnunu çekmeye görsün, Maria hemen göğsünü vikse ovar, bütün gece uyumaz, sürekli Federico'nun hastalığından söz ederdi; ama Svevo Bandini tek başına acı çekerdi -bedenen değil; daha da kötü, ruhen. İnsanın ruhunda çektiği acıdan daha büyük acı var mıydı dünyada? Maria ona yardımcı oluyor muydu? Bir kez olsun içinde bulundukları zor durumdan nasıl etkilendiğini sormuş muydu? Bir kez olsun, Svevo, canım benim, ruhun nasıl bu günlerde, diye sormuş muydu? Mutlu musun, Svevo? Bu kış iş bulabilecek misin, Svevo? *Dio Maledetto!* Ve mutlu bir Noel istiyordu! Üç oğul ve bir eşle kendini bir başına hissederken nasıl mutlu bir Noel diyebilirdin ki? Ayakkabıların altı delik, pokerde şans yok, iş yok, allahın cezası kızağa takılıp boyunun kırmaya ramak kalmış -ve mutlu bir Noel istiyor! Milyoner miydi? Olabilirdi, doğru kadınla evlenmiş olsaydı. Kafası çalışmıyordu ama.

Adı Maria'ydı ve Svevo yatağın yumuşaklığının altından çekildiğin hissetti ve gülümsemeden edemedi çünkü koynuna girmek üzere olduğunu biliyordu, ve dudakları aralandı onları kabul etmek için -, dudaklarında gezinip onu güneşin içinde sıcak bir gezegene götüren minik bir elin üç parmağı; sonra usulca nefesini üfledi burun deliklerine arzulu dudaklarından.

“*Cara sposa,*” dedi. “Sevgili karım.”

Dudakları nemliydi ve onları gözlerinin üzerinde gezdirdi. Svevo gülümsedi hafifçe.

“Öldüreceğim seni,” diye fısıldadı.

Maria güldü, sonra kulak kesilip yan odada hâlâ uyumamış olan çocukların seslerini dinledi.

“*Che sara, sara,*” dedi. “Her şey olacağına varır.”

Adı Maria’ydı ve öyle sabırlıydı ki onu beklerken, kasığındaki kasa dokunarak, öyle sabırlı, ağzını ve boynunu öperek, sonra o taptığı müthiş hararet ona hakim oldu ve Maria sırtüstü uzandı.

“Ah, Svevo. Çok güzel!”

Öyle yumuşak bir hiddetle seviyordu ki onu, gururla, içinden sürekli, “Bu Maria, yabana atılacak kadın değil, neyin iyi olduğunu çok iyi biliyor,” diye geçirerek. Güneşe doğru kovaladıkları o büyük balon aralarında patladı ve Svevo o mutlu rahatlamayla inledi, bir süre için bile olsa bir sürü şeyi unutabilmekten mutlu bir adam gibi; ve Maria, yatağın ona ait yarısında sessiz, deli gibi çarpan yüreğini dinleyerek ve Majestik Bilardo Salonu’nda ne kadar kaybettiğini merak ederek. Epey, şüphesiz; on dolar belki, çünkü lise diploması olmasa da erkeğinin ıstırabını tutkusunun ibresinde okuyabilirdi Maria.

“Svevo,” diye fısıldadı.

Ama Svevo horlamaya başlamıştı bile.

Bandini, kar düşmanı. Saat beşte fırladı yataktan o sabah, roket gibi, yüzünü ekşitti soğuk sabaha: peh, şu Colorado, Tanrı’nın yaratısının kış tarafı, sürekli buzlu, İtalyan bir duvarcı için cehennem; ah, lanet okudu hayatına. Ayaklarının yanlarına basarak iskemleye gitti, pantolonunu çektiği gibi giydi. Günde on iki dolar kaybı vardı, sendika ücreti, sekiz saatlik mesai; sırf şu allahın cezası kar yüzünden! Jaluzinin ipini çekti; jaluzi makineli tüfek sesi çıkararak yukarı fırladı, çıplak beyaz sabah odaya daldığı gibi onu aydınlattı. Hırladı sabaha. *Sporca chone*: kirli yüz, dedi sabaha. *Sporcaccione ubriaco*: kirli ve sarhoş yüz.

Bir kedi yavrusu gibi uyuyordu Maria, gözlerinde uykulu bir dehşetle uyandı jaluzinin sesine.

“Svevo. Çok erken.”

“Uyu sen. Sana soran mı oldu? Uyu.”

“Saat kaç?”

“Erkekler için kalkma saati. Kadınlar için uyuma saati. Kes sesini.”

Bu kadar erken kalkmaya bir türlü alışamamıştı Maria. Yediydi onun saati, hastanede yattığı günler hariç; bir keresinde saat dokuza kadar uyumuş, bu yüzden başı ağrımişti; ama evli olduğu bu adam kışları beşte, yazları altıda ayaktaydı. Kışın beyaz hapishanesinde çektiği ıstırapı biliyordu, iki saat sonra yataktan kalktığında her tarafı küremiş olacağını biliyordu; ön ve arka bahçeyi, kaldırımını, çamaşır iplerinin altını, ara sokağı; karı tepeler halinde yığarak, düz küreği havaya savurarak.

Öyle de oldu. Yataktan kalkıp ayağına terliklerini geçirdi, ayak parmakları yıpranmış çiçekler misali. Mutfak penceresinden dışarı baktığında gördü onu, ara sokaktaydı, iki metre uzunluğundaki tel örgünün öte tarafında; arada sırada tel örgünün üzerinden küreği görünüyor, gökyüzüne kar bulutları iade ediyordu.

Mutfak sobasını yakmamıştı ama. Yo, hayır, asla yakmazdı mutfak sobasını. Kadının işiydi ateş yakmak. Birkaç kez yakmıştı ama. Bir keresinde onları dağa mangalda biftek yemeye götürmüş, ondan başka kimsenin ateşi yakmasına izin vermemişti. Ama mutfak sobası! Neydi o- kadın mı?

Sabah o kadar soğuktu ki çenesi takırdadı Maria'nın. Koyu yeşil yer muşambası buz tabakasıydı sanki ayağının altında, sobanın kendisi buzdan bir kütle. Ne sobaydı ama! Zalim, yabani ve huysuz. Her an başkaldırma eğiliminde kara bir ayıdan farksız bir soba, hırçınlığına da diyecek yoktu; güzelce yanmış ısı yayarken birden kudurur, sarı bir kızgınlığa bürünüp evi ateşe vermekle tehdit ederdi. Sadece Maria başa çıkabilirdi o koca kara demir yığınıyla; dalları tek tek sürerek, çekingen alevi elleriyle kucaklayarak, küçük bir kütük ekleyerek, sonra bir tane daha, bir tane daha; soba onun şefkatiyle mırlamaya başlar, demiri ısınır, memnuniyetle homurdanıp sızlanmaya başlardı bir geri zekalı gibi. O Maria'ydı ve yalnız onu seviyordu soba. Arturo ya da August onun obur ağzına bir kömür parçası atmaya görsün, kendi hararetiyle çıldırır, duvarların boyasını yakıp kabartır, ürkütücü bir sarıya bürünürdü; Maria için tıslayan, onun için yanıp tutuşan bir cehennem parçası. Becerikli Maria elinde temizlik beziyle suratını asarak sobanın başına geçer, onu biraz azarlar, bütün kapaklarını sıkı sıkı kapattıktan sonra normal aptallığına dönünceye kadar bağırsaklarını karıştırırdı. Yıpranmış çiçeklerden daha büyük olmayan elleriyle Maria; ama kölesiydi onun o kara iblis, gerçekten çok seviyordu Maria o sobayı. Pırıl pırıldı hep, nikel kaplama markası harikulade dişleriyle fazlasıyla gururlanan tehlikeli bir ağız gibi sırıttırdı.

Alevler nihayet yükselip canavar günaydın diye inlediğinde kahve suyunu ocağa koymuş, pencereye dönmüştü. Tavuk kümesindeydi Svevo, küreğinin üzerine eğilmiş kürüyordu, soluk soluğa. Horozlar kümeden çıkmış onu, cennet pamuğunu yerden kaldırıp tel örgünün üzerinden fırlatan adamı gözlüyorlardı gıdaklayarak. Ama pencereden ona fazla yaklaşmadıklarını fark etti. Nedenini biliyordu. Maria'nın horozlarıydılar; onun elinden yer, ama Svevo'dan nefret ederlerdi. Arada sırada Cumartesi akşamları zaman öldürmek için gelen adam olarak biliyorlardı onu. İyiydi bu; karı küredığı için müteşekkirdiler ona, toprağı eşeleyebileceklerdi; ama ellerinden yere mısır taneleri serpiyen kadına duydukları güveni duyamıyorlardı adama karşı. Bazen de spagetti getirirdi kadın, tabakta; ellerini öperlerdi gagalarıyla spagetti getirdiğinde; ama adama dikkat.

Arturo, August ve Federico'ydu adları. Uyanmışlardı, gözleri kahverengi, uykunun kara nehrinde pırıl pırıl yıkanmış. Aynı yatakta yatıyorlardı; Arturo on dört yaşındaydı, August on, Federico ise sekiz. İtalyan kopilleri, İtalyan çocukları, alt alta üst üste, üçü de aynı yatakta, müstehcenliğin kendine özgü tuhaf kahkahasıyla gülerek. Arturo bilgiliydi hayli. Bildiklerini anlatıyordu onlara şimdi, sıcak buharla birlikte yayılıyordu sözcükler ağzından soğuk odaya. Hayli bilgiliydi. Çok şey görmüştü. Çok şey biliyordu. Siz benim neler gördüğümü bilmiyorsunuz. Balkonun basamaklarında oturuyordu. Burnunun dibindeydim. Neler gördüm.

Federico, sekiz yaşında.

“Ne gördün, Arturo?”

“Kapa çeneni, küçük salak. Seninle konuşan yok!”

“Kimseye anlatmam, Arturo.”

“Of, kes sesini. Yaşın küçük!”

“Herkes anlatacağım o zaman.”

İkisi birlik olup Federico'yu yataktan aşağı ittiler. Federico yere düştü ve inledi. Soğuk hava ona ani bir öfkeyle saldırıp binlerce iğne batırmıştı sanki. Çılgık atıp tekrar yorganın altına girmeye çalıştı, ama ağabeyleri ondan güçlüydüler. Yatağın etrafından dolanıp annesinin odasına koştu. Pamuktan çoraplarını giyiyordu annesi. Bağırıp sızlanmaya başladı.

“Kovdular beni! Arturo ve August!”

“İspiyoncu!” diye bağırdı August yan odadan.

Ah o Federico, ne kadar harikuladeydi ona karşı; teni harikuladeydi Maria’ya. Onu, kollarına alıp sırtını sıvazladı, o harikulade minik kıcını çimdikledi, sıkı sıkı sarılıp kanını ısıttı ve Federico annesinin kokusunu geçirdi aklından; kokunun özünü ve bu sabah ne kadar güzel olduğunu.

“Annenin yatağında yat,” dedi Maria.

Hemen yatağa tırmandı, annesi yorganı üzerine çekip onu sevinçle salladı. Öyle mutluydu ki yatağın annesine ait bölümünde olmaktan, başı annesinin saçının oluşturduğu çukurda; babasının yastığını sevmiyordu, ekşi ve kaba bir kokusu vardı, oysa annesinin yastığı tatlı kokar, içini ısıtırdı.

“Bir şey daha biliyorum,” dedi Arturo. “Ama anlatmayacağım.”

August on yaşındaydı; fazla bir şey bilmiyordu. Çaylak kardeşi Federico’dan daha bilgiliydi tabii ki, ama yanında yatan Arturo ağabeyinin bildiklerinin yarısını bile bilmiyordu; kadınlar hakkında çok şey biliyordu Arturo.

“Anlatırsam ne verirsin bana?”

“Sana bir dondurma alırım.”

“Dondurma mı? Kış ortasında ne yapayım ben dondurmayı?”

“Yaza alırım.”

“Havanı alırsın. Şimdi ne verirsin bana?”

“Varımı yoğumu.”

“Anlaştık. Neyin var?”

“Hiçbir şeyim yok.”

“Ben de hiçbir şey anlatmıyorum öyleyse.”

“Yalan söylüyorsun da ondan. Yalancının tekisin.”

“Yalancı deme bana!”

“Anlatmazsan yalancısın. Yalancı!”

O Arturo’ydu ve on dört yaşındaydı. Babasının minyatürü, bıyıksız. Üst dudağını öylesine asil bir acımasızlıkla büküyordu ki. Bir kurabiyeye saldıran karıncalar misali çiller sarmıştı bütün yüzünü. En büyükleriydi ve hayli güçlüydü, çaylak kardeşlerinden biri ona yalancı derse sonucuna katlanırdı. Beş saniye sonra kıvranıyordu August. Arturo yorganın altında kardeşinin ayağını yakalamıştı.

“Parmak kapanı derler buna,” dedi.

“Ah! Bırak!”

“Kimmiş yalancı?”

“Kimse!”

Anneleri Maria’ydı, ona anne diye hitap ederlerdi ve şimdi yanlarındaydı, hâlâ anneliğin getirdiği sorumlukla tedirgin, hâlâ hayret içinde. August mesela; kolaydı ona annelik yapmak. Saçları sarıydı ve günde yüz kez, hiç nedensiz, düşünürdü bunu, August’un saçlarının sarı oluşunu. Canı istediği zaman öpebilirdi onu, eğilip sarı saçlarının tadını ağzında hisseder, ağzını yüzüne ve gözlerine bastırırdı. İyi çocuktu August. Hayli sıkıntı çekmişti onunla gerçi. Böbrek yetmezliği, öyle demişti Doktor Hewson, ama düzelmişti artık, sabahları şilteyi ıslak bulmuyordu. Yatağını hiç ıslatmayan iyi bir yetişkin olacaktı August. Kaç kez elinde dua tespihiyle yatağının yanına diz çöküp artık yatağını

ıslatmaması için dua etmişti. Yüz, iki yüz gece belki. Böbrek yetmezliği tanısı koymuştu doktor; Maria ise Tanrı böyle istiyor demişti; Svevo Bandini ise lanet olası umursamazlık tanısı koymuş, sarı saçlarını hiç hesaba katmadan tavuk kümesinde yatırmakla tehdit etmişti onu. Tedavi önerileri çeşitliydi. Doktor değişik reçeteler yazmıştı. Svevo ustura kayışından yanaydı, ama Maria her seferinde onu caydırmayı başarmıştı; ve Maria'nın öz annesi, Donna Toscana August'a kendi idrarını içirmelerinde ısrar etmişti. Ama onun adı Maria'ydı, kurtarıcının annesinin adı, kilometrelerce tespih çekerek öteki Maria'ya gitmişti. August artık altına kaçırmıyordu, değil mi? Sabahın erken saatlerinde elini altına kaydırduğunda kuru ve sıcak değil miydi? Peki, neden? Maria biliyordu nedenini. Diğerleri bir açıklama getirememişlerdi. Bandini, "Allah için, zamanı gelmişti," demişti; doktor yazdığı ilaçlara yormuş, Donna Toscana ise onu dinlemiş olsalardı bu kötü alışkanlığın şimdiye kadar çoktan kesilmiş olacağını iddia etmişti. August bile sabahları uyanıp kendini kuru ve temiz bulduğunda şaşkınlıkla karışık bir mutluluk duyuyordu. Uyanıp annesini yanında diz çökmüş bulduğu geceleri hatırlıyordu; yüzünü yüzüne dayamış, tespih taneleri tıkır tıkır, nefesi burun deliklerinde ve sürekli tekrarlanan o sözcükler; *Kutsal Meryem, Kutsal Meryem*, burnuna ve gözlerine akardı o sözcükler; o iki kadının arasında yatarken ürkütücü bir melankoli benliğini sarıp onu iki kadını memnun etmeye kararlı kılincaya dek. Bir daha işlemeyecekti o yatağa.

August'a annelik yapmak kolaydı, çünkü canı çektiğinde sarı saçlarıyla oynayabilirdi; Maria'nın merakı ve gizemiyle doluydu çocuk. Kolaydı August'a annelik yapmak. O kadar çok şey yapmıştı ki Maria onun için. Büyütmüştü onu. Kendini gerçek bir çocuk gibi hissetmesini sağlamış, Arturo'nun zayıf böbrekleri yüzünden onunla alay etmesine izin vermemişti. Geceleri fısıldayan ayaklarıyla yatağının yanına gelip ellerini saçında gezdirdiğinde onu yatağına ıslatan bir muhallebi çocuğundan gerçek bir erkek çocuğuna çevirenin Maria'dan başkası olmadığını anımsardı bir kez daha August. Bu kadar güzel kokmasında şaşılacak bir şey yoktu. Ve Maria onun sarı saçlarının tılsımını hiçbir zaman unutmadı. Nereden geldiğini Tanrı biliyordu sadece, gurur duyuyordu Maria onun sarı saçlarıyla.

Üç erkek çocuğu ve bir adam için kahvaltı. Adı Arturo'ydu, ama adından nefret eder, John olarak çağrılmak isterdi. Soyadı Bandini'ydi ve Jones'u yeğlerdi. Annesi ve babası İtalyandılar, ama o Amerikalı olmak istiyordu. Babası duvarcı ustasıydı, ama o Chicago Cubs'ın atıcısı olmak istiyordu. Colorado'nun on bin nüfuslu Rocklin kasabasında yaşıyorlardı, ama o elli kilometre uzaklıktaki Denver'da yaşamak istiyordu. Yüzü çilliydi ve çillerinden kurtulmak istiyordu. Katolik lisesine gidiyordu, ama o normal bir liseye gitmek istiyordu. Rosa adında bir kıza aşıktı, ama kız ondan nefret ediyordu. Kilisede adak çocuğuydu, ama şeytanın tekiydi ve adak çocuklarından nefret ediyordu. İyi çocuk olmayı arzuluyor, ama arkadaşları onunla alay edecek diye korkuyordu. O Arturo'ydu ve babasına tapıyordu, ama babasını dövebilecek yaşa geleceği günün korkusuyla yaşıyordu. Babasına tapıyor, ama annesini ödle ve aptal buluyordu.

Neden başka anneler gibi değildi annesi? Değildi işte, her gün bir kez daha farkına varıyordu bunun. Jack Hawley'nin annesi onu heyecanlandırıyordu: ona öyle bir kurabiye ikram edişi vardı ki, yüreğini eritiyordu. Jim Toland'ın annesinin bacakları pırıl pırıldı. Cari Molla'nın annesi renkli pamuk dokuma elbiseden başka bir şey giymezdi; kadın mutfak döşemesini süpürürken Arturo kendinden geçmiş bir vaziyette balkonda durup onu seyrederdi, ateşli gözleri kalçalarının her hareketini yutarak. On dört yaşındaydı ve annesinin onu heyecanlandırmayışı ondan gizlice nefret etmesine neden oluyordu. Her zaman gözünün ucuyla bakardı annesine. Annesini seviyor, ama ondan nefret ediyordu.

Neden izin veriyordu Bandini'nin ona patronluk taslamasına? Neden korkuyordu ondan? Onlar yatakta ve o nefretle terleyerek uyanırken neden izin veriyordu Bandini'nin ona yaptığını yapmasına?

Yatak odasından çıkıp onların yatak odasına geldiğinde neden gülümserdi karanlıkta? Gülümsediğini göremezdi gerçi, ama orada, yüzünde olduğunu bilirdi; gecenin memnuniyeti, karanlığa aşık gizli ışıklar yüzünü aydınlatırken. Sonra ikisinde de nefret ederdi, ama annesine duyduğu nefret baskındı. Ona tükürmek gelirdi içinden ve annesi yatağına döndükten çok sonra bile ona karşı duyduğu nefret yüzünden silinmez, yanaklarını ağrıttırdı.

Kahvaltı hazırды. Babasının kahve istediğini duydu. Neden sürekli bağırarak zorunda hissedirdi kendini? Alçak sesle konuşamaz mıydı? Babasının bağırarak konuşma huyu yüzünden bütün mahalle evlerinde olup bitenlerden haberdardı. Yan komşuları Morey'ler -çıt çıkmazdı evlerinden, asla; sessiz, Amerikalı insanlar. Ama İtalyan olmak yetmiyordu babasına; gürültücü bir İtalyan olmak zorundaydı.

“Arturo,” diye seslendi annesi. “Kahvaltı hazır.”

Kahvaltının hazır olduğunu o bilmiyormuş gibi! Bandini ailesinin kahvaltıda olduğunu bütün Colorado bilmiyormuş gibi!

Sabundan ve sudan nefret ediyordu, her sabah yüzünü neden yıkamak zorunda olduğunu hiçbir zaman anlayamamıştı. Banyodan nefret ediyordu, çünkü küveti yoktu. Diş fırçalarından nefret ediyordu. Annesinin satın aldığı diş macunundan nefret ediyordu. Aile tıraşından nefret ediyordu, aralıkları babasının saçındaki harçla tıkalıydı sürekli ve bir türlü yatmak bilmediği için kendi saçından nefret ediyordu. Hepsinden çok, halının üzerine fırlatılmış binlerce madeni parayı çağrıştıran çilli yüzünden nefret ediyordu. Banyoya dair tek sevdiği şey altına *İffet ve Dehşet Öyküleri*'ni gizlediği yer dolabıydı.

“Arturo! Yumurtan soğuyor.”

Yumurta. Tanrım, nasıl nefret ediyordu yumurtadan.

Soğumuşlardı soğumasına; masaya otururken gözlerini ona diken babasının gözlerinden daha soğuk değillerdi ama. Sonra hatırladı ve annesine bakar bakmaz onu ispiyonladığını anladı. Tanrım! Öz annesi ona ihanet ediyordu! Camlarından biri kırılmış ve bulaşık beziyle örtülmüş sekiz camlı pencereye doğru salladı başını Bandini.

“Kardeşinin başını pencere camından ittin, öyle mi?”

Federico kötü hissetti kendini bunu duyunca. Her şey yeniden canlandı gözünde. Arturo öfkeli, Arturo onu pencereye doğru itiyor, cam kırılıyor. Birden ağlamaya başladı Federico. Bir gece önce ağlamamıştı, ama şimdi hatırlıyordu; saçından yüzüne akan kan, annesinin başındaki yarayı yıkayışı, ona metin olmasını söyleyişi. Korkunçtu. Bir gece önce neden ağlamamıştı? Hatırlamıyordu, ama şimdi ağlıyordu, yumrukları yaş sıkıyordu gözlerinden.

“Kes sesini!” diye bağırdı Bandini.

“Senin başını pencere camından itselerdi sen de ağlardın!” diye hıçkırdı Federico.

Arturo nefret ediyordu ondan. Şart mıydı bir küçük erkek kardeş? Hem neden pencerenin önünde durmuştu? Ne biçim insanlardı bu İtalyanlar? Karşısında oturan babası örneğin. Öfkesini belli etmek için çatalıyla yumurtalarını ezişine bak, çenesindeki yumurta sarısına bak! Ve bıyığındaki. Tabii, Dago İtalyanın tekiydi ve bıyıklı olmak zorundaydı, ama yumurtalarını kulaklarına boca etmesi şart mıydı? Ağzını bulmaktan aciz miydi? Tanrım, şu İtalyanlar!

Ama Federico susmuştu şimdi. Önceki gün başına gelenler onu ilgilendirmiyordu artık; sütünde bir ekmek kırıntısı bulmuştu ve ona okyanusta yol alan motorlu bir tekneyi çağırıyordu; pırrrrr, dedi motorlu tekne, pırrrr. Okyanus gerçek süten yapılmış olsaydı -Kuzey Kutbu'nda dondurma yiyebilir

miydin? Pırrrrr, pırrrr. Birden önceki gece geldi aklına yine. Göz çukurlarına yaş birikti ve hıçkırdı. Ama ekmek kırıntısı batmak üzereydi. Pırrrrr, pırrrr. Batma tekne! Batma! Bandini onu seyrediyordu.

“Allah aşkına!” dedi. “Oyun oynamayı bırakıp sütünü içer misin?”

Allah’ın adını dikkatsizce ağza almak Maria’nın yüzüne bir tokat atmaktan farksızdı. Bandini ile evlendiğinde sövme alışkanlığı olduğunun farkına varmamıştı. Hiçbir zaman tam olarak alışamamıştı bu huyuna. Her şeye söverdi Bandini. Öğrendiği ilk İngilizce sözcükler “Allah kahretsın,” olmuştu. Sarf ettiği küfürlerle gurur duyardı. Öfkelendiğinde iki dilde küfrederek rahatlatırdı kendini.

“Kardeşinin başını pencere camından neden ittin?” diye sordu Bandini.

“Ne bileyim?” dedi Arturo. “İttim işte, hepsi bu.”

Dehşet içinde gözlerini açtı Bandini.

“Peki senin Allahın cezası kafanı kopartmayacağı mı nereden biliyorsun?”

“Svevo, lütfen,” dedi Maria.

“Sen ne istiyorsun?”

“İsteyerek yapmadı, Svevo,” diye gülümsedi Maria. “Kazaydı. Çocuk işte.”

Yumruğunu sert bir hareketle masaya indirdi Bandini. Dişlerini sıkıp elleriyle saçını kavradı. Sonra iskemlesinde ileri geri sallanmaya başladı.

“Çocuk işte!” dedi karısıyla alay ederek. “Bu küçük orospu çocuğu kardeşinin kafasını pencere camından itti ve sen bana çocuk işte diyorsun! Camın parasını kim ödeyecek? Kardeşini uçurumdan aşağı ittiğinde tedavi masraflarını kim ödeyecek? Kardeşini öldürdüğü için hapsi boylandığında avukat ücretini kim ödeyecek? Ailede bir katil! *Oh Deo uta me!* Tanrım, bana yardım et!”

Maria başını sallayıp gülümsedi. Arturo dudaklarını büzmüş önüne bakıyordu: öz babası ona karşıydı demek, onu cinayetle suçluyordu. August’un başı acıklı bir biçimde öne sarkmıştı, ama ağabeyi Arturo gibi katil olmayacağı için çok mutluydu; rahip olacaktı August, Arturo elektrikli sandalyeye gitmeden önce son ayinini o yerine getirirdi belki. Federico’ya gelince, kendini kardeşinin tutkusunun bir kurbanı olarak görüyordu, kendi cenazesinde kaskatı uzanmış olarak gördü kendini; St. Catherine’deki bütün arkadaşları oradaydı, diz çökmüş ağlıyorlardı; ah, korkunçtu. Gözleri doldu ve hıçkırmaya başladı yine, bir yandan da bir bardak süt daha içip içemeyeceğini merak ediyordu.

“Noel için motorlu bir tekne alır mısın bana?”

Şaşkınlıkla baktı ona Bandini.

“Bir bu eksikti ailemizde,” dedi. Sonra alaycı bir biçimde dilini şaklattı: “Gerçek bir tekne mi istiyorsun, Federico? *Pıt pıt* diye ses çıkaranlardan mı olsun?”

“Evet, onlardan!” diye gülümsedi Federico. “*pıtı pıtı pıt pıt* diye giden bir tane!” Teknenin içindeydi bile, mutfak masasının üzerinden dağlardaki Mavi Göle. Bandini’nin sert bakışları motoru kapatıp demir atmasına neden oldu. Çok sessizdi şimdi Federico. Bandini gözlerini üzerinden ayırmıyordu. Tekrar ağlamak geldi içinden, ama cesaret edemedi. Gözlerini boş süt bardağına indirdi, biraz süt kalmıştı dibinde, bardağın üzerinden babasına bakarak dikkatle içti sütü. Svevo Bandini gözlerini Federico’ya dikmiş öylece oturuyordu. Tüylerinin ürperdiğini hissetti Federico.

“Ne yaptım ki?” diye sordu.

Sessizlik bozulmuştu. Hepsi rahatladı, Bandini bile. Alçak sesle konuştu.

“Motorlu tekne filan yok, anladın mı?”

Bu muydu hepsi? Mutlulukla iç geçirdi Federico. Halbuki babasının iş pantolonundan bozuklukları çaldığını, sokağın köşesindeki lambayı kırdığını, karatahtaya Rahibe Mary Constance'ın resmini çizdiğini, Stella Colombo'nun gözüne kar topu attığını ve St. Catherine Kilisesi'nin kutsal su çanağına tükürdüğünü öğrendiğini sanmıştı.

“Motorlu tekne istemiyorum, Baba,” dedi bütün cana yakınlığıyla. “Sen istememi istemiyorsan ben de istemem.”

Bandini onaylar bir biçimde başını karısına doğru salladı: çocuk böyle eğitilir, anlamına geliyordu baş sallayışı. Çocuklarına bir şey yaptırmak istiyorsan gözlerini üzerlerine dik; çocuk eğitmenin yolu budur. Arturo tabağındaki son lokmayı ağzına atıp alaycı bir tavırla gülümsedi: Tanrım, ne mankafa adamdı babası! İyi tanırdı o Federico'yu Arturo, ciğerini bilirdi; iyi tanırdı o küçük sahtekarı; o masum yüz numaralarını yutacak hali yoktu; sadece kafasını değil, bütün vücudunu o pencereden aşağı itmediği için pişmanlık duydu birden.

“Ben küçük bir çocukken,” diye başladı Bandini. “Ben memlekette küçük bir çocukken -”

Frederico ile Arturo hemen kalktılar masadan. Bıkmışlardı o hikayeyi dinlemekten. On bininci kez çocukken sırtında taş taşıyarak günde dört sent kazandığını anlatacaktı onlara yine. Svevo Bandini'yi büyülüyordu o hikaye. Bankacı Helmer'ı, ayakkabılarının tabanındaki delikleri, bir türlü satın alamadığı evi ve beslemek zorunda olduğu çocukları unutmasını sağlayan düşsel bir hikayeydi. Ben çocukken; düş. İzleyen yıllar, okyanusun aşılışı, doyurmak zorunda olduğu karınların çoğalışı, dertlerin her yıl biraz daha büyüüşü; bütün bunlar büyük bir servetin edinilişi gibi övünülecek şeylerdi. Ayakkabı satın alamazdı onunla, ama yaşamıştı bu hayatı. Ben çocukken - Maria, bir kez daha kulak kabartırken, hikayeyi neden her seferinde böyle anlattığını düşündü; sürekli geçen yıllardan bahsedip kendini yaşlı göstermek niyeydi?

Donna Toscana'dan bir mektup, Maria'nın annesinden. Büyük ve kırmızı diliyle Donna Toscana; kızının Svevo Bandini ile evleneceğini duyduğunda ağzının öfkeli salyasını tutabilecek kadar büyük değildi ama dili. Maria zarfı çevirip duruyordu elinde. Donna Toscana'nın devasa dilinin tükürüğü zarfın kenarlarına taşmıştı. Maria Toscana, Walnut Caddesi, 345 numara, Rocklin, Colorado; çünkü Donna kızının evlilik soyadını kullanmayı reddederdi. Bastıra bastıra yazılmış o ilkel yazı bir şahinin kanayan gagasının darbeleri de olabilirdi, biraz önce bir keçinin gırtlığını kesmiş köylü bir kadının karalaması belki. Mektubu açmadı Maria; biliyordu içeriğini.

Arka bahçeden Bandini girdi içeri. Kocaman, parlak bir kömür parçası taşıyordu. Sobanın arkasındaki kömür kovanının içine fırlattı kömür parçasını. Kömür tozundan kapkara olmuştu elleri. Kaşlarını çatı; iğreniyordu kömür taşımaktan; kadın işiydi. Maria'ya baktı sinirli bir biçimde. Maria yeşil örtünün üstündeki hasarlı tuzluğa yasladığı mektubu işaret etti başıyla. Kaynanasının el yazısı minik yılanlar misali dans etti gözünün önünde. Korkuya varan bir öfkeyle nefret ediyordu Donna Toscana'dan. Dişi bir hayvanla erkek bir hayvanın karşılaşmasından farksızdı karşılaşmaları. Mektubunu kara ellerinde tutmaktan haz duydu, kara ve yağlı ellerinde. Mektubu parçalarcasına açmaktan da haz duydu, içindekini hiç umursamadan. Yazıyı okumadan önce, ona hayat veren kadından ne kadar çok nefret ettiğini bir kez daha hatırlatmak için delici gözlerini karısına doğru kaldırdı. Çaresizdi Maria; onun meselesi değildi aralarındaki nefret, bütün evliliği boyunca bu tartışmadan uzak durmaya çalışmıştı; Bandini ona annesinin mektuplarını açmayı bile yasaklamış olmasaydı yırtar atardı mektubu. Kocasının annesinin mektuplarından duyduğu haince haz ürkütüyordu Maria'yı; karanlık ve korkunç bir şey vardı bu hazzın altında, nemli bir taşın altına bakmak gibi. Bir mazlumun hastalıklı hazzı, zor zamanlara düşüp sefalet çektiği için zil çalıp oynayan kaynanayı

cezalandırmaktan duyulan, neredeyse egzotik haz. Bayılırdı Bandini bu işkenceye, çünkü onda dayanılmaz bir sarhoş olma isteği uyandırırđı. Nadiren aşırı içerdi, çünkü midesi bulanırđı; ama Donna Toscana'dan mektup gelmesi kör kütük sarhoş olmak demektir. Bilinç kaybını görev haline getirmek için bir bahane, çünkü sarhoşken kaynanasından isteri derecesinde nefret edebiliyor, böylece her şeyi unutuyordu; satın alamadığı evi, faturaları, evliliğin bunaltıcı yeknesaklığını. Kaçış demektir: bir gün, iki gün, bir hafta süren bir ipnoz hali -Maria iki hafta süren sarhoşluklarını hatırlıyordu. Mümkün değildi Donna'nın mektuplarını ondan gizlemek. Çok sık yazmazdı gerçi, ama hep aynı şeyi yazardı; Donna onlarla bir akşam üstü geçirmeye gelecekti. Bandini mektubu görmeden gelse, karısının ondan mektubu sakladığı ortaya çıkacaktı. Bunu son kez yaptığında Svevo masada öfkelenmiş, makarnasına fazla tuz serptiğı için Arturo'yu acımasızca dövmüşü. Normal koşullarda farkına bile varmayacağı küçük bir kabahat. Ama mektup gizlenmişti, acısı birinden çıkmalıydı.

Bu son mektup bir gün öncenin tarihini taşıyordu; 8 Aralık, Günahtan Arınmış Doğum yortusu. Satırları okurken bütün kan çekildi Bandini'nin yüzünden, kireç gibi oldu yüzü. Şöyle diyordu mektup:

Sevgili Maria,

Bugün Hazreti Meryem'in yortusu, çektiğın sefaletin son bulması için kiliseye dua etmeye gideceğım. Seni ve yaşadığınız trajik hayatla lanetlenmiş çocukları düşündükçe, yüreğim parçalanıyor. Hazreti Meryem'den sana merhamet etmesini, kaderlerini hak etmeyen küçüklere de mutluluk getirmesini diledim. Pazar günü öğleden sonra Rocklin'de olacak, akşam sekiz otobüsüyle de döneceğim. Seni ve çocukları şefkatle kucaklarım.

Donna Toscana.

Bandini karısına bakmadan mektubu masaya bıraktı ve hâli hazırda ağır hasar görmüş başparmağının tırnağını kemirmeye başladı. Parmaklarıyla alt dudağını yoldu. Onun dışında bir yerde başlıyordu öfkesi. Maria öfkesinin odanın köşelerinden, duvarlardan ve yerden yayıldığını hissedebiliyordu; Maria'nın tamamen dışında bir yerde girdap gibi dönen bir koku. Sırf dikkati başka tarafa çevirmek için bluzunu çekiştirdi.

Cılız bir sesle, "Bak, Svevo..." dedi.

Bandini yerinden kalktı, dudaklarında ona bu şefkat gösterisinin samimi olmadığını bildiren şeytani bir gülümsemeyle çenesinin altından kavradı, sonra da çıktı odadan.

"Oo, Marie!" diye şarkıya başladı, ezgi filan yoktu sesinde, gırtlğından lirik bir aşk şarkısı zorlayan nefreti sadece. "Oo Marie. Oo Marie! Quanto sonna perdato per te! Fa me dor me! Fa me dor me! Oo Marie, Oo Marie! Uykusuz kaldım senin yüzünden! Bırak da uyuyayım, benim tatlı Marie'm."

Durdurmak mümkün değildi onu. Evin içinde gezinirken ayaklarının döşemede çıkardığı sesleri dinledi Maria. Yamalı ceketini üzerine geçirirken çıkan sürtünme sesini. Kısa bir sessizlik sonra, bir kibrit çakıncaya dek, ve bir puro yaktığını biliyordu. Maria'yı aşırıyordu öfkesi. Yatıştırmaya çalışmak onu kendisini yere sermeye teşvik etmekten farksızdı. Ayak sesleri ön balkona doğru gittiğinde soluğunu tuttu Maria: camdan bir penceresi vardı kapının. Ama hayır -kapıyı usulca örttü, gitmişti. Yakın arkadaşı, taş kesme ustası Rocco Saccone'yi bulmaya gidiyordu; Maria'nın gerçekten nefret ettiği tek insan; Rocco Saccone, Svevo Bandini'nin çocukluk arkadaşı, zamanında Bandini'nin evliliğini engellemeye çalışmış, viskici ve müzmin bir bekar; her mevsimde beyaz flanel giyen,

cumartesi akşamları dans salonlarında evli Amerikalı kadınları baştan çıkarmakla övünen Rocco Saccone. Svevo'ya güvenirdi Maria. Beynini viski denizinde yüzdürecekti, ama asla ihanet etmezdi Maria'ya. Bundan emindi. Ama ne kadar emin olunabilirdi? İç geçirerek masanın yanındaki iskemleye yığıldı, yüzünü ellerine gömdü ve ağlamaya başladı.

St.Catherine'in sekizinci sınıfının dershanesinde üçe çeyrek vardı. Takma gözü fena halde ağrı yapan Rahibe Mary Celia barut gibiydi. Sol gözü seğirip duruyordu, tamamen istem dışı. On bir erkek, dokuz kızdan oluşmuş yirmi kişilik sınıf seğiren gözü izliyordu. Üçe çeyrek var: teneffüse on beş dakika. Nellie Doyle, ince elbisesi kalçalarının arasındaki çatlağa sıkışmış, Eli Whitney'in çıırçır makinesinin ekonomik sonuçlarını anlatıyordu. Nellie'nin hemen arkasında oturan iki oğlan, Jim Lacey ile Eddie Holm, katıla katıla ama sessizce gülüyorlardı kızın elbisesine. Yaşlı Celia'nın camdan sol gözünün kapağı sıçramaya başlarsa dikkatli olmaları defalarca söylenmişti onlara oysa, ama şu Doyle'a bakar mısınız?

"Eli Whitney'in çıırçır makinesinin ekonomik sonuçları pamukçuluk tarihinin zirvesidir," dedi Nellie.

Rahibe Mary Celia ayağa kalktı.

"Holm ve Lacey!" dedi sertçe. "Ayağa kalkın!"

Nellie şaşkınlık içinde yerine oturdu, iki oğlan ayağa kalktılar. Lacey'nin dizleri takırdadı, sınıf kıkırdadı. Lacey önce sırtıttı, sonra kızardı. Holm öksürdü, başını öne eğip kurşun kaleminin üzerindeki markayı inceledi. İlk defa dikkatini çekiyordu kalemin üzerindeki yazı.

"Holm ve Lacey," dedi Rahibe Celia. "Sınıfımda sırtıtkan aptallar görmekten usandım. Oturun!" Sonra bütün sınıfa konuştu, ama sadece erkeklere hitap ediyordu aslında, kızlarla sorun yaşamıyordu genellikle: "Dersi dinlemeyen ilk haytaya saat altıya kadar sınıfta kalma cezası vereceğim. Devam et, Nellie."

Nellie ayağa kalktı yine. Lacey ve Holmes, ucuz kurtulmanın şaşkınlığı ve Nellie'nin elbisesi yine çatlağa sıkışır da gülerler endişesiyle öbür tarafa bakıyorlardı.

"Eli Whitney'in çıırçır makinesi pamukçuluk tarihinde devrim yaratmıştır," dedi Nellie.

"Hey, Holm," diye fısıldadı Lacey önünde oturan oğlana, "Bandini'ye *salamımı* ilet."

Koridorun karşı tarafında, üç sıra önde oturuyordu Arturo. Başını öne eğmiş, göğsünü sıraya yaslamış, mürekkep okkasına dayadığı küçük aynaya bakarak elindeki kurşun kalemle burnunun üzerindeki çilleri sayıyordu. Bir önceki gece limon suyu sürmüştü yüzüne; çilleri yok etmek için en etkili yöntemdi sözüm ona. Doksan üç, doksan dört, doksan beş... Hayatın anlamsızlığıyla meşguldü zihni. Kışın ortasındaydılar, güneş akşam üzeri yüzünü gösterip kayboluyordu; burnundaki ve yanaklarındaki çillerin sayısı dokuz artmış, genel sayım doksan beşe ulaşmıştı. Ne manası vardı yaşamaya devam etmenin? Üstelik bir gece önce yüzüne limon suyu sürmüştü. Neydi dünkü Denver Post'ta çillerin limon suyundan, "rüzgâr gibi kaçtığını" yazan yalancı kadının adı? Çilli olmak yeterince kötüydü zaten, ama bildiği kadarıyla, dünyadaki tek çilli İtalyan'dı. Nereden gelmişti bu çiller? Ailenin hangi tarafından mirastı o Allahın cezası minik bakır benekleri? Neşesiz bir biçimde sol kulağını çekıştırmeye başladı. Eli Whitney'in çıırçır makinesinin ekonomik sonuçlarına dair sunulan rapor çok uzaktan geliyordu ona. Josephina Perlotta devam ediyordu rapora şimdi: Josephina Perlotta'nın çıırçır makinesi üzerine ne dediği kimin umurundaydı? İtalyan'dı Perlotta, Dago'nun teki - çıırçır makineleri hakkında ne bilebilirdi ki? Haziranda bu lanet Katolik okulundan mezun olacak, İtalyanların sayısının bir elin parmaklarını geçmediği devlet lisesine yazılacaktı. Sol kulağındaki sayım on yediyi bulmuştu, dünkü sayımdan iki fazla. Allah belalarını versin bu çillerin! Şimdi yeni bir ses konuşuyordu çıırçır makineleri hakkında, bir keman kadar yumuşak bir ses; tenini delen tınılar

gönderiyor, soluğunu kesiyordu. Kalemını masanın üzerine koydu, ağız gevşedi. Önünde duruyordu işte -güzeller güzeli Rosa Pinelli'si, aşkı, biricik sevgilisi. Ah, çırcır makinesi! Ah, harikulade Eli Whitney! Ah, Rosa, ne kadar güzelsin. Seviyorum seni, Rosa, seviyorum, seviyorum, seviyorum!

Evet, o da İtalyan'dı; ama onun suçu mıydı? Bandini bundan ne kadar suçluysa, o da o kadar suçluydu. Ah, şu saçlar! Şu omuzlar! O canım yeşil elbise! Şu ses! Ah, Rosa! Anlat onlara Rosa'm. Çırcır makinesini anlat onlara! Biliyorum, Rosa, benden nefret ediyorsun. Ama ben seni seviyorum, Rosa. Seni seviyorum ve bir gün New York Yanks'ın orta sahasında göreceksin beni, Rosa. Orta sahada olacağım, balım, ve sen benim sevgilim olacaksın, üçüncü kalenin arkasındaki locada beni seyredeceksin, ve atış sırası bana gelecek; dokuzuncu devrenin ikinci yarısı, Yanks üç sayı geride. Ama sen tasalanma, Rosa! Üç kalede adamımız varken o atış yerine dikileceğim ve sen bana bir öpücük uçuracaksın ve ben o elmayı çaktığım gibi orta saha duvarının üzerinden aşırıtaacağım. Tarih yazacağım, balım. Sen beni öp, ben tarih yazayım!

“Arturo Bandini!”

Çillerim de olmayacak o zaman, Rosa. Gitmiş olacaklar -büyüyünce mutlaka giderlermiş.

“Arturo Bandini!”

Adımı da değiştireceğim, Rosa. Banning diye çağrılacağım; Art, Bombacı Banning...”

“Arturo Bandini!”

Bu kez duydu çağrıldığını. Dünya Finali'nin uğultusu dinmişti. Başını kaldırdığında Rahibe Mary Celia'yı gördü tepesinde, masayı yumrukluyor, sol gözü deli gibi seğiriyordu. Ona bakıyorlardı, hepsi, Rosa'sı bile gülüyordu ona, ve kurduğu düşü yüksek sesle anlattığını fark edince midesi yuvarlanıp gitti altından. Diğerleri gülebilirlerdi dilediklerince, ama Rosa -ah, Rosa, üstelik onun kahkahası diğerlerinden daha tizdi, içini delmişti, ve nefret etti ondan: Louisville kömür madeninde çalışan İtalyan bir maden işçisinin Dago kızı; lanet olası bir maden işçisi. Salvatore'ydi adı; Salvatore Pinelli, elinden başka bir şey gelmediği için maden işçiliği yapan aşağılık herifin tekiydi. Yıllarca, yüz yıl, iki yüz yıl dayanacak bir duvar örebilir miydi? Peh -Dago hıyarı, bir sivri kazması, kepinde de bir ampulü vardı; iki paralık bir Dago sıçanı gibi yerin altına inmek zorundaydı hayatını kazanmak için. Onun adı Arturo Bandini'ydi, bu okulda bu konuda söyleyecek sözü olan meydana çıkıp burnunu kırdırabilirdi.

“Arturo Bandini!”

“Tamam,” dedi sözcüğü uzatarak. “Tamam, Rahibe Celia. Duydum sizi.” Sonra ayağa kalktı. Bütün sınıf onu seyreliyordu. Rosa arkasında oturan kıza bir şeyler fısıldadı elinin gerisinde gülümseyerek. Arturo fark etti ve çilleri hakkında, ya da pantolonundaki yama hakkında, ya da saçının uzamış olduğu hakkında, ya da babasından kendi bedenine uydurulmuş ve üzerinde bir türlü doğru dürüst durmayan gömleği hakkında bir şey söylediğini sanıp zor tuttu kendini ona bağırarak için.

“Bandini,” dedi Rahibe Celia. “geri zekalı olduğuna şüphe yok. Biraz önce sınıfı dikkatli olma konusunda uyardım. Böyle bir aptallık ödölsüz kalmamalıdır. Saat altıya kadar okulda kalacaksın.”

Yerine oturdu ve üç zili titretti koridorları.

Yalnızdı, Rahibe Celia kürsüye oturmuş ödevleri okuyordu seğiren sol gözüyle. Güneybatıda solgun bir güneş belirdi; hastalıklı, yılgın bir ay gibi daha çok o kış akşamında. Çenesini eline dayamış o soğuk güneşi seyreliyordu. Dışarıdaki iki sıra ağaç daha da soğuk görünüyorlardı üzerlerindeki hüzün verici beyaz yükün altında. Bir çocuğun bağıırışı duyuldu sokaktan, ardından da

tekerlek zincirinin takırtısı. Nefret ediyordu kıştan. Okulun arka tarafındaki beysbol sahasının ortasındaki eşkenar dörtgeni düşündü; kara gömülmüş, bütün kaleler karla kaplı -ne kadar kasvet verici bir manzara. Yapacak ne vardı kışın? Neredeyse memnundu orada oturmaktan, aldığı ceza onu şaşırtıyordu. Ha başka bir yerde oturmuş, ha orada.

“Yapmamı istediğiniz bir şey var mı. Rahibe?”

Başını okuduğu kağıttan kaldırmadan, “Mümkünse, hiç hareket etmeden ve konuşmadan oturmanı istiyorum,” dedi Rahibe.

“Pekala, Rahibe.”

On dakika boyunca ne kıınıldadı ne de konuştu.

“Rahibe,” dedi sonra, “kara tahtayı silmemi ister misiniz?”

“O işi para karşılığında yapan biri var,” dedi Rahibe. “O işi yapması için bir adama fazlasıyla para ödüyoruz demek daha doğru olur,” diye de ekledi.

“Rahibe,” dedi Arturo, “beysbol sever misiniz?”

“Futbol severim ben,” dedi. “Beysbolden nefret ederim.”

“Oyunun inceliklerini bilmediğiniz içindir.”

“Sessiz ol, Bandini, rica ediyorum,” dedi Rahibe.

Oturuş biçimini değıştirdi, çenesini kollarına yaslayıp Rahibe Celia’yı izlemeye başladı. Sol gözü sürekli seğıriyordu. O cam gözün arkasında yatan hikaye neydi acaba? Birilerinin rahibenin gözüne beysbol sopasıyla vurduğunu tahmin etmişti hep: artık emindi. Iowa, Fort Dodge’dan gelmişti St. Catherine’e rahibe Celia. İyi beysbol oynarlar mıydı acaba Iowa da? Çok İtalyan var mıydı orada?

“Annen nasıl?” diye sordu Rahibe Celia.

“Bilmem. İyi herhalde.”

Rahibe başını okuduğu kağıttan ilk kez kaldırıp ona baktı. “Ne demek, bilmem? Nasıl bilmezsin? Melek gibi kadındır annen.”

Arturo’nun bildiğı kadarıyla o Katolik okulunda kendisinden ve kardeşlerinden başka ücretsiz okuyan öğrenci yoktu. Öğretim ücreti öğrenci başına ayda iki dolardı topu topu, bu da Arturo ve kardeşleri için ayda altı dolar demekti ve o para hiçbir zaman ödenmezdi. Ona fazlasıyla acı veren bir farklılıktı, başkalarının ödeyip onların ödememesi. Arada sırada annesi bir zarfa birkaç dolar koyup ondan Baş Rahibeye vermesini isterdi, hesaba mahsuben. Bundan daha da çok nefret ederdi. Şiddetle karşı koyardı her seferinde. Öte yandan, August, bu ender zarfları vermeyi pek severdi. Arturo nefret ederdi August’tan bu yüzden; yoksulluklarını mesele haline getirdiğı, rahibelere yoksul olduklarını hatırlatmaya bu kadar istekli olduğı için. Rahibe okuluna gitmeyi başından istememişti zaten Arturo. Okulu katlanılır kılan tek şey beysboldü. Rahibe Celia ona annesinin melek ruhlu olduğunu söylediğinde aslında annesinin o zarfları hazırlamak için çektiğı sıkıntıyı, cesaretini kastettiğini biliyordu. O cesaret filan görmüyordu bunda. Korkunçtu ona kalırsa, nefret edilesi, onu ve kardeşlerini başkalarından farklı kılıyordu. Nedenini tam olarak bilemiyordu -ama öyleydi, onları diğerlerinin gözünde farklı kıldığına dair bir his. Çillerini, uzamış saçını, pantolonunun dizindeki yamayı ve İtalyanlığını da içeren bütünü bir parçasıydı bir şekilde.

“Baban Pazar günleri ayine gider mi, Arturo?”

“Elbette,” dedi.

Gırtlığına takıldı. Ne gereği vardı yalan söylemenin? Babası kiliseye sadece Noel sabahı giderdi, bazen de Paskalya'da. Yalan ya da gerçek, memnuniyet duyuyordu babasının ayinleri küçümsemesinden. Nedenini bilmiyordu, ama memnuniyet duyuyordu. Babasının tezi geldi aklına. Şöyle derdi Svevo; Tanrı her yerde ise Pazar günleri kiliseye gitmek niye? Majestik Bilardo Salonu'nun nesi var? Tanrı orada da değil mi? Annesi her seferinde bu teolojik tez karşısında dehşetle irkilirdi; ama verdiği yanıt çok zayıftı, Arturo'ya şimdi öğretilen Katolik öğretisi, annesine de yıllar önce aynı şeyi öğretmişlerdi. Hristiyan olarak görevimizdir, diyordu öğretisi. Ona gelince, bazen giderdi ayine, bazen gitmezdi. Gitmediği zaman büyük bir korku sarardı içini, günah çıkartıncaya kadar da söküp atamazdı içinden o korkuyu.

Saat dört buçukta bitirdi Rahibe Celia ödev kağıtlarını okumayı. Bir şeyler yapma sabırsızlığından yoksunluğuyla yaralı bir Arturo; yılgın, bitkin. Oda karanlıktı neredeyse. Ay batıdaki iç karartıcı gökyüzünden sıyrılmıştı, tamamen kurtulabilirse beyaz bir ay olacaktı. Odanın loşluğu kasvetlendirmişti Arturo'yu. Kalın ve sessiz ayakkabılarıyla rahibelerin girmesi gereken bir odaydı o. Boş sıralar evlerine gitmiş çocuklardan söz ediyorlardı hüznle; ve kendi sırası anlayış göstermesini, diğer sıralarla yalnız kalmak için sıcak yakınlığıyla ondan eve gitmesini istiyordu sanki. Üzerine kazılmış adının baş harfleriyle, mürekkep lekeleriyle sırasından ne kadar usanmışsa, sırası da ondan usanmıştı. Birbirlerinden nefret ediyorlardı şimdi neredeyse, ama çok da sabırlıydılar birbirlerine karşı.

Rahibe Celia ayağa kalkıp kağıtlarını topladı.

“Saat beşte gidebilirsin,” dedi. “Ama bir şartla...”

O şartın ne olduğunu merak edemeyecek kadar uyuşuk hissediyordu kendini. Ayaklarını ön sıranın altında kenetleyip arkasına yaslanmış, kendi sefaletinin içinde kavruluyordu.

“Buradan beşte çıkıp kiliseye gitmeni ve Hazreti Meryem'e annene layık olduğu mutluluğu bahşetmesi için dua etmeni istiyorum -zavallı şey.”

Sonra odadan çıktı Rahibe Celia. Annesi -zavallı şey. Öfke yaşları birikti gözlerine. Her yerde aynı şeydi, hep annesi -zavallı şey, zavallı, zavallı, hep o sözcük, hep Arturo'nun içinde ve etrafında, ve birden o loş odada gözyaşlarına boğuldu; içindeki zavallılığı hıçkırarak, ağlayarak, tıkanarak; onun için değil, annesi için değil; ama Svevo Bandini için, babası için, babasının yüzündeki ifade için; yamru yumru elleri için, iş aletleri için, inşa ettiği duvarlar için, basamaklar için, pervazlar için, külhanlar ve katedraller için, hepsi birbirinden harikulade; ve babası İtalya'ya, İtalyan göğüne ya da Napoli körfezine dair bir şarkı söylediğinde kendi içinde kaban o duygu için.

Saat beşe çeyrek kalayı gösterdiğinde sefaleti kendi kendini tüketmişti. Oda zifiri karanlığa gömülmüştü neredeyse. Burnunu ceketinin koluna sildi ve bir memnuniyet dalgası kapladı yüreğini; iyi bir his, önündeki on beş dakikayı son derece önemsiz kılan bir huzur. Işıkları açmak geldi içinden, ama Rosa'sının evi okulun karşısındaki arsanın öte tarafındaydı; Rosa evinin arka bahçesinden okulun pencerelerini görebiliyordu, bu da ona Arturo'nun hâlâ sınıfta olduğunu hatırlatacaktı.

Rosa, yavuklusu. Nefret ediyordu ondan Rosa, ama yavuklusuydu yine de. Onu sevdiğini biliyor muydu acaba? Bu yüzden mi nefret ediyordu yoksa? İçinde gerçekleşen gizemli şeyleri görebiliyor muydu, bu yüzden mi gülüyordu ona? Pencerenin önüne gitti, Rosa'nın evinin mutfak penceresinde ışık gördü. O ışığın altında bir yerde Rosa yürüyor, soluk alıyordu. Ders çalışıyordu belki de, çok çalışkan kızdı Rosa, en yüksek notları o alırdı sınıfta.

Pencereden dönüp Rosa'nın masasına yürüdü. Eşi benzeri yoktu o odada: bütün masalardan daha temiz, daha kız masası gibi, cilası daha parlak. Onun yerine oturdu ve titredi heyecandan. Ellerini

tahtanın üzerinde gezdirdi, Rosa'nın kitaplarını koyduğu küçük rafın içinde gezdirdi. Bir kurşun kalem buldu parmakları. Dikkatle inceledi: Rosa'nın dişlerinin izi vardı üzerinde, çok silik. Öptü. Rafta bulduğu kitapları öptü; hepsi özenle kaplanmış, mis kokulu.

Saat beşte, duyuları aşk ve Rosa'yla coşmuş, dudaklarından Rosa dökülerek merdivenden inip kış gecesine yürüdü. St. Catherine Kilisesi okulun hemen yanındaydı. Rosa, seviyorum seni!

Esrimiş bir biçimde yürüdü kasvete bürünmüş orta koridordan, kutsal suyun soğukluğu hâlâ parmaklarının ucunda ve alnında; kilisenin içinde yankılanan ayak sesleri, burnunda buhur kokusu, binlerce cenazenin ve vaftizin kokusu; ölümün tatlı kokusuyla hayatın mayhoş kokusu burun deliklerinde; yanan mumların sessiz soluğu, koridor boyunca yürürken yankısı kendinin; ve yüreğinde Rosa.

Meryem Ana'nın heykelinin önünde diz çöküp ondan istendiği gibi dua etmeye çalıştı, ama Rosa'nın adının yüreğinden geçmesiyle zihni titreşip akmaya başladı; günah işlediğini fark etti birden, Hazreti Meryem'in huzurunda büyük ve korkunç bir günah işliyordu, çünkü Rosa'yı düşünüyordu; Katolik dininin yasakladığı biçimde. Gözlerini kapatıp kötülüğü içinden itmeye çalıştı, ama daha da güçlü döndü; benzeri görülmemiş bir biçimde günah işliyordu, o güne kadar hiç düşünmediği şeyler; ve sadece Tanrı'nın huzurunda ruhunu kurtarma dehşeti değildi soluğunu kesen, bu yeni düşüncelerden duyduğu şaşırtıcı hazdı da. Katlanılır gibi değildi. Ölebilirdi bu yüzden: Tanrı oracıkta canını alabilirdi. Ayağa kalktı, istavroz çıkardı ve kaçtı kiliseden; koşarak, dehşet içinde, kötü düşünceler kanatlanmışçasına peşinde. Buz tutmuş sokağa vardığında bile inanamıyordu hayatta olduğuna, çünkü ölümlerin tekerlekler üzerinde götürüldüğü o uzun koridor hiç bitmeyecek gibi gelmişti ona. Sokağa çıkıp gecenin ilk yıldızını gördüğü anda şehvet düşüncelerinden eser kalmadı zihninde. Hava fazlasıyla soğuktu bir kere. Birden titremeye başladı, çünkü üst üste üç kazak giymekle birlikte, ne paltosu vardı ne de eldivenleri; arada sırada ellerini çırpıyordu ısıtmak için. Yolundan bir blok sapmak demekti, ama Rosa'nın evinin önünden geçmek istiyordu yine de. Pinellilerin bungalovu kaldırımından yirmi metre kadar geride, kavak ağaçlarının arkasındaydı. İki ön pencerenin de perdeleri örtülüydü. Ön girişte durdu, kollarını kavuşturup ellerini koltukaltlarına sıkıştırdı sıcak tutmak için. Rosa'dan bir işaret bekliyordu, pencerenin önünden geçen silueti mesela. Ayaklarını yere vurdu, beyaz bulutlar çıkıyordu ağzından. Sonra başını öne eğdi ve derin karda bir kıza ait küçük ayak izini gördü. Rosa'nın ayak izi -bu bahçede başka kime ait olabilirdi ki? Soğuk parmaklarıyla izin etrafını iyice kazıdıktan sonra iki eliyle avuçlayıp taşıdı sokak boyunca...

Eve vardığında kardeşleri mutfakta akşam yemeği yiyorlardı. Yumurta yine. Sobanın yanında ellerini ısıtırken dudakları büzüldü. August ekmek dolu ağzıyla konuştu.

“Ben odunu getirdim, Arturo. Kömürü getirmek de sana kalıyor.”

“Annem nerde?”

“Yatakta,” dedi Federico. “Anneanne Donna geliyor.”

“Babam sarhoş oldu mu?”

“Eve dönmedi ki.”

“Neden gelir ki anneannem?” dedi Federico. “Babam her seferinde sarhoş oluyor.”

“Ah, o yaşlı kancık!” dedi Arturo.

Federico bayılırdı küfre. Güldü. “Ah o kancıkların en kancığı kancık,” dedi.

“Bu günah,” dedi August. “İki günah birden.”

Arturo dudak bükerek gülümsedi. “Ne demek, iki günah?”

“Biri küfrettiğin için, diğeri annene ve babana hürmet etmediğin için.”

“Anneanne Donna benim annem değil.”

“Anneannen.”

“Sikmişim anneannemi.”

“Bu da günah.”

“Of, kapa çeneni.”

Elleri karıncalanınca sobanın arkasındaki büyük kovayla küçük kovayı aldı, arka kapıya bir tekme atıp açtı. Kovaları dikkatle sallayarak karda özenle açılmış yolda kömürlüğe doğru yürümeye başladı. İyice azalmıştı kömür. Bu da annesinin kömürün neden bu kadar hızlı tüketildiğini bir türlü anlamayan Bandini’den zılgıtı yiyeceği anlamına geliyordu. Kömür Şirketi babasına veresiyeyi kesmişti. Kovalara kömür doldurdu ve babasının bir takım ihtiyaçlarını parasız tedarik etme becerisine hayranlık duydu. Boşuna sarhoş olmuyordu adam. İhtiyaçlarını parasız elde edebilse o da sarhoş olurdu babası gibi.

Teneke kovaya düşen kömür parçalarının takırtısı kömürlüğün hemen karşısındaki kümeste uyuyan tavukları uyandırdı; Maria’nın tavukları. Ay ışığıyla aydınlanmış bahçede sendeleyerek gezinip kömürlüğün önünde eğilmiş Arturo’ya bakıyorlardı hayretle. Gıdaklayarak selamlıyorlardı onu, o saçma sapan kafalarını tel örgüye bastırarak. Nefret ediyorlardı ondan, o da doğrulup nefretle baktı onlara.

“Yumurta,” dedi. “Sabah yumurta, öğlen yumurta, akşam yumurta.”

Yumruğu büyüklüğünde bir kömür parçası buldu, geriye çekilip mesafeyi ölçtü. Ona en yakın duran kahverengi yaşlı tavuk darbeyi boynuna aldı, kömür parçası kafasını koparacaktı neredeyse, sonra kümese çarpıp bir taraflara gitti. Tavuk sendeledi, düştü, güçlkle kalktı, diğerleri çılgık çıklığa kümese doğru kaçışırken tekrar düştü. Yaşlı kahverengi tavuk kalktı yine, bahçenin karla kaplı bölümünde sersem gibi dans etmeye başladı; karın üzerinde bir sağa bir sola giderek tuhaf biçimler çizen parlak bir kırmızı. Yavaş öldü, kanayan kafasını tel örgünün üzerine kadar çıkmış kar tepeceğine sürterek. Soğuk bir zevk duygusuyla seyretti can çekişen tavuğu. Son kez titrediğinde homurdanıp kömür dolu kovaları eve taşıdı. Sonra dönüp ölü tavuğu taşıdı.

“Ne demeye yaptın bunu?” dedi August. “Günah.”

“Of, kapa çeneni,” dedi Arturo yumruğunu havaya kaldırarak.

Maria hastaydı. Federico ile August usulca annelerinin yattığı karanlık yatak odasına girdiler; kış soğuğuyla buz kesmiş, şifoniyerin üzerindeki eşyalarla sıcacık; annelerinin saçının kokusu hafiften, Bandini'nin kokusu daha baskın ama, odanın bir yerlerinde duran giysilerinin kokusu. Maria gözlerini açtı. Federico ağlamak üzereydi. August ise biraz kızgın.

“Kamımız aç,” dedi August. “Neren ağrıyor?”

“Kalkıyorum,” dedi Maria.

Eklemlerinin takırtısını duydular, yüzünün beyazına süzülen kan dalgasını gördüler; dudaklarının ekşiliğini, varlığının sefaletini hissettiler. August nefret etti. Birden kendi nefesindeydi o ekşi tat.

“Neren ağrıyor, anne?”

“Anneanne Donna ne halt yemeye geliyor bizim evimize?” dedi Federico.

Maria doğruldu, midesinin bulandığını hissetti. Öğürtüyü bastırmak için dişlerini sıktı. Hep hastaydı, ama belirti göstermeyen türden bir hastalıktı onunki; kansız ve yarasız, acı sadece. Oda dönmeye başladı onun acısıyla. İki kardeş de mutfığa kaçma isteği duydular, aydınlığa ve sığağa. Suçluluk duygusu içinde çıktılar odadan.

Arturo ayaklarını tahta parçalarının üzerinde duran fırına sokmuş oturuyordu. Ölü tavuk köşede yerde duruyordu, gagasında kırmızı bir kan damlası. Maria şaşırmadı mutfığa girip ölü tavuğu gördüğünde. Arturo annelerini seyreden Federico ile August'a bakıyordu.

Annelerinin ölü tavuğu görünce kızmaması onlarda hayal kırıklığı yaratmıştı. “Herkes akşam yemeğinden sonra yıkanacak,” dedi Maria. “Anneanneniz geliyor yarın.”

Kardeşler hep bir ağızdan söylenip homurdandılar. Küvetleri yoktu. Mutfak döşemesine konan banyo teknesine tasla su dökmek demektir banyo; ergenlik çağında olduğu için diğerlerinden çekinen Arturo için her seferinde daha çok nefret duyduğu bir zorunluluk.

On dört yıl boyunca Svevo Bandini banyoya küvet koyma vaadini yineleyip durmuştu. Onunla o eve ilk kez girdiği günü hatırlıyordu Maria. Banyo sözcüğünü yakıştırarak iltifat ettiği yeri gösterdikten sonra hemen ilk işinin oraya bir küvet yerleştirmek olacağını eklemişti. On dört yıl sonra ilk kez söylediği rahatlıkla söyleyebiliyordu aynı şeyi.

“Önümüzdeki hafta, şu küvet işini halledeceğim.”

Bu vaat aile folklorunun bir parçası olmuştu artık. Çocukları çok eğlendirirdi. Yıllardır Federico ya da Arturo, “Baba, şu küveti ne zaman koyacaksın?” diye sorar, o da “Önümüzdeki hafta,” ya da “Hafta başı,” diye cevap verirdi derin bir kararlılıkla.

Güldüklerinde onlara dik dik bakar, sessizlik talep ederdi. “Ne var gülecek?” O bile banyo yaptığında homurdanıp küfredirdi mutfaktaki banyo teknesine. Çocuklar onun kaderine isyan ederek savurduğu ateşli yeminleri dinlerlerdi.

“Haftaya, Allahın izniyle haftaya halledeceğim bu işi.”

Maria tavuğu akşam yemeğine hazırlarken Federico, “Budun biri benim!” diye bağırdı ve elindeki çakıyla sobanın arkasına gizlendi. Tahta kutunun üzerine oturup çakısıyla yelkenli gemiler oydu banyosunu yaparken. Oyup bir kenara koyuyordu onları, bir düzine yelkenli, küçük ve büyük; teknenin yarısını kaplamaya yetecek kadar tahta, kendi bedeninin taşıdığı su da cabası. Ama su ne kadar yükselirse o kadar iyi: bir deniz muharebesi başlatabilirdi mesela.

August köşede kamburunu çıkarmış ayın sırasında Adak Çocukları'nın bilmesi gereken Latince duaları ezberliyordu. Peder Andrew ayın boyunca olağanüstü inanç sergilediği için ödül olarak vermişti kitabı ona; fiziksel dayanıklılık için verilmişti o ödül ona aslında, çünkü Arturo da Adak Çocuğu'ydu ve Pazar Ayini'nde saatlerce diz çökmek zorunda kaldığında ağırlığının bindiği dizi sürekli değiştirir, kaşınır, esner, rahibin sözlerine vereceği cevabı unuturdu; ama August asla düşmezdi bu durumlara. August Adak Çocuğu olarak o güne kadar edindiği yarı resmi siciliyle gururlanırdı. Ayrıca, kollarını saygıyla kavuşturup yere dimdik çömelme rekoru da ona aitti. Adak Çocukları August'un bu alandaki üstünlüğünü kabullenmişlerdi, kırk çocuğun biri bile ona meydan okumayı aklından geçirmemişti. Diz çökme dayanıklılığındaki rakipsizliği bazen şampiyonun bile canını sıkıyordu.

August'un sofuluk gösterisi, Adak Çocuğu olarak kazandığı büyük başarı, en büyük mutluluğuydu Maria'nın. Ne zaman rahibelerden ya da cemaatin önde gelenlerinden biri August'un yeteneklerini övse yüzü aydınlattırdı. August'un görevli olduğu hiçbir Pazar Ayini'ni kaçırmazdı. Oğlunu ilk sırada, üzerinde cüppesiyle diz çökmüş görmenin memnuniyeti sözcüklerle anlatılamayan türdendi. Yürürken uçuşan cüppesi, sunduğu hizmetin mükemmeliyeti, yumuşak kırmızı halının üzerindeki sessiz ayakları hayal ve düştü, dünyada cennetti. Bir gün rahip olacaktı August; bunun ötesinde hiçbir şeyin anlamı yoktu; acı çekiyormuş, köleden farkı yokmuş; tekrar tekrar ölse de rahmi bir rahip armağan etmişti Tanrı'ya, böylece o da kutsanıyordu; seçilmişti, rahip annesi, Kutsal Bakire'nin akrabası...

Bandini ile durum farklıydı. August sofuydu ve rahip olmak istiyordu *-si. Ama chi copro!* Adam sende, geçer zamanla. Oğullarını Adak Çocukları olarak görmek ruhani memnuniyet vermekten çok, güldürüyordu onu. Nadiren katıldığı ayinlerde -ki genellikle Katolikliğin muazzam törenselliğinin en şatafatlı ifadesine büründüğü Noel sabahlarıydı- oğullarını orta koridorda ilerleyen tören alayının arasında gördüğünde kıs kıs gülerdi. Sonra danteller içinde Tanrı'ya adanmış çocuklar olarak değil de, oldukları gibi görürdü onları; sadece kendi çocuklarını değil, bütün Adak Çocuklarını -küçük vahşiler, ağır cüppelerinin içinde kaşınıp duran saygısız çocuklar. Hele o Arturo, kulaklarına kadar çıkan selüoit yakaların içinde boğulmuş, çilli yüzü kızarmış ve şişmiş; onun törenden nefret eden ifadesini görünce kıkır kırır gülerdi Bandini. Küçük Federico'ya gelince, o aynıydı, bütün tuzaklara rağmen küçük bir şeytan. Kadınların küçük meleklerin karşısındaki iç çekişlerine rağmen Bandini çocukların çektiği utancı, rahatsızlığı ve korkuyu biliyordu. August rahip olmak istiyor: adam sen de, geçer zamanla. Büyüyünce unutur o sevdayı. Büyüyüp adam olacaktı; yoksa o, Svevo Bandini, kafasını kırardı.

Maria ölü tavuğu bacaklarından tutup kaldırdı. Tavuğun karnını yarıp temizlemeye başladığında çocuklar burunlarını tıkayıp mutfaktan kaçtılar.

“Budun biri benim!” diye bağırdı Federico.

“İlk söylediğinde duymuştuk seni,” dedi Arturo.

Karanlıktı Arturo'nun ruhu, tavuğun katline dair sorular yükseliyordu vicdanından. Ölümcül bir günah mı işlemişti, yoksa bağışlanabilir bir günah mı? Oturma odasının döşemesine uzanmış, yan tarafı sobanın sıcaklığıyla yanarken kasvetli bir biçimde Katolik dinine göre ölümcül günah oluşturan üç temel öğeyi aklından geçirdi. İlki, tiksinti verecek bir görüntü; İkincisi, tefekkür eksikliği; üçüncüsü, iradeye mutlak teslimiyet.

Karanlık bir üretim başladı zihninde. Rahibe Justinus'un anlattığı katil hikayesini hatırladı; öldürdüğü adamın yüzü uykuda ve uyanıklıkta gözünün önünden gitmemiş, hayalet bir türlü peşini

bırakmayınca sonunda dehşete kapılıp günah çıkartmış, işlediği kara suçu Tanrı'ya anlatmıştı.

Onun da başına böyle bir şey gelebilir miydi? O mutlu, her şeyden habersiz tavuk. Bir saat önce hayattaydı hayvan, dünyayla barışık. Şimdi ölüydü, kendi elleriyle öldürmüştü onu, canına kastetmişti. Ona da bir tavuk yüzü mü musallat olacaktı hayatının sonuna kadar? Duvara baktı, gözlerini kırptı ve soluğunu tuttu. Oradaydı -öldürdüğü tavuk karşısına geçmiş ona bakıyor, kötü kötü gıdaklıyordu! Ayağa sıçradı, hızla yatak odasına gidip kapıyı kilitledi:

“Ah, Bakire Meryem, kurbanının olayım! İsteyerek yapmadım! Tanrı'nın huzurunda yemin ederim ki bilmiyorum neden yaptığımı! Lütfen, sevgili tavuk! Seni öldürdüğüme pişmanım, sevgili tavuk!”

Dizleri ağrıyana kadar bildiği iki duayı tekrar tekrar okudu, her birini tek tek sayarak; sonunda birinden kırk beş, diğerinden de on dokuz tane okumanın nedamet getirmek için yeterli olduğuna karar verdi. Ama on dokuz sayısına dair bir şey onu o duadan bir tane daha fısıldamaya itti. Bir süre yeterlilik konusunda kendi kendini yedikten sonra dört dua daha okudu; sırf batıl itikatlı olmadığını, rakamları önemsemediğini kanıtlamak için; Katolik dini batıl düşünceye şiddetle karşıydı.

Annesi onu sofraya çağırmasa dua etmeye devam edecekti belki de. Masanın ortasındaki tepside nar gibi kızarmış tavuk duruyordu. Federico çatalıyla tabağını çizip örseledi. Sofu August başını öne eğip şükran duasını okudu. Duayı bitirdikten sonra aklından annesinin neden bir şey söylemediğini geçirerek boynunu bükük tuttu uzunca bir süre. Federico Arturo'ya bir dirsek atıp sofu August'a nanik yaptı. Maria'nın yüzü sobaya dönüktü. Elinde et suyu dolu kavanozla döndü, altın başını huşuyla öne eğmiş August'u gördü.

“Aferin, August,” dedi gülümseyerek. “Aferin oğlum. Allah senden razı olsun!”

August elini kaldırıp istavroz çıkardı. Elini indirdiğinde Federico tavuğa dalmıştı bile. İki budu da gitmişti tavuğun. Birini Federico kemiriyordu, diğerini bacaklarının arasına sıkıştırmıştı. August'un gözleri masayı araştırdı öfkeyle. Masada iştahsız iştahsız oturan Arturo'dan şüphelendi önce. Sonra Maria oturdu masaya. Hiç konuşmadan bir dilim ekmeğe tereyağı sürdü.

Kızarmış ve organlarından olmuş tavuğu seyrederken dudakları kasvetli bir biçimde büzüldü Arturo'nun. Bir saat önce mutluydu o tavuk, başına geleceklerden habersiz. Leziz et parçasını ısıtırken ağzının suları akan Federico'ya baktı. Midesi bulandı. Annesi tavuğu önüne doğru itti.

“Arturo, yemiyorsun.”

Çatalının ucu gönülsüz bir biçimde gezindi tavuğun etrafında. Tek başına duran bir parça buldu, kendi tabağına aldığı anda ona daha da iğrenç görünen iğrenç bir parça -taşlık. Tanrım, bundan böyle hayvanlara kötülük etmeme izin verme. Dikkatli bir biçimde ısırdı taşlığı. Hım, fena değil. Leziz hatta. Bir ısırık daha aldı. Gülümsedi. Uzanıp bir parça daha aldı tavuktan. İştahla yedi, beyaz et istiyordu canı. Federico'nun öteki budu sakladığını hatırladı. Ellerini masanın altına kaydırıp, kimseye hissettirmeden budu Federico'nun kucağından aldı. Budu bitirdiğinde güldü ve kemiğini küçük kardeşinin tabağına fırlattı. Federico kemiğe baktı, kucağına davrandı.

“Allah belanı versin,” dedi. “Allah belanı versin, Arturo. Pis sahtekar.”

August sarı başını sallayarak baktı küçük kardeşine. Bela okumak günahı; ölümcül günah değildi belki, ama günahı yine de. Hem üzüntü duydu bundan, hem de kardeşleri gibi küfretmediği için mutluluk.

Çok da iri değildi tavuk. Masanın ortasındaki tepsiyi silip süpürdüler, sonra Arturo ile Federico kemikleri kemirip iliği emmeye giriştiler.

“İyi ki babamız evde değil,” dedi Federico. “Ona da biraz ayırmak zorunda kalacaktık.”

Maria gülümsedi onlara bakıp; yüzleri tavuğun sosuna bulanmış, Federico'nun saçında tavuk kırıntıları hatta. Eliyle oğlanını saçını süpürdükten sonra Anneanne Donna'nın önünde davranışlarına dikkat etmeleri konusunda onları uyardı.

“Sofrada bu gece davrandığınız gibi davranırsanız size Noel hediyesi almayacağı kesin.”

Yararsız bir tehdit. Anneanne Donna'nın Noel hediyeleri! Arturo homurdandı. “Pijamadan başka ne aldı ki bize bugüne kadar? Kim ne yapsın pijamayı?”

“Bahse girerim ki babam kör kütük sarhoştur şimdi,” dedi Federico.” O ve Rocco Saccone.”

Maria yumruğunu sıktı. “O hayvan,” dedi. “Anmayın onun adını bu sofrada!”

Annesinin Rocco'ya duyduğu nefreti anlayabiliyordu Arturo. Öyle korkardı ki Maria ondan, ne zaman yanına gelse dehşete kapılırdı. Bandini ile kadim dostluklarına duyduğu nefret hiç eksilmiyordu. Abruzzi'den tanıyorlardı birbirlerini Bandini ile Rocco, çocukluktan. Bandini onunla evlenmeden önce kadınlarla düşüp kalkmışlardı birlikte; Rocco eve geldiğinde Svevo ile içerler, hiç konuşmadan birden deli danalar gibi gülmeye başlarlardı; köylü aksanıyla İtalyanca bir şeyler söyleyip yerlere yuvarlanırlardı gülmekten, homurtular ve anılarla yüklü vahşi bir dil; ima dolu, ama yine da anlamsız; onun ait olmadığı, hiçbir zaman da olamayacağı bir dünyaya dair. Bandini'nin evlenmeden önce yaptıkları onu ilgilendirmezmiş gibi davranırdı Maria, ama Bandini'nin birlikte olmaya ve paylaşmaya bayıldığı bu iğrenç gülüşlü Rocco Saccone, Maria'nın çözmek için can attığı bir gençlik sırrıydı sanki; o gençlik günlerinin sırrını çözerse bunun Svevo Bandini ile Rocco Saccone'nin paylaştıkları gizli dilin sonu olacağına inanıyordu.

Ev aynı değildi Bandini'nin yokluğunda. Akşam yemeğinden sonra çocuklar, karın tokluğuyla şaşkın, salonun döşemesine uzanmış köşedeki cana yakın sobanın keyfini çıkarıyorlardı. Arturo arada sırada sobaya kömür atıyor, onlar giderdikleri açlıklarıyla etrafında şakalaştıkça soba hırlayıp kıkırdıyordu mutluluktan.

Maria mutfakta bulaşık yıkıyordu, bir tabak ve bir bardak eksik yıkadığının farkında. Onları dolaba kaldırıırken Bandini'nin diğerlerinden daha büyük ve hantal bardağı yemek boyunca kullanılmadığı için gururu kırılmış gibiydi sanki. Çatal bıçak koyduğu çekmecedeki Bandini'nin bıçağı, gözdesi, bıçak setinin içinde en keskin ve tehlikeli olanı, parladı ışıktaki.

Ev kişiliğini kaybetmişti şimdi. Yerinden oynamış bir kiremit rüzgara fısıldadı alaycı bir biçimde; elektrik kabloları arka balkonun duvarına sürtündü pis pis sırtarak. Cansız şeylerin dünyası dile gelmiş eski evle konuşuyor, ev de müzmin bir hazla duvarlarının içindeki memnuniyetsizlikten yakınıyordu. Ayağının altındaki döşeme tahtaları sefil bir keyifle gıcırdıyorlardı.

Bandini eve dönmeyecekti bu akşam.

Kocasının eve dönmeyeceğini, eve dönmek için bir yerlerde içtiğini bilmek dehşet vericiydi. Karanlığın ve şiddetin güçlerinin meşum biçimlerde sürünerek eve yaklaştıklarını hissedebiliyordu.

Bulaşık yıkayıp kaldırıldıktan, lavabo silindikten, yerler süpürüldükten sonra birden sona erdi günü. Onu meşgul edecek hiçbir şey kalmamıştı. On dört yıl boyunca sarı ışığın altında dikiş diktikten sonra gözleri isyan etmişti artık; bir süre sonra başı ağrımaya başlıyor, bu yüzden de sadece gündüzleri dikiş dikiyordu.

Bazen bir şekilde eve girmiş kadın dergilerinden birini açardı; kadınlara Amerikan cenneti vadeden şu parlak ve şık dergilerden: harikulade mobilyalar, harikulade kıyafetler: aşkı bira mayasında bulan sarışın kadınlar; tuvalet kağıdı tartışan zeki kadınlar. O dergiler ve içindeki fotoğraflar, o bulanık sınıfı temsil ediyordu; ‘Amerikan kadınları.’ Maria ‘Amerikan kadınları’nın

yaptıklarından övgüyle söz ederdi hep.

İnanırdı o fotoğraflara. Salon penceresinin önündeki salıncaklı iskemlede oturup o kadın dergilerinden birinin sayfalarını çevirirdi saatlerce; parmağının ucunu düzenli aralıklarla yalayıp sayfayı çevirerek. Sonunda ‘Amerikan kadınları’nın dünyasından kopuk olduğu kanısının verdiği uyusuklukla dergiyi elinden bırakırdı.

Bandini’nin acımasızca alaya aldığı bir yanıydı bu. Bandini, mesela, su katılmamış bir İtalyan’dı, birkaç kuşak geriye giden köylü soyundan. Ama o da, vatandaşlık kağıtlarını aldığından beri, kendini asla İtalyan saymazdı. Hayır, o Amerikalı’ydı; bazen içlenip bağıra çağıra terekesiyle övünürdü gerçi, ama bütün makul durumlarda Amerikalı’ydı; ve Maria ona, ‘Amerikan kadınları’nın yaptıklarından ve giydiklerinden söz ettiğinde -komşu kadınlardan biri, sokağın biraz aşağısında oturan Amerikalı kadın- kudururdu öfkeden. Çünkü sınıf ve ırk ayırımına, beraberinde getirdiği acıya aşırı derecede duyarlıydı Bandini, tahammülü yoktu ayrımcılığa.

Bir duvarcıydı ve daha kutsal bir meslek yoktu yeryüzünde onun için. Kral olabilirdin, fatih olabilirdin, ama ne olursan ol bir eve ihtiyaç duyacaktın; ve biraz kafan çalışıyorsa tuğladan olmasını yeğleyecektin; ve, elbette, sendikalı bir duvarcı tarafından yapılmasını, sendikanın saptadığı yevmiyeyle. O önemliydi.

Ama Maria, kadın dergisinin sunduğu periler ülkesine dalıp iç çekerek elektrikli ütülere, elektrikli süpürgelere, otomatik çamaşır makinelerine bakarken o düş dünyasının kapağını kapatıp etrafına bakması yeterliydi; sert tahta iskemleler, eski halılar, soğuk odalar. Çamaşır tahtasında çamaşır yıkamaktan nasır tutmuş avuçlarına dokunması yeterliydi Amerikan kadını olmadığını anlaması için. Hiçbir yeri, ne teninin rengi, ne elleri, ne ayakları; ne yediği yemekler ve onları çiğneyen dişleri - hiçbir yeri ‘Amerikan kadını’yla özdeşleşmesini sağlayamıyordu.

Ne kitaba ihtiyacı vardı yüreğinde, ne de dergiye. Kendine göre bir kurtuluş bulmuştu, onunla mutlu ediyordu kendini; dua tespihi. O ipe dizilmiş beyaz tespih taneleri; minik bağlantıları aşındığı için sık sık kopan ince iple tutturulmuş o tespih tanelerinin her biri, onun sessiz kaçıydı dünyadan. Hazreti Meryem, şükürler olsun, Tanrı seninle. Ve tırmanmaya başlardı Maria. Yaşam ve dünya uzaklaşırdı. Hazreti Meryem, Hazreti Meryem. Bir düş sarardı onu uyumadığı halde. Şehvetten uzak bir tutkuyla sükun bulurdu ruhu. Kaçmıştı, özgürdü; Maria değildi, Amerikalı ya da değil, varsıl ya da yoksul, otomatik çamaşır makinesi ile elektrikli süpürge makinesi olsun ya da olmasın: herkesin her şeyi vardır orada. Hazreti Meryem, Hazreti Meryem, tekrar tekrar, bin kere, yüz bin kere; bedeninin uyuşukluğu, zihnin kaçıışı, belleğin ölümü, acının dinişi, inancın sessiz ve derin dalgınlığı. Hazreti Meryem, Hazreti Meryem. Bunun için yaşıyordu.

O gece, tespihli kaçış, dua tespihinin ona verdiği mutluluk, mutfağın ışığını söndürüp karınları doymuş oğullarının yere yayıldığı salona girmeden çok önce aklındaydı. Yemek fazla gelmişti Federico’ya. Derin uykudaydı. Yüzünü yana çevirmişti, ağzı açıktı. August karın üstü uzanmış Federico’nun ağzını seyrediyor, rahiplik mertebesine yükseldikten sonra kendine varlıklı bir cemaat bulup her gece kızarmış tavuk yeme hayalleri kuruyordu.

Pencerenin yanındaki salıncaklı iskemleye çöktü Maria. Dizlerinin o bildik takırtısı Arturo’nun sinirlerini gerdi. Maria önlüğünün cebinden dua tespihini çıkardı. Koyu gözleri kapandı, yorgun dudaklarından duyulabilir, keskin bir fısıltı yükseldi.

Arturo yanına dönüp annesinin yüzünü seyretti. Hızlı çalışıyordu beyni. Duasını kesip ondan sinemaya gitmek için on sent isteyebilir, ya da hiç zaman kaybetmeden yatak odasına gidip

alabilirdi. Yakalanma riski yoktu. Tespih çekmeye başladı mı gözlerini hiç amazdı annesi. Federico uyuyordu. August’a gelince, dünyada olup bitenin farkına varamayacak kadar salak ve kutsaldı. Ayağa kalkıp kaşındı.

“Hımm. Gidip bir kitap alayım kendime.”

Annesinin yatak odasının serin karanlığında şilteyi köşesinden kaldırdı. İnce bir sentlikler geldi eline, onluk bulamadı önce. Sonra onluğun bildik inceliği geldi eline. Çantayı her zamanki yerine, karyolanın yaylarının arasına sıkıştırdı ve ses var mı diye kulak kesildi. Sonra tiz bir ıslık alarak havalı adımlarla şifoniyerin üzerinden rasgele bir kitap aldı.

Yatak odasına dönüp yere, August ile Federico’nun arasına çöktü. Kitabın başlığını gördüğünde yüzünü buruşturdu. *İsa’nın Küçük ieğinden Azize Teresa’nın Hayatı*. İlk sayfanın ilk satırını okudu. ‘Cennetimi dünyada iyilik yaparak geçireceğim.’ Kitabı kapatıp August’a doğru itti.

“f,” dedi. “Hiç kitap okumak gelmiyor içimden. Çocuklar tepeden aşağı kızak kayıyorlar mıdır acaba? En iyisi gidip bir göz atmak.”

Maria’nın gözleri açılmadı, ama duyduğunu ve onayladığını belirtmek için dudaklarını hafifçe çevirdi. Sonra başını yavaşça sağdan sola doğru salladı. Kendi tarzında geç kalmamasını söylüyordu Arturo’ya. “Kalmam,” dedi Arturo.

Kalın kazaklarının altında sıcak ve istekli, bazen koştu, bazen de yürüdü Walnut Caddesi’nde; demiryolunu açıp On İkinci Cadde’ye saptı, benzin istasyonunun yanından köprüye girdi, karşıya geçti, parkta var gücüyle koştu çünkü kavak ağaçlarının gölgeleri onu ürkütüyordu. On dakika sonra Isis Sinema Salonu’nun tabelasının altındaydı, soluk soluğa. Her zamanki gibi aylak gençler birikmişti salonun kapısına; kapıdaki görevlinin, keyfi yerindeyse, ikinci gösteri yarıyı iyice geçtikten sonra onları içeri alacağını uman meteliksiz gençler. Arturo’nun da orada beklemişliği vardı, o akşam beklemek zorunda değildi ama. Bekleyenlerin yanından dudaklarında bir gülümsemeyle geçti, biletini aldı ve kasıla kasıla içeri girdi.

Askeri üniforma giymiş yer göstericiyi yok saydıktan sonra karanlıkta yolunu bulmaya çalıştı. nce son sırada bir koltuk seti. Beş dakika sonra iki sıra ne geçti. Çok geçmeden bir kez daha yerini değiştirdi. Ufak ufak, her seferinde iki sıra kayarak, en ön sırada buldu kendini. Oturdu orada; gırtlau sıkışmış, kısık gözlerle “Nehirde Aşk,” filminde Gloria Borden ile Robert Powell’ı izlemek için neredeyse tavana bakarken Adem elması fırlamış.

Anında kapıldı selüloit uyururucunun büyülü dünyasına. Kendi yüzüyle Robert Powell’ın yüzü arasında müthiş bir benzerlik olduğundan emindi; Gloria Borden’in onun harikulade Rosa’sını şaşırtıcı bir biçimde andırđıęından da: Böylece kendini evindeymişesine rahat hissetti, Robert Powell’ın ince nktelerine kahkahayla güldü, Gloria Borden’in şehvetli göründüğü sahnelerde titredi. Robert Powell giderek kimliğini yitirip Arturo Bandini’ye dnştı, Gloria Borden’de Rosa Pinelli’ye. Büyük uçak kazasından sonra Rosa ameliyat masasında, hayatını kurtaracak cerrahi müdahaleyi yapacak olan da bizzat Arturo Bandini; ter bastı en ön sıradaki oğlanı. Zavallı Rosa. Yaş boşaldı gözlerinden, kazağının koluyla akan burnunu sildi.

Biliyordu ama, genç cerrah Arturo Bandini’nin son derece başarılı bir ameliyat gerçekleştireceğini başından biliyordu, öyle de oldu! Ameliyat göz açıp kapayıncaya kadar gerçekleşmişti ve genç cerrah Rosa’yı öpüyordu; bahar gelmişti, dünya harikuladeydi. Film birden sona erdi ve Arturo Bandini, burnunu çekip hıçkırarak Isis’in en n sırasında oturdu öylece; korkunç utanarak, içinde kabaran dleke duyusallıktan iğrenerek. Salonda herkes ona bakıyordu. Emindi, nk Robert Powell’a şaşırtıcı derecede benziyordu.

İnsanı uyuşturan eğlencenin etkisi yavaş yavaş geçti. Işıklar yanmış, bu kez gerçek sergilenmişti etrafına bakındı. İlk on sırada kimse yoktu. Salonun orta ve arka bölümlerine dağılmış etli, kanı çekilmiş yüzlere baktı omzunun üzerinden. Bir elektriklenme oldu midesinde. Esrik bir korkuyla soluğunu tuttu. O küçük hiçlik denizinin içinde bir çehre elmas gibi parladı, gözleri güzellikle alev alev. Rosa'nın yüzü! Daha bir dakika önce hayatını kurtarmıştı! Ama sefilce bir yalandan başka bir şey değildi. Arturo oradaydı, ilk sıranın tek işgalcisi. Koltuğunda tepesi neredeyse görüntü seviyesinin altına ininceye kadar alçalıp omzunun üstünden o baş döndürücü yüze son bir kez bakarken hırsız gibi hissetti kendini, suçlu gibi. Rosa Pinelli! Salonun arka tarafında annesiyle babasının arasında; iki şişko, çift gerdanlı İtalyan. Rosa'nın onu görmesine olanak yoktu; onu tanıyamayacak kadar uzak olduğundan emindi, ama kendi gözleri aradaki mesafeyi bir mikroskop gibi atlamıştı; başlığının altından çıkmış buklelerini gördü Rosa'nın, boynundaki siyah boncuktan kolyeyi ve yıldız gibi parlayan dişlerini gördü. Demek o da seyretmişti filmi! Rosa'nın o siyah ve gülen gözleri, onlar da seyretmişlerdi her şeyi. Kendisiyle Robert Powell arasındaki benzerliği fark etmiş miydi acaba?

Ama hayır; hiçbir benzerlik yoktu aslında. Sadece bir filmdi ve o en ön sırada oturmuş kazaklarının altında terliyordu. Saçına dokunmaya korkuyordu, elini kaldırıp saçına götürmeye korkuyordu. Saçının yabani otlar gibi dikildiğini biliyordu. İnsanlar onu her zaman tanırlardı çünkü saçı genellikle dağınık ve uzundu. Rosa onu fark etmişti belki de. Ah -neden taramamıştı ki saçını? Neden unutuyordu böyle şeyleri? Biraz daha çöktü koltuğunda, saçının koltuğun arkalığından görünüp görünmediğini öğrenmek için gözlerini yukarı doğru yuvarladı. Saçını düzeltmek için elini dikkatle, santim santim yukarı kaldırdı. Yapamadı ama. Rosa'nın göreceğinden korkuyordu.

Işıklar söndüğünde rahat bir nefes aldı. Ama ikinci film başlar başlamaz çıkışı düşünmeye başladı. Bulanık bir utanç duygusu sarıldı gırtlığına; eski kazaklarının, giysilerinin utancı. Rosa'nın ona sınıfta gülüşünü hatırladı, çıkışta onunla lobide karşılaşma olasılığını düşündü ve dehşete kapıldı. Onunla karşılaşma düşüncesi dayanılır gibi değildi. Gözlerinde alay parıltılarıyla bakacaktı Rosa ona. Onun hakkında her şeyi biliyordu Rosa; her aklından geçeni, her yaptığını. On senti paraya ihtiyacı olan annesinden çaldığını da biliyordu Rosa. Ona bakacak ve bilecekti. Film bitmeden çıkmalıydı, hatta hemen; bir terslik olabilirdi, ışıklar birden yanabilir ve Rosa onu görebilirdi mesela; hemen kalkıp çıkmalıydı. Rosa ile sınıfta ya da okulun bahçesinde bulunabilirdi; ama orası Isis Sinema Salonu'ydu, üzerindeki saçma sapan giysilerle bir serseriden farkı yoktu ve para çalmıştı; hak etmiyordu orada olmayı. Rosa onu görürse yüzünde okurdu para çaldığını. On sent sadece, küçük bir günah, ama neresinden bakarsan bak, günah yine de. Ayağa kalktı, yana çevirdiği yüzünü elleriyle gizleyerek sessiz ve uzun adımlarla koridoru kat etti. Sokağa çıktığında gecenin korkunç soğuğu sırtına kırbaç gibi indi, koşmaya başladı; rüzgar yüzünü ısırıyor, kafasında yeni fikirlerin çakmasına neden oluyordu.

Bahçeye girdi, verandaya doğru yürürken annesinin silüetini gördü ve içindeki gerilim boşaldı; cildinin bir dalga gibi kırıldığını hissetti, bir duygu seline kapılıp ağlamaya başladı; suçluluğu akıyordu içinden, boğuyordu onu, uzaklara sürüklüyordu. Kapıyı açtı ve kendini evinde buldu, evinin sıcaklığında; derin ve harikulade bir duygu. Kardeşleri yatmışlardı, ama Maria yerindeydi; parmakları kör bir inançla tespih tanelerinin sonsuz çemberinde; annesinin gözlerini hiç açmadığını biliyordu Arturo. Ah, ne kadar güzel, ne kadar etkileyici görünüyordu annesi. Ah, Tanrım, canımı al, çünkü iğrenç köpeğin tekiyim ve o harikulade ve ben ölmeyi hak ediyorum. Ah Anne, bak bana, çünkü senden on sent çaldım ve sen aralıksız dua ediyorsun. Ah Anne, ellerinle öldür beni.

Dizlerinin üzerine çöktü ve korkuyla, coşkuyla, suçlulukla sarıldı ona. Salıncaklı iskemle

hıçkırıklarıyla sarsılırken tespih tanelerini tıkırdatıyor annesinin parmakları. Gözlerini açtı ve Arturo'ya baktı yukardan gülümseyerek, ince parmakları saçını okşuyor usulca. Kucaklanma hazzı veriyordu Maria'ya onun hıçkırıkları, tespih tanelerine karşı bir hassasiyet, hıçkırıklarla taneler arasında bir ahenk.

“Anne,” dedi. “Bir şey yaptım.”

“Zıyan yok,” dedi annesi. “Biliyorum.”

Şaşırdı. Nasıl bilebilirdi ki? Eksiksiz bir mükemmeliyetle araklamıştı o on senti. Kandırmıştı onu, August'u da, herkesi. Herkesi kandırmıştı.

“Sen tespih duanı okuyordun, seni rahatsız etmek istemedim,” diye yalan söyledi. “Duanı kesmek istemedim.”

Gülümsedi Maria. “Ne kadar aldın?”

“On sent. Hepsini alabilirdim, ama sadece on sent aldım.”

“Biliyorum.”

Bu sinirine dokundu. “Ama nasıl biliyorsun? Aldığımı gördün mü?”

“Sıcak su var,” dedi Maria. “Git banyonu yap.”

Ayağa kalkıp kazaklarını çıkarmaya başladı.

“Ama nasıl biliyorsun? Baktın mı? Gözetledin mi? Tespih duasını okurken gözlerini hep kapalı tuttuğunu sanıyordum.”

“Nasıl bilmem?” diye gülümsedi. “Sen sürekli ceplerimden on sent alıp duruyorsun. Bunu senden başka yapan yok. Her seferinde biliyorum. Ayak seslerinden anlıyorum zaten!”

Bağcıklarını çözüp ayakkabılarını fırlattı. Her şeye rağmen zeki kadındı annesi. Ya bir dahaki sefere yatak odasına ayakkabılarını çıkarıp yalın ayak girerse? Banyo yapmak için mutfığa doğru giderken bunu düşünüyordu ciddiyetle.

Mutfak döşemesini ıslak ve soğuk bulunca fena halde canı sıkıldı. Kardeşleri dağıtmışlardı mutfığı. Giysilerini rasgele fırlatmışlardı, küvetlerden birinde gri renkte köpüklü su vardı, tahta parçaları yüzüyordu içinde. Federico'nun savaş gemileri.

Banyo yapılmayacak kadar soğuktu o akşam. Numara yapmaya karar verdi. Küvetlerden birine su doldururken arka balkondan *Kızıl Suç* kitabını aldı, soyunup sobanın sıcaklığının karşısına oturdu, ayaklarını bileklerine kadar küvetin içine soktu ve *Bir Hiç İçin Cinayet*'i okumaya başladı. Banyo yapmak için normal sayılabilecek bir süre geçtiğine ikna oluncaya kadar okuduktan sonra kitabı sakladı, eliyle saçını ıslattı, vücudunu teni pembeleşinceye kadar havluyla ovdu, sonra da titreyerek oturma odasına döndü. Sobanın yanına çömeliip havluyla saçını kurularken bir yandan da kış ortasında banyo yapmaktan nefret ettiğine dair bir şeyler mırıldandı Maria onu seyrederken. Yatağına giderken annesini bu denli iyi kandırdığı için pek memnundu kendinden. Maria da gülümsedi. Odasına doğru giderken boynundaki siyah kir halkasını görmüştü, ama banyo yapılamayacak kadar soğuktu gerçekten.

Yalnız kalınca ışıkları söndürüp dua etmeye devam etti Maria. Arada sırada, düşünün içinde, evi dinliyordu. Soba kömür isteğiyle homurdanıp sızlanıyordu. Pipo içen bir adam geçti sokaktan. Karanlıkta onu göremediğinin farkında, seyretti adamı. Bandini ile kıyasladı; Bandini'den daha uzundu, ama onun havalı yürüyüşünden eser yoktu adamda. Yatak odasından Federico'nun sesi geldi, uykusunda konuşuyordu. Sonra Arturo, uykulu: “Of, kes sesini!” Bir adam daha geçti sokaktan.

Şişmandı, buhar yayılıyordu ağzından soğuk havaya. Svevo çok daha yakışıklıydı ondan; Allaha çok şükür ki şişman değildi. Günah işliyordu ama. Dua ederken düşüncelerinin gezinmesine izin vermek günahtı. Gözlerini yumdu ve duaya yoğunlaştı.

Svevo Bendini için dua etti, evliliklerinden önce bir kez yaptığı gibi çok sarhoş olup polisin eline düşmemesi için. Rocco Saccone'den uzak durması için, Rocco Saccone'nin ondan uzak durması için. Zamanın çabuk geçmesi için. Baharla birlikte karın hızla erimesi ve Svevo'nun tekrar çalışmaya başlaması için. Mutlu bir Noel ve para için. Arturo için, çantasından para çalmaktan vazgeçmesi için. August'un rahip olması ve Federico'nun sorunsuz büyümesi için. Giysi için, bakkal parası için, ölmüşlerin ruhu için, yaşayanların ruhu için, dünya için, hasta ve ölüm döşeginde olanlar için, yoksullar ve varsıllar için, dayanma gücü için, devam etme gücü için, kendi hatalarının bağışlanması için.

Donna Toscana'nın ziyaretini kısa tutması ve aileye fazla zarar vermemesi için uzun, ateşli bir dua etti; bir gün Svevo Bandini ile annesinin huzurlu bir ilişki kurmaları için. Son duanın gerçekleşme umudu olmadığını biliyordu. İsa'nın annesinin bile bu savaşta ateşkesi nasıl sağlayabileceği Cennet'te çözülmesi gereken bir sorundu. Bu sorunu Kutsal Bakire'nin önüne getirmekten utanç duymuştu hep. Ayı gümüş bir tepsinin içinde istemek gibi bir şeydi. Bakire Meryem'in kendisine harikulade bir koca, üç nefis çocuk, iyi bir ev, sağlık ve Tanrının merhametine inanç bağışladığını unutmamak gerekirdi. Ama Svevo ile kaynanası arasında barış sağlamak, Tanrı'nın ve Hazreti Meryem'in gönül yüceliğini bile aşıyordu.

Pazar günü öğle saatinde vardı Donna Toscana. Maria ile çocuklar mutfaktaydı. Ön balkonun ağırlığın altındaki acılı iniltisi anneannelerinin geldiğinin habercisiydi. Maria'nın gırtlığı kurudu. Donna kapıyı çalmadan açtı ve başını içeri soktu. Sadece İtalyanca konuşurdu.

“Burada mı o Abruzzili köpek?”

Maria hızla mutfaktan çıkıp kollarını annesinin boynuna doladı. Devasa bir kadındı artık Donna Toscana, kocasının ölümünden beri siyahtan başka renk giymemişti. Dışa giydiği siyah ipekten elbisenin altında kombinezonlar vardı, dört tane, hepsi parlak renklerde. Ayak bileklerinde guatrı andıran şişlikler vardı. Minik ayakkabıları yüz yirmi kiloluk cüssesine dayanamayıp her an patlayabilirlermiş gibi duruyorlardı. Göğsünde iki değil, bir düzine meme sıkışmıştı sanki. Piramit biçimindeydi, kalçasız. Kolları o kadar etliydi ki dikey değil de açıyla sarkarlardı aşağı doğru, şiş parmakları sosis gibi sallanarak. Boynu yoktu kadının. Başını çevirdiğinde sarkık gerdanı erimiş balmumu hüznü verirdi insana. Seyrelmiş beyaz saçlarının arasından pembe kafa derisi görünürdü. Burnu ince ve zarıftı, ama gözleri çiğnenmiş siyah üzümleri andırırlardı. Ne zaman konuşsa takma dişleri dalgınlıkla sadece kendilerinin bildiği bir dilde takırdarlardı.

Maria annesinin paltosunu aldı ve Donna odanın ortasında durup havayı kokladı; boynundaki et parçası kızına ve torunlarına burnuna nahoş bir koku geldiğini bildirir biçimde kırıştı. Oğlanlar havayı kokladılar şüpheyle. Birden daha önce almadıkları bir koku yaydı ev gerçekten de. August iki yıl önce geçirdiği böbrek iltihabını hatırladı, iki yıl sonra kokusu hâlâ silinmemiş olabilir miydi?

“Selam, Anneanne,” dedi Federico.

“Dişlerin yosun tutmuş,” dedi Donna. “Bu sabah dişlerini fırçaladın mı?”

Federico'nun dudaklarındaki gülümseme kayboldu, eliyle ağzını örtüp başını öne eğdi. İlk fırsatta banyoya gidip aynaya bakmaya karar verdi. Gerçekten de yosunumsu bir tat vardı dişlerinde.

Havayı koklayıp duruyordu anneanne.

“Nedir bu kötü koku?” diye sordu. “Babanızın evde olmadığından emin misiniz?”

Oğlanlar İtalyanca anlıyorlardı, çünkü Bandini ile Maria aralarında sık sık İtalyanca konuşurlardı.

“Hayır, Anneanne,” dedi Arturo. “Evde değil.”

Donna Toscana elini göğsünün kıvrımlarına sokup para cüzdanını çıkardı. Cüzdanı açtı, içinden bir on sentlik çıkarıp parmaklarının ucuyla uzattı.

“Torunlarımdan hangisi en dürüstmüş görelim,” diye gülümsedi. “İçinizde en dürüst olan bu on sentliği alacak. Çabuk cevap verin, babanız sarhoş mu?”

“Ah, *manma mio*,” dedi Maria. “Neden soruyorsun bunu onlara?”

“Sen karışma,” dedi Donna Toscana kızına bakmadan, “bu oyun çocuklar için.”

Oğlanlar bakışarak danışıyorlardı birbirlerine; sessizdiler, babalarına ihanet etmeye istekli, ama çok da değil. O kadar cimriydi ki anneanneleri, ama çantasının beş sentliklerle dolu olduğunu biliyorlardı; her biri babaları hakkında verecekleri bilginin karşılığı. Bu soruyu atlayıp bir sonrakini mi bekleseler -babalarının daha az canını sıkacak bir soru- yoksa içlerinden biri diğerlerinden çabuk davranıp cevap mı verse? Doğruyu söyleme meselesi değildi, babaları sarhoş olmayabilirdi de. Parayı kapmanın tek yolu anneannelerinin duymak istediği cevabı vermektir.

Maria çaresizlik içinde duruyordu annesinin yanında. Yılan dilliydi Donna Toscana, çocuklarının yanında bile her an sokabilirdi onu; Maria’nın çocukluğundan ve genç kızlığından yarısı unutulmuş hikayeler. Gururu incinir korkusuyla çocukların yanında böyle şeylerin konuşulmasına karşıydı: çocukların daha sonra annelerine karşı kullanacakları küçük şeyler. Donna Toscana birkaç kez yapmıştı bunu. Çocuklar annelerinin okulda iken aptal bir öğrenci olduğunu biliyorlardı örneğin, anneanneleri söylemişti onlara. Annelerinin zenci çocuklarla evcilik oynadığını, bu yüzden dayak yediğini biliyorlardı. St. Dominic Kilisesi’nin korosunda iken ayinin ortasında kustuğunu biliyorlardı. Annelerinin de August gibi yatağını ıslattığını, ama August’tan farklı olarak, kendi çamaşırlarını kendi yıkamak zorunda bırakıldığını biliyorlardı. Annelerinin evden kaçtığını ve onu polisini geri getirdiğini biliyorlardı (kaçmak denemezdi aslında, uzaklaşmak, ama anneanne ısrarla kaçtığını söylerdi). Başka şeyler de biliyorlardı anneleri hakkında. Küçük bir kızken çalışmayı reddettiği için tavan arasına kilitlenmişti. Hiçbir zaman iyi bir aşçı olmamıştı, olmayacaktı da. Çocuklarını doğururken sırtlan gibi bağırmıştı. Aptalın tekiydi, yoksa Svevo Bandini gibi bir sahtekarla asla evlenmezdi... ve kendine saygısı yoktu, olsaydı böyle dilenci gibi giyinmezdi. Annelerinin kocası olacak o köpeğin baskısı altında ezilen zayıf bir kadın olduğunu da biliyorlardı. Annelerinin uzun zaman önce Svevo Bandini’yi hapse attırması gereken bir korkak olduğunu. Bu yüzden Donna’yı kızdırmamakta yarar vardı. Dördüncü emri hatırlamaktı en iyisi; annene saygılı ol ki senin çocukların da sana saygılı olsun.

“Hadi,” dedi anneanne, “sarhoş mu, değil mi?”

Uzun bir sessizlik oldu.

Sonra Federico konuştu: “Belki sarhoştur, anneanne. Bilmiyoruz.”

“*Mamma mio*,” dedi Maria. “Svevo sarhoş değil. İş görüşmesine gitti. Birazdan gelir.”

“Annenizi dinleyin,” dedi Donna. “Koca kız olduğunda bile sifonu çekmezdi. Şimdi de babanız olacak o serserinin sarhoş olmadığını söylüyor bana! Ama sarhoş! Öyle değil mi, Arturo? Çabuk -on sent için!”

“Bilmiyorum, Anneanne. Gerçekten.”

“Peh!” diye homurdandı. “Aptal anne babanın aptal çocukları!”

Birkaç madeni para attı önlerine. Vahşiler gibi yere kapanıp dövüşmeye, yerde yuvarlanmaya başladılar. Kol ve bacak karmaşasını seyretti Maria.

“Ve sen gülümsüyorsun,” dedi Donna Toscana. “çocukları birbirlerini hayvanlar gibi paralayacaklar, anneleri onaylarmışçasına gülümsüyor. Ah, zavallı Amerika! Ah, Amerika, çocukların birbirlerinin gırtlığını kesip kana susamış canavarlar gibi can verecekler!”

“Ama *Mamma Mio*, çocuk bunlar. Kötü bir niyetleri yok.”

“Ah, zavallı Amerika!” dedi Donna. “Zavallı, biçare Amerika!”

Evi denetlemeye girişti. Maria önceden hazırlanmıştı buna: halılar ve yerler süpürülmüş, mobilyanın tozu alınmış, soba ve ocak parlatılmıştı; ama toz bezi su sızdıran tavanda oluşmuş lekeyi çıkarmıyordu; süpürge halının eskimiş yerlerini yok etmiyordu; su ve sabun çocukların her yerde rastlanılabilen karalamalarını çıkaramıyordu; kapı kulplarının etrafındaki siyah lekeleri, orada burada aniden fark edilen yağ lekelerini, tane tane yazılmış bir çocuk adını; kimsenin kazanmadığı rasgele üç taş çizimlerini; kapı altlarındaki ayak parmakları izlerini, bir gecede bıyıklanan takvim resimlerini; Maria’nın on dakika önce dolaba tıktığı bir ayakkabıyı, bir çorabı, bir havluyu; salıncaklı koltuğun üzerindeki yağ ve reçel sürülmüş bir dilim ekmeği.

Maria saatlerce temizlik yapmış, onları uyarmıştı -bu da karşılığıydı. Donna Toscana yüzünde dehşet ifadesiyle odadan odaya geçiyordu. Oğlanların odasına girdi: yatak özenle yapılmış, üzerine naftalin kokulu mavi bir yatak örtüsü örtülmüş; yeni ütülenmiş perdeleri fark etti, şifoniyerin üzerinde pırıl pırıl parlayan aynayı, yatağın hemen yanındaki kilimi; her şey manastırlarda olduğu gibi kişilik dışıydı ve köşedeki iskemlenin altında -Arturo’nun kirli şortu, iskemlenin altına tekmelenmiş, bedeninden kesilmiş bir parça gibi.

Yaşlı kadın ellerini yüzüne götürüp bir çığlık attı.

“Umut yok,” dedi. “Ah, kadın! Ah, Amerika!”

“Ne işi var bunun burada?” dedi Maria. “Çocuklar her zaman çok dikkatlidirler.”

Şortu yerden alıp önlüğünün içine sıkıştırıverdi, şort ortadan kaybolduktan sonra bir dakika kadar gözlerini Maria’nın yüzünden ayırmadı Donna Toscana.

“Zavallı kadın. Zavallı, savunmasız kadın.”

Bütün akşam üzeri böyle geçecekti, Donna Toscana’nın amansız alaycılığı yıldırıyordu onu. Oğlanlar yerden topladıkları parayla şekerinin yolunu tutmuşlardı. Bir saat sonra hâlâ dönmediklerinde Donna kızının çocuklarına sözünü dinletemeyişi üzerine ağıtlar yaktı. Federico’nun yüzü çikolataya bulanmış olarak döndüklerinde yine sızlandı. Dönmelerinden bir saat sonra çok gürültü yaptıklarından şikayet etti, Maria da onları dışarı yolladı. Çocuklar gittikten sonra Donna Toscana karın altında soğuk alıp muhtemelen ölecekleri kehanetinde bulundu. Maria çay yaptı ona. Donna dilini şaklattı ve çayın yeterince demlenmediğine karar verdi. Sabırla izledi Maria ocağın üzerindeki saati. İki saat sonra, tam yedide gidecekti annesi. Zaman duraksıyor, topallıyor, acı içinde sürünüyordu.

“İyi görünmüyorsun,” dedi Donna. “Yüzünün rengine ne oldu?”

Bir eliyle saçını düzeltti Maria.

“İyiyim,” dedi. “Hepimiz iyiyiz.”

“Nerde o?” dedi Donna. “Nerde o serseri.”

“Svevo çalışıyor, *Mamma Mio*. Yeni bir iş peşinde.”

“Pazar günü mü?” diye güldü Donna Toscana küçümseyerek. “Bir fahişenin peşinde olmadığını nerden biliyorsun?”

“Neden böyle şeyler söylüyorsun? Öyle bir erkek değil Svevo.”

“Kocan zalim bir hayvandan farksız. Ama aptal bir kadınla evlendi, bu yüzden gerçek yüzü asla ortaya çıkmayacak. Ah, Amerika! Sadece bu çivisi çıkmış ülkede mümkündür böyle şeyler.”

Maria yemeği hazırlarken Donna Toscana dirsekleri masada, çenesi ellerinin arasında oturdu. Makarna ve köfte vardı yemekte. Makarna tenceresini sabunlu suyla yıkattı Maria’ya. Uzun makarna kutusunun kendisine getirilmesini emretti, fare izi olup olmadığını kontrol etti. Buzdolabı yoktu evde, kıymayı arka balkondaki dolabın içinde muhafaza ediyorlardı.

“Buraya getir,” dedi Donna.

Önüne koydu kıymayı Maria. Parmağının ucuyla tadına baktı Donna Toscana. “Tahmin ettiğim gibi,” dedi yüzünü asarak. “Bozulmuş!”

“Ama mümkün değil!” dedi Maria. “Daha dün gece satın aldım.”

“Kasaplar aptalları hep kazıklarlar,” dedi annesi.

Donna temiz tabakları tekrar yıkayıp durulamasında ısrar ettiği için yarım saat gecikti yemek. Oğlanlar girdi içeri, kurt gibi acıkmışlardı. Çocuklara ellerini yüzlerini yıkamalarını, temiz gömlek giyip kravat bağlamalarını emretti Donna Toscana. Oğlanlar homurdandılar; Arturo, “yaşlı kancık,” diye söylendi kravatını bağlarken. Hepsi hazır olduklarında yemek soğumuştı. Yine de yediler. Fazla iştahlı yemiyordu yaşlı kadın. Tabağını öne doğru itti.

“İyi bir yemek hazırlayamamışsın,” dedi. “Tadı gübre gibi bu makarnanın.”

Federico güldü.

“Güzel ama.”

“Sana başka bir şey getireyim mi, *Mamma Mio*”

“Hayır!”

Yemekten soma Arturo’yu telefon edip taksi çağırması için benzin istasyonuna yolladı. Sonra gitti, taksi şoförüyle tartışarak, otobüs terminaline yirmi beş sent yerine yirmi sente gitmek için pazarlık yaparak. Gittikten sonra Arturo gömleğinin içine bir yastık sıkıştırdı, önlük bağladı ve evin içinde ortalığı koklayıp denetleyerek dolaşmaya başladı. Kimse gülmedi ama. Kimsenin umurunda değildi.

Bandini yok, para yok, erzak yok. Bandini evde olsa, “Hesaba yazdırın,” derdi.

Pazar akşamı, Bandini hâlâ yok, ve bakkalın hesabı! Hiç aklından çıkmazdı Maria’nın o hesap. Yorulmak bilmez bir hayalet gibi korkuyla doldururdu kış günlerini.

Bay Craik’in bakkal dükkanı Bandini’nin evinin hemen yanındaydı. Evliliklerinin ilk yıllarında Bandini Bay Craik’te veresiye hesabı açmıştı. Önceleri bir şekilde ödeyebiliyordu borcunu. Ama çocuklar büyümüş, iştahları artmıştı; zor yıllar da arka arkaya gelince inanılmaz rakamlara tırmanmıştı bakkala borcu. Evliliğinden itibaren her yıl biraz daha kötüye gitmişti Svevo Bandini’nin maddi durumu. Para! On beş yıllık evlilikten sonra Bandini’nin o kadar çok borcu vardı ki, Federico bile biliyordu ödemeye ne gücü ne de niyeti olmadığını.

Bakkala olan borcu canını sıkıyordu ama. Bay Craik’e borcu yüz dolara ulaştığında, elli verirdi - parası varsa. İki yüze ulaştığında, yetmiş beş verirdi - parası varsa. Borçlarıyla ancak böyle baş edebiliyordu Svevo Bandini. Gizlisi saklısı yoktu borçlarının. Hesapları inkar etmeye ya da karşı tarafı aldatmaya kalkışmazdı. Hiçbir bütçe bu borçları çözemezdi. Ekonomik hiçbir çalışma onları değiştiremezdi. Son derece basitti: Bandini ailesinin harcamaları Svevo’nun kazancını aşıyordu. Tek çıkış yolunun dört ayak üzerine düşmek olduğunu biliyordu. Onu evi terk etmekten ya da beynine bir kurşun sıkmaktan alıkoyan da buydu, bir gün şansının açılacağı umudu. Svevo her ikisini de tehdit olarak kullanır, ama ikisini de yapmazdı. Maria tehdit etmeyi bilmezdi. Doğasında yoktu.

Bakkal dükkanının sahibi Bay Craik sürekli şikayet ediyordu. Hiçbir zaman güvenememişti Bandini’ye. Bandini ailesinin hemen yanındaki evde oturması olup bitenden haberdar olmasını mümkün kılmasa, alacağının büyük kısmını eninde sonunda alacağını bilmeseydi, veresiye hesabını çoktan kapatırdı. Küçük iş adamlarının yoksullara sınıf olarak besledikleri merhamet duygusuyla Maria’ya acıyordu, ama onun da ödemek zorunda olduğu borçları vardı.

Bandini’nin hesabı iyice kabardıktan sonra -her kış katlanarak büyüyordu- Maria’ya kötü davranmaya başlamıştı Bay Craik, hakaret bile ediyordu. Maria’nın saf bir çocuk kadar masum olduğunu biliyordu, ama hesabı artırmak için dükkana girdiğinde bir şey değiştirmiyordu bunu bilmek. Dükkan onunmuş gibi! Onun işi mal satmaktı, bedava dağıtmak değil. Alacağı vardı. Ek kredi tanıyordu ona. Ödeme yapması konusundaki ısrarı nafileydi. Parasını alıncaya kadar başının etini yemekten başka çare yoktu. Mevcut koşullarda daha iyi bir tutum takınamayacağını düşünüyordu.

Hesaba yazın, Bay Craik. Hesaba yazın.

Maria bütün günü kendinde bakkala gidecek gücü bulma umuduyla evin içinde dolanarak geçirmiş, akşam yemeği gelip çatmıştı. Pencerenin önüne gidip elleri önlüğünün cebinde oturdu öylece, avucunda tespih -bekleyerek. Daha önce de yapmıştı, daha iki gün önce, Cumartesi günü, ve ondan önceki gün, ve önceki günler, Bahar, Yaz, Kış, yıllarca. Ama cesareti yıpranmıştı artık, uykudaydı ve uyanmak istemiyordu. O bakkala gidip o adamla yüzleşecek gücü kalmamıştı.

Solgun kış akşamında Arturo’yu gördü karşı kaldırımında, komşu çocuklarla birlikteydi. Boş arsada kar topu savaşına tutuşmuşlardı. Kapıyı açtı.

“Arturo!”

Onu çağırdı, çünkü en büyükleriydi. Arturo baktı ve annesini gördü kapının eşiğinde. Beyaz bir karanlık hakimdi havaya. Siyah gölgeler hızla ilerliyordu süt beyazı karın üzerinde. Sokak lambalarının ışığı donuktu, soğuk pusta donuk bir ışık. Bir araba geçti, kar zincirleri berbat bir

biçiminde takırdayarak.

“Arturo!”

Biliyordu ne istediğini. Dişlerini sıktı nefretle. Bakkala gitmesini isteyeceğini biliyordu. Ödleğin tekiydi annesi, Craik’ten korktuğu için ona atıyordu topu. Sesinde bakkala gitme zamanı geldiğinde kendini belli eden o tuhaf titreşim vardı. Duymamış gibi yaparak kurtulmayı denedi, ama annesi seslenmeye devam etti, ona bağırmamak için zor tuttu kendini Arturo; diğer çocuklar, annesinin sesindeki titreşimle ipnotize olmuşlardı; kar topu savaşına ara vermiş, yalvaran gözlerle Arturo’ya bakıyorlardı bir şeyler yapması için.

Arturo bir kar topu daha fırlattı, dağılışını seyretti, sonra karın içinde yürüyüp buz tutmuş kaldırımını kat etti. şimdi daha iyi görebiliyordu annesini. Çenesi takırdıyordu akşam soğuğunda. Kollarını zayıf bedenine sarmış, ayaklarını yere vuruyordu ısınmak için.

“Ne istiyorsun?” dedi Arturo.

“ok soğuğ,” dedi annesi. “İçeri gir, içerde söylerim.”

“Ne istiyorsun, Anne? Acelem var.”

“Bakkala gitmeni istiyorum.”

“Bakkala mı? Hayır! Bakkala neden benim gitmemi istediğini biliyorum -hesap kabardığı için kendin gitmeye korkuyorsun da ondan. Ben gitmiyorum. Asla.”

“Lütfen, Arturo,” dedi. “Anlayabilecek yaştasın. Bay Craik’in nasıl olduğunu bilirsin.”

Bilirdi tabii ki. Nefret ederdi o Craik’ten, o leş kargasından; babasının sarhoş mu ayık mı olduğunu sorardı ona sürekli ve babasının parasıyla ne yaptığını; siz İtalyanlar nasıl yaşarsınız beş parasız, hem baban neden her gece dışarıda, parasını yiyen bir metresi mi var yoksa? Bay Craik’in nasıl olduğunu biliyor ve ondan nefret ediyordu.

“August niye gitmiyor? dedi. “Tanrı aşkına, hu evde bütün işleri ben yapıyorum. Kömürü ve odunu kim taşıyor? Ben. Her seferinde. Bir kere de August’a taşıt.”

“August gidemiyor, çünkü korkuyor.”

“Ödleğ herif. Ne varmış korkacak? Neyse, ben gitmiyorum.”

Dönüp çocukların yanına gitti. Kar topu savaşı tüm şiddetiyle sürüyordu. Karşı tarafta Bobby Craik vardı, bakkalın oğlu. Görürsün gününü, köpek soyu. Maria yine seslendi verandadan. Arturo cevap vermedi. Bağırdı annesinin sesini bastırmak için. Karanlık basmıştı. Bay Craik’in ışığı yanıyordu. Arturo buz tutmuş toprağı tekmeleyerek bir taş söktü, kar lopunun içine yerleştirdi. Craik’in oğlu elli adım ötedeydi, ağacın arkasında. Bedenindeki bütün kasları geren bir atış yaptı, ama ıskaladı -yarım metre.

Bay Craik tezgahın üzerinde satırıyla iri bir kemiği parçalıyordu Maria dükkana girdiğinde. Kapı gıcırdadığında Bay Craik başını kaldırdı ve Maria’yı gördü -yakası kürklü eski siyah bir paltonun içinde önemsiz biri. Yıpranmış bir şapka örtüyordu alnını altında çok yaşlı bir küçük kızın yüzü gizliydi. İpek oraplarının solgun parlaklığı bacaklarına sarımtırak bir renk veriyor, altındaki küçük kemikleri ve beyaz tenini abartılı bir biçimde öne çıkartıyordu, ayakkabılarını da olduklarından daha eski gösteriyordu. Bir ocuk gibi yürüdü devamlı alış veriş yaptığı o bildik mekana; ürkek, ayak uçlarında, tezgahın duvarla birleştiği yerde bulunan Bay Craik’ten mümkün olduđuñca uzağa.

Eskiden selamlardı Bay Craik’i. Ama bunu laubalice bulabileceğini düşünüp köşede sessizce beklemeyi yeğliyordu artık, Bay Craik hazır olup ne istediğini soruncaya kadar.

Gelenin kim olduğunu görünce hiç oralı olmadı Bay Craik. O satırını sallarken ilgili ve gülümseyen bir izleyici olmaya çalıştı Maria. Orta boyluydu Bay Craik, kısmen kel, gözlüklü kırk beş yaşlarında. Bir kulağının arkasında kalın bir kurşun kalem, diğerinin arkasında bir sigara. Beyaz önlüğü ayakkabılarının üstlerine kadar iniyordu, beline mavi bir kasap kordonu dolamıştı. Kanlı bir but parçasının içindeki kemiği kırmaya çalışıyordu satırıyla.

“Çok güzel görünüyor, değil mi?” diye sordu Maria.

Kestiği et parçasını birkaç kez evirip çevirdikten sonra terazinin üzerine yağlı bir kağıt parçası yerleştirdi, eti üzerine koydu Bay Craik. Çabuk ve deneyimli parmaklarıyla göz açıp kapayıncaya kadar paketledi bifteği. Maria bifteğin iki dolar civarında tutacağını tahmin etti ve kimin için olduğunu merak etti -Bay Craik’in Üniversite Tepesi’nde oturan zengin kadın müşterilerinden biri içindi muhtemelen.

Bay Craik but parçasını omuzladı, buzdolabına girip kapıyı arkasından kapattı. Çıkmak bilmedi buzdolabından. Nihayet döndüğünde onu orada görmekten şaşırmış gibi yaptı, gırtlığını temizledi, buzdolabının kapısını kapattı, o gecelik kilitledi ve arka odaya gitti.

Ellerini yıkamak için banyoya gittiğini tahmin etti Maria, bu da temizlik malzemesine ihtiyacı olduğunu hatırlattı ona. Sonra, birden, eve lazım olan her şey hücum etti aklına; sabun, tereyağı, et, patates gibi ihtiyaçlar üzerine çığ gibi yığılırken bayılacakmış gibi oldu.

Craik elinde süpürgeyle dönüp tezgahın önündeki talaşı süpürmeye koyuldu. Gözlerini kaldırıp saate baktı Maria: altıya on var. Zavallı Bay Craik! Yorgun görünüyordu. Bütün erkekler gibiydi o da, sıcak bir öğün yemek için ölüyordu muhtemelen.

Bay Craik yeri süpürmeye ara verip bir sigara yaktı. Svevo puro içerdi sadece, ama neredeyse bütün Amerikan erkekleri sigara içiyordu. Bay Craik ona baktı, sigarasından bir duman aldıktan sonra süpürmeye koyuldu yine.

“Hava ne kadar soğuk,” dedi Maria.

Ama Bay Craik o anda öksürdü ve Maria onu duymadığını tahmin etti, çünkü arka odaya gidip elinde faraş ve koliyle döndü. İç geçirerek yere eğildikten sonra talaşı faraşa süpürüp kolinin içine döktü.

“Hiç sevmiyorum bu soğuk havayı,” dedi Maria. “Baharı dört gözle bekliyoruz, Svevo özellikle.”

Yine öksürdü Bay Craik, sonra da koliyi alıp arka odaya geçti. Akan suyun sesini duydu Maria. Ellerini önlüğüne kurularak döndü Bay Craik, o canım beyaz önlüğe. Kasaya gitti, büyük bir gürültüyle SATIŞ YOK düğmesine bastı. Duruşunu değiştirdi Maria, ağırlığını öteki ayağına kaydırdı. Büyük saat tıkırdıyordu. O tuhaf tıklayan elektrikli saatlerden. Tam altıydı şimdi.

Bay Craik nakit kutusundaki madeni paraları avuçlayıp tezgahın üzerine saçtı. Bir kağıt parçası alıp kulağının arkasındaki kurşun kaleme uzandı. Sonra tezgaha yaslanıp parayı saymaya başladı. Maria’nın dükkandaki varlığını fark etmemiş olabilir miydi? İçeri girip orada durduğunu görmüştü mutlaka! Bay Craik kurşun kaleminin ucunu pembe diliyle yaladıktan sonra rakamları toplamaya başladı. Maria kaşlarını kaldırıp sebzelere ve meyvelere bakmak için ön tarafa doğru gitti. Portakal: düzinesi altı sent. Kuşkonmaz: kilosu otuz sent. Vay benim halime. Elma: kilosu yirmi beş sent.

“Çilek!” dedi Maria. “Hem de kış ortasında! Kaliforniya çileği mi bunlar, Bay Craik?”

Bay Craik madeni paraları bir torbanın içine süpürdü, kasaya gitti, yere çömelip şifreyi çevirdi. Büyük saat tıkladı. Kasayı kapattığında altıya on geçiyordu. Hemen arka odaya gitti yine.

Yüzüne bakamıyordu artık Maria. Utanıyordu, yorgundu, ayakları ağrıyordu; boş sandıklardan birinin üzerine oturdu, ellerini kucağında birleştirip buz tutmuş pencerelere baktı. Bay Craik önlüğünü çıkarıp tezgahın üzerine fırlattı. Ağzındaki sigarayı aldı, yere attıktan sonra kasıtlı bir biçimde ezdi. Sonra arka odaya gitti, üzerinde paltosuyla döndü. Paltosunun yakasını düzeltirken ilk kez konuştu Maria'ya.

“Hadi, Bayan Bandini. Tanrım, bütün geceyi burada geçirmeye niyetim yok.”

Sesinin tınısıyla dengesini kaybetti Maria. Güldü utancını gizlemek için, ama yüzü kızarmıştı, yere baktı. Elleri gerdanında çırpındı.

“Hay Allah,” dedi, “ben de sizi bekliyordum!”

“Ne istiyorsunuz, Bayan Bandini? Kuş başı mı?”

Köşede durup dudaklarını büzdü. Yüreği o denli hızlı atıyordu ki ne diyeceğini bilemedi.

“Şey, sanırım...”

“Kuş başı mı?”

“Kuş başı ne kadar?”

“Aynı fiyat. Tanrım, Bayan Bandini. Yıllardır et satın alıyorsunuz benden. Fiyatı hep aynı.”

“Elli sentlik alayım.”

“Neden daha önce söylemediniz?” dedi Bay Craik. “Bütün eti dolaba koydum.”

“Şey, affedersiniz, Bay Craik.”

“Bu seferlik vereceğim. Ama benden alış veriş etmek istiyorsanız erken gelin bundan böyle, Bayan Bandini. Tanrım, evime gitmek istiyorum artık.”

Buzdolabından bir parça et çıkarıp bıçaklarını bilemeye koyuldu.

“Svevo ne yapıyor bugünlerde?” dedi.

Bandini ile Bay Craik on beş yıldan beridir tanıyorlardı birbirlerini, ama Bay Craik her zaman adıyla söz ederdi Bandini'den. Maria her zaman Craik'in kocasından korktuğunu hissetmişti. Onu gizlice çok gururlandıran bir düşünceydi bu. Bandini'den söz ediyorlardı şimdi; Colorado kışlarının bir duvarcı için ne kadar büyük bir talihsizlik olduğuna dair o sıkıcı hikayeye başlamıştı Maria yine.

“Dün gece Svevo'yu gördüm,” dedi Craik. “Effie Hildegard'e'nin evinin yakınlarında. Effie Hildegard'e'yi tanıyor musunuz?”

Hayır -tanımıyordu onu.

“Bu aralar Svevo'ya sahip çıksanız iyi olur. Çok parası var Effie Hildegard'e'nin,” dedi Craik imalı bir biçimde. “Üstelik dul,” diye devam etti gözünü teraziden ayırmadan, “tramvay şirketinin sahibi.”

Craig'in yüzünden ayırmıyordu gözlerini Maria. Craig eti paketleyip sicimle bağladıktan sonra tezgahın üzerine bıraktı. “Bu kasabada çok sayıda gayri menkulü var. Çok da güzel kadındır, Bayan Bandini.”

Gayri menkul? Derin bir soluk aldı Maria.

“Svevo gayri menkul sahibi insanlarla sık sık görüşür. Onun için bir iş yapacaktır muhtemelen.”

Craig tekrar konuştuğunda tırnağını kemiriyordu Maria.

“Başka bir şey istiyor musunuz, Bayan Bandini?”

Saydı: un, patates, sabun, tereyağı, şeker. “Az kalsın unuttuyordum!” dedi. “Biraz da meyve istiyorum, şu elmalardan yarım kilo. Çocuklar meyve seviyorlar.”

Bay Craik küfretti içinden kesekağıdını açıp içine elma doldururken. Bandinilere veresiye meyve vermeyi doğru bulmuyordu: meyve lükstü yoksul insanlar için. Et ve un -tamam. Ama ona bir dünya borçluyken şart mıydı meyve yemeleri?

“Bu veresiye alış verişe bir son vermelisiniz, Bayan Bandini! Böyle devam edemez. Eylül ayından beri hesaba mahsuben tek kuruş ödeme yapmadınız.”

“Svevo’ya söylerim!” dedi geri çekilerek. “Svevo’ya söylerim, Bay Craik.”

“Peh! Söyleseniz ne olacak!”

Paketlerini aldı.

“Svevo’ya söylerim, Bay Bandini! Bu gece söylerim.”

Ne büyük ferahlıktı sokağa çıkmak! Ne kadar yorgun hissediyordu kendini. Her yeri ağrıyordu. Ama gecenin soğuşunu içine çekerek paketlerine sevgiyle, hayata sarılırmış gibi sarılmış yürürken gülümsüyordu yine de.

Yanılıyordu Bay Craik. Aile babasıydı Svevo. Hem gayri menkul sahibi bir kadınla görüşmemesi için bir neden mi vardı?

Öldüğünde cennete gideceğinden hayli emindi Arturo Bandini. Cehenneme giden yol ölümcül günah işlemekten geçerdi. Çok günah işlediğini biliyordu, ama günah çıkararak hepsinden arınmıştı. Hep zamanında gitmişti günah çıkarmaya -yani ölmeden önce. Ve tahtaya vururdu bunu her düşündüğünde; zamanında gitmeye de devam edecekti, yani ölmeden önce. Bu yüzden öldüğünde cennete gideceğinden hayli emindi. İki nedenden ötürü: Günah çıkardığı ve çok hızlı koşabildiği için.

Ama Araf, Cennetle Cehennem arasındaki o yer, endişelendiriyordu onu. Katolik öğretisi Cennet'e gitmenin koşulunu açık bir şekilde ortaya koymuştu: ruhun cennete gidebilmesi için bütün günahlardan arınmış, tertemiz olması gerekiyordu. Ruh ölüm anında Cennet'e gidecek kadar temiz, Cehennem'e gidecek kadar da kirli değilse o ara yer kalıyordu geriye; ruhun bütün günahlardan arınıncaya kadar alevler içinde yandığı Araf. Bir teselli vardı gerçi Araf'a gitmekte: er ya da geç çantada keklikti Cennet. Ama Araf'taki bekleyişin yetmiş milyon trilyon yıl sürebileceğini düşününce sonunda Cennet'e kavuşacak olmakta fazla bir teselli bulamıyordu Arturo. Yüz yıl bile uzun zaman sayılırdı. Yüz elli milyon yıl olacak şey değildi.

Hayır: Doğru Cennet'e gitmeyeceğinden emindi Arturo. Her ne kadar ödü patlarsa da, Araf'ta uzun süre kalacağını biliyordu. Ama insanın Araf'taki yanışını hafifletmek için yapabileceği bir şey yok muydu? Yine Katolik öğretilinde buldu yanıtı.

Araf'ta geçirilen o korkunç süreyi kısaltmanın yolu, soru cevap kitapçığına göre, hayır yapmak, dua etmek, oruç tutmak ve tutkulardan arınmaktı. Arturo söz konusu olduğunda hayır yapmak çerçevenin dışında kalıyordu. Hiçbir zaman hasta ziyaretinde bulunmamıştı, çünkü hasta tanımamıştı. Çıplakları hiç giydirmemişti, çünkü hiç çıplak tanımamıştı. Hiçbir zaman ölüleri gömmemişti, çünkü o işi para karşılığı yapanlar vardı. Hiçbir zaman sadaka vermemişti, çünkü verecek parası yoktu; hem onun "sadaka"dan anladığı bir somun ekmek vermektir, nereden bulacaktı bir somun ekmeği? Hiçbir zaman yaralıları yardım etmemişti, çünkü -nedenini bilmiyordu- yaralıları yardım etmek insanların sahil kasabalarında filan yaptığı bir şeydi sanki; teknesi batan denizcileri kurtarmak gibi filan. Hiçbir zaman cahillere yol göstermemişti, çünkü kendi cahildi zaten, yoksa o berbat okula gönderilmezdi. Hiçbir zaman karanlığı aydınlatmamıştı, çünkü ne anlama geldiğini çözmemişti. Hiçbir zaman amansız hastalıklara yakalananları rahatlatmaya çalışmamıştı, çünkü tehlike söz konusuydu, hem öyle birini de tanımamıştı: kabakulak ve çiçek vakalarında kapıya karantina tabelası asılıyordu.

On emre gelince, hepsini çiğnemişti neredeyse, ama yine de bu ihlallerin hepsinin ölümcül suç teşkil etmediklerinden emindi. Bazen yanında tavşan ayağı taşırdı; batıl itikat, bu yüzden de birinci emrin ihlali. Ama ölümcül bir günah mıydı? Bu hep rahatsız etmişti onu. Ölümcül günah çok ağır bir suç demektir. Oysa bağışlanabilir günahlar hafif suç sayılıyordu. Bazen, beysbol oynarken, takım arkadaşlarından biriyle sopalarını haç şeklinde bir araya getirirlerdi; bu iki kalelik bir vuruşu garanti ederdi sözüm ona. Ama batıl itikattı yine de. Peki, günah mıydı? Ve günahsa, ölümcül müydü? Bir Pazar sabahı radyoda dünya finalini dinlemek için ayine gitmemişti, Tanrı'ya tapar gibi taptığı Jimmy Fox için özellikle. Oyundan sonra eve dönerken birden ilk emri ihlal ettiğini fark etmişti: Benden başka kimseye tapma. Tamam, ayine gitmeyerek ölümcül bir günah işlemişti, ama dünya finalinde Jimmy Fox'u Tanrı'ya yeğlemek de ölümcül bir günah mıydı? Günah çıkarmaya gittiğinde daha da karışmıştı işler. "Ölümcül günah olduğunu düşünüyorsan, ölümcül günahtır oğlum," demişti Peder Andrew. Gel de çık işin içinden. Önce affedilebilir günah olduğunu düşünmüştü, ama tekrar günah çıkarmaya gidinceye kadar geçen üç gün boyunca bu meseleye kafa yorduktan soma ölümcül günah sınıfına girdiğini düşünmeye başladığını itiraf etmek zorunda kalmıştı.

Üçüncü emir. Üzerinde durmaya hiç gerek yoktu, çünkü Arturo günde en az dört kez ‘Allah kahretsin’ diye küfredirdi. Çeşitlemeleri saymadan. Allah şunu kahretsin, Allah bunu kahretsin. Bu yüzden, haftada üç kez günah çıkaran biri olarak, tam sayıyı bulmak için vicdanını nafile yere deştikten sonra, yaklaşık bir sayı vermek zorunda kalıyordu. Rahibe, “Efendimizin adını altmış sekiz ya da yetmiş kere kötü niyetle ağzıma aldım,” demekten başka bir şey gelmiyordu elinden. Bir haftada altmış sekiz ölümcül günah, sadece üçüncü emirden. Vay be! Bazen, eski kilisede diz çöküp dua ederek günah çıkarma sırasının ona gelmesini beklerken kalbinin çarpıntısını dinler ve paniğe kapılırdı; günahlarından arınamadan oracıkta ölecek miydi yoksa? Koşmaktan çok yürümeye iterdi onu, çok yavaş, günah çıkarma kulübesine doğru, kalbi zorlanmasın yeter ki.

“Babana ve annene hürmet et.” Elbette hürmet ederdi babasına ve annesine! Elbette. Ama o kadar basit değildi: Katolik öğretisine göre babaya ve anneye en ufak itaatsizlik hürmette kusurdu. Bir kez daha sıkışmıştı köşeye. Babasına ve annesine hürmet etmesine karşın onlara itaat ettiği pek söylenemezdi. Affedilebilir günah mı? Ölümcül mü? Bu ayırım delirtecekti onu. Bu emri kaç kez ihlal ettiğini hesaplamaktan bitap düşüyordu; günlerini saat saat incelerken birkaç yüzü buluyordu sayı bazen. Sonunda günahlarının ölümcül günah olmadıkları sonucuna varmıştı, Cehennem’i hak edecek kadar vahim değillerdi. Yine de, vardıgı sonucu fazla derinden incelememeye özen gösteriyordu.

O güne kadar kimseyi öldürmemişti, bu yüzden uzun süre beşinci emri hiç ihlal etmediğini düşünmüştü. Ama bir gün din dersinde beşinci emri işlemişlerdi ve iğrenerek de olsa bu emri ihlal etmemenin olanaksız olduğunu keşfetmişti Arturo. İnsan öldürmekle bitmiyordu: acımasızlığı, yaralamayı, kavgayı ve ayırım yapmaksızın insana, kuşa, hayvana ve böceğe yapılabilecek her türlü kötülüğü de kapsıyordu beşinci emir.

Olan olmuştu, artık yararı neydi? Peygamber böceklerini öldürmekten haz duyuyordu. Misk sıçanı ve kuş öldürmeyi seviyordu. Kavgaya etmeye bayılıyordu. Tavuklardan nefret ediyordu. Birçok köpeği olmuştu hayatında, onlara karşı sert ve birkaç kez de acımasızca davranmıştı. Ya bugüne kadar öldürdüğü çayır köstebeklerine, sülünlere ve tavşanlara ne demeliydi? Bu emirle de başı beladaydı. Dahası, birini öldürmeyi ya da yaralamayı düşünmek bile günahı. Bu da onun felaketini mühürlüyordu. Örneğin, ne yaparsa yapsın bazı insanların korkunç bir biçimde ölmelerini dilemekten alıkoyamıyordu kendini: Rahibe Mary Corta örneğin, sonra bakkal Craik ve çocukları sopayla dövüp büyük maçlara bedava girmelerini engelleyen üniversite öğrencileri. Hiç cinayet işlememiş olsa da Tanrı’nın gözünde bir caniden farkı olmadığını keşfetti.

Bir yaz önce Paulie Hood adındaki bir başka Katolik çocukla birlikte beşinci emre karşı işledikleri günah vicdanında fokurduyordu hâlâ; canlı bir sıçan yakalayıp küçük bir haça raptiyeledikten sonra haçı karınca tepesine dikmişlerdi. Hiçbir zaman unutamadığı dehşet verici, korkunç bir günah. Ama işin en korkunç yanı bunu Kutsal Cuma günü, ayinden çıktıktan sonra yapmış olmasıydı! Günah çıkarmaya gitmiş, utanç içinde itiraf etmişti o günahı, ağlayarak, gerçek bir pişmanlıkla; ama sırf o günah için Araf’ta birkaç yıl fazladan bekleyeceğini biliyordu; ve kendinde bir sıçan daha öldürecek cesareti altı ay sonra bulabilmişti ancak.

Zina yapma; Rosa Pinelli’yi, Joan Crawford’u, Norma Shearer’ı ve Clara Bow’ı düşünme. Hay Allah, ah Rosa, ah günahlar, günahlar, günahlar. Dört yaşındayken başlamıştı, ama o zaman günah sayılmazdı, çünkü neyin ne olduğunu bilmiyordu henüz. Dört yaşındayken hamakta oturmuş ileri geri salınırken olmuştu ilk kez. Ertesi gün arka bahçedeki erik ağacıyla elma ağacına bağlanmış hamağa dönmüş, ileri geri salınmıştı yine.

Zina ve şehvet hakkında ne biliyordu ki? Hiçbir şey. Çok güzeldi hamakta salınmak. Sonra okumayı

öğrendi ve okuduğu ilk şeylerden biri emirler oldu. Sekiz yaşında ilk kez günah çıkardı, dokuzuna bastığında emirleri parçalayıp anlamlarını çözmek zorunda hissetti kendini.

Zina. Dördüncü sınıfta din dersinde bu emrin üzerinde durmuyorlardı. Rahibe Mary Anna o emri atlayıp “Babana ve Annene Hürmet et” ile “Çalma” üzerine konuşup durmuştu. Bir türlü anlayamadığı bulanık nedenlerden ötürü zina banka soygunuyla ilintiliymiş gibi gelirdi Arturo’ya. Sekiz yaşından on yaşına kadar günah çıkarma sırasında vicdanını yoklarken “Zina Yapma” emrini atlamıştı, çünkü hiç banka soymamıştı.

Ona zinadan söz eden Peder Andrew ya da rahibelerden biri değil de, Arapahoe ile On İkinci caddenin kavşağındaki Merkez Karakol’dan Art Montgomery olmuştu. O günden sonra kasıklarında binlerce öfkeli arı vızıldamaya başlamıştı sanki. Rahibeler hiç söz etmezlerdi zinadan. Kötü düşüncelerden, kötü sözcüklerden, kötü davranışlardan söz ederlerdi hep. Ah, şu Katolik öğretisi! Yüreğinin her gizinden, zihninden geçen her hazdan haberi vardı o Katolik öğretisinin. Ayak ucuna basarak kuralların etrafından ne kadar dikkatli dolaşırsa dolaşsın ondan bir şey gizleyemiyordu. Sinemaya bile gidemez olmuştu, çünkü sinemaya sadece kadın kahramanların vücutlarını seyretmek için giderdi. “Aşk” filmleri severdi. Kızların arkasından merdiven çıkmayı seviyordu. Kızların kollarını, bacaklarını, ellerini, ayaklarını, ayakkabılarını, çoraplarını, elbiselerini, kokularını ve varlıklarını seviyordu. On iki yaşına geldiğinde hayatında sadece iki şeye önem veriyordu; beysbol ve kızlar, ama o onlara kadınlar demeyi yeğliyordu. Tınısını seviyordu sözcüğün. Kadınlar, kadınlar, kadınlar. Sözcüğü tekrar tekrar dillendiriyordu, çünkü bundan gizli bir haz duyuyordu. Ayinde bile, etrafında yüzlerce kadın varken, bu düşkünlüğe kaptırıyordu kendini.

Ve hepsi günahı -yapış yapış bir günah duygusu vardı bu işte. Bazı sözcüklerin söylenişi bile günahı. Olgun. Dolgun. Tombul. Hepsi günah. Ten. İffet. Bekaret. Hepsi günah. Kösnül. Dudak. Günah. Hazreti Meryem duasını okuduğunda; Merhametli anamız Hazreti Meryem, Tanrı seninle ve sen kutsanmışsın kadınların arasında, ve rahminin meyvesi kutsanmış. Gökgürültüsü gibi sarsardı onu o iki sözcük. *Rahminin meyvesi*. Bir günah daha.

Her hafta, Cumartesi öğleden sonra, kösnül günahlarının ağırlığı altında ezilmiş olarak kilisenin yolunu tutardı. Korkuydu onu oraya gitmeye zorlayan, öleceği ve sonsuza dek işkence görerek yaşayacağı korkusu. İçindeki kirlilikle dolup taşmış, bir çırpıda itiraf ederdi her şeyi, arınma heyecanıyla. Bir kusur işledim, yani iki kusur aslında, sonra bir kızı düşündüm ve onun kötü yerlerini ellediğimi hayal ettim, sonra sinemaya gittim, orada da kötü şeyler düşündüm, sinemadan çıktıktan sonra yürüyordum, kızın teki arabadan iniyordu ve kötü şeyler düşündüm, sonra ahlaksız bir fıkra dinledim ve güldüm, sonra birkaç çocuk iki köpeği seyreliyorlardı ve ben kötü bir şey söyledim, benim suçumdu, onlar bir şey demedi, ben dedim, kötü bir sözle onları güldürdüm, sonra bir dergiden bir fotoğraf kestim, çıplak bir kadın fotoğrafı, kötü olduğunu biliyordum ama yine de yaptım. Rahibe Agnes hakkında kötü şeyler düşündüm; kötüydü ama ben yine de düşünmeye devam ettim. Çimlere uzanmış iki kız hakkında da kötü şeyler düşündüm, kızlardan birinin eteği açılmıştı ve onu seyredip kötü şeyler düşündüm. Ama pişmanım. Benim suçumdu, benim suçum, ama pişmanım, pişmanım.

Günah çıkarma hüccresinden çıkıp pişmanlık duasını okurdu; dişleri kenetlenmiş, yumrukları sıkılmış, boynu gergin, ruhu ve bedeniyle bundan böyle temiz kalmaya ant içerek. Sonunda tatlı bir duygu yayılırdı her yerine, uyuşturucu bir dinginlik, içini serinleten bir esinti, kucaklayıcı bir güzellik. Düşte çıkardı kiliseden, düşte yürürdü, ve kimse bakmıyorsa bir ağacı öperdi, bir çim tanesi koparıp çiğnerdi, gökyüzüne öpücükler gönderirdi, sihirli parmaklarla kilise duvarının soğuk taşlarına dokunurdu; yüreğindeki huzur erimiş çikolata gibi, üç kalelik bir vuruş gibi, kırılmayı bekleyen pırıl pırıl bir pencere gibi, uykunun hemen öncesindeki ipnoz gibi.

Hayır, Cehennem'e gitmeyecekti öldüğünde. Hızlı bir koşucuydu, hep zamanında yetişecekti günah çıkarmaya. Ama Araf bekliyordu onu. Ebedi huzura o doğrudan, temiz güzergah nasip olmayacaktı ona. Zor güzergahtan gidecekti o Cennet'e, kavisli yollardan. Adak Çocuğu olmasının nedenlerinden biri de buydu. Bu dünyada biraz sofuluk yapmak Araf sürecini kısaltacaktı mutlaka.

Adak Çocuğu olmasının iki başka nedeni daha vardı. Her şeyden önce, onun şiddetle karşı koymasına rağmen, annesi bu konuda ısrarcıydı. Bir de her yıl, Noel mevsiminde Kutsal Ad Derneği'ndeki kızların Adak Çocukları'na verdikleri ziyafet.

Rosa, seni seviyorum.

Kutsal Ad Kızları'nın arasında Rosa da vardı, Adak Çocukları Ziyafeti için ağaçları süslüyordu. Kapıdan onun ayak uçlarındaki güzelliğinin zaferini seyretti. Rosa; yaldızlı kağıt ve parça çikolata, yeni futbol topunun kokusu, fileli kale, bütün kaleler dolu iken doğrudan sayı vuruşu. Ben de İtalyan'ım, Rosa. Bak, gözlerim senin gözlerin. Rosa, seni seviyorum.

Rahibe Mary Ethelbert geçti.

“Hadi, Arturo, aylıklık etme burada.”

Adak Çocukları'ndan o sorumluydu. Rahibenin siyah akıcı cüppesini izleyip içerde yetmiş çocuğun rahibeyi beklediği küçük salona girdi. Rahibe kürsüye çıktı, sessizliği sağlamak için ellerini çırpı.

“Pekala çocuklar, yerlerinizi alın.”

İki sıra oluşturdular, otuz beş çift. Kısa boylular önde, uzunlar arkada. Arturo'nun eşi Wally O'Brien idi, Ulusal Banka'nın önünde Denver Posts gazetesi satan çocuk. Önden yirmi beşinci, arkadan onuncu sıradaydılar. Arturo nefret ediyordu bu durumdan. Sekiz yıl boyunca Wally ile eşleşmişti, yuvadan beri. Her yıl biraz daha geriye kaymışlar, ama bir türlü uzun boyluların oluşturduğu ve bütün esprilerin patlatıldığı o son üç sıraya ulaşacak kadar uzamamışlardı. O iğrenç okulda son seneleriydi ve hâlâ altıncı-yedinci sınıf piçlerinin arasında duruyorlardı. Utançlarını onları cüsseleriyle korkutup hayranlıklarını kazanarak gideriyorlardı.

Ama Wally O'Brien şanslıydı. Onu tedirgin edecek küçük kardeşleri yoktu sırada. Her yıl, artan bir dehşet duygusuyla, kardeşleri August ile Federico'nun ona biraz daha yaklaşımlarına tanık olmuştu Arturo. Federico şimdi önden onuncu sıradaydı. En küçük kardeşinin onu hiçbir zaman yakalayamayacağını bilmek büyük rahatlıktı. Yakalayamayacaktı, çünkü Arturo Haziran'da mezun olacak ve Adak Çocukluğu son bulacaktı çok şükür.

Ama asıl tehlike önündeki sarı kafadan geliyordu, kardeşi August'tan. Yaklaşmakta olan zaferin kokusunu almıştı bile August. Ne zaman çift sıra olmaları istense aşağılayıcı bir sırıtışla Arturo'nun boyunu ölçerdi sanki. Gerçekten de August yarım santim uzundu ondan, ama genellikle omuzları düşük duran Arturo bu durumlarda Rahibe Mary Ethelbert'in denetlemesinden geçmeye yetecek kadar diklenmeyi başarırdı. Son derece yorucu bir işti onun için. Boynunu turna gibi uzatmak ve ayak parmaklarının ucunda durmak zorunda kalıyordu, topukları yerden bir santim yukarda. Bu arada Rahibe Mary Ethelbert'in bakmadığı anlarda August'u diziyle tekmeleyerek boyunduruğu altında tutuyordu.

Cüppe giymemişlerdi çünkü bu bir provaydı sadece. Rahibe Mary Ethelbert onları küçük salondan hole çıkardı, sonra büyük salondan geçtiler ve Noel ağacına gelin teli serpen Rosa'yı görme fırsatı buldu Arturo.

Rosa, sen ve ben; İki İtalyan.

Sonra merdivenden aşağı inip avlunun karşı tarafındaki kilisenin ön kapısına geldiler. Kutsal su kaplarındaki su donmuştu. Hep birlikte diz çöktüler; Wally O'Brien'in parmağı önündeki oğlanın sırtını delecekti neredeyse. İki saat boyunca prova yaptılar; Latince karşılıklar mırıldanarak, diz çökerek, askeri bir sofulukla yürüyerek. *Ad deum qui loctificat, juventutem meum.*

Saat beşte, bıkkın ve yorgun, son verdiler provaya. Rahibe Mary Ethelbert son bir kez denetlemek için sıraya soktu onları yine. Arturo'nun ayak parmakları acıyordu ağırlığını taşımaktan. Yorgunlukla bir arı topuklarının üzerinde dinlendi. Bu anlık dikkatsizlik pahalıya patladı ona. Rahibe Mary Ethelbert'in keskin gözleri sıradaki bozukluğu fark etti, Arturo Bandini'nin tepesinde başlayıp bitiyordu. Rahibenin düşüncelerini okuyabiliyordu Arturo sızlayan parmaklarının üzerinde boş yere yükselirken. Çok geç, çok geç. Rahibe Mary Ethelbert'in önerisi üzerine August ile yer değiştirdi.

Yeni eşi selüloit gözlük takan ve burnunu karıştıran Wilkins adında bir dördüncü sınıf öğrencisiydi. Arturo'nun arkasında August vardı; muzaffer, dudaklarında amansız bir sırıtiş. Wally başını önüne eğmiş eski eşine bakıyordu hüznle, çünkü altıncı sınıf öğrencisi bu zıpçıktıyla eşleşmek ona da zarar vermişti. Arturo'nun ise sonuydu. Ağzının kenarından August'a fısıldadı;

“Pislik herif...” dedi. “Dışarda görürsün gününü.”

Provadan sonra dışarıda bekledi Arturo. Köşede karşılaştılar. August hızlı yürüyordu, ağabeyini fark etmemiş gibi. Arturo adımlarını sıklaştırdı.

“Neden acele ediyorsun, Uzun Adam?”

“Acele etmiyorum, Cüce.”

“Evet, ediyorsun, Uzun Adam. Peki, yüzüne biraz kar sürülmesini ister miydin?”

“İstemezdim. Ve beni rahat bırak -Cüce.”

“Seni rahatsız etmiyorum, Uzun Adam. Seninle eve yürümek istiyorum, hepsi bu.”

“Sataşma bana.”

“Sana sataşmak gibi bir niyetim yok, Uzun Adam. Bunu da nereden çıkardın?”

Metodist Kilisesi'yle Colorado Oteli'nin arasındaki sokağa yaklaştılar. O ara sokağı geçebilirse otelin lobisinde oturanların sayesinde emniyette olacağını biliyordu August. Koşmak için öne doğru fırladı, ama Arturo'nun yumruğu kazağına yapışmıştı.

“Acelen ne, Uzun Adam?”

“Bana dokunursan polis çağırırım.”

“Ben senin yerinde olsam böyle bir şeyi aklımdan bile geçirmezdim.”

İki kişilik spor bir araba geçti yanlarından yavaşça. Arabanın içindeki iki kişiye açık ağızla bakakaldılar ikisi de. Bir kadınla bir adam vardı arabanın içinde. Kadın direksiyondaydı, adam kolunu kadının omzuna koymuştu.

“Bak!”

Arturo görmüştü ama. Gülmek geldi içinden. Öyle tuhaftı ki. Effie Hildegard sürüyordu arabayı, yanındaki adam da Svevo Bandini'ydi.

Çocuklar birbirlerinin yüzlerini incelediler. Annelerinin Effie Hildegard hakkında sorular sormasının nedeni buydu demek! Effie Hildegard güzel kadın mıydı? Effie Hildegard ahlaksız kadın mıydı?

Arturo'nun ağzı yumuşadı, bir gülümseme yerleşti dudaklarına. Hoşnut kalmıştı gördüğünden. Şu

Svevo Bandini! Vay canına -şu Effie Hildegarde'de bir içim suydul!

“Bizi gördüler mi sence?”

Sırıttı Arturo. “Hayır.”

“Emin misin?”

“Kolunu omzuna atmıştı, değil mi?”

August suratını astı.

“Bu çok kötü. Başka bir kadınla ilişkiye girmek. Dokuzuncu emir.”

Ara sokağa girdiler. Kestirmeydi. Hava hızla karardı. Su birikintileri donmuştu giderek artan karanlıkta. Yürüdüler; Arturo'nun dudaklarında bir gülümseme, August buruk.

“Günah bu. Annemiz çok iyi bir annedir. Günah bu.”

“Kapa çeneni.”

Ara sokaktan On İkinci Cadde'ye saptılar. Noel alış verişine çıkmış kalabalık zaman zaman ayrılımlarına neden olsa da birlikte yürüyorlardı. Sokak lambaları yandı.

“Zavallı annem. Effie Hildegarde'den çok daha iyi bir kadın o.”

“Kapa çeneni.”

“Günah.”

“Sen ne anlarsın bu işlerden? Kapa çeneni.”

“Annemin güzel elbiseleri yok diye...”

“Kapa çeneni, August.”

“Ölümcül günah.”

“Salağın tekisin. Yaşın daha küçük. Hiçbir şey bilmiyorsun.”

“Neyin günah olduğunu biliyorum. Annem asla böyle bir şey yapmaz.”

Nasıl da atmıştı kolunu kadının omzuna. Daha önce birçok kez görmüştü kadını. Adliye Binasının parkında gerçekleştirilen Dört Temmuz kutlamalarında kızların sunduğu gösteriden o sorumluydu. Adliye Binası'nın basamaklarında durup kollarını açarak kızları gösteriye çağırırken görmüştü onu. Dişlerini hatırladı, güzel dişlerini, kırmızı ağzını, dolgun ve biçimli vücudunu. O kızlarla konuşurken gölgede onu seyretmek için arkadaşlarından ayrılmıştı. Effie Hildegarde. Vay canına, inanılmaz bir adamdı babası!

Ve o da babası gibiydi. Bir gün gelecek o da Rosa Pinelli ile yapacaktı. Rosa, arabaya atlayıp kırlara gidelim, Rosa. Sen arabayı kullanırsın ve öpüşürüz, ama arabayı sen kullanacaksın, Rosa.

“Bütün kasabanın bildiğine kalıbımı basarım,” dedi August.

“Neden bilmesinler? Sen de herkes gibisin. Sırf babam yoksul olduğu için, İtalyan olduğu için.”

“Günah,” dedi August, donmuş kar tümseklerini tekmeleyerek. “Ne olduğu umurumda değil -ne kadar yoksul olduğu da. Günah.”

“Dangalaksın oğlum sen. Hiçbir şeyden anlamıyorsun.”

Cevap vermedi August. Ayaklı köprüden geçip yolu kısalttılar. Tek sıra halinde yürüyorlardı, başları öne eğik, bastıkları yere dikkat ederek. Ayakuçlarında geçmişlerdi köprüyü, bir demiryolu traversinden diğerine, on beş metre altlarında donmuş dere. Sessiz gece konuşuyordu onlarla, aynı

alacakaranlıkta bir yerlerde arabayla yol alan birinden söz ediyordu, yanında ona ait olmayan bir kadınla. Demiryolunun tepesinden aşağı inip okula gidip gelirken keşfettikleri keçi yoluna saptılar, oradan da Alzi otlığına; yolun iki yanı da bembeyaz, aylardan beri ellenmemiş, gecenin doğuşunda derin ve parlak. Ev iki yüz elli metre uzaklıktaydı, Alzi otlığının tel örgülerini aştıktan sonra bir blok ötede. Hayatlarının büyük bir kısmını geçirmişlerdi bu muhteşem otlakta. Kasabanın sınırındaki evlerin arka bahçelerine kadar uzanırdı; bir yanında donmuş kavak ağaçları, öte yanında artık gülmeyen bir dere. Bir zamanlar dereye yüzdükten sonra uzanıp ısındıkları sıcak ve mükemmel beyaz kum yatıyordu karın altında. Her ağacın ayrı bir anısı vardı. Tel örgünün her direği bir düşün sınıırıydı, her yeni baharda tekrar yaşanmak üzere çevrilmiş. Şu taş yığınının ardında, iki yüksek kavak ağacının arasında, köpeklerinin ve köpeklerden nefret ettiği halde şimdi onların yanında yatan kedileri Suzie'nin mezarı vardı. Prince, arabanın altında kaldı; Jerry, zehirli et yedi; Pancho, dövüşçü, bir gece son dövüşünden sonra sürünerek bir yere gizlendi ve öldü. Yılan öldürmüşlerdi burada, kuş vurmuşlardı, kurbağa zıpkınlamışlardı, Kızılderililerin kafataslarını yüzmüşlerdi, banka soymuşlardı, savaşmışlardı, barışmışlardı. Ama o alacakaranlıkta babaları Effie Hildegarde ile birlikte bir arabanın içindeydi ve otlığın sessiz beyazlığı tuhaf bir yolda eve yürünen bir yerdi sadece.

“Anneme söyleyeceğim,” dedi August.

Arturo önde yürüyordu, üç adım önde. Hızla arkasına döndü. “Sen çeneni açmayacaksın,” dedi. “Annemin yeterince sıkıntısı var.”

“Söyleyeceğim. Göstersin ona gününü.”

“Tek kelime etmeyeceksin.”

“Dokuzuncu emrin ihlali. O bizim annemiz, söyleyeceğim.”

Bacaklarını açıp yolunu kesti Arturo. August etrafından dolanmaya çalıştı, kar bir metre vardı yolun iki tarafında da. Başını öne eğmiş, yüzünü tiksinti ve acıyla buruşturmuştu. Arturo paltosunun yakasına yapışıp onu kendine doğru çekti.

“Çeneni tutacaksın!”

August kurtuldu ondan.

“Neden tutayım? O bizim babamız, değil mi? Neden yapıyor bunu?”

“Annemin hastalanmasını ister misin?”

“Öyleyse neden yaptı bunu?”

“Kes sesini! Soruma cevap ver. Annemin hastalanmasını ister misin? Duyarsa çok hastalanacak.”

“Hastalanmayacak.”

“Ben de biliyorum hastalanmayacağını, çünkü ona söylemeyeceksin.”

“Söyleyeceğim.”

Elinin tersi August'un gözüne isabet etti.

“Söylemeyeceksin dedim sana!”

August'un dudakları jöle gibi titredi.

“Söyleyeceğim.”

Arturo yumruğunu sıkıp August'un burnuna dayadı.

“Bunu görüyor musun? Söylersen burnunun üzerine yersin.”

Neden istiyordu söylemeyi? Ne vardı bunda bu kadar büyütülecek? Annesi bilmedikten sonra ne fark ederdi? Hem, başka bir kadın değildi bu; Effie Hildegarde’ydi, kasabanın en zengin kadını. Hiç de fena sayılmazdı babası için; daha iyisi can sağlığıydı hatta. Annesiyle kıyaslanamazdı -hayır; ama o ayrı bir meseleydi.

“Hadi, vur bana. Söyleyeceğim.”

Sert yumruğunu August’un yanağına dayayıp itti. August başını nefretle yana çevirdi. “Hadi. Ne duruyorsun? Vursana. Söyleyeceğim.”

“Söylemeyeceğine söz ver. Yoksa fena sopa yiyeceksin.”

“Peh. Hadi vur. Söyleyeceğim.”

Çenesini öne doğru çıkardı, yumruklanmaya hazırmış gibi. Tepesini attırdı Arturo’nun. Neden bu kadar dangalaktı şu August? Ona vurmak istemiyordu. Bazen onu biraz benzetmekten büyük haz duyardı, ama şimdi değil. Yumruklarını açıp ellerini beline koydu öfkeyle.

“Bak, August,” dedi. “Bunun anneme bir yarar sağlamayacağını anlamıyor musun? Ağlarken göremiyor musun onu? Üstelik Noel arifesinde. Onu yaralayacak. Fena yaralayacak. Anneni, öz anneni yaralamak istemezsin, değil mi? İçini acıtacağını bile bile öz annene gidip nasıl söylersin? Günah değil mi, bunu yapmak?”

August’un soğuk gözleri kararlılıkla parladı. Soluğunun yaydığı buhar Arturo’nun yüzünü yalarken kendinden emin bir biçimde yanıt verdi. “Ya babamın yaptığına ne demeli? Onun işlediği günah benimkinden büyük.”

Dişlerini gıcırdattı Arturo. Kepini başından çekip kara fırlattı. İki yumruğuyla yalvardı kardeşine. “Allah seni kahretsin! Söylemeyeceksin.”

“Söyleyeceğim.”

Tek yumrukla devirdi August’u, başının yan tarafına bir sol. Oğlan geriye doğru sendeledi, karda dengesini kaybedip sırtüstü yığıldı. Arturo üzerine kapandı, sert kabuğun altındaki yumuşak kara gömüldüler. Gırtlığına sarıldı August’un. Sıktı.

“Söyleyecek misin?”

Soğuk gözler aynıydı.

Karşılık vermeye çalışmadan yatıyordu karda. Arturo hiç böyle görmemişti onu. Ne yapmalı? Vurmalı mı? Gırtlığını sıkmaya devam ederek altında ölmüş köpeklerinin yattığı ağaçlara doğru baktı. Dudaklarını ısırıp ona vurmasını sağlayacak öfkeyi aradı içinde.

Zayıf bir sesle, “Lütfen, August,” dedi. “Söyleme.”

“Söyleyeceğim.”

O zaman vurdu ona. Yumruğu yemesiyle burnundan kan boşalması bir oldu sanki. Dehşete kapıldı Arturo. Dizlerini kollarına bastırmış ata biner gibi üzerine binmişti. Yüzüne bakmaya cesareti yoktu. Kan ve kardan oluşmuş maskenin altında küstahça gülümsüyordu August, kan dolu bir gülümsemeyle.

Yanına çöktü Arturo. Ağlıyordu, başını August’un göğsüne koymuş hıçkıra hıçkıra ağlıyor, ellerini kara daldırıp “Lütfen August. Lütfen!” diyordu tekrar tekrar. “Ne istersen yaparım. Yatağın hangi tarafında istersen yatabilirsin. Aldığım bütün sinema paralarını sana veririm.”

August sessizdi, gülümsüyordu.

Yeni bir öfke dalgası kabardı içinde. Bir kez daha vurdu, yumruğunu körlemesine o soğuk gözlere indirerek. Vurmasıyla pişmanlık duyması bir oldu, o sessiz ve hareketsiz bedenini yanına yığıldı.

Sonunda yenilgiyi kabullenip ayağa kalktı. Giysilerindeki karı süpürdü, kepinin giydi ve ellerini emdi ısıtmak için. August hiç kımıldamadan yerde yatıyordu, kan akıyordu burnundan hâlâ; Muzaffer August, bir ceset gibi uzanmış, ama kanıyor, kara gömülmüş, soğuk gözleri dingin zaferiyle pırıl pırıl.

Çok yorgun hissetti kendini Arturo. Umursamıyordu artık.

“Pekala, August.”

Hâlâ yatıyordu orada August.

“Kalk, August.”

Arturo’nun uzattığı kolu reddederek kendi kalktı. Yüzünü mendiliyle sildi, sarı saçlarındaki karı temizledi hiç konuşmadan. Beş dakika sürdü kanamanın durması. Tek kelime etmediler. August şiş yüzüne dokundu usulca. Arturo onu seyretti.

“İyi misin şimdi?”

Cevap vermedi August, keçi yoluna dönüp sıra evlere doğru yürümeye başladı. Arturo onu izledi, utancıyla sessiz; utancı ve umutsuzluğuyla. Ay ışığında August’un topalladığını fark etti. Topallamaktan çok topallayan birinin taklidi gibiydi ama, at üstünde ilk gezisini tamamlamış bir muhallebi çocuğunun acılı ve utanç verici yürüyüşü gibi. Arturo dikkatle inceledi August’un topallayışını. Nerede görmüştü daha önce bu topallayışı? August’ta öyle bildikti ki. Sonra hatırladı; İki yıl önce yatak odasından öyle çıkardı August, yatağını ıslattığı gecelerin sabahında.

“August,” dedi. “Anneme söylersen, herkese senin yatağa işediğini söylerim.”

Pis bir sırtıştan fazlasını ummamıştı, ama August’un dönüp doğrudan yüzüne bakması onu şaşırttı. Kuşku dolu bir bakıştı, gözleri o kadar soğuk bakmıyorlardı artık, şüphe vardı gözlerinde. Son darbeyi vurmaya hazırlandı Arturo, zafer yakındı, kokusunu almıştı.

“Evet, efendim!” diye bağırdı. “Herkese anlatacağım. Dünyaya anlatacağım. Okulda herkese anlatacağım. Önüme her çıkana. Kasabada bilmeyen kalmayacak. August Bandini’nin yatağa işediğini herkese anlatacağım. Anlatacağım!”

“Hayır!” dedi August boğuk bir sesle. “Hayır, Arturo!”

Avazı çıktığı kadar bağırdı Arturo.

“Evet, efendim, Rocklin sakinleri, size sesleniyorum! Kulak kabartın; August Bandini hâlâ yatağına işiyor! On iki yaşında ve yatağına işiyor! Böyle bir şey duydunuz mu? Dinleyin!”

“Lütfen, Arturo! Bağırma. Söylemeyeceğim. Yemin ediyorum söylemeyeceğim, Arturo! Bu konuda tek kelime etmeyeceğim! Yeter ki bağırma. Artık yatağına işemiyorum, Arturo. Eskiden işerdim, ama artık işemiyorum.”

“Anneme anlatmayacağına yemin eder misin?”

Diz çöküp istavroz çıkardı August.

“Pekala,” dedi Arturo. “Pekala.”

Arturo elini uzatıp ayağına kalkmasına yardım etti ve evin yolunu tuttular.

Hiç şüphe yoktu; Babalarının olmayışının onlar için kimi olumlu yanları da vardı. Babaları evde olsaydı akşam yemeğinde yedikleri omlette soğan olurdu. Ekmeğin içini oyup sadece kabuğunu yiyemezlerdi. Diledikleri kadar şeker tüketemezlerdi.

Yine de, özlüyorlardı onu. Maria'nın hiç keyfi yoktu. Bütün gün hışır hışır dolanıyordu evin içinde kilim terlikleriyle. Bazen aynı şeyi iki kere söylemek zorunda kalıyorlardı, ilk seferinde duymuyordu onları. Öğleden sonra oturup çay içiyor, gözlerini fincanın içine dikiyordu. Bulaşığı ihmal ediyordu. Bir öğleden sonra inanılmaz bir şey oldu; bir sinek belirdi. Sinek! Hem de kışın ortasında! Tavana doğru yükselişini seyrettiler. Zor uçuyordu, kanatları donmuş gibi. Federico gazeteyi yuvarlayıp iskemleye çıktı ve sineği öldürdü. Sinek yere düştü. Dizlerinin üzerine çöküp sineği incelediler. Federico sineği parmaklarının arasına aldı. Maria elini tokatladı Federico'nun, sinek yere düştü yine. Maria doğru lavaboya gitmesini ve ellerini sabunlamasını emretti Federico'ya. Federico reddetti. Maria onu saçından tuttuğu gibi ayağa kaldırdı.

“Sana ne diyorsam onu yap!”

Küçük dillerini yutacaklardı şaşkınlıktan. Anneleri onlara fiske bile vurmaz, hiçbir zaman ters bir söz söylemezdi. Şimdi keyifsizdi yine, çay fincanının sıkıntısına dalıp gitmiş. Federico ellerini yıkayıp kuruladı. Arturo ile August bir şeylerin yolunda gitmediğinin farkındaydılar, çünkü Federico eğilip annesini saçından öptü. Farkına bile varmadı Maria. Dalgın dalgın gülümsedi sadece. Federico yere çöküp başını Maria'nın kucağına koydu. Maria'nın parmakları Federico'nun burnunun ve dudaklarının üzerinde gezindi. Ama annelerinin Federico'nun farkında olmadığını biliyorlardı. Maria tek kelime etmeden ayağa kalktı, pencerenin önündeki salıncaklı koltuğa doğru giderken Federico şaşkınlıkla baktı ona. Orada kaklı, hiç kımıldamadan; dirseği pencerenin pervazında, çenesini eline yaslayıp soğuk ve terk edilmiş sokağı seyrederek.

Tuhaf günler. Bulaşık yıkanmıyordu. Bazen yatmaya gittiklerinde yataklarının yapılmamış olduğunu görüyorlardı. Önemi yoktu ama düşünüyorlardı bunun üzerine, salon penceresinin önünde oturan annelerini düşünüyorlardı. Sabahları yataktan kalkmıyor, onları okula yolcu etmiyordu. Panik içinde giyiniyor, yatak odasının kapısından onu gözetliyorlardı. Elinde dua tespihiyle ölü gibi yatıyordu. Bulaşık gecenin bir saatinde yıkanmış oluyordu. Şaşıyorlardı, çünkü uyandıklarında pis bir mutfaka gireceklerini sanıyorlardı. Fark ediyorlardı. Temiz mutfaktan sıkılmışlardı, pis mutfak hoşlarına gidiyordu. Ama karşılarındaydı yine, temiz bir mutlak, kahvaltıları fırında. Evden çıkmadan önce yatak odasına bir göz atıyorlardı. Sadece dudakları kımıldıyordu annelerinin.

Tuhaf günler.

Arturo ile August okula yürüyorlardı.

“Unutma, August. Verdiğin sözü unutma.”

“Söylememe gerek kalmadı. Biliyor zaten.

“Hayır, bilmiyor.”

“Öyleyse neden böyle davranıyor?”

“Çünkü aklından geçiyor. Ama emin değil.”

“Aynı şey.”

“Hayır, aynı şey değil.”

Tuhaf günler. Noel'in eli kulağında, kasaba Noel ağaçlarıyla bezenmiş, Kurtuluş Ordusu'nun Noel Babası çanını sallıyor. Noel'e sadece üç alış veriş günü. Vitrinlerin önünde durup aç gözlerle seyrediyor, sonra iç geçirip yürümeye devam ediyorlardı. Aynı şeyi düşünüyorlardı; Berbat bir Noel bekliyordu onları. Arturo Noel'den nefret ediyordu, çünkü ona hatırlatılmadıkça yoksul olduğunu unutabiliyordu. Her Noel aynıydı; mutsuz, aklının köşesinden bile geçmeyen şeyler arzulayıp sahip olamamak. Arkadaşlara hiçbir zaman sahip olamayacağı armağanlar alacağına dair yalanlar söylemek. Zengin çocukları için harikuladeydi Noel. Diledikleri gibi atabilirlerdi, inanmak zorundaydın.

Kış mevsimi, tuvalet radyatörlerinin etrafına toplanıp yalan uydurma zamanı. Ah, neler vermezdi Bahar için! Soplanın takırtısı için, topun yumuşak avuçları yakışı için! Kış mevsimi, Noel ağacı, zengin çocuklarının bayramı; Yüksek boğazlı botları, parlak kaşkolleri ve kürk astarlı eldivenleri vardı hepsinin. Ama çok da umursamıyordu. Bahar'dı onun mevsimi. Yüksek boğazlı botlara, parlak kaşkollere gerek yoktu oyun sahasında! Şık bir kravatın var diye birinci kaleye yürüyemiyordun. Ama o da diğerleriyle birlikte uyduruyordu yalanları. Noel armağanı olarak ne bekliyordu? Oo, yeni bir saat, yeni bir takım elbise, bir sürü kravat ve gömlek, yeni bir bisiklet ve bir düzine Spalding marka Birinci Lig beysbol topu.

Ya Rosa?

Seni seviyorum, Rosa. Kendine özgü bir havası vardı Rosa'nın. O da yoksuldu, bir kömür madencisinin kızı; ama herkes onun etrafına toplanıp anlattıklarını dinlerdi, yoksulluğunun önemi yoktu; ve hem kıskanıyordu onu, hem de gurur duyuyordu. Rosa'yı dinlerken Arturo'nun da onun gibi İtalyan olduğunu aklından geçirdikleri olur muydu acaba?

Konuş benimle, Rosa. Bir kez olsun bana doğru bak Rosa, bu tarafa, seni seyrettiğim yere.

Ona bir Noel armağanı almak zorundaydı, sokakta yürürken vitrinlerin önünde durup pahalı takılar ve gece kıyafetleri satın alıyordu ona. Bir şey değil, Rosa. Bu da senin için satın aldığım bir yüzük. İzin ver de takayım parmağına. İşte. Canım, bir şey değil. Pearl Caddesi boyunca yürüyordum, kuyumcunun önünden geçerken içeri girip aldım. Pahalı mı? Yok canım. Üç yüz, lafi bile olmaz. Denizde kum bende para, Rosa. Babamın başına talih kuşu kondu, duymadın mı? Zengin olduk. Babamın İtalya'daki zengin amcası. Bütün mirasını bize bıraktı. Soylu bir aileden geliyoruz. Biz de bilmiyorduk, sonradan öğrendik; Abruzzi Dükü'nün ikinci dereceden kuzeniymişiz. İtalya Kralı'yla uzaktan akrabaymışız. Önemi yok ama. Ben seni hep sevdim, Rosa, asil kanı taşıyor olmam hiçbir şeyi değiştirmeyecek.

Tuhaf günler. Bir gece eve her zamankinden daha erken döndü. Boş buldu evi, arka kapı sonuna kadar açıktı. Annesine seslendi ama yanıt almadı. Sonra iki sobanın da sönmüş olduğunu fark etti. Bütün odalara baktı. Annesinin paltosuyla şapkası yatak odasında idi. Nereye gitmiş olabilirdi?

Arka bahçeye çıkıp seslendi.

“Anne! Of, Anne! Nerdesin?”

Eve döndü, oturma odasındaki sobayı yaktı. Şapkasız ve paltosuz nereye gitmiş olabilirdi ki bu havada? Hep babasının yüzünden! Babasının mutfakta asılı şapkasına yumruğunu salladı. Allah seni kahretsin, eve dönsene! Anneme yaptığına bak! Hava birden karardı ve korkuya kapıldı. O soğuk evde bir yerdeydi annesi, kokusunu alıyordu; her odada kokusu vardı, ama kendisi yoktu. Arka kapıdan çıkıp bir kez daha seslendi.

“Anne! Anne! Nerdesin?”

Soba söndü. Ne kömür kalmıştı, ne de odun. Sevindi. Evden çıkmak için bir bahane. Kömür kovaasını kaptığı gibi kömürlüğün yolunu tuttu.

Kömürlükte buldu onu; annesi, karanlıkta, köşede, harç tahtasının üzerine oturmuş. Sıçradı korkudan onu fark ettiğinde, içerisi öyle karanlık, Maria'nın yüzü ise öyle beyazdı ki. Soğuktan uyuşmuştu, ince elbisesiyle öylece oturmuş Arturo'nun yüzüne bakıyordu, konuşmadan, ölü bir kadın gibi; annesi, köşede, donmuş. Bandini'nin aletlerini, çimentosunu, kireç torbalarını bulundurduğu yerde, iyice alçalmış kömür tepeciğinin biraz ilerisine oturmuştu. Dışarıdaki karın kör edici ışığının etkisinden kurtulmak için gözlerini ovuşturdu Arturo, gözlerini kısıp annesini giderek artan bir berraklıkla seçerken kömür kovaasını yere bıraktı; annesi kömürlüğün karanlığında bir harç tahtasının üzerinde. Aklını mı kaçırmıştı? Ve neydi elinde tuttuğu?

“Anne!” dedi. “Ne işin var burada?”

Cevap vermedi, ama eli açıldı ve Arturo gördü elinde ne olduğunu; bir kürek, duvarcı küreği, babasının. Bedeninin ve ruhunun feryadı hakim oldu ona. Annesi kömürlüğün karanlığında babasının küreğiyle. Sadece babasına ait olan bir sahnenin mahremiyetine tecavüzdü. Hakkı yoktu annesinin orada olmaya. Orada onu gençlik günahlarından birini işlerken yakalamıştı sanki; babasının oturduğu yere oturarak, anılarını depreştirerek öfkelenmişti onu; nefret etti bu durumdan, aynı yere oturmuş elinde babasının küreğini tutuyordu. Yararı neydi? Giysilerini katlayarak, iskemlesine dokunarak kendine sürekli onu hatırlatmasının yararı neydi? Babasının masadaki boş yerine bakarken yakalamıştı onu kaç kez; ve şimdi, buradaydı, elinde bir kürekle kömürlükte; soğuktan ölebilirdi ve umurunda bile değildi. Arturo öfkeyle kömür kovaasını tekmeleyip ağlamaya başladı.

“Anne!” diye haykırdı. “Ne yapıyorsun? Neden burdasın? Öleceksin burda, Anne! Donacaksın!”

Annesi ayağa kalktı, beyaz ellerini öne uzatarak kapıya doğru sendeledi; yanından geçip gecenin karanlığına çıkarken yüzünün kanı çekilmişti soğuktan. Ne kadar zamandır orada olduğunu bilmiyordu Arturo; bir saat belki, belki de daha fazla, ama soğuktan yarı yarıya ölmüş olduğuna şüphe yoktu. Düşte gibi yürüyordu, daha önce orada hiç bulunmamış gibi sağa sola bakarak.

Arturo kömür kovaasını doldurdu. Keskin bir çimento ve kireç kokusu sinmişti kömürlüğe. Çatı kirişlerinden birinde Bandini'nin iş tulumlarından biri asılıydı. Çektiği gibi ortadan ikiye ayırdı tulumu. Effie Hildegarda ile gönül eğlendirmek güzeldi, ona itirazı yoktu; ama annesine çektiirdiği acı? Üstelik ona da çektiiriyordu. Annesinden de nefret ediyordu; budalanın tekiydi, bile bile öldürüyordu kendisini, hem de onları hiç düşünmeden; onu, August'u ve Federico'yu. Hepsi salaktı. Ondan başka akıllı başında tek kişi yoktu ailede.

Eve girdiğinde yatakta buldu Maria'yı. Üstündekileri çıkarmadan yatağa girmiş, tir tir titriyordu yorganın altında. Annesine bakıp yüzünü ekşitti sabırsızlıkla. Kendi suçuydu; ne alemi vardı dışarı böyle çıkmanın? Yine de ona şefkat göstermesi gerektiğini hissetti.

“Anne, iyi misin?”

“Beni yalnız bırak,” dedi titreyen ağzı. “Beni yalnız bırak, Arturo.”

“Sıcak su şişesini ister misin?”

Cevap vermedi. Gözünün ucuyla baktı ona, çabucak, dargınmış gibi. Nefret sezdi o bakışta Arturo, onu hayatının sonuna kadar bir daha görmek istemiyormuş gibi bakmıştı, olanlarda onun da suçu varmış gibi. Şaşkınlıkla ıslık çaldı; yahu, çok tuhaf kadındı annesi, fazla büyütüyordu bu işi.

Ayakuçlarına basarak çıktı yatak odasından, annesinden değil de kendi varlığının ona verebileceği zarardan korkarak. August ile Federico eve döndükten sonra yataktan kalkıp akşam yemeğini hazırladı

Maria; haşlanmış yumurta, kızarmış ekmek, patates tava ve adam başı bir dilim elma. Kendisi tek lokma yemedi. Yemekten sonra aynı yerde buldular onu; ön pencerede, beyaz sokağı seyrederek, dua tespihi salıncaklının üzerinde tıkır tıkır.

Tuhaf günler. Nefes alıp vermekle yetinilen bir öğle sonrası. Sobanın etrafına oturmuş bir şeylerin gerçekleşmesini bekliyorlardı. Federico sürünerek annesinin yanına gitti, elini dizine koydu. İbadetine ara vermeden ipnotize olmuş biri gibi başını salladı Maria. Federico'ya onu rahatsız etmemesini, ona dokunmamasını söylüyordu böylece.

Ertesi sabah eskisi gibiydi, kahvaltı boyunca onlara şefkat gösterip sürekli gülümsedi. Yumurtalar annelerinin her zaman pişirdiği gibiydi, beyazı sarının üzerini zar gibi kaplamış, özel bir ikram. Ve bakar mısınız ona! Saçları sıkıca geriye toplanmış, gözleri iri ve parlak. Federico kahvesine üçüncü kaşık şekeri koyduğunda şakayla karışık tersledi onu.

“Öyle değil, Federico! Bak böyle.”

Kahve fincanını alıp lavaboya boşalttı.

“Bir fincan tatlı kahve istiyorsan bana söylemen yeterli.” Federico'nun kahve tabağına fincan yerine şeker çanağını koydu. Yarısı doluydu. Sonra da ağzına kadar kahve doldurdu. August bile güldü, ama içinden bunun bir günah olduğunu geçirmeden edememişti -israf.

Federico dikkatli bir yudum aldı.

“Nefis,” dedi. “Ama krema koyacak yer kalmadı.”

Anneleri ellerini boğazına götürerek güldü ve onu mutlu gördükleri için sevindiler, ama sonu gelmiyordu kahkahalarının, iskemlesini geriye itip katıla katıla gülmeye devam etti. O kadar da gülünç değildi; olamazdı. Endişeyle seyrediyorlardı onu, yüzlerindeki boş ifadeye rağmen kesilmek bilmiyordu kahkahalar. Gözlerine yaş dolduğunu fark ettiler, yüzü morarmaya başlamıştı. Kalktı, elini ağzına götürüp lavaboya doğru gitti sendeleleyerek. Bir bardak su içtikten sonra yatak odasına gitti, yatağa uzandı ve gülmeye devam etti.

Şimdi susmuştu nihayet.

Masadan kalkıp yatak odasına gittiler ona bakmak için. Kaskatı yatıyordu, gözleri bir bez bebeğe dikilmiş düğmeler misali. Buhar bulutları yayılıyordu derin derin soluyan ağzından soğuk havaya.

“Siz okula gidin,” dedi Arturo. “Ben evde kalacağım.”

Kardeşleri gittikten sonra yatağın yanına diz çöktü.

“Bir şey istiyor musun, Anne?”

“Git, Arturo. Yalnız kalmak istiyorum.”

“Doktor Hastings’i çağırayım mı?”

“Hayır. Rahat bırak beni. Git. Okula git. Geç kalacaksın.”

“Babamı bulmaya çalışayım mı?”

“Sakın.”

Birden asıl yapması gereken oymuş gibi geldi Arturo'ya.

“Bulacağım onu,” dedi. “Onu aramaya çıkıyorum.” Telaşla paltosuna doğru gitti.

“Arturo!”

Kedi gibi fırladı yataktan Maria. Henüz kazağının bir kolunu giymiş olan Arturo arkasını dönüp

annesini görünce şaşırıldı. “Sakın babanın yanına gitme! Duydun mu beni -sakın!” Yüzünü Arturo’nun yüzüne o kadar yaklaştırmıştı ki ağzından sıçrayan tükürükle yüzü ıslandı Arturo’nun. Köşeye gidip annesine arkasını döndü, korkuyordu ondan, yüzüne bakmaya korkuyordu. Onu şaşkınlığa sürükleyen bir güçle omuzlarından tutup çevirdi Arturo’yu Maria.

“Sen gördün babanı, değil mi? O kadınla birlikte, değil mi?”

“Hangi kadın?” Ondan uzaklaşıp kazağını çekiştirdi. Maria onu engelleyip omuzlarından tuttu, tırnaklarını tenine batırdı.

“Arturo, bana bak! Gördün onu, değil mi?”

“Hayır.”

Ama gülümsedi Arturo; ona işkence etmek istediği için değil, yalanında başarılı olduğunu sandığı için. Acele etmişti gülümsemekte. Maria’nın ağzı kapandı, yüzü yenilgiyle yumuşadı. Hafifçe gülümsedi; öğrenmiş olmaktan nefret ederek, ama yine de Arturo’nun gerçeği saklayarak onu korumaya çalışmasından memnun.

“Anlıyorum,” dedi. “Anlıyorum.”

“Hiçbir şey anladığın yok, zırvalıyorsun.”

“Ne zaman gördün onu, Arturo?”

“Görmedim diyorum sana.”

Maria doğruldu, omuzlarını geriye doğru itti.

“Okula git, Arturo. Ben iyiyim. Kimseye ihtiyacım yok.”

Yine de gitmedi okula, evin içinde dolandı, sobalara odun ve kömür attı. Arada sırada annesinin odasına gidip nasıl olduğuna bakıyordu; her zamanki gibi yatıyordu annesi, dua tespihi tıklar tıklar. Okula gitmesinde ısrar etmediği için annesine yararlı olduğunu, varlığının ona iyi geldiğini hissetti Arturo. Bir süre sonra döşemenin altındaki gizli yerden *Dehşet Verici Suçlar* dergisini aldı, ayaklarını fırındaki odun parçasının üzerine koyup okumaya başladı.

Annesinin güzel olmasını arzulamıştı hep, harikulade olmasını. Şimdi bir tutkuya dönüşmüştü, düşünceleri okuduğu derginin sayfalarından uzaklaşıp yatakta yatan kadının sefaleti üzerinde yoğunlaşıyordu. Dergiyi kaldırıp dudağını ısırarak oturdu öylece. On altı yıl önce harikuladeydi annesi, biliyordu, çünkü fotoğrafını görmüştü. Ah, o fotoğraf! Evden okula dönüp annesini neşesiz ve çirkin bulduğu pek çok kez eski sandıktan o fotoğrafı çıkarırdı -geniş kenarlı bir şapkanın altında iri gözlü bir kız, bembeyaz bir gülümseme; Anneanne Toscana’nın arka bahçesindeki elma ağacının altında harikulade bir kız. Ah, Anne, neler vermezdim seni o zaman öpebilmek için! Ah, Anne, neden değiştin?

Birden o fotoğrafa bakmak geldi içinden. Dergiyi saklayıp mutfığa bitişik boş odanın kapısını açtı, annesinin sandığı sakladığı oda. Kapıyı içerden kilitledi. Ne gereği vardı ki? Tekrar açtı. Buz gibiydi oda. Sandığın durduğu pencerenin önüne gitti. Sonra dönüp kapıyı kilitledi yine. Nedeninden pek de emin olmadan yanlış bir şey yaptığı duygusuna kapıldı, nereden kaynaklanıyordu bu duygu? Suçluluk duygusuna kapılmadan annesinin fotoğrafına bile bakamayacak mıydı? Ya aslında annesinin fotoğrafı değilse? Bir zamanlar öyleymiş, ama ne fark ederdi ki?

Annesinin “daha iyi bir eve taşınıncaya kadar” sakladığı bütün o keten kumaşların ve perdelerin, kendisi ve kardeşleri tarafından giyilmiş bütün o bebek elbiselerinin ve kurdelelerin altında buldu fotoğrafı. Ah, ulan! Havaya kaldırıp o güzelim yüzü seyretti hayranlıkla; her zaman hayalini kurduğu

annesi buydu işte, gözlerinin kendi gözlerine benzediğini bildiği bu kız, yirmisinde bile değil henüz. Evin bir başka odasında yatan o kadın değil; o çökük yüzlü, parmakları uzun ve kemikli kadın değil. Onu o zaman tanımış olmak, her şeyi başından hatırlamak, o harikulade rahmin beşiğini bilmek, ta başından hatırlayarak yaşamış olmak; ama tek bir anısı bile yoktu o zamana dair, hep şimdiki gibi olmuştu annesi; yılgın ve acı özlemi içinde, kocaman gözleri başkasının gözleri, ağzı sanki fazla ağlamaktan yumuşamış. Parmağını yüzünün hatlarında gezdirdi, öperek, iç geçirerek, hiçbir zaman bilmediği geçmişi fısıldayarak.

Fotoğrafi yerine koyarken sandığın köşesinde duran bir şeye takıldı gözü. Mor kadife kaplı minik bir mücevher kutusu. Daha önce hiç görmemişti o minik kutuyu. Varlığı şaşırtmıştı onu, çünkü birkaç kez altını üstüne getirmişliği vardı o sandığın. Yaylı kilide basar basmaz açıldı minik mor kutunun. Zinciri altından siyah bir taş yatıyordu içinde. Hemen yanındaki küçük karttaki solgun yazı ne olduğunu açıklıyordu ona; “Maria için, evliliğimizin birinci yılında. Svevo.”

Beyni hızla çalıştı ve minik kutuyu cebine koyup sandığı kilitledi. Rosa, Mutlu Noeller. Küçük bir armağan. Satın aldım, Rosa. Uzun zamandan beridir bunun için para biriktiriyordum. Senin için, Rosa. Mutlu Noeller.

Ertesi sabah saat sekizde okuldaydı, holdeki su fiskiyesinin yanında durmuş Rosa’yı bekliyordu. Noel tatili öncesi son ders günüydü. Rosa’nın okula her zaman erken geldiğini biliyordu. Kendisi son iki bloğu koşarak kat etmesine rağmen son zille birlikte girerdi okula genellikle. Önünden geçen rahibelerin müşfik gülümsemelerine ve mutlu Noel dileklerine rağmen ona şüpheyile baktıklarından emindi. Ceketinin sağ cebinde Rosa’ya vereceği armağanın kuytu önemini hissetti.

Saat sekizi çeyrek geçe öğrenciler gelmeye başladılar -kızlar, elbette, ama aralarında Rosa yok. Duvardaki elektrikli saate baktı. Sekiz buçuk ve Rosa hâlâ görünürde yok. Yüzü asıldı; okulda fazladan geçirilmiş bir yarım saat, ne için? Hiç. Rahibe Celia, cam gözü diğerinden daha parlak, hızla merdivenden aşağı indi. Okula genellikle geç gelen Arturo’yu orada tek ayağı üzerinde durmuş görünce kol saatine baktı.

“Hay Allah! Saatim mi durmuş?”

Duvardaki elektrikli saate baktı.

“Dün akşam eve gitmedin mi yoksa, Arturo?”

“Tabii ki gittim, Rahibe Celia.”

“Bu sabah bilinçli olarak okula yarım saat erken geldiğini mi söylüyorsun bana?”

“Ders çalışmaya geldim. Cebimde çok geriyim.”

Şüpheyile gülümsedi Rahibe Celia. “Noel tatilinin başlamasına bir gün kala mı?”

“Evet.”

Zırvaladığının farkındaydı ama.

“Mutlu Noeller, Arturo.”

“Size de, Rahibe Celia.”

Dokuza yirmi var, Rosa hâlâ yok. Herkes ona bakıyordu, hayretten ağzı açık kalmış kardeşleri bile; yanlış okulda, yanlış kasabadaymış gibi.

“Bakar mısınız kim burada!”

“Defol, serseri!” Eğilip buz gibi sudan içti.

Dokuza on kala ön kapıda belirdi. Kırmızı bir şapka, deve tüyü bir palto, fermuarlı botlar; yüzü, bütün vücudu, kış sabahının soğuk aleviyle aydınlanmış. Adım adım yaklaşıyordu, kolları sevgiyle kitaplarına sarılmış. Yürürken arkadaşlarını selamlıyordu zaman zaman, gülümsemesi bir ezgi o holde; Rosa, Kutsal Ad Kızları’nın başkanı, herkesin sevgilisi; onlar da ona aşıklanmış gibi sesler çıkaran botlarının içinde adım adım yaklaşıyor.

Mücevher kutusunu avucunun içinde sıktı. Müthiş bir heyecan dalgası geçti boğazından. Rosa’nın çevresini tarayan canlı gözleri kısacık bir an için Arturo’nun acılı ve esrik yüzüne odaklandı; ağzı hayranlıkla aralanmış, heyecanını yutkunmaya çalışırken gözleri pörtlemiş.

Nutku tutulmuştu.

“Rosa... ben... şey...”

Rosa’nın bakışı başka tarafa yöneldi. Karşıdan gelen sınıf arkadaşlarından birini görünce asık yüzünde bir gülümseme belirdi, arkadaşı koluna girdiği gibi götürdü onu. Göğsü çöktü Arturo’nun. Delilik. Eğilip buz gibi sudan içti. Delilik. Nefretle tükürdü suyu, dişleri sızlıyordu. Delilik.

O sabahı Rosa’ya notlar yazıp yırtarak geçirdi. Rahibe Celia sınıfa Van Dyke’ın, *Öteki Bilge Adam* kitabını okutuyordu. Sıkıntı içinde oturdu orada, aklı ucuz romanlarda rastlanan daha sağlıklı şeylerde.

Okuma sırası Rosa’ya geldiğinde onun insana huşu veren telaffuzunu dinledi. Günah olduğunu biliyordu, ama Bebek İsa’nın doğum hikayesi, Mısır’a kaçış, ahırda büyüyen çocuk filan hiç ilgilendirmiyordu onu. Bu düşüncelerle günah işliyordu ama.

Bir saatlik öğle tatili boyunca sinsi sinsi izledi onu; ama bir kez olsun yalnız kalmamıştı Rosa, sürekli arkadaşlarıyla birlikteydi. Bir keresinde arkadaşlarıyla çember oluşturmuş konuşurlarken karşıdaki kızın omzunun üzerinden izlendiğinin farkında biri gibi bakıp Arturo’yu gördü. O anda vazgeçti Arturo, utanç içinde ve dimdik yürümeye çalışarak sınıfa doğru gitti. Ders zili çaldı, herkes sınıfa girdi. Rahibe Celia gizemli bir biçimde Bakire Meryem’den söz ederken Rosa’ya değişik notlar yazıp yırtmaya devam etti. Kolyeyi ona bizzat verecek güçten yoksun olduğunu biliyordu artık. Başka birine yaptırmak zorundaydı. Şu notta karar kıldı sonunda;

Sevgili Rosa;

Bu Noel Armağın

Bil Bakalım

Kimden?

El yazısını tanırsa armağanı reddedeceğini düşünmek içini acıttı. Beceriksiz bir sabırla notu bir kez de sol eliyle yazdı; kargacık burgacık, neredeyse okunmaz bir el yazısıyla. Ama kim verecekti armağanı? Etrafındaki sınıf arkadaşlarının yüzlerine baktı. Sır tutabilecek bir kişi bile yoktu aralarında. Sorunu iki parmağını havaya kaldırarak çözdü. Rahibe Celia Noel’in şekerimsi iyilikseverliğiyle sınıftan çıkmasına izin verdi. Ayakuçlarına basarak koridoru geçti, dışarı çıktı ve paltoların asılı olduğu odaya girdi.

Hemen tanıdı Rosa’nın paltosunu, aşınaydı o paltoya, benzer durumlarda birçok kez dokunup koklamıştı çünkü. Notu kutunun içine koyup kutuyu paltonun cebine bıraktı. Paltoya sarıldı, kokusunu

içine çaktı. Yan cebinde bir çift minik çocuk eldiveni buldu. Hayli yıpranmış, minik parmaklarında minik delikler.

Ah, ah; o canım minik delikler. Şefkatle öptü delikleri. Siz ağlamayın, güzelim minik delikler, cesur olun, onun parmaklarını sıcak tutun, onun o hünerli parmaklarını.

Sınıfa döndü, koridoru kat edip yerine oturdu, gözleri Rosa'dan mümkün olduğunca uzak; bilmemeli, ondan şüphelenmemeliydi.

Son zil çaldığında ön kapıdan ilk o çıktı ve koşmaya başladı. O gece öğrenecekti onunla ilgilenip ilgilenmediğini, çünkü Kutsal Ad Kızları'nın Adak Çocukları için verdiği ziyafete gidecekti. Yürürken bir yandan da babasını görme umuduyla gözlerini açık tutuyordu, ama gösterdiği çabanın karşılığını alamadı. Adak Çocukları'nın provası için okulda kalması gerekiyordu aslında, arkasındaki August ve yanındaki o sefil dördüncü sınıf öğrencisiyle o görev dayanılmaz bir hal almıştı ama.

Eve vardığında Noel ağacını görünce şaşkınlıktan küçük dilini yutacaktı; küçük bir alaçam, salon penceresinin hemen önünde. Mutfakta çay içen annesi en ufak bir heyecan emaresi göstermedi.

“Kim olduğunu bilmiyorum,” dedi. “Kamyonetle geldi.”

“Nasıl bir adam, Anne?”

“Adamın teki.”

“Nasıl bir kamyonet?”

“Kamyonet işte.”

“Ne yazıyordu kamyonetin üzerinde?”

“Bilmiyorum. Dikkat etmedim.”

Biliyordu annesinin yalan söylediğini Arturo. Nefret ediyordu durumlarına bu kahramanca göğüs genişinden. Adamın yüzüne fırlatmalıydı o ağacı. Hayırseverlik! Ne sanıyorlardı ailesini -yoksul mu? Kapı komşuları Bledsoe ailesinden şüpheleniyordu; Danny ile Phillip'e (1) İtalyan olduğu için, (2) Katolik olduğu için, (3) Cadılar Bayramı'nda ön balkonuna çöp bidonunu boşaltan haydut çetesinin elebaşı olduğu için Bandini'lerin oğluyla oynama izni vermeyen Bayan Bledsoe'dan. Geçen Şükran Günü de ihtiyaçları olmadığı halde Danny'yi bir sepetle göndermiş, Bandini de Danny'yi azarlayıp sepeti geri götürmesini emretmişti.

“Kurtuluş Ordusu'nun kamyoneti miydi?”

“Bilmiyorum.”

“Adamın başında askeri kep var mıydı?”

“Hatırlamıyorum.”

“Kurtuluş Ordusu'ydu, değil mi? Bahse girerim ki Bayan Bledsoe aramıştır onları.”

“Varsın arasın, ne çıkar?” Dişlerinin arasından çıkıyordu sesi. “Babanın ağacı görmesini istiyorum. Şu ağaca bakmasını ve bize ne yaptığını anlamasını istiyorum. Komşular bile biliyor artık. Rezil kepaze olduk.”

“Komşuların canı cehenneme.”

Yumruklarını dövüşmeye hazırlanır gibi sıkarak ağaca doğru gitti. “Komşuların canı cehenneme.” Aşağı yukarı kendi boyundaydı ağaç. Dikenli dolgunluğun üzerine yürüyüp dallarını koparmaya çalıştı. Yumuşak bir direnci vardı dalların, eğilip bükülüyor ama kırılmıyorlardı. Ağaca kendini tatmin edecek kadar zarar verdikten sonra ön bahçeye fırlattı, karın üzerine. Annesi hiç itiraz etmedi,

hüzünlü kara gözleriyle çay fincanının içine bakıp duruyordu.

“Bledsoe’lar görürler umarım,” dedi. “Onlara ders olsun.”

“Tanrı cezasını verecek onun,” dedi Maria. “Ödeyecek bunu.”

Arturo’nun aklında Rosa vardı ama, bir de o gece Adak Çocukları Ziyafeti’ne ne giyeceği. O, August ve babaları her zaman çok sevdikleri gri kravat için tartışırlardı; Bandini çocuklar için fazla yaşlı, onlar ise yaşını başını almış bir adam için fazla genç işi olduğunu savunurlardı. Yine de bir şekilde “Baba’nın kravatı,” olarak kalmıştı, çünkü hoş bir babalık duygusu taşıyordu; üzerinde belli belirsiz şarap lekeleri ve Toscanelli purosunun kokusu. Çok seviyordu o kravatı, August’tan hemen sonra takmaktan da nefret ederdi, çünkü o zaman babasına ait o esrarengiz niteliği yitiriyordu bir şekilde. Babasının mendillerinden de hoşlanırdı. Kendi mendillerinden daha büyüktüler, annesi tarafından o kadar çok yıkanıp ütülenmişlerdi ki aynı anda hem annesinin hem de babasının duygusunu taşırlardı. Tamamen babasına ait olan kravat gibi değillerdi, o mendillerden birini kullandığı zaman annesiyle babasının beraberliğine dair belli belirsiz bir duygu kaplardı içini; resmin bir parçası, düzenini işleyişi.

Uzun süre odasındaki aynanın karşısında durup Rosa ile konuştu, teşekkürünün kabul konuşmasını prova ediyordu. Armağanının onu ele vereceğinden emindi artık. O sabah ona bakış biçimi, öğle tatilinde onu izleyişi -bütün o ön hazırlıkları kolyeyle ilişkilendirecekti şüphesiz. İyi olacaktı. Duygularının açığa çıkmasını istiyordu. Sen olduğunu başından beri biliyordum, Arturo, dediğini hayal etti. Aynanın karşısında karşılık verdi; “Şey, Rosa, bu işler nasıldır bilirsin, bir erkek sevgilisine Noel armağanı vermek ister.”

Kardeşleri saat dört buçukta eve döndüklerinde giyinmişti bile. Takım elbisesi yoktu, ama Maria “yeni” pantolonuyla “yeni” ceketini ütülü bulundururdu. Uyumlu oldukları söylenemezdi, ama çok da ilgisiz durmuyorlardı; mavi pantolon, füme ceket.

“Yeni” giysilerini giymek bir asabiyet ve mutsuzluk manzarasına çevirmişti onu ellerini kucağında kenetlemiş salıncaklı koltukta otururken, “yeni” giysilerini giydiğinde yaptığı tek şey, ve her seferinde çok kötü yapardı bunu, oturup son acılı saniyeye kadar zamanın geçmesini beklemektir. Şimdi beklemek zorunda olduğu dört saati vardı ziyafete kadar, ama bu gece yumurta yemeyecek olması bir teselliydi en azından.

August ile Federico ön bahçedeki kırık çam ağacıyla ilgili sorularla yaylım ateşe geçtiğinde “yeni” giysileri daha da daraldı üzerinde. Ilık ve berrak bir gece olacağı benzerdi, füme ceketinin içine iki yerine bir kazak giydi ve çıktı; evin kasvet verici havasından kurtulduğu için mutlu.

Siyah ve beyazın gölgeli dünyasında yürürken gelmekte olan zaferinin dinginliği içindeydi; Rosa’nın bu geceki gülümsemesi, salonda Adak Çocukları’na servis yaparken boynunda onun armağanı kolye; gülücükleri onun için, yalnız onun için.

Ah, ne gece!

Yürürken kendi kendine konuşuyor, ciğerlerine temiz dağ havası çekiyordu. Elindeki hâzineyi düşündükçe başı dönüyordu; Rosa, sevgilim, benim Rosa’m, sadece benim. Bir tek şey kurcalıyordu kafasını, o da biraz; karnı açtı, ama hissettiği coşkunun taşkınlığı midesinin boşluğunu bastırıyordu. Şu Adak Çocukları Ziyafetleri, ki hayatı boyunca yedisine katılmıştı, yemek açısından olağanüstüydüler. Önünde görebiliyordu yemekleri; tavuk ve hindi kızartmasıyla dolu kocaman tabaklar, sıcak çörekler, tatlı patates, kızılık sosu ve yiyebildiğin kadar çikolatalı dondurma; ve hepsinden öte, boynunda kolyesiyle Rosa, onun armağanı; Arturo tıknırken Rosa ona gülümsüyor,

parlak siyah gözleri ve insanın içinde onları yeme isteği uyandıran bembeyaz dişleriyle ona servisi yapıyordu.

Büyük gece! Yere eğilip bir avuç kar aldı, ağzına atıp erimesini bekledi, soğuk sıvıyı boğazından aşağı damla damla akıtarak. Sık sık yapardı bunu, tatlı karı emip boğazındaki soğukluğun tadına varırdı.

Boş midesine inen soğuk sıvıya bağırsaklarının verdiği tepki, karnında bir yerde başlayıp kalp bölgesine doğru yükselen bir gurultu şeklinde oldu. Ayaklı köprüyü geçiyordu, ortasına varmıştı ki birden gözleri karardı, karanlığa gömüldü. Ayakları felç olmuştu sanki. Kesik kesik soluk alıyordu. Sırtüstü yerde buldu kendini. Çuval gibi devrilmişti. Göğsünün derinliğinde gümbür gümbür atıyordu kalbi. İki elini de göğsüne bastırdı, ölüyordu; Tanrım, ölecekti! Kalbinin gümbürtüsüyle köprü bile sallanıyordu sanki.

Ama beş, on, yirmi saniye sonra hayattaydı hâlâ. O anın dehşetiyle yanıyordu göğsü. Ne olmuştu? Neden düşmüştü? Ayağa kalkıp hızla köprüyü geçti, titriyordu korkudan. Ne yapmıştı? Kalbiydi, kalbinin bir süre için durup tekrar çalışmaya başladığından emindi -ama neden?

Mea Culpa, mea culpa, mea maxima culpa! Gizem dolu evrenin ortasında bir başınaydı demiryolunda, hızla birkaç kadınla erkeğin yürüdüğü caddeye doğru gitti, tek başına olmayacağı bir yer; koşarken bunun Tanrı'nın bir uyarısı olduğu gerçeği hançer gibi saplandı böğrüne, Tanrı işlediği suçun farkında olduğunu böyle bildiriyordu ona; hırsızın tekiydi, annesinin kolyesini çalmıştı, on emre karşı gelmişti. Hırsız, hırsız; Tanrı'nın huzurundan kovulmuş, ruhunun kitabı kara kalemle işaretlenmiş bir cehennem çocuğu.

Yine gerçekleşebilirdi. Şimdi, beş dakika sonra. On dakika sonra. Hazreti Meryem, bağışla beni. Artık koşmuyor, çevik adımlarla yürüyordu, koşar adımlarla neredeyse, kalbini aşırı heyecandan korumaya çalışarak. Elveda Rosa, elveda bütün aşk hayalleri, elveda, elveda; merhaba hüznün ve kahr.

Ah, Tanrı'nın zekası! Ah, ne kadar iyiydi ona karşı yüce Efendimiz; ona bir şans daha tanımış, öldürmektense uyarmayı yeğlemişti.

Bak! Nasıl yürüyorum. Soluk alıyorum. Hayattayım. Tanrı'ya doğru yürüyorum. Ruhum kara. Tanrı temizleyecek ruhumu. Bana merhamet etti. Ayaklarım yere dokunuyor, bir ki, bir ki. Peder Andrew'u bulacağım. Her şeyi anlatacağım ona.

Günah çıkarma duvarının üzerindeki zili çaldı. Beş dakika sonra Peder Andrew çıktı kilisenin yan kapısından. Uzun boylu, kısmen kel rahip Noel için süslenmiş kilisede bir kişi görünce kaşlarını hayretle kaldırdı -dudakları dua ile hareket halinde bir çocuk üstelik. Rahip gülümsedi, ağzındaki kürdanı aldı, istavroz çıkardı ve günah çıkarma hüccresine doğru yürüdü. Arturo gözlerini açtı ve siyah, harikulade bir güzellik varlığı olarak gördü rahibi; mevcudiyeti insana huzur veriyor, cüppesi ısıtıyordu.

“Ne var yine, Arturo?” dedi hoş bir fısıltıyla. Elini Arturo'nun omzuna koydu. Tanrı'nın temasıydı sanki. İstirabı kırıldı o temasın ağırlığının altında. Ruhunun on milyon yıl derinliğinde bir huzur doğdu.

“Günah çıkarmak istiyorum, Peder.”

“Tabii ki, Arturo.”

Peder Andrew omuz atkısını düzeltip günah çıkarma hüccresinin kapısını açtı. Arturo peşinden gidip onu rahipten ayıran tövbekar kulübesinde diz çöktü, tahtadan paravan ayırıyordu onları. “Peder

Andrew, dün annemin sandığını karıştırıyordum,” diye başladı söze Arturo. “Altın zincirli bir kolye buldum ve onu çaldım, Peder. Cebime koydum ve bana ait değildi, anneme aitti, babamın anneme armağanı; hayli değerli olmalıydı, yine de çaldım ama ve bugün okulda bir kıza verdim. Çalınmış bir şeyi Noel armağanı olarak verdim.”

“Değerli mi dedin?” diye sordu rahip.

“Öyle görünüyordu,” diye cevap verdi.

“Çok mu değerli, Arturo?”

“Bayağı değerli görünüyordu, Peder. Çok pişmanım, Peder. Hayatımın sonuna kadar hiçbir şey çalmayacağım.”

“Dinle, Arturo,” dedi rahip. “Annene kolyeyi çaldığını anlatacağına söz verersen günahın bağışlanacak. Bana anlattığın gibi ona da anlat. Kolyeyi geri istediğini söylerse verdiğin kızıdan geri alıp annene iade edeceğine söz ver. Geri alamazsan annene başka bir kolye satın alacaksın. Bu adil mi sence, Arturo? Tanrı bunun insaflı olduğunda benimle hemfikir diye düşünüyorum.”

“Kolyeyi geri alacağım. Deneyeceğim.”

Rahip işlediği günahın bağışlanması için Latince dua ederken Arturo başını öne eğdi. Buydu hepsi. ıslık çalmak kadar kolaydı. Hücreden çıkıp kilisede diz çöktü, ellerini kalbinin üzerine koydu. Huzur içinde atıyordu. Kurtulmuştu. Dünya harikuladeydi yine. Uzun süre dizlerinin üzerinde kaldı, kendini kurtuluşunun sarhoşluğuna kaptırmış. Dosttular, o ve Tanrı, ve Tanrı kalenderdi. İşi sağlama bağlamakta yarar vardı yine de. İki saat boyunca, saat sekizi çalıncaya kadar bildiği her duayı okudu. Her şey yoluna giriyordu. Rahibin isteğini yerine getirmek çocuk oyuncağıydı. O gece, ziyafetten sonra annesine gerçeği anlatacak, kolyeyi çalıp Rosa’ya Noel armağına olarak verdiğini söyleyecekti. Annesi önce itiraz edecekti. İtirazı uzun sürmeyecekti ama. İyi tanıyordu annesini, ona isteklerini kabul ettirmek zor değildi Arturo için.

Okulun avlusunu kat edip merdiveni tırmandı. Holde karşısına çıkan ilk insan Rosa oldu. Hemen Arturo’ya doğru yürüdü.

“Seninle konuşmak istiyorum,” dedi.

“Tabii, Rosa.”

Peşinden aşağı indi, yüreğinde korkunç bir şeyin gerçekleşmek üzere olduğu kaygısıyla. Merdivenin dibine geldiklerinde Rosa onu bekledi kapıyı açması için; çenesi kararlı, deve tüyünden paltosuna sıkı sıkı sarılmış.

“Açlıktan ölüyorum,” dedi Arturo.

“Öyle mi?” Sesi soğuk, kibirli.

Kapının önündeki basamaklarda durdular, betondan platformun kenarında. Rosa elini uzattı.

“Al,” dedi. “Bunu istemiyorum.”

Kolye vardı elinde.

“Çalınmış bir malı kabul edemem,” dedi. “Annem bunu çalmış olabileceğini söyledi.”

“Çalmadım!” diye yalan söyledi. “Çalmadım!”

“Al,” dedi Rosa. “İstemiyorum.”

Arturo kolyeyi cebine koydu. Rosa tek kelime etmeden binaya gitmek üzere döndü.

“Ama Rosa!”

Rosa kapının önünde geldiğinde dönüp hafifçe gülümsedi.

“Çalmamalısın, Arturo.”

“Çalmadım!” Yanına gitti, onu kapının önünden çekip itti. Rosa platformun kenarına takıldı, dengesini sağlamak için boş yere kollarını salladıktan sonra sırtüstü yere düştü. Yere çarptığında ağzını sonuna kadar açtı ve bir çığlık attı.

“Hırsız değilim ben,” dedi ona yukardan bakarak.

Platformdan kaldırıma atladı, hızla yürümeye başladı. Köşeye vardığında kolyeyi çıkarıp baktı, sonra var gücüyle yolun kenarındaki iki katlı evin çatısının üzerinden fırlattı. Sonra yürümeye devam etti. Adak Çocukları Ziyafeti’nin canı cehenneme. Aç değildi zaten.

Noel akşamı. Evine dönüyordu Svevo Bandini; ayağında yeni ayakkabılar, çenesinde direniş, yüreğinde suçluluk duygusu. Güzel ayakkabılar, Bandini, nereden aldın? Seni ilgilendirmez. Para doluydu cebi. Yumruğuyla sıktı paraları. Nereden buldun bu kadar parayı, Bandini? Pokerde kazandım. On gündür oynuyorum.

Deme yahu!

Ama buydu hikayesi, karısı inanmasa da ne çıkardı? Siyah ayakkabıları karı eziyor, yeni ve sivri topukları parçalıyordu.

Bekliyorlardı onu; biliyorlardı geleceğini bir şekilde. Evin kendisi bile biliyordu. Her şey yerli yerindeydi. Maria pencerenin önünde çok hızlı okuyordu tespih duasını, çok az zamanı varmış gibi; o gelinceye kadar birkaç dua daha.

Mutlu Noeller. Çocuklar armağanlarını açmışlardı. Her birinin tek armağanı vardı. Büyükanne Toscana'dan pijama. Pijamalarıyla oturmuşlardı -bekliyorlardı. Neyi? Gerilimden memnundular; bir şeyler olacaktı. Mavi-yeşil pijamalar. Pijamalarını giymişlerdi, çünkü yapacak başka bir şey yoktu. Bir şeyler olacaktı ama. Bu sessiz bekleyişte babalarının eve geleceğini düşünmek ve bunu dillendirmemek harikulade bir duyguydu.

Federico dayanamadı.

“Bahse girerim ki babam bu akşam eve gelecek.”

Büyü bozulmuştu. Her birinin aklından geçirdiği ortak ama özel bir düşünceydi oysa. Sessizlik. Federico pişman oldu konuştuğuna, neden kimse bir şey söylememişti?

Verandada ayak sesi. Dünyanın bütün erkek ve kadınları verandanın basamağına bassa hiçbiri o sesi çıkaramazdı. Maria'ya baktılar. Maria soluğunu tuttu, telaşla bir dua daha okudu. Kapı açıldı, babaları içeri girdi. Kapıyı dikkatle kapattı, hayatını kapı kapatma ilmine adanmış biri gibi.

“Selam.”

Misket çalarken yakalanmış bir çocuk değildi o, terliği parçaladığı için cezalandırılan bir köpek de değildi. Svevo Bandini'ydi, evli ve üç çocuk sahibi olgun bir adam.

Ciddi bir soru sorabileceğini kanıtlamak isteyen bir sarhoş edasıyla “Anneniz nerde?” dedi Maria'ya doğru bakarak. Sonra köşede gördü onu; orada olduğunu biliyordu zaten, çünkü sokaktan fark edilen silueti ürkütmüştü onu.

“İşte, buradaymış.”

Nefret ediyorum senden, diye geçirdi içinden Maria. Gözlerini parmaklarıyla oyup kör etmek istiyorum seni. Bir hayvansın sen, beni yaraladın, senin canını yakıncaya kadar ben de huzur bulmayacağım.

Babaları, ayağında yeni ayakkabılarıyla. Her adım atışında içlerinde minik fareler varmış gibi cik cik ötüyorlardı. Odanın karşı tarafına yürüyüp banyoya girdi. Tuhaf sesler -babaları evde yine.

Ölürsün inşallah. Bir daha dokunamayacaksın bana, asla. Nefret ediyorum senden, Tanrım, ne yaptın bana, kocam, nasıl nefret ediyorum senden.

Banyodan çıktı ve odanın ortasında durdu, sırtı karısına dönük. Bir tomar para çıkardı cebinden. Oğullarına dönüp, “Hep birlikte çarşıya gitmeye ne dersiniz?” dedi. “Siz, ben, anneniz, dükkanlar kapanmadan önce çarşıya gidip herkese Noel armağanı alalım.”

“Ben bisiklet isterim!” diye haykırdı Federico.

“Tamam. Sana bisiklet!”

Arturo bilmiyordu ne istediğini, August da. Yaptığı kötülük yılan gibi çöreklenmişti Bandini’nin yüreğine, ama gülümseyip herkes için bir şeyler bulunacağını söyledi. Büyük bir Noel. En büyüğü.

Öteki kadını görebiliyorum kollarında, kokusu sinmiş üzerine; dudaklarını yüzünde gezdirmiş, göğsüne sokulmuş. Beni iğrendiriyorsun, can çekişe çekişe ölmeni istiyorum.

“Peki, anneme ne alacağız?”

Ona doğru döndü Bandini, gözleri elindeki tomarda.

“Şu paralara bakın! En iyisi annenize verelim, ha? Babanızın pokerde kazandığı bütün parayı annenize verelim. Sıkı poker oynar babanız, değil mi?”

Gözlerini kaldırıp Maria’ya baktı, ellerini her an üzerine atlamaya hazırmış gibi koltuğun iki yanına dayamış Maria’ya; ve ondan korktuğunu fark etti, gülümsedi korkusundan, yaptığı kötülük cesaretini zayıflatmıştı. Yelpaze gibi açtı paraları; beşlikler ve onluklar, bir adet yüzlük hatta, ve mahkum olmuş bir suçlu gibi dudaklarındaydı hâlâ o aptal gülümseme eğilip parayı ona sunarken; bir yandan da eski sözcükleri bulmaya çalışıyordu, onların sözcüklerini, Svevo ile Maria’nın, onların dilini. Yüzünün biçimini alan suçluluk yılanından kaçmamak için dehşet içinde koltuğuna tutundu Maria. İyice eğildi Bandini, yüzü saçına degecekti neredeyse, aralarını düzeltme çabasıyla saçma sapan, Maria daha fazla dayanamayınca kadar, kendini tutamayınca kadar, ve kendisini bile şaşırtan bir çabuklukla on tırnağını yüzüne geçirip Bandini’nin yüzünü yırttı, yüzünden aşağı kanlar akıtan, şarkı söyleyen bir güç gelmişti uzun parmaklarına; Bandini haykırp geri çekildi, gömleğinin önünde ve yakasında kan lekeleri oluşuyordu hızla. Ama gözlerindeydi en büyük sorun, Tanrım gözlerim, gözlerim! Geri çekilip elleriyle gözlerini örttü, duvara yaslanmış, yüzü acı içinde; ellerini kaldırmaya korkarak, kör olduğundan korkarak.

“Maria,” diye hıçkırdı. “Tanrım, ne yaptın bana?”

Görüyordu; kırmızı bir perdenin arkasında bulanık bir şeyler gördü ve odanın içinde sendeledi.

“Ah, Maria, ne yaptın bana? Ne yaptın bana?”

Odanın içinde dönüp duruyordu. Çocukların ağladığını duydu, Arturo’nun sesini; “Aman Allahım.” Gözlerinden kan ve yaş gelirken dönüp duruyordu odanın içinde.

“*Jesu Christi*, nedir bu başıma gelen?”

Ayağının dibinde yeşil banknotlar duruyordu, üzerlerine bastı yeni ayakkabılarıyla, minik kırmızı beneklerle kaplı siyah rügan ayakkabılarıyla; döne döne kapıyı buldu, inleyerek soğuk geceye attı kendini, ön bahçedeki kar birikintisinin içine gömülüp iri elleriyle avuç avuç kar bastırdı yanan yüzüne. Kırmızı ve donuk kar dökülüyordu ellerinden. Oğulları yeni pijamalarıyla dehşet içinde duruyorlardı evde; ön kapı açıktı, ama odanın ortasındaki ışık yüzünü gökyüzünün ketenine bulayan Svevo’yu görmelerini engelliyordu. Maria koltuğundaydı. Hiç kımıldaman odanın her yanına saçılmış kana ve paralara bakıyordu.

Allah belasını versin, diye geçirdi içinden Arturo. Allah onun bin kere belasını versin.

Ağlıyordu, babasının utancıyla yaralanmış; babası, şu adam, her zaman sağlam ve güçlü; onu debelenirken, ağlarken, acı çekerken görmüştü; asla ağlamayan, debelenmeyen babasını. Babasının yanında olmak istedi, ayakkabılarını giyip dışarı koştu; iki büklüm olmuş, titreyen ve boğulma sesleri çıkaran babasının yanına. Ama o boğulma seslerinden başka şeyler duymak iyi geldi Arturo’ya -

öfkelerini ve küfürlerini. Babasının intikam yemini etmesi heyecanlandırdı onu. Öldüreceğim bu kadını, Tanrı şahidimdir, öldüreceğim onu. Kendine geliyordu. Kar kanı durdurmuştu. Soluk soluğa doğruldu, kızıla boyanmış elleriyle kanlı gözlerine usulca dokunarak.

“Biri bunun bedelini ödeyecek,” dedi. “*Sangue de la Madonna!* Bu asla unutulmayacak!”

“Baba...”

“Ne istiyorsun?”

“Hiç.”

“Eve gir öyleyse. O kaçık annenin yanına git.”

Bu kadar. Karın içinde ilerleyerek kaldırıma ulaştı ve yürümeye başladı. Arturo gidişini seyretti, yüzü geceye dönük. Yürüyüşüne dair bir şey vardı, bütün kararlılığına rağmen arada sırada tökezliyordu. Ama hayır -bir süre sonra döndü ve, “Siz çocuklar iyi bir Noel geçirin. O parayla istediğinizi alın.” diye bağırdı.

Dönüp yürümeye başladı yine, çenesi kararlı, soğuk gecede artık kanamayan derin bir yaraya katlanarak yokuş aşağı.

Arturo eve döndü. Para yerde değildi. Elinde yırtık bir beşlikle hıçkıra hıçkıra ağlayan Federico’yu görünce anladı ne olduğunu. Sobanın kapağını açtı. İçin için yanan kağıt külleri. Sobanın kapağını kapatıp yerlere baktı dikkatle, kurumakta olan kan lekelerinden başka bir şey göremedi. Nefretle baktı annesine. Hareket etmiyordu, gözleri kapalıydı, dudakları kımıldıyordu sadece, tespihi elindeydi yine.

“Mutlu Noeller!” dedi annesine pis pis bakarak.

Federico ağlıyordu hâlâ. August konuşamayacak kadar şaşkıındı.

Evet; Mutlu Noeller. Ah, göster ona gününü Baba! Sen ve ben, Baba; çünkü ben biliyorum neler hissettiğini, ama sen de benim yaptığımı yapmalıydın Baba, benim gibi yere yığmalıydın onu, o zaman çok daha iyi hissederdin kendini. Çünkü beni öldürüyorsun, Baba, o kanlı yüzünle tek başına yürürken öldürüyorsun beni.

Verandaya çıkıp oturdu. Babasıyla doluydu gece. Babasının kara gömülüp debelendiği yerde kan lekelerini gördü. Babamın kanı, benim kanım. Verandadan inip lekeler kayboluncaya kadar temiz kar serpti oraya. Kimse görmemeli, kimse. Sonra eve döndü.

Annesi kımıldamamıştı yerinden. Nasıl nefret ediyordu ondan! Tek bir hareketle dua tespihini elinden kaptığı gibi parçaladı. Acıyla baktı annesi ona. Kırık tespih yumruğunun içinde dışarı çıktı Arturo, Maria da peşinden. Var gücüyle kara fırlattı tespihi, tohum saçır gibi. Maria yanından geçip karın içine yürüdü.

Şaşkınlık içinde annesinin diz boyu karın içinde afallamış bir biçimde ilerleyişini seyretti. Orada burada bir tespih tanesi buluyor, karı avuçluyordu. İğreniyordu onu öyle görmekten. Babasının kanının karı kırmızıya boyadığı yerleri elliyordu.

Canı cehenneme. Gidiyordu. Babasını istiyordu. Giyindi, sokağa çıkıp yürümeye başladı. Mutlu Noeller. Yeşile ve beyaza bezenmişti kasaba. Sobada yüz dolar -ya o, ya kardeşleri, onlara ne olacaktı? Mukaddes ve tavizsiz olabilirdin, ama herkesin acı çekmesi pahasına değil. Fazla Tanrı vardı annesinin içinde.

Nereye şimdi? Bilmiyordu, ama onunla o evde olamazdı. Babasını anlayabiliyordu. Erkek bir şey yapmak zorundaydı; hiçbir zaman bir şeye sahip olamamak fazlasıyla tekdüzeydi. İtiraf etmek

zorundaydı; eğer o Maria ile Effie Hildegarde arasında bir seçim yapacak olsa, her seferinde Effie'yi seçerdi. İtalyan kadınları belli bir yaşa geldiklerinde bacakları inceliyor, karınları büyüyor, göğüsleri sarkıyor, parıltılarını yitiriyorlardı. Rosa'yı kırkında tahayyül etmeye çalıştı. Bacakları annesinin bacakları gibi incelmış, göbeklenmiş. Tahayyül edemedi ama. O Rosa, o afet! Öyle olmaktansa ölmesini diledi. Hastalığın onu yiyip bitirdiğini hayal etti, sonra cenazeyi. Mutlu olurdu. Ölüm döşeğinde yatağına gidip başında beklerdi. Rosa elini güçlkle sıcak parmaklarının arasına alıp yakında öleceğini söylerdi; ve çok yazık Rosa, derdi ona, zamanında eline bir fırsat geçti; ama seni hiç unutmayacağım, Rosa. Sonra cenaze, gözyaşı, ve çukura indirilen Rosa. Ama son derece soğukkanlı olacaktı, orada durup gülümseyecekti düşleriyle. Yıllar sonra, Yankee Stadyumu'nda, seyircinin çılgın tezahüratı altında, ölüm döşeğinde elini tutup ondan af dileyen bir kızı anımsayacaktı; sadece birkaç saniye takılacaktı o anıya, sonra dönüp tribündeki kadınları selamlayacaktı; onun kadınları, tek bir İtalyan bile olmayacaktı aralarında; hepsi sarışın, uzun boylu ve güleç; yüzlerce, Effie Hildegarde gibi kadınlar, ve tek bir İtalyan bile olmayacaktı aralarında.

Göster ona gününü, Baba! Ben senden yanayım, ihtiyar. Bir gün ben de yapacağım aynısını, ben de bir gün onun gibi bir parçayla birlikte olacağım; yüzümü tırmalayan türden olmayacak, bana küçük hırsız diyecek türden de.

Ama, ne malumdu Rosa'nın ölmekte olmadığı? Ölüyordu elbette, her geçen an onu da mezara biraz daha yaklaştırıyordu herkes gibi. Ama, bir an için, öylesine, Rosa'nın gerçekten ölmekte olduğunu farz edelim! Geçen sene ölen arkadaşı Joe Tanner'e ne demeli? Bisiklete binerken; bir gün hayattaydı, ertesi gün gitmişti. Ya Nelli Frazier? Ayakkabısında küçük bir taş, çıkarmadı; kan zehirlenmesi, birden ölmüş ve gömülmüştü.

Rosa'yla o son korkunç görüşmelerinden sonra bir arabanın altında kalıp ölmediği ne malumdu? Mümkündü. Elektrik çarpmasından ölmediği ne malumdu? Sık sık oluyordu. Onun başına da gelemey miydi? Tabii ki istemiyordu ölmesini, gerçekte değil, iki gözü önüne aksın ki, ama mümkündü yine de. Zavallı Rosa, ne kadar genç ve güzeldi -artık yok.

Çarşıya varmıştı, dolanıyordu; hayat yoktu çarşıda, ellerinde paketlerle telaşlı telaşlı yürüyen insanlar sadece. Wilkes Spor Mağazası'nın önüne geldi, vitrine baktı. Kar yağmaya başladı. Dağlara baktı. Kara bulutlar sarmıştı dağları. Tuhaf bir önseziye kapıldı; Rosa Pinelli ölmüştü. Emindi öldüğünden. Üç blok Pearl Caddesi'ne, oradan da iki blok batıya, On İkinci Cadde'ye yürümek yeterli olacaktı öldüğünün kanıtlanması için. Oraya yürürse kapının önünde bir cenaze çelengi görecekti. Bundan o kadar emindi ki hemen o yöne doğru yürümeye başladı. Rosa ölmüştü. O bir kahindi, bazı şeyleri önceden sezerdi. Sonunda gerçekleşmişti işte; dileği gerçekleşmiş, Rosa gitmişti.

Fani dünya. Gözlerini gökyüzüne doğru kaldırdı, yere doğru inen milyonlarca kar tanesine. Rosa Pinelli'nin sonu. Yüksek sesle konuşmaya başladı, hayali dinleyicilere sesleniyordu. Wilkes Spor Mağazası'nın önünde duruyordum, birden içime doğdu. Sonra evine yürüdüm, gerçekten de bir cenaze çelengi duruyordu kapının önünde. İyi kızdı, Rosa. Çok yazık. Hızlı yürüyordu şimdi, önsezisi zayıflıyordu, daha da hızlandı tükenecek korkusuyla. Ağlıyordu; Ah, Rosa, lütfen ölme, Rosa. Ben oraya vardığımda hayatta ol! Geliyorum, Rosa, aşkım. Yankee stadyumundan özel uçakla. Adliye binasının avlusuna indim, beni izlemeye gelen üç yüz kişiyi doğruyordum az kalsın. Ama yetiştim, Rosa. Yetiştim, yatağının yanındayım, tam zamanında, ve doktorlar yaşayacağını söylüyorlar şimdi, ben de gitmeliyim, dönmek üzere. Yankeelere dönmeliyim. Rosa. Florida'ya, Rosa. Bahar kampı. Onların da bana ihtiyacı var; ama beni nerede bulacağını biliyorsun, Rosa; gazeteleri okursan öğrenirsin.

Cenaze elengi yoktu Pinelli’lerin kapısının önünde. Orada gördüğü -tipinin altında emin oluncaya kadar yüreğı duracaktı az kalsın- bir Noel elengiydi. Sevindi tipinin altında hızlı uzaklaşırken. Sevindim tabii ki! Kimsenin ölmesini istemez insan. Ama sevinmemişti, hiç sevinmemişti. Yankee takımının yıldız oyuncusu değildi, özel uçakla gelmemişti. Florida’ya gitmiyordu. Colorado’nun Rocklin kasabasında bir Noel gecesiydi. Kar cehennem gibi iniyordu ve babası Effie Hildegarde adında bir kadınla birlikteydi. Babasının yüzünde annesinin tırnak izleri vardı ve o anda annesinin dua ettiğini, kardeşlerinin de ağladığını biliyordu, ve sobadaki küller bir zamanlar yüz dolarlık bir banknottu.

Mutlu Noeller, Arturo!

Rocklin'in batı sınırında ıssız bir yol, dar ve bozuk, yağın karın altında kaybolmak üzere. Lapa lapa yağıyor şimdi. Yol batıya doğru kıvrılıp yükseliyor, dik bir yol. Ardında dağlar var. Kar! Dünyayı boğuyor, solgun bir boşluktan başka bir şey görünmüyor ilerde, hızla daralan yol sadece. Zor bir yol, şaşırtıcı dönemeçlerle dolu; onu yakalamak için beyaz ve aç kollarla bekleyen bodur çam ağaçlarından kaçmak için aniden yükseliyor.

Maria, ne yaptın Svevo Bandini'ye? Yüzüme ne yaptın, Maria?

Sağlam yapılı bir adam yürüyor yolda, omuzları ve kolları karla kaplı. Dikleşiyor yol; göğsü önde tırmanıyor yokuşu, derin kar bacaklarını çekiyor, henüz erimemiş suyun içinde yürüyen bir adam

Nereye şimdi, Bandini?

Kısa bir süre önce, kırk beş dakika önce, Tanrı şahidi, bir daha asla dönmek üzere hızla inmişti o yolu. Kırk beş dakika bir saat bile değil, ama çok kötü şeyler olmuştu ve sonsuza dek unutmayı umduğu o yolu geri yürüyordu şimdi.

Maria, ne yaptın?

Svevo Bandini, yüzünü kanlı bir mendille gizlemiş; kar taneleriyle konuşarak Dul Hildegarde'nin evine giden yokuşu tırmanırken Kış'ın öfkesi de onu gizliyor. Kar tanelerine anlat öyleyse, Bandini; soğuktan donmuş ellerini sallayarak anlat onlara. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu Bandini -olgun bir adam, kırk iki yaşında, ağlıyordu çünkü Noel Gecesi'ydi ve günahına dönüyordu, çünkü çocuklarıyla birlikte olamayacaktı.

Ne yaptın, Maria?

Şöyle oldu, Maria; on gün önce annen o mektubu yazdı, benim de tepem attı ve evi terk ettim, çünkü tahammül edemiyorum o kadına. O geldiğinde ben gitmek zorundayım. Bu yüzden gittim. Bir sürü sıkıntım var, Maria. Çocuklar. Ev. Kar; bak bu gece nasıl yağıyor, Maria. Bu karın altında duvar örülür mü? Endişeliydim ve annen geliyordu, kasabaya inip kafayı çekeyim dedim, Maria. Çünkü hayatım zor. Çünkü çocuklarım var.

Ah, Maria.

Majestik Bilardo Salonu'na gitmiş, orada arkadaşı Rocco Saccone'ye rastlamıştı. Kendi odasına gitmeyi, içki ve puro eşliğinde sohbet etmeyi önermişti Rocco. Eski dostlar, o ve Rocco; soğuk bir kış gününde puro dumanına boğulmuş bir odada içip sohbet eden iki adam. Noel zamanı; birkaç kadeh. Mutlu Noeller, Svevo. *Gratia*, Rocco. Mutlu Noeller.

Rocco arkadaşının yüzüne bakıp neden canının sıkkın olduğunu sormuş, Bandini de anlatmıştı; para yok, Rocco, çocuklar ve Noel. Ve kaynana -Allah onun belasını versin. Bandini kadar olmasa da Rocco da yoksuldu, ama Svevo'ya on dolar borç vermeyi önerdi yine de. Nasıl kabul edebilirdi ki? O güne dek ondan aldığı borcun haddi hesabı yoktu zaten. Hayır sağ ol, Rocco. İçkini içiyorum, yeterli. Hadi, *a la salute!* Eski günlerin şerefine...

Bir içki, bir içki daha, ayaklarını sıcak radyatörün üzerine dayamış iki adam bir odada. Sonra Rocco'nun kaldığı otel odasının kapısının üzerindeki zil çalmıştı. Bir kez, sonra bir kez daha. Rocco yerinden fırlayıp holün sonundaki telefona koşmuştu. Kısa bir süre sonra dönmüştü, yüzü yumuşak ve hoşnut. Sık sık ararlardı Rocco'yu otelde, çünkü Rocklin Herald gazetesinde küçük bir ilanı vardı;

Rocco Saccone, tuğla ve

taş ustası. Her tür tami-
rat. Deneyimli betoncu.
R.M. Oteli’ni arayın.

İşte böyle, Maria. Hildegarde adında bir kadın Rocco’yu arayıp şöminesinin bozuk olduğunu söylemişti. Rocco hemen gelip onarabilir miydi?

Rocco, dostu.

“Sen git, Svevo,” demişti. “Noel öncesinde birkaç dolar para girer cebine belki.”

Böyle başlamıştı. Rocco’nun alet çuvalını sırtladığı gibi otelden çıkmış, kasabayı kat edip Batı yakasına yürümüşü; ve işte bu yolu tırmanmıştı on gün önce bir akşamüstü. Şuradaki ağaçta bir sincap gördüğünü hatırlıyordu, onu seyretmişti yanından geçerken. Şömine onarımı karşılığında birkaç dolar; üç saatlik iş belki, belki de daha fazla -birkaç dolar.

Dul Hildegarde mi? Elbette biliyordu kim olduğunu, bilmeyen mi vardı Rocklin’de? On bin kişilik bir kasaba, ve yarısından fazlası bir kadına ait -o on bin kişinin içinde kim bilmezdi onun kim olduğunu? Herkes selam verecek kadar tanırdı onu, doğrudu.

Bu yol, on gün önce, sırtında biraz çimento ve otuz kilo ağırlığında aletlerle. İlk kez o zaman görmüştü Hildegarde’nin sayfiye evini, inşaatında kullanılan taş kalitesi yüzünden ünlüydü ev Rocklin’de. O akşamüstü karşısına çıktı ilk kez; geniş ve yassı beyaz kaldırım taşlarıyla yüksek çam ağaçlarının arasına inşa edilmiş o alçak tavanlı ev düşlerinden fırlamıştı sanki; karşı konulmaz bir ev, bir gün zengin olursa sahip olacağı türden. Uzun süre öylece durup seyretti evi; inşaatında çalışmış, o uzun beyaz taşlara dokunmuş olsaydı keşke; bir taş ustasının elinde yumuşacık, ama medeniyetleri eskitecek kadar da sert.

Böyle bir evin beyaz ön kapısına gidip cilalanmış bakırdan tilki başı biçimindeki tokmağa uzanırken aklından ne geçirir bir erkek?

Yanılıyorsun, Maria.

Kapıyı açınca kadar ömründe konuşmamıştı o kadınla. Ondan daha uzun bir kadın, dolgun ve alımlı. Evet; güzel kadın. Maria gibi değil, ama yine de güzel. Kumral, mavi gözlü, paralı olduğu her halinden belli.

Sırtındaki alet çuvalı onu ele verdi.

Rocco Saccone olmalısınız, taş ustası. Nasılsınız?

Hayır, ama Rocco’nun arkadaşıyım. Rocco hasta.

Önemi yoktu kim olduğunun, yeter ki şömineyi onarabilsin. İçeri girin, Bay Bandini, şömine şu tarafta. Ve girdi, bir elinde şapkası, ötekinde alet çuvalı. Harikulade bir ev, yerlerde Hint halıları, tavanda uzun kirişler, ahşap kısımlar parlak sarı vernikle boyanmış. Yirmi bin, hatta otuz bin dolara patlamıştı muhtemelen.

Bir erkeğin karısına anlatamayacağı bazı şeyler vardır. O etkileyici odaya girerken içinde kabaran aşağılık duygusunu anlayabilir miydi Maria, aşınmış ve kardan ıslanmış ayakkabılarıyla kayarak odada yürürken hissettiği utancı? O cazibeli kadının birden ona acıdığını anlatabilir miydi Maria’ya? Doğrudu; sırtı dönük olmasına rağmen, sıkıntılı tuhafılığı yüzünden Dul’un onun adına utandığını hissetmişti.

“Yerler hayli kaygan, değil mi?”

Güldü Dul. “Ben sürekli düşünüyorum.”

Ama utancını hafifletmek için söylenmişti. Kendisini rahat hissetmesi için söylenmiş küçük bir yalan.

Ciddi bir arızası yoktu şöminenin, baca tuğlalarının birkaçı gevşemişti sadece; bir saatlik iş. Ama kurnazlıkları vardı bu mesleğin, ve Dul varlıklıydı. Şömineyi etraflıca inceledikten sonra geri çekilip işin ona on beş dolara patlayacağını söyledi, malzeme içinde. İtiraz etmedi kadın. Sonra cömertliliğinin nedeninin ayakkabılarının durumu olduğunu düşündü ve yerin dibine girdi; şömineyi incelemek için eğildiğinde ayakkabılarının aşınmış tabanlarını görmüştü kadın. Onu süzüş biçiminde kış soğuşunu iliklerine kadar işleten bir anlayış vardı. Bunu anlatamazdı Maria’ya.

Oturun, Bay Bandini.

Derin okuma koltuğunu şehvetli bir biçimde rahat bulmuştu Bandini, Dul’un dünyasından bir koltuk; koltuğa iyice gömülüp kitaplar ve biblolarla bezenmiş büyük ve parlak salonu incelemişti. Kendini eğitimin lüksüne kaptırmış eğitilmiş bir kadın. Divana oturmuştu, dolgun bacakları saf ipekten çorapların içinde; şaşkın bakışlarının karşısında bacak bacak üstüne atarken ipek hışırtısı çıkaran zengin bacaklar. Oturup kendisiyle konuşmasını rica etti Svevo’dan. O denli müteşekkir hissetti ki kendini konuşamadı, kadının her söylediğine memnuniyet homurtuları çıkararak karşılık verebiliyordu ancak; zengin ve sarıh sözcükler uçuşuyordu Dul’un derin gırtlığından. Onu düşünürken buldu kendini; merak dolu gözlerle onun güvenli dünyasını, dolgun ve güzel bacaklarını saran saf ipek kadar parıltılı dünyasını incelerken bir yandan da merak etti kadını.

Maria dalga geçerdi Dul’un konuştuklarını duysa; kendisi de durumun tuhaflığıyla boğulmuş, iki kelime edemez hale gelmişti; O, orada, Bayan Hildegarde, yüz bin, belki de iki yüz bin dolarlık bir servet sahibi, yine de hemen karşısında -öne doğru eğilse ona dokunabilirdi.

İtalyan’dı demek? Harika. Daha geçen yıl gezmişti İtalya’yı. Olağanüstü. Mirasıyla ne kadar övünse azdı. Çağdaş uygarlığın beşiğinin İtalya olduğunu biliyor muydu? Campo Santo’yu, St. Peter Katedrali’ni, Mikelanj’ın resimlerini, mavi Akdeniz’i görmüş müydü? İtalya sahillerini?

Hayır, hiçbirini görmemişti. Basit sözcüklerle Abruzzi’li olduğunu, o kadar kuzeye çıkmadığını, Roma’da hiç bulunmadığını anlattı ona. Zor bir çocukluğu olmuştu, hep çalışmıştı. Başka bir şey yapmaya zaman bulamamıştı.

Abruzzi! Her şeyi biliyordu Dul. D’Annunzio’nun kitaplarını okumuş olmalıydı öyleyse -o da Abruzzi’liydi.

Hayır, D’Annunzio’yu okumamıştı. Adını duymuştu, ama hiçbir kitabını okumamıştı. Evet, büyük yazarın kendi kasabasından olduğunu biliyordu. Bundan memnuniyet duyuyordu. D’Annunzio’ya müteşekkir. Ortak bir şey bulmuşlardı nihayet, ama bu konuda da söyleyecek bir şey bulamadığını fark etti. Bir dakika boyunca ona baktı Dul, dudaklarına odaklanmış mavi gözleri ifadesiz. Ne yapacağını bilemeyince başını çevirdi Bandini; çatıdaki ağır kirişlere baktı, firfırlı perdelere, her yere özenle yerleştirilmiş biblolar.

Müşfik bir kadın, Maria; onun imdadına yetişip konuşmayı mümkün kılan müşfik bir kadın. Duvar örmeyi seviyor muydu? Ailesi var mıydı? Üç çocuk mu? Harikulade. O da bir zamanlar çocuk sahip olmayı istemişti. Karısı da İtalyan mıydı? Ne kadar zamandır Rocklin’de yaşıyordu?

İklim. İklimden söz etti. Ah. İşte o zaman iklim yüzünden çektiği eziyete dair bir şeyler mırıldanabildi Bandini. Hava koşulları yüzünden işsiz kaldığını; o soğuk ve güneşsiz günlere duyduğu şiddetli nefreti anlatırken sızlanıyordu neredeyse. Kadın ağzından dökülen buruk sözcüklerden ürüp

saatine baktıktan sonra ertesi sabah gelip şömineyi onarmasını söyleyinceye dek. Kapıda, şapkası elinde, öylece durup onun veda sözcüklerini bekledi.

“Şapkanızı giyin, Bay Bandini,” diye gülümsedi Dul. “Üşütmeyin sonra.” Sırıtarak, koltuk altları ve boynu asabi bir terle sırılsıklam; şapkasını giydi, şaşkın ve suskun.

Rocco’yla kaldı o gece. Rocco’yla Maria, Dul’la değil. Ertesi gün, kereste deposuna şömine tuğlası siparişini verdikten sonra şömineyi onarmak için Dul’un sayfiye evine gitti yine. Halının üzerine branda bezi serdi, bir kovanın içinde harcını kardı, gevşemiş tuğlaları söktü, yerine yenilerini yerleştirdi. İşi bütün güne yaymaya kararlı olduğu için diğer tuğlaları da söktü. Bir saatlik işti aslında, iki üç tane tuğlayı değiştirmek yeterliydi; ama öğlen olduğunda işin yarısındaydı henüz. Sonra Dul geldi, güzel kokulu odalardan birinden sessizce çıkıvermişti. Gırtlığı kurudu yine. Gülümsemekten başka bir şey yapamadı. İş nasıl ilerliyordu? Çok dikkatli çalışıyordu; dizdiği tuğlaların yüzeylerinde tek bir harç lekesi yoktu. Branda bezini bile kirletmemiş, eski tuğlaları güzelce kenara istiflemişti. Kadının bunları fark etmiş olmasından memnuniyet duydu Svevo. Şöminenin içine döşenmiş yeni tuğlalara bakmak için eğildiğinde, korsenin içindeki muntazam kıcı yusuvarlak; o zaman bile şehvet duyguları uyunmamıştı içinde. Hayır Maria, topuklu ayakkabıları, ince bluzu, saçındaki parfüm kokusu bile içinden sadakatsizlik düşünceleri geçirmesine neden olmamıştı. Önceden yaptığı gibi hayret ve merakla seyrediyordu onu; bankadaki hesabında yüz, belki de iki yüz bin dolar yatan bir kadın.

Öğle yemeği için kasabaya inme planı olacak iş değildi. Duyar duymaz yemeğe kalması için ısrar etti Dul. Onun o soğuk mavi gözlerine bakamıyordu gözleri. Başını eğdi, branda bezini eşeledi ve yalvardı bağışlanmak için. Dul Hildegarde ile yemek yemek mi? O karşısına oturmuşken ağzına lokma koymak mı? Sesi zor çıkıyordu reddederken.

“Hayır, hayır. Lütfen, Bayan Hildegarde, teşekkür ederim. Çok teşekkür ederim. Lütfen, hayır. Teşekkür ederim.”

Ama kaldı, onu gücendirmeye cesaret edemedi. Harca bulanmış ellerini gülümseyerek öne uzatıp ellerini yıkayıp yıkayamayacağını sordu. Beyaz, pırıl pırıl hol boyunca izledi onu. Mücevher kutusundan farksızdı banyo; pırıl pırıl sarı fayans, sarı lavabo, büyük pencerede lavanta rengine muslin perde, aynalı tuvalet masasının üzerinde çiçek dolu bir vazodan, sarı saplı parfüm şişeleri, sarı tarak-fırça seti. Hızla döndü ve gitmeyi düşündü. Bayan Hildegarde karşısında çırılçıplak dursa ancak bu kadar utanabilirdi. Onun kirli elleri yakışmazdı oraya. Lavaboyu yeğlerdi, evde yaptığı gibi. Ama kadının rahatlığı ona güven verdi, dikkatle girdi içeri, ayak parmaklarının köklerine basarak; ve işkenceden farksız bir kararsızlıkla durdu aynanın karşısında. Parmaklarıyla kirletir korkusuyla dirseğini kullandı musluğu açmak için. Kokulu yeşil sabun söz konusu bile değildi. Sadece su kullanarak yıkadı ellerini yıkayabildiğinde. Bitirdiğinde duvara asılı yumuşak yeşil havluları es geçerek gömleğinin eteğine sildi ellerini. Bu deneyimden sonra yemekte başına gelebileceklerini düşünmek bile istemiyordu. Banyodan çıkmadan önce diz çöküp gömleğinin koluyla yere sıçrattığı birkaç su damlasını sildi...

Marul yaprağı, ananas ve krem peynirden oluşmuş bir öğle yemeği. Kucağında pembe peçeteyle kahvaltı masasında otururken her şeyin aslında bir şaka olduğu, Dul’un onunla dalga geçtiği şüphesi içinde yiyordu. Kadın da yiyordu ama, hem de iştahla, lezzetli bir şey yemiş gibi. Maria ona böyle yemek sunsa tabağı pencereden fırlatırdı. Sonra porselen fincanda çay getirdi Dul. İki beyaz kurabiye vardı tabakta, başparmağının ucundan daha büyük değillerdi. Çay ve kurabiye. *Diavolo!* Çay içmek her zaman çıtkırıldımlık ve zayıflık işaretiydi onun için, kurabiyeden de hiç haz etmezdi. Ama

kurabiyeleri ağzına tadı berbat iki hap atar gibi attığında Dul iki parmağının arasındaki kurabiyeyi kemirirerek gülümsedi zarifçe.

Dul ikinci kurabiyesine başladığında o kurabiyelerini yutmuş, çayını içmişti. Koltuğunda arkasına yaslandı, midesi alışık olmadığı ziyaretçileri protesto eder gibi miyavlayıp gurulduyordu. Tek kelime etmemişlerdi yemek boyunca. Arada sırada gülümsüyordu Dul, bir keresinde çay fincanının üzerinden gülümsemişti. Hem utanıyor hem de hüznü duyuyordu Svevo; zengin hayatının ona göre olmadığına karar verdi. Evde olsa sahanda yumurtayla bir somun ekmeği midesine indirmişti, hem de bir bardak şarapla.

Kurabiyelerini bitirdiğinde Dul kırmızı dudaklarının köşelerine peçetesinin ucunu bastırıp başka bir şey isteyip istemediğini sordu. “Başka ne var?” diye sormak geldi içinden, ama midesini sıvazlamakla yetindi.

“Hayır, teşekkür ederim, Bayan Hildegarde. Tıka basa doydum -kulaklarıma kadar.”

Güldü kadın. Kırmızı boğumlu yumruklarını kemerine dayayıp arkasına yaslanmış olarak oturmaya devam etti Bandini. Dişlerini emerek, bir puro için yanıp tutuşarak.

İyi bir kadın, Maria. Her arzusunu hisseden bir kadın.

“Sigara içer misin?” diye sordu, masanın çekmecesinden bir paket sigara çıkararak. Svevo gömlek cebinden bir Toscanelli purosunu izmariti çıkardı, ucunu ısırdı, tükürdü, bir kibrit çakıp izmariti yaktı. Kadın ona rahatına bakmasını söyleyip bulaşıkları yıkamaya koyuldu dudaklarının arasında sigarayla. Puro gerginliğini almıştı biraz. Kollarını kavuşturup alıcı gözüyle baktı kadına; dolgun kalçalarına, beyaz ve yumuşak kollarına. Yine de kötü şeyler geçirmedi içinden, zihni bulanmadı. O zengin bir kadındı ve Svevo mutfakta onun yakınına oturmuştu; müteşekkirdi bu yakınlıktan dolayı; ama o kadar, Tanrı şahidiydi.

Purosunu bitirince işe koyuldu. Dört buçukta işi bitirmişti. Aletleri toplayıp kadının odaya dönmesini bekledi. Bütün öğleden sonra evin başka yerlerinde dolandığını duymuştu. Bir süre bekledi, yüksek sesle gırtlığını temizledi, küreğini yere bıraktı, “bitti, bitti, hele şükür bitti,” gibi sözleri olan uyduruk bir şarkı söyledi. Gürültü kadını odaya getirdi sonunda. Elinde bir kitapla gelmişti, gözünde okuma gözlüğü. Hemen parasını almayı umuyordu. Onun yerine bir dakikalığına oturması istendiğinde şaşırdı. Yaptığı işe bakmamıştı bile.

“Olağanüstü çalışıyorsunuz, Bay Bandini. Harikulade. Sizden çok memnun kaldım.”

Maria dudak bükebilirdi, ama Bandini’nin gözünden yaş getirmişti bu sözcükler. “Elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışırım, Bayan Hildegarde.”

Ama parasını ödemek için hiçbir harekette bulunmadı Dul. Bir kez daha o sütlü mavi gözler. Bakışındaki açık takdir Svevo’nun gözlerini şömineye çevirmesine neden oldu. Kadının gözleri üzerinde kaldı ama, onu müphem bir biçimde inceliyor, başka anılara dalıp gitmiş gibi görünüyordu. Yerinden kalkıp şömineye gitti Svevo, gözlerini rafa dayayıp baktı; açısını ölçermiş gibi, dudaklarını hesap yapan biri gibi büzerek. Bunu uzatabildiğince uzattıktan sonra rahat koltuğa dönüp oturdu tekrar. Dul’un bakışları mekanik olarak onu izliyordu. Bir şeyler söylemek istiyordu Svevo, ama ne vardı söyleyecek?

Sonunda kadın bozdu sessizliği; bir iş daha vardı yapmasını istediği. Kasabada bir evi daha vardı, Windsor Caddesi’nde. Oranın da şöminesi iyi çekmiyordu. Yarın gidip bakabilir miydi? Kalktı, pencerenin yanındaki yazı masasına gidip adresi yazdı. Sırtı Svevo’ya dönüktü, masanın üzerine eğilmiş, yuvarlak kalçaları belirgin; ve Maria gözlerini oyup boş çukurlarına tükürse de, bakışını en

ufak bir fesatlığın karartmadığına, yüreğine şehvet sızmadığına yemin ederdi.

O gece oda karanlıktı Rocco Saccone'nin yanında yatarken, arkadaşının korkunç horultusu onu uyutmuyordu; ama bir nedeni daha vardı Svevo Bandini'nin uyuyamamasının, o da yarının vaadiydi. Memnuniyetle homurdandı karanlıkta. *Managgia*, aptal değildi; Dul Hildegarde'yi etkilediğini bilecek kadar çalışıyordu kafası. Ona acıyordu belki, bu yeni işi de sırf ihtiyacı olduğunu bildiği için vermiş olabilirdi, ama her neyse nedeni, becerisi kuşku götürmezdi; kadın ona olağanüstü bir işçi olduğunu söylemiş, yeni bir işle ödüllendirmişti.

Vız gelirsin Kış! Sıfıra düşsün ısı, donsun her yer. Kara gömülsün kasaba! Umurunda bile olmazdı; yarın işi vardı. Hep işi olacaktı bundan böyle. Dul Hildegarde ondan hoşlanmıştı; ustalığına saygı duyuyordu. Onun parası ve Svevo'nun becerisiyle kışları gülmeye yetecek kadar iş çıkardı mutlaka.

Ertesi sabah yedide Windsor Caddesi'ndeki eve girdi. Kimse oturmuyordu evde; ön kapıyı açık bulmuştu denediğinde. Mobilya yok; boş odalar sadece. Şöminede de bir sorun bulamadı ayrıca. Dul'un evindeki kadar gösterişli değildi, ama iyi yapılmıştı. Harcı çatlamamıştı, çekiciyle tuğlalara vurduğunda sağlıklı ses vermişlerdi. Neydi öyleyse sorun? Arka taraftaki barakada odun buldu, şömineyi yaktı. Bacası mükemmel çekiyordu. Sıcaklık yayıldı odaya. Sorun yok.

Saat sekizde Dul'un evindeydi yine. Mavi bir sabahlıkla buldu kadını, dinlenmiş, güler yüzlü. Günaydın Bay Bandini! Ama neden soğukta duruyorsunuz? İçeri girip bir fincan kahve için! İtirazları dudaklarında söndü. Ayakkabılarındaki karı temizleyip mavi sabahlığın peşinden mutfağa girdi. Lavaboda durup soğuması için üfleyerek kahvesini içti. Omuzlarından aşağısına bakmıyordu kadının. Cesaret edemiyordu. Maria asla inanmazdı buna. Asabi, nutku tutulmuş bir erkek gibi davranıyordu.

Windsor Caddesi'ndeki evin şöminesinde bir sorun bulamadığını söyledi ona. Bir gün önce işi şişirdiği için bu kez gösterdiği dürüstlükten memnuniyet duydu. Dul şaşırmış göründü. Windsor Caddesi'ndeki evin şöminesinde bir arıza olduğundan emindi. O giyinirken beklemesini söyledi Svevo'ya. Onu arabasıyla Windsor'daki daireye götürecekti, sorunun ne olduğunu göslerecekti. Şimdi de ayaklarına bakıyordu.

“Bay Bandini, kırk iki numara ayakkabı mı giyiyorsunuz?”

Kan yürüdü Bandini'nin yüzüne, ağzındaki kahveyi fincanın içine tükürdü. Kadın özür diledi hemen. Hayatının bir türlü çözümleyemediği kötü alışkanlıklarından biriydi -insanlara kaç numara ayakkabı giydiklerini sorma tutkusu. Kendisiyle oynadığı bir tahmin oyunu. Onu bağışlayabilecek miydi?

Hadise derinden sarsmıştı Svevo'yu. Utancını gizlemek için masaya oturdu; ıslak ayakkabıları masanın altında, onun gözlerinden uzak. Ama Dul gülümseyip ısrar etti. Doğru tahmin etmiş miydi? Kırk iki numara mı giyiyordu?

“Tam isabet, Bayan Hildegarde.”

Dul'un giyinmesini beklerken dünyada yükselmeye başladığı hissine kapıldı Svevo Bandini. Banker Helmer ve diğer alacaklılarının ayaklarını denk almaları gerekecekti bundan böyle. Bandini'nin de güçlü tanıdıkları vardı.

O güne dair gizleyecek ne vardı ki? Hayır -gurur duyuyordu o günle. Dul'un arabasında, yanında, çarşının içinden Pearl Caddesi'ne, direksiyonda fok derisinden paltosuyla Dul. Maria ile çocuklar onu Dul'la samimi bir biçimde sohbet ederken görseler, onlarda gururlanırlardı. Çenelerini gururla kaldırıp, işte Babamız gidiyor, derlerdi. Ama Maria yüzünü paralamıştı.

Windsor'daki boş evde neler oldu? Dul'u boş odalardan birine sokup ırzına mı geçti? Onu öptü

mü? O eve git öyleyse, Maria. Soğuk odalara sor. Köşelerdeki örümcek ağlarını kaldırıp onlara sor; çıplak döşemeye sor, buz kaplı pencerelere sor; Svevo Bandini yanlış bir şey yapmış mı?

Dul şöminenin önünde durdu.

“Bakın,” dedi Svevo. “Yaktığım ateş hâlâ sönmedi. Sorun yok. Gayet güzel çekiyor.”

Tatmin olmadı Dul.

Bu siyahlık, dedi. Şöminede iyi görünmüyor. Şöminenin temiz ve kullanılmamış görünmesini istiyordu; evi birine kiralama ihtimali vardı, her şey dört dörtlük olmalıydı.

Ama dürüst adamdı Svevo, kadını kazıklamak gelmiyordu içinden.

“Bütün şömineler kararır, Bayan Hildegard. Dumandan. Hepsi kararır. Bunun çaresi yoktur.”

Hayır, iyi görünmüyordu.

Hidroklorik asitten söz etti ona. Hidroklorik asit ve su karışımından. Fırçayla uygulamak gerekir; siyahlığı çıkarır. İki saatlik bir iş-

İki saat mi? Mümkün değil. Hayır, Bay Bandini. Bütün tuğlaların sökülmesini, yerine yeni tuğla döşenmesini istiyordu. Svevo israf karşısında başını salladı.

“Ama bu bir buçuk gün sürer, Bayan Hildegard. Yirmi beş dolara patlar size, malzeme dahil.”

Paltosuna sarındı Dul, oda buz gibiydi.

“Maliyeti önemli değil, Bay Bandini,” dedi. “Yapılması gerekiyor. Kiracılarımdan hiçbir şeyi esirgemem.”

Ne diyebilirdi ki? Maria ne beklerdi ondan, işi reddetmesini mi? Sağduyulu bir adam gibi davranmış, biraz daha para kazanacağı için mutlu olmuştu. Arabasıyla kereste deposuna götürmüştü Dul onu.

“Evin içi çok soğuk,” dedi Dul. “Soba gibi bir şey lazım sana.”

Ağzından dökülen sözcük karmaşasından çıkan sonuç, iş varsa insanın ısındığı biçimindeydi; hareket özgürlüğünün olduğu yerde insanın kanı da ısınır. Ama kadının onun için endişelenmesi arabanın koltuğunda ter içinde kalmasında neden oldu. Kadının parfümlü varlığı başına bela olmuştu, burun delikleri teninin ve giysilerinin baştan çıkarıcı kokusunu içine çekip duruyordu. Eldivenli eli arabayı Gage Kereste Deposu’nun kaldırımına yanaştırdı.

Bandini arabadan inip Dul’a el sallayarak veda ettiğinde ihtiyar Gage pencerenin önündeydi. Dul, Bandini’yi dizlerini sarsan amansız bir gülümsemeyle felç etti, ama meydan okuyan bir horoz gibi kasıla kasıla girdi büroya; kapıyı erkeksi bir tavırla örttü, bir puro çıkardı, kibriti tezgahın üzerine sürüp yaktı puroyu. İhtiyar Gange’in yüzüne bir duman bulutu salarak düşünceli bir biçimde körükledi. İhtiyar Gange önce gözlerini kırıştırdı, Bandini’nin sert bakışı kafatasını deldikten sonra başını yan tarafa çevirdi. Memnuniyetle homurdandı Bandini. Gage Kereste Deposu’na borcu mu vardı? İhtiyar Gage ayağını denk alsa iyi ederdi. Bandini’yi kendi gözleriyle güçlü insanların yanında gördüğünü aklından çıkarmasa iyi ederdi. Windsor Caddesi’ndeki adrese teslim edilmek üzere yüz tuğla, bir çuval çimento ve kum siparişi verdi.

“Elinizi çabuk tutun,” dedi omzunun üzerinden. “Yarım saat içinde istiyorum.”

Windsor Caddesi’ndeki eve yürüdü kasıla kasıla, çenesi havada, Toscanelli purosunun mavi dumanını omzunun üzerinden yuvarlayarak. İhtiyar Gage’in yüzündeki o köpek ifadesini, Bandini’nin siparişini not alırken takındığı o yalaka tavrı görmeliydi Maria.

Boş eve vardığında malzeme indirilmeye başlanmıştı bile, üzerinde Gage Kereste Şirketi yazan bir kamyonet duruyordu ön kapıda. Paltosunu çıkarıp işe girişti. Bu, diye ant içti, Colorado eyaletinin en mükemmel tuğla işçiliklerinden biri olacak. Elli yıl sonra, yüz yıl sonra, iki yüz yıl sonra bu şömine dimdik ayakta duruyor olacak. Çünkü Svevo Bandini bir iş yaptığında, iyi yapar.

Şarkı söyledi çalışırken, bir Bahar şarkısı; *Sorento 'ya Dön*. Yankılanıyordu boş ev; soğuk odalar sesinin tınısı, çekicinin takırtısı, küreğinin tıngırtısıyla dolmuştu. Büyük gün; zaman uçup gitti. Enerjisinin yaydığı sıcaklık odayı ısıttı; buzları erir ve sokak görünür olurken ağladılar sevinçten pencereler.

Bir kamyonet yanaştı kaldırıma. Bandini işe ara verip yeşil üniforma giymiş şoförün parlak bir cismi kaldırıp eve doğru taşıyışını seyretti. Watson Hırdavat Şirketi yazıyordu kamyonetin üzerinde. Küreğini yere bıraktı Bandini. Watson Hırdavat Şirketi'ne herhangi bir siparişi yoktu. Hayır - onlardan bir şey alması söz konusu bile olamazdı. Bir keresinde ödeyemediği bir faturaya karşılık yevmiyesini haczetmişlerdi. Nefret ederdi Watson Hırdavat Şirketi'nden, başdüşmanlarından biriydi.

“Adın Bandini mi?”

“Seni neden ilgilendiriyor?”

“Beni ilgilendirmiyor. Şurayı imzala.”

Bayan Hildegard'den bir gaz sobası. Kağıdı imzaladı, şoför gitti. Dul'un önünde durur gibi durdu Bandini sobanın önünde. Hayret dolu bir ıslık öttürdü. Bu kadarı her erkek için fazlaydı -çok fazla.

“İyi kadın,” dedi başını sallayarak. “Çok iyi kadın.”

Birden yaş doldu gözlerine. Parlak, nikel kaplama sobayı daha yakından incelemek için diz çökerken küreği düştü elinden. “Siz bu kasabanın en iyi kadınısınız, Bayan Hildegard, ve ben bu şömineyi bitirdiğimde onunla gurur duyacaksınız!”

Bir kez daha işe koyuldu, arada sırada omzunun üzerinden sobaya gülümsüyor, dostuyla konuşur gibi konuşuyordu onunla. “Ne var ne yok, Bayan Hildegard! Orada mısınız hâlâ? Beni seyreder sunuz, değil mi? Svevo Bandini'de gözünüz var, değil mi? Colorado'nun en iyi tuğla işçisi duruyor karşınızda, Bayan.”

İş umduğundan da hızlı ilerlerdi. Hava iyice kararınca kadar devam etti. Ertesi gün öğlene doğru bitirirdi. Aletlerini topladı, küreğini yıkayıp gitmeye hazırlandı. Sokak lambasından içeri yansıyan kasvetli ışığın altında durduğu o ana kadar farkında değildi sobayı yakmadığının. Elleri feryat ediyorlardı soğuktan. Sobayı şöminenin içine yerleştirdi, yaktı ve iyice kıstı. Güvenliydi orası; bütün gece yanacak, harcın donmasını engelleyecekti.

Evine ve çocuklarına dönmedi. Rocco'da kaldı o gece de. Rocco'da, Maria; bir kadınla değil, Rocco Saccone ile, bir erkekle. Ve iyi uyudu; dipsiz karanlık kuyulara düşmedi, yeşil gözlü yılanlar kıvrıla kıvrıla kovalamadılar onu.

Maria neden eve gelmediğini sorabilirdi? Bu onun bileceği işti. *Dio Rospo!* Her şeyi açıklamak zorunda mıydı?

Ertesi gün, öğleden sonra dörtte hesap pusulasıyla birlikte Dul'un evineydi. Rocky Mountain Otel'i'nin antetli kağıdına yazmıştı hesabı. İmlası iyi değildi ve bunun farkındaydı. Şöyle yazmıştı; İş 40.00. Ve imzalamıştı. Paranın yarısı malzemeye gidecekti. Yirmi dolar kazanmıştı. Pusulaya bakmadı bile Dul. Okuma gözlüğünü çıkarıp Svevo'ya rahatına bakmasını söyledi. Soba için kadına teşekkür etti. Dul'un evinde olmaktan memnundu. Kemikleri ısınıyordu. Ayakları da kaygan döşemeye alışmıştı. Sobanın önemsenecek bir şey olmadığını ima eden bir gülümseme belirdi Dul'un yüzünde.

“O ev Sibiryaya gibiydi, Svevo.”

Svevo. Adıyla hitap etmişti ona. Sesli bir kahkaha attı. Kahkaha atmamak istememişti. Ama adını onun ağzından duymanın heyecanıyla çıkıvermişti işte. Şöminedeki odunlar alev alev yanıyorlardı. Islak ayakkabıları şömineye yakındılar. Buruk kokulu bir buhar yükseliyordu ayakkabılarından. Dul arkasındaydı, dolanıyordu; cesaret edip bakamazdı. Sesini yitirmişti yine. Ağzındaki dili olacak buz parçası hareket etmiyordu. Şakaklarındaki sıcaklık dayanılır gibi değildi, saçları alev almıştı sanki; beyninin gümbürtüsüydü o, sözcükleri esirgiyordu ondan. Bankada iki yüz bin dolar parası olan güzel Dul ona adıyla hitap etmişti. Şöminedeki çam kütükleri neşeli neşeli çatırdıyorlardı. Oturup ateşi seyretti, iri ellerini bitiştirip eklemlerini mutlulukla takırdatırken bir gülümseme yerleşti yüzüne. Kımıldamadı, endişe ve memnuniyetle mıhlınmıştı. Sesini yitirdiği için de canı sıkındı. Sonunda iki kelime edebildi.

“Güzel ateş,” dedi. “Güzel.”

Cevap yok. Omzunun üzerinden arkasına baktı. Odada değildi Dul, ama holde ayak seslerini duydu; başını çevirip parlak ve heyecanlı gözlerini ateşe dikti. Elinde tepsıyla girdi içeri, bir şişe ile iki bardak. Tepsiyi şöminenin rafına koyup bardakları doldurdu. Parmaklarındaki elmas parıltısını gördü Bandini. Likörü çağıldayan şişeden bardaklara dökerken dolgun kalçalarını gördü, sırtının kavisini gördü, pürüzsüz kollarını gördü.

“Al bakalım, Svevo. Sana adınla hitap etmemin mahzuru var mı?”

Kahverengi kırmızı likörü alıp baktı, neydi acaba? Gözlerinin renginde bir içki, zengin kadın içkisi. Sonra ona adıyla ilgili bir soru sorduğunu hatırladı. Kanı coştı, yüzü kızardı.

“Beni nasıl çağırdığınız umurumda bile değil, Bayan Hildegarde.”

Kadın güldü ettiği lafa, istemeyerek de olsa nihayet Amerikan tarzında gülünç bir şey söylediği için memnuniyet duydu Bandini. Malaga’ydı likör, tatlı, yakıcı, güçlü bir İspanyol şarabı. Dikkatli birkaç yudum aldı önce, sonra köylü güveniyle dikti kalanını. Tatlı ve yakıcıydı midesinde. Dudaklarını şaplattı, kolunun güçlü kaslarıyla dudaklarını sildi.

“Vay canına, güzelmiş.”

Bandini’nin bardağını ağzına kadar doldurdu Dul. Zevkten pörtlemiş gözlerle bardağa kahkahayla dolan şarabı seyrederken alışıl gelmiş itirazlarda bulundu Bandini.

“Bir sürprizim var sana Svevo.”

Kadın yazı masasına gidip Noel kağıdına sarılmış bir paketle döndü. Mücevherle donatılmış parmakları paketin kırmızı kurdelesini koparmaya çalışırken gülümsemesi buruk bir hal aldı; heyecandan boğulmak üzere onu seyrediyordu Svevo. Paketi açtı Dul, içindeki kağıt küçük yaratıkların yuvasıymış gibi buruştu. Bir çift ayakkabıydı armağan. Svevo’nun alev alev yanan gözlerine bakarak öne doğru uzattı onları; biri bir elinde, öteki diğer elinde. Dayanılır gibi değildi. Ağzını kuşkulu bir biçimde burdu Svevo, nerden biliyordu ayakkabıya ihtiyacı olduğunu? İtiraz etti, divanda iki yana sallandı, boğumlu parmaklarını saçlarında gezdirdi, güç bir gülümsemeyle derin bir nefes aldıktan sonra gözyaşlarına boğuldu. Koluyla yüzünü sildi bir kez daha. Ceplerini karıştırdı, kırmızı benekli mendilini çıkarıp seri bir biçimde burnunu sümkürdü.

“Çocuk gibi davranıyorsun, Svevo,” diye gülümsedi Dul. “Ben sevineceğini sanmıştım.”

“Hayır,” dedi. “Hayır, Bayan Hildegarde. Kendi ayakkabılarımı kendim satın alırım.”

Elini yüreğinin üzerine koydu.

“Siz bana iş verin, ben kendime ayakkabı satın alırım.”

Aşırı duygusallık gösterdiğini ima eden bir biçimde elini salladı kadın. Şarap bardağına sığındı Svevo. Diple, ayağa kalkıp bardağı doldurdu, yine diple. Kadın yanına gelip elini kolunun üzerine koydu. Kadının anlayışla gülümseyen yüzüne baktı, gözlerine yaş doldu, ağlamaya başladı yine. Gururu iki paralık olmuştu. Bu denli aşağılanacağını aklının köşesinden bile geçirmezdi! Oturdu, yumruklarını sıkıp kucığına yerleştirdi, gözlerini kapattı. Bu da mı gelecekti Svevo Bandini’nin başına!

Ama, ağlarken bile, çamur içindeki eski ayakkabılarının bağcıklarını çözmek için eğildi. Sağ ayakkabısı emme sesi çıkarak fırladı ayağından, gri çorabının parmakları delikti, iri ve kırmızı baş parmağı görünüyordu. Her nedense salladı baş parmağını. Dul güldü. Kadının kahkahası ilaç gibi geldi ona. Utancı kayboldu. İstekli bir biçimde öteki ayakkabısını çıkarmaya koyuldu. Şarabını yudumlarken onu seyrediyordu Dul.

Ayakkabıların kanguru derisinden olduğunu söyledi kadın, pahalıydılar. Giydi ayakkabıları, serin yumuşaklığını hissetti. Aman Allahım, ne ayakkabı! Bağcıklarını bağlayıp ayağa kalktı. O kadar yumuşaktılar ki çıplak ayakla basıyordu sanki halıya, ne kadar cana yakın görünüyordlardı ayaklarında. Odanın içinde yürüdü biraz, deneme babında.

“Tastamam,” dedi. “Çok güzel, Bayan Hildegarde!”

Ya şimdi? Kadın sırtını dönüp oturdu. Şömineye yürüdü Svevo.

“Size parasını ödeyeceğim, Bayan Hildegarde. Hesabımdan kesersiniz.” Ayıp etmişti. Svevo’nun kavrayamadığı bir beklenti ve hayal kırıklığı belirdi kadının yüzünde.

“Bugüne kadar sahip olduğum en iyi ayakkabılar,” dedi Svevo oturup ayakkabılarını öne doğru uzatarak. Kadın divanın öteki ucuna oturdu. Yorgun bir sesle ona bir içki daha koymasını istedi Svevo’dan. Dul’un bardağını doldurdu, kadın bardağı teşekkür etmeden aldı. Şarabı yudumlarken de bir şey söylemedi, asabi bir biçimde iç geçirdi sadece. Kadının rahatsızlığını hissetti. Çok uzun oturmuştu belki de. Gitmek üzere ayağa kalktı. Kadının için için yanan sessizliğini hissetti. Çenesi kararlı, dudakları ince bir çizgi halini almış. Belki de iyi hissetmiyordu kendini, yalnız kalmak istiyordu. Eski ayakkabılarını yerden alıp koltuğunun altına sıkıştırdı.

“Ben gitsem iyi olacak, Bayan Hildegarde.”

Şöminenin ateşine baktı kadın.

“Teşekkür ederim, Bayan Hildegarde. Benim için başka bir işiniz olursa şayet.

“Elbette, Svevo.” Başını kaldırıp gülümsedi Dul. “Mükemmel bir işçisin sen, Svevo. Senden çok memnun kaldım.”

“Teşekkür ederim, Bayan Hildegarde.”

Peki, alacağı? Odayı kat etti, kapıda tereddüt etti. Kadın kapıya geçirmemişti onu. Kapının tokmağını tutup çevirdi.

“Allahaismarladık, Bayan Hildegarde.”

Ayağa fırladı Dul. Bir dakika. Ona sormak istediği bir şey vardı. Arka bahçedeki taş yığını, evin inşaatından artan taşlar. Gitmeden önce bir göz atmak ister miydi? Onlarla ne yapabileceği konusunda bir fikir verirdi en azından. Hol boyunca kadının yuvarlak kalçalarını izleyip arka balkona çıktı, pencereden taşlara baktı; kara gömülmüş iki ton kaldırım taşı. Bir an düşündü, sonra birkaç şey önerdi; çok şey yapılabilirdi o taşlarla -kaldırım yapılabilir ya da bahçenin etrafına alçak bir duvar

örülebilirdi; güneş saati yapılabilirdi; bahçe bankları, çöp yakma fırını. Pencereden dönerken kolu kadının çenesini okşadı hafifçe; yüzü kireç gibiydi kadının, ürkek. Svevo'nun omzunun üzerinden bakıyordu dışarıya, omzuna değmeden. Özür diledi Svevo. Kadın gülümsedi.

“Daha sonra konuşuruz bunu,” dedi. “Baharda.”

Dul kıınıldamadı, hole giden yolu tıkamıştı.

“Bütün işlerimi senin yapmanı istiyorum, Svevo.”

Gözlerini yüzünde gezdirdi. Yeni ayakkabıları dikkatini çekti. Gülümsedi. “Nasıllar?”

“Bugüne kadar giydiğim en rahat ayakkabı.”

Bir şey daha vardı sanki. Bir dakika bekleyebilir miydi, hatırlayınca kadar? Bir şey vardı, bir şey, bir şey, ve parmaklarını şaklatıp dudaklarını ısırıyordu hatırlamaya çalışarak. Dar hol boyunca yürümeye başladılar. İlk kapının önünde durdu Dul. Elini kapının tokmağının üzerine koydu. Loştu hol. Açıp itti kapıyı.

“Bu da benim odam,” dedi.

Kadının kalbinin boğazında attığını gördü Bandini. Yüzü griydi, gözleri utancıyla parlak. Mücevhherli elini boğazına götürdü dalgalanmayı gizlemek için. Kadının omzunun üzerinden odayı gördü Bandini, beyaz yatağı, tuvalet masasını, şifoniyerleri. Dul odaya girdi, ışığı açıp halının ortasında bir kez döndü.

“Güzel bir oda, değil mi?”

Kadına bakıyordu, odaya değil. Onu seyrediyor, gözleri arada sırada ondan yatağa gidip geliyordu. Zihninin ısındığını hissetti, hayal gücünün meyvelerini arıyordu; o kadın ve bu oda. Kadın kalçalarını bir yılan demeti gibi sallayarak yatağa gitti ve kendini bıraktı, bir eli anlamsızca havada öylece yattı.

“Öyle rahat ki burası.”

Çılgınca bir davranış, şarap kadar pervasız. Odanın kokusu kalbinin atışını besliyordu. Hummalı bakıyordu Dul, ağzı dişlerini ortaya çıkaracak bir biçimde aralanmış. Kendinden emin olamadı Bandini. Gözlerini kıstı onu seyrederken. Hayır -ona öyle geliyordu. Çok fazla parası vardı Dul'un. Kadının zenginliği hayal gücünü zedeliyordu. Böyle şeyler olmazdı.

Yüzü ona dönük yatıyordu, başı uzattığı kolunun üzerinde. O gevşek gülümseme kadına hayli acı veriyor olmalıydı, çünkü ürkütücü bir rahatsızlıktan kaynaklanıyor gibiydi. Gırtlığına kan hücum etti Bandini'nin; yutkunup başını çevirdi, holün sonundaki kapıya doğru. Aklından geçenleri unutmak en iyisiydi. Bu kadının yoksul bir adamla işi olmazdı.

“Ben artık gitsem iyi olacak, Bayan Hildegard.”

“Budala,” dedi kadın gülümseyerek.

Şaşkınlıkla sıırttı Bandini, kanı ve beyni karmakarışık. Temiz hava onu kendine getirirdi. Dönüp holde ön kapıya doğru yürümeye başladı.

“*Budala!*” dediğini duydu arkasından. “*Cahil köylü!*”

Mannaggia! Parasını da vermemişti hâlâ. Pis bir gülümseme belirdi dudaklarında. Svevo Bandini'ye budala demek! Kadın yataktan kalktı onu karşılamak için, kolları onu kucaklamaya hazır. Bir an sonra kendini ondan kurtarmaya çalışıyordu. Bandini geri çekildiğinde ürkütücü bir coşkuyla gözlerini kırptı bluzu yırtılmış Dul.

Maria onun yüzünü parçalarken bile Dul'un bluzunu yırtıyordu Bandini. Şimdi hatırlarken bile çok

değerliydi onun için Dul'un yatak odasında geçirdiği gece.

Kimse yoktu evde, sadece o ve altında esrik bir acıyla inleyen, merhamet dilenen kadın; ama yalvarışı bahaneydi, acımasızlığa davet. Yoksulluğunun ve köylülüğünün zaferini yaşıyordu Svevo. Dul! Bütün parasına, derin ve tombul sıcaklığına rağmen, kendi meydan okuyuşunun esiri ve kurbanı olmuştu; yenilgiyi kabullenmenin coşkusuyla ağlıyordu, soluğunun her kesilişi Bandini'nin zaferi. İşini bitirebilirdi isteseydi, fısıltıya çevirebilirdi çılgılığını, ama kalktı ve kışın aniden basan karanlığında tembel tembel parlayan ateşin yanına gitti, onu yatakta hıçkıra hıçkıra ağlarken bırakmıştı. Sonra ona geldi kadın, şöminenin önünde ayaklarına kapandı, yüzü akıttığı yaşlarla ıslak; Svevo gülümsedi ve o tadına doyumaz işkence için kendini bir kez daha sundu ona. Yanından ayrıldığında doyuma varmanın mutluluğuyla ağlıyordu bu kez; ve Svevo dünyaya hakim olma inancından kaynaklanan derin bir memnuniyetle yürüdü dönüş yolunu.

Olmuştu bir kere. Maria'ya söylese miydi? Kendi ruhunu ilgilendiren bir meseleydi. Aslında ona iyilik etmişti söylemeyerek -o ve dua tespihi; duaları, buyrukları ve tiryakiliği. Sormuş olsaydı, yalan söylerdi. Ama sormamıştı. Bir kedi gibi yırtmıştı yüzünü. Zina yapma. Peh. Dul sorumluydu her şeyden. O, Dul'un kurbanıydı. Dul yapmıştı zinayı. İstekli bir kurban.

Noel haftasının her günü gitmişti Dul'un evine. Bazen ıslık çalıyordu kapının tilki başı biçimdeki tokmağını çalarken. Bazen sessizdi. Kısa bir süre sonra kapı açıldığında gülümseyen gözlerle karşılanıyordu her seferinde. Atamıyordu utancını üzerinden. Her seferinde ait olmadığı bir evdi orası, heyecan verici ve ulaşılmaz. Mavi elbiselerle karşılıyordu onu, kırmızı elbiselerle, yeşil ve sarı elbiselerle. Puro satın aldı ona, Chancellors, Noel kutusunda. Şöminenin önünde duruyorlardı, gözlerinin önünde; onun için alındığını biliyordu ama her seferinde ikram etmesini bekliyordu.

Tuhaf bir randevu. Öpüşme yok, kucaklaşma yok. İçeri girerken Svevo'nun elini tutup hararetle sıkıyordu. Çok sevinmişti geldiğine -bir süre oturmak istemez miydi? Kadına teşekkür edip şöminenin yanına gidiyordu. Hava koşullarına dair birkaç kelime; sağlığının kibarca sorulması. Sonra o kitabını okumaya dönerken sessizlik.

Beş dakika, on dakika.

Sayfaların hışırtısı duyulan tek ses. Arada sırada başını kitaptan kaldırıp gülümsüyor. O hep dirsekleri dizlerinde oturuyor, kalın boynu şişmiş, alevlere bakarak, kendi düşüncelerine dalıp gitmiş; evi, çocukları, yanındaki kadın, kadının zenginliği, geçmiş. Sayfaların hışırtısı, çam kütüklerinin çatırtısı ve fısıltısı. Sonra başını kitaptan kaldırıyor yine. Neden bir puro içmiyordu? Onundu purolar; lütfen. Teşekkür ederim, Bayan Hildegard. Ve kalkıp yakardı bir tane; kokulu yaprağı körükler, ağzından yuvarlana yuvarlana çıkan duman bulutlarını seyrederken kendi düşüncelerine daldardı yine.

Viski doluydu sehpanın üzerindeki sürahi, yanında da bardak ve soda. Canı bir içki mi çekiyordu? Öyleyse bekleyecekti; dakikalar geçiyor, sayfalar hışırdıyor; kadın başını kitaptan kaldırıp, varlığının farkında olduğunu belirtmek için gülümseme inceliği gösterinceye dek.

“Bir içki almaz mısın, Svevo?”

İtirazlar, koltuğunda kıpırdanıp durmalar; puronun külünü silkiyor, gömleğinin yakasını çekiştiriyor. Hayır, teşekkür ederim, Bayan Hildegard. İçkiyle arası olduğu pek söylenemezdi. Arada sırada -evet. Bugün değil ama. Yüzünde salon gülümsemesiyle dinlerdi kadın onu, ona gözlüklerinin üzerinden bakarak, aslında dinlemeyerek.

“Canın çekerse, çekinme.”

Küçük bir tane koydu kendine, profesyonelce bir bilek darbesiyle. Havayı emer gibi emdi midesi içkiyi, kurutup bir tane daha içme isteği doğurarak. Buz kırılmıştı. Bir tane daha koydu, sonra bir tane daha; pahalı Skoç, Majestik Bilardo Salonu’nda kadehi kırk sent. Ama her seferinde bardağı doldururken rahatsızlık verici bir peşrev söz konusuydu, karanlıkta bir ısıklık; küçük bir öksürükle ya da ellerini ovuşturup ayağa kalkarak bildirirdi ona kendine bir içki daha koymak üzere olduğunu, ya da adı sanı belli olmayan ahenksiz bir ezgi mırıldanarak. Sonrası kolaydı, alkol onu özgürleştirinceye dek, ondan sonra hiç çekinmeden dolduruyordu bardağını. Viski de, purolar gibi, onun içindi. Gittiğinde sürahi boşalmış, ertesi gün döndüğünde tekrar dolmuş olurdu.

Hiç değişmiyordu, akşam gölgelerini bir bekleyiş; Dul kitabını okuyarak, o puro ve içki içerek. Süremezdi. Noel Gecesi bitecekti. Noel’e dair bir şey -Noel’in gelişyle eski yılın ölüşü- ona birkaç gün sonra biteceğini söylüyor, kadının da bunu bildiğini hissediyordu.

Yolun sonunda, kasabanın öteki yakasında ailesi vardı, karısı ve çocukları. Noel demek aile demekti, karısı ve çocukları demekti. Gidecek ve bir daha dönmeyecekti. Para dolu olacaktı cebi. Bu arada hoşnuttu orada olmaktan. Kaliteli viski, kokulu purolar. Bu güzel salondan ve içinde yaşayan o zengin kadından hoşlanıyordu. Uzağında değildi kadın, kitabını okuyordu, birazdan yatak odasına gidecek, o da onu izleyecekti. İnleyecekti, hıçkıracaktı, soluğu kesilecekti; ve Svevo alacakaranlıkta çıkacaktı evden, bacaklarında zafer sarhoşluğu. Evden çıkışı seviyordu en çok. O memnuniyet dalgasını, ona dünyada hiçbir milletin İtalyanlarla kıyaslanamayacağını fısıldayan şovenizmi, köylülüğünün gururunu. Dul’un parası vardı -evet. Ama orada yatıyordu şimdi, ezilmiş; ve Bandini üstündü ondan, Tanrı şahitti.

Bittiğine dair o duygu olmasaydı eve gidebilirdi o gecelerden birinde. Ama ailesini düşünmenin zamanı değildi şimdi. Birkaç gün daha, sonra sıkıntıları başlayacaktı nasıl olsa. Kendininkinden farklı bir dünyada geçsin o günler. Dostu Rocco Saccone’den başka kimse bilmiyordu zaten.

Rocco mutluydu Bandini’nin adına; ona gömlek ve kravat ödünç veriyor, takım elbiselerle dolu gardırobunun kapılarını ardına kadar açıyordu. Karanlıkta, uyumadan önce, Bandini’nin ona o gün olanları anlatmasını bekliyordu. Başka konularda İngilizce konuşurlardı, ama Dul söz konusu olduğunda sadece İtalyanca, fısıltıyla, gizlilik içinde.

“Benimle evlenmek istiyor,” dedi Bandini. “Önümde diz çöktü, Maria’dan boşanmam için yalvardı.”

“*Si*,” dedi Rocco. “Çok isabetli!”

“O kadarla da kalmıyor, bankaya benim adıma yüz bin dolar yatırmayı vaat etti.”

“Peki, sen ne dedin?”

“Düşüneceğimi söyledim,” diye yalan söyledi.

Rocco soluğunu tuttu, döndü karanlıkta.

“Düşünecek misin! *Sangue de la madonna!* Aklını mı kaçırdın? Al! Elli bin al! On bin al! Ne alabilirsen al -hiç alma, karşılıksız yap!”

Hayır, dedi Bandini ona, bu teklifi kabul etmesi söz konusu bile değildi. Yüz bin doların sorunlarını büyük ölçüde çözeceği tartışma götürmezdi, ama Rocco bunun bir onur meselesi olduğunu unutuyordu; Para için karısının ve çocuklarının onurunu beş paralık etme niyetinde değildi Bandini. Rocco homurdandı, saçını yoldu, sövdü.

“Eşek!” dedi. “*Ah, Dio!* Dangalak!”

Sarstı Bandini’yi. Bu Rocco onurunu para karşılığında, yüz bin dolar karşılığında satılabileceğini mi söylüyordu ona? Rocco çileden çıkmıştı, yatağın üzerindeki ışığı kapattı. Sonra doğruldu; yüzü öfkeli, kan beynine sıçramış, kımızı yumruğuyla kış fanilasının yakasını çekiştirerek. “Yüz bin dolar karşılığında onurumu satıp satmayacağımı mı merak ediyorsun?” diye sordu. “Öyleyse bak!” Kolunun ani bir hareketiyle fanilanın önünü yırttı, düğmeler fırlayıp yere saçıldılar. Çıplak göğsünü çılgın gibi yumruklamaya başladı. “Sadece onurumu değil,” diye bağırdı, “en az on beş bin dolara ruhumu ve bedenimi bile satarım!”

Rocco’nun Bandini’den kendisini Dul Hildegarde ile tanıştırmasını istediği gece vardı sonra. Bandini başını salladı şüpheyle. “Onu anlayamazsın sen, Rocco. Çok tahsilli kadın, üniversite mezunu.”

“Peh!” dedi Rocco öfkeyle. “Sen nedin ki?”

Bandini Dul Hildegarde’nin sürekli kitap okuduğuna dikkat çekti, oysa Rocco’nun okuma yazması yoktu. Dahası, İngilizcesi çok kötüydü. Onun varlığı kasabadaki diğer İtalyanların işini güçleştirecekti.

Pis pis sıırttı Rocco. “Ne çıkar?” dedi. “Okumaktan ve yazmaktan başka şeyler de var hayatta.” Gardırobuna doğru gidip kapısını açtı. “Yazmak ve okumak!” dedi küçümseyerek. “Sana ne yararı oldu ki? Benim kadar çok elbisen var mı? Şu kravatlara bak. Colorado Üniversitesi’nin rektöründe bile yoktur bu kadar takım elbise -okuyup yazmanın ona ne yararı olmuş?”

Rocco’nun yürüttüğü mantığa güldü Bandini, ama haklıydı da Rocco. Tuğlacılar ve Üniversite rektörleri, fark yoktu aralarında aslında. Nerede ve nasıl meselesiydi.

“Bu konuyu Dul’a açacağım,” diye söz verdi. “Ama o insanların giydikleriyle pek ilgilenmiyor. *Dio Cane*, tam tersi.”

Rocco başını salladı bilgece.

“O zaman endişe edecek bir şey kalmıyor.”

Dul’la geçirdiği son saatler ilk saatlerinden farklı değildi. Merhaba ve allahaısmarladık, aynı kapıya çıkıyordu. İki yabancıydılar, farklılıklarının uçurumunu aşmalarını sağlayan tek köprü tutkuydu, ve o gece yoktu tutku.

“Arkadaşım Rocco Saccone,” dedi Bandini. “O da çok iyi bir tuğla ustasıdır.”

Kitabını indirip okuma gözlüğünün çerçevesinin üzerinden baktı ona Dul.

“Eminim,” diye fısıldadı.

Elindeki viski bardağını çevirdi Bandini.

“Gerçekten iyi bir adamdır.”

“Eminim,” dedi Dul yine. Birkaç dakika hiç konuşmadan kitabını okudu. Böyle dememeliydi belki de. Yanlış anlamaya çok müsaitti söylediği.

Yüzüne gözüne bulaştırmıştı işte, ter içinde oturdu koltuğunda, hastalıklı bir biçimde kasılan yüzünde yapıştırma bir gülümsemeyle. Sessizlik. Pencereden dışarı baktı. Hava kararmaya başlamıştı, karın üzerine gölgeden bir halı seriliyordu. Birazdan gitme zamanı gelecekti.

Yazık, diye geçirdi içinden, çok yazık. Ne iyi olurdu onunla bu kadının arasına tutku denen o canavardan başka bir şey daha girebilseydi. Kadının zenginliğinin önüne çektiği o perdeyi

açabilseydi. O zaman herhangi bir kadınla konuştuğu gibi konuşabilirdi onunla. Bu kadın kendisini aptal gibi hissetmesine neden oluyordu. *Jesu Christi!* Aptal değildi oysa. Hoş sohbet sayılırdı hatta. Mantık yürütebilen, onun hayal bile edemeyeceği sıkıntılarla savaşmış bir akla sahipti. Kitaplardan anlamazdı, hayır. Zorluklarla dolu hayatında kitaplara zaman kalmamıştı hiçbir zaman. Ama hayatın dilini ondan çok daha derin okumuştı, sürekli elinin altında bulundurduğu bütün o kitaplara rağmen. Hayata dair konuşacak o kadar çok şeyi vardı ki, taşmak üzereydi.

Karşısında oturan kadına son kez baktı, öyle sanıyordu en azından, ve ondan korkmadığını fark etti. Hiç korkmamıştı aslında, kadın ondan korkmuştu. Bu gerçek bir öfke seline kapılmasına neden oldu, bedenini bir fahişe gibi kullandığını düşünüp sarsıldı. Başını kaldırıp ona bakmadı Dul. Yüzünün bir yanını buruşturan o derin küçümsemeyi görmedi. Birden mutlu oldu bittiğine. Yerinden kalkıp ağır adımlarla pencereye yürüdü, kasıla kasıla.

“Hava kararıyor,” dedi. “Birazdan gidecek ve bir daha dönmeyeceğim.”

Kitap indi hemen.

“Bir şey mi söyledin, Svevo?”

“Bir daha gelmeyeceğim.”

“Çok iyi vakit geçirdik, değil mi?”

“Hiçbir şey anlamıyorsun,” dedi. “Hiçbir şey.”

“Ne demek istiyorsun?”

Bilmiyordu. Oradaydı, ama orada değildi. Konuşmak için ağzını açtı, ellerini açıp öne doğru uzattı.

“Senin gibi bir kadın...”

Gerisini getiremedi. Getirseydi kabaca ve kötü dillendirilmiş olacaktı, açıklamak istediği şeyi yüzüne gözüne bulaştıracaktı. Çaresizlik içinde omuz silkti.

Boş ver, Bandini; unut gitsin.

Dul mutlu oldu yerine oturduğunu görünce, memnuniyetle gülümseyerek kitabına döndü. Sert bir bakış attı kadına. İnsan ırkına ait değildi bu kadın. Soğuktu, onun hayatiyetini emen bir parazit. Kibarlığından nefret ediyordu; sahteydi. Rahatlığından, tahsilinden nefret ediyordu. Artık bittiğine göre kitabını bırakıp onunla konuşabilirdi. Önemli bir şey söylerlerdi birbirlerine belki; o denemeye hazırdı, ama kadın değildi.

“Sana borcumu ödemeyi unutmamalıyım,” dedi Dul.

Yüz dolar. Saydı ve pantolonunun arka cebine soktu.

“Yeterli mi?”

Gülümsedi; “İhtiyacım olmasaydı bir milyon dolar bile yeterli olmazdı.”

“Daha mı istiyorsun öyleyse. İki yüz?”

En iyisi tartışmamak. En iyisi çekip gitmek, kırılcı olmadan. Yumruklarını ceketinin cebine sokup purosunun ucunu çiğnedi.

“Beni görmeye geleceksin, değil mi?”

“Tabii ki, Bayan Hildegard.”

Ama emindi bir daha dönmeyeceğinden.

“Allahaısmarladık, Bayan Bandini.”

“Mutlu Noeller.”

“Size de, Bayan Hildegarde.”

Allahaısmarladık ve daha bir saat bile geçmeden, merhaba.

Dul kapıyı açtı, kan çanağına dönmüş gözleri dışında bütün yüzünü örten benekli mendili gördü. Soluğu kesildi, geri çekildi.

“Tanrım!”

Bandini ayakkabılarındaki kan temizledi, tek eliyle paltosunun önünü süpürdü. Mendilin altındaki gülümsemenin buruk hazzından habersizdi kadın, ettiği boğuk İtalyanca küfürlerden de. Birinin suçlanması gerekiyordu bu işten dolayı, ve suçlanması gereken kişi Svevo Bandini değildi. İçeri girerken suçlayarak baktı kadına, ayakkabısından eriyen karlar halının üzerinde küçük bir havuz oluşturmuştu.

Dul geri çekilip kitaplığına yaslandı, nutku tutulmuştu, Bandini’yi seyrediyordu. Şöminenin sıcaklığı yüzünü yaktı Bandini’nin. Bir öfke iniltisi çıkarıp hızla banyoya gitti. Peşinden geldi kadın, yüzüne avuç avuç soğuk su serperken yüzünde acıma ifadesiyle kapıda durup onu seyretti. Aynaya baktığında kendinin buruk ve parçalanmış suretini gördü Bandini, kendinden tiksindi, reddetmek istercesine başını salladı.

“Ah, zavallı Svevo!”

Neydi? Nasıl olmuştu?

“Bir tahminde bulun.”

“Karın mı?”

Yüzündeki kesiklere merhem sürdü Bandini.

“Ama bu imkansız!”

“Peh!”

Kasıldı kadın, çenesini gururlu bir biçimde yukarı kaldırdı.

“Sana bu imkansız diyorum. Kimden duymuş olabilir ki?”

“Nerden bileyim ben kimden duyduğunu.”

Ecza dolabında pansuman beziyle yapıştırıcı bant buldu. Bez parçaları ve bant parçaları kesmeye koyuldu. Bant kolay kesilmiyordu. Birkaç küfür salladıktan sonra koparmak için bandı tuttuğu gibi bütün gücüyle dizine vurdu, küvete kadar geri geri sendeledi. Bandı muzaffer bir biçimde havaya kaldırıp pis pis baktı.

“Benimle inatlaşma!” dedi banda.

Ona yardım etmek için elini kaldırmış bekliyordu kadın.

“Hayır,” diye kükredi. “Bir bant parçası Svevo Bandini’yi alt edemez.”

Dönüp gitti kadın. Döndüğünde yüzüne pansuman bezlerini bantlamakla meşguldü. Yüzünün her iki yanında da dört şerit bez vardı, gözlerinin altından çenesine kadar iniyorlardı. Kadını gördüğünde şaşkınlıktan küçük dilini yutacaktı. Dışarı çıkmak üzere hazırlanmıştı; kürk manto, mavi atkı, şapka ve çizme. Çekiciliğinin o yalın zarafeti, fütursuzca yana yatırılmış minik şapkasının zengin sadeliği, kürk mantosunun yakasından dökülen parlak yün atkı, parlak tokalı çizmeleri ve yeşil eldivenleri bir kez

daha vurguluyorlardı ne olduğunu; farklılığını incellekle ortaya koyan zengin bir kadın. Korkuyla karışık bir hayranlık duydu Svevo.

“Holün sonunda ek bir yatak odası var,” dedi Dul. “Gece yarısına doğru dönerim.”

“Bir yere mi gidiyorsun?”

“Noel gecesi,” dedi, başka bir gün olsaydı evde kalırmış gibi.

Gitmişti, dağ yolundan inen arabasının motor sesini duydu Svevo. Tuhaf bir dürtüye kapıldı. Evde yalnızdı, bir başına. Dul’un yatak odasına girip özel eşyalarını karıştırmaya başladı. Çekmeceleri açtı, eski mektupları ve belgeleri inceledi. Tuvalet masasının üzerindeki parfüm şişelerini tek tek açıp kokladı, sonra aldığı yere koydu. Uzun zamandır arzu ettiği bir şeydi bu, kendini evde yalnız bulunca zıvanadan çıkmıştı; Dul’a ait olan her şeye dokunmak, her şeyi koklamak istiyordu. İç çamaşırlarını okşadı, soğuk mücevherlerini avucunda sıktı. Yazı masasının küçük ve davetkar çekmecelerini karıştırdı; dolma kalemleri, kurşunkalemleri, şişeleri ve kutuları inceledi. Raflara baktı, sandıkları karıştırdı; dikkatini çeken her parçayı alıyor, özenle inceledikten sonra yerine koyuyordu. Soygun hazırlığı yapan bir hırsız mıydı? Bu kadının geçmişinin gizini mi çözmeye çalışıyordu? Hayır, hayır. Kendini yeni bir dünyanın içinde bulmuştu, bu dünyayı iyi tanımak istiyordu.

Ek yatak odasındaki mavi yatağa gömüldüğünde on biri geçiyordu saat. Böyle yatak görmemişti kemikleri o güne kadar. Tatlı uykuya dalmadan önce kilometrelerce derine inmişti sanki. Kuş tüyü yorgan ısıtıvermişti kulaklarını. Hıçkırığı andırır bir biçimde iç geçirdi. O gece biraz huzur bulacaktı hiç olmazsa. Anadilinde mırıldandı kendi kendine.

“Her şey yoluna girecek -birkaç gün sonra her şey unutulacak.

Bensiz yapamaz Maria. Çocukların bana ihtiyacı var. Birkaç gün sonra her şeyi unuttur.”

Uzaktan çan seslerini duydu, Kutsal Yürek Kilisesi’nin gece yarısı ayinine çağrısı. Dirseklerinin üzerinde doğrulup dinledi. Noel sabahı. Karısını gördü ayinde, diz çökmüş; koro Adeste Fideles’i söylerken kortejle birlikte yürüyen oğullarını gördü. Karısı, acınası Maria. Başında o eski püskü şapka, evlilikleri kadar eski neredeyse, değişen modaya uymak için defalarca kesilip biçilmiş. O gece -hayır, o anda- yorgun dizlerinin üzerine çöktüğünü, titreyen dudaklarından Bandini ve çocukları için dualar döküldüğünü adı gibi biliyordu. Ey, Betlehem’in yıldızı! Ey, doğuşu Bebek İsa’nın!

Pencerenin önünden döne döne inen kar tanelerini seyretti, karısı ölümsüz ruhu için dua ederken Svevo Bandini başka bir kadının yatağında. Arkasına yaslanıp sargılı yüzünden dökülen iri yaşları emdi. Yarın dönecekti evine. Yoktu başka yolu. Diz çöküp bağışlanmayı dileyecekti, barışmayı dileyecekti. Çocuklar gittikten sonra, karısıyla yalnız kaldıktan sonra ama. Çocukların önünde yapamazdı. Gülüşüp her şeyi berbat ederlerdi.

Ertesi sabah aynaya bir bakış kararlılığını yok etmeye yetti. Korkunç görünüyordu yüzü, morarmış ve şiş, gözlerinin altında siyah torbalar. Sırrını açığa vuran bu yüzle başka bir erkekle karşılaşması söz konusu bile olamazdı. Kendi oğulları bile korkup kaçarlardı o halini görseler. Homurdanıp söverek kendini koltuğa bıraktı, saçını yoldu. *Jesu Christi!* Sokakta bile yürüyemezdi bu yüzle. Onu gören hiçbir erkek yüzüne yazılı şiddetin dilini okumakta gecikmezdi. Hangi yalanı uydurursa uydursun -buzda kaydım, poker oynarken adamın biriyle dövüştüm- yüzünü bir kadının tırnaklarının parladığı apaçıktı.

Giyindi, usulca Dul’un kapalı kapısının önünden geçerek mutfığa girdi. Ekmek, tereyağı ve kahveden oluşmuş bir kahvaltı yaptı. Bulaşıkları yıkadıktan sonra odasına döndü. Gözünün

kenarından kendini gördü gardırobun aynasında. Görüntü onu öyle kızdırdı ki yumruklarını sıktı, aynayı paramparça etmemek için zor tuttu kendini. İnleyip küfrederek kendini yatağa fırlattı, başını bir yandan ötekine sallayarak bir haftadan önce toplum önüne çıkamayacağı gerçeğini kabullenmeye çalıştı, bir haftadan önce kapanmazdı o yaralar.

Güneşsiz bir Noel sabahı. Kar yağışı durmuştu. Eriyen saçakların pıtırıtısını dinledi yattığı yerden. Öğle üzeri Dul temkinli bir biçimde kapısını çaldı. Biliyordu o olduğunu, yine de polis tarafından aranan bir sabıkalı gibi fırladı yataktan.

“Orda mısın?” diye sordu Dul.

O yüzle kadının karşısına çıkmak istemiyordu.

“Bir dakika!” dedi.

Çabucak gardırobun üst çekmecesini açıp bir el havlusu aldı, yüzüne sardı, gözleri görünüyordu sadece. Sonra kapıyı açtı. Görünümü kadını şaşırttıysa da bunu belli etmedi. Saçlarını ince bir fileyle tepesine toplamış, balık eti vücuduna fırfırlı pembe bir sabahlık giymişti.

“Mutlu Noeller,” dedi kadın gülümseyerek.

“Yüzüm,” dedi özür diler gibi, eliyle işaret ederek. “Havlu yüzümü sıcak tutuyor. Daha çabuk iyileşir.”

“İyi uyudun mu?”

“Hayatımda uyuduğum en iyi yatak. Güzel yatak, çok yumuşak.”

Kadın odayı kat edip yatağın üzerine oturdu, yatağı dener gibi yaylandı üzerinde. “Vay canına,” dedi, “benimkinden bile daha yumuşak.”

“Çok güzel yatak.”

Dul tereddüt etti, sonra ayağa kalktı. Gözleri samimiyetle baktı Svevo’nun gözlerine.

“Kalabileceğini biliyorsun,” dedi. “Kalırsın umarım.”

Ne diyebilirdi ki? Tek kelime etmeden durdu öylece, söyleyecek uygun bir şey arıyordu. “Yatak ve yemek parası öderim size,” dedi. “Siz ne derseniz onu öderim.”

“Bunu duymamış olayım!” diye karşılık verdi kadın. “Ne cüretle bana böyle bir teklifte bulunuyorsun? Sen benim misafirimsin. Pansiyon değil burası -benim evim!”

“İyi bir kadınsınız siz, Bayan Hildegarde. Çok iyi.”

“Saçma!”

Yine de kafasına koymuştu ona ödemeyi. İki-üç gün, yüzü iyileşinceye kadar... Günlüğü iki dolar... Fahişeliğe son.

Bir şey daha vardı;

“Dikkatli olmak zorundasın,” dedi Dul. “İnsanların ne kadar dedikoducu olduklarını bilirsin.”

“İyi bilirim,” dedi.

Bir şey daha. Parmaklarını sabahlığının cebine daldırdı. Boncuklu bir zincirin ucunda bir anahtar.

“Yan kapının anahtarı,” dedi.

Anahtarı Svevo’nun avucuna bıraktı, Svevo olağanüstü bir şeyi inceler gibi inceledi anahtarı; ama bir anahtardı altı üstü, bir süre sonra cebine attı.

Bir şey daha;

Kusura bakmayacağını umuyordu, ama Noel'di ve o akşam üzeri misafir bekliyordu. Noel armağanları filan.

“Belki en iyisi...”

“Tabii,” diye sözünü kesti. “Anlıyorum.”

“Acele yok. Bir-iki saatten önce gelmezler.”

Sonra gitti Dul. Havluyu yüzünden çekti, yatağa oturup şaşkınlık içinde ensesini ovuşturdu. Bir kez daha aynadaki korkunç görüntüye takıldı gözü. *Dio Christo!* Daha da kötü görünüyordu şimdi. Ne yapmalı?

Birden başka bir ışıktaki gördü kendini. Nasıl bir eşekti ki eve misafir gelecek diye burnundan tutulup odaya kapatılıyordu? Sabıkalı değildi; adamdı, iyi adamdı. Meslek sahibiydi. Sendika üyesi. Amerikan vatandaşı. Baba, üç oğul sahibi. Evinden çok uzak değildi; ona ait olmayabilirdi, ama eviydi, çatısıydı. Şimdi bir katil gibi gizleniyordu, nasıl sürüklenmişti buralara, aklı neredeydi? Yanlış yapmıştı -*certamente*- ama var mıydı bu dünyada hiç yanlış yapmamış adam?

Yüzü -peh!

Aynanın karşısına geçip sıırttı. Teker teker çıkardı sargı bezlerini. Yüzünden daha önemli şeyler vardı hayatta. Hem, birkaç gün sonra eskisi gibi olacaktı. Korkak değildi; Svevo Bandini'ydi. Her şeyden önce, bir erkek -cesur bir erkek. Maria'nın karşısına erkek gibi dikilecek, onu bağışlamasını isteyecekti. Yalvarmadan. Bağışla beni, diyecekti. Bağışla beni. Yanlış yaptım. Bir daha olmayacak.

Memnuniyetten ürperdi kararlılığının karşısında. Paltosunu kaptı, şapkasını başına geçirdi ve Dul'a tek kelime etmeden evden çıktı.

Noel Günü! Göğsüyle daldı güne, derin derin içine çekti. Ne Noel olacaktı bu! İnsanın inançlarının arkasında durabilmesi ne güzeldi. Cesur ve şerefli bir adam olmak! Kasaba sınırlarının içindeki ilk sokağa vardığında karşıdan kırmızı şapkalı bir kadının geldiğini gördü. Yüzünü sınamak için bir fırsat. Omuzlarını geriye itti, çenesini kaldırdı. Kadın o ilk çabuk bakıştan sonra bir daha bakmadı yüzüne, ne mutluluk. Yol boyunca Adeste Fideles'i ıslıkladı, evine varıncaya dek.

Maria, geliyorum!

Ön girişteki kar kürenmemişti. Oğlanlar kaytarıyorlardı demek yokluğunda. Çok sürmezdi onları yola koymak. Her şey farklı olacaktı bundan böyle. O günden başlamak üzere sadece kendi değil, bütün aile yeni bir sayfa açıyordu.

Tuhaf, ön kapı kilitli, perdeler çekik. O kadar da tuhaf değildi aslında; Noel Günü beş farklı kilisede ayin gerçekleştirildiğini hatırladı, son ayin öğle vaktiydi. Çocuklar sabahtan gitmiş olmalıydılar, ama Maria hep son ayine katılırdı. Öyleyse evdeydi. Kapıyı çaldı ama karşılık almadı. Evin arka tarafına dolanıp arka kapıyı denedi. Cevap yok.

“Allah Allah,” diye söylendi yatak odasının penceresine doğru yürürken. Perde çekilmişti ama pencere açıktı. Tırnaklarıyla tel örgüyü tırmalayıp adını seslendi.

“Maria. Ah, Maria.”

“Kim o?” Uykulu ve yorgundu sesi.

“Benim, Maria. Kapıyı aç.”

“Ne istiyorsun?”

Yataktan kalktığını duydu, bir iskemle kımıldadı, karanlıkta çarpılmış gibi. Perde kenarından aralandı ve yüzünü gördü; uyumaktan şişmiş, gözleri kararsız, karın köreltici beyazlığından rahatsız. Ağzını kapatıp coşku ve korku dolu küçük bir kahkaha attı Bandini.

“Maria.”

“Git,” dedi. “İstemiyorum seni.”

Perde kapandı yine.

“Ama Maria, Dinle!”

Sesi sinirliydi Maria’nın, heyecanlı.

“Gelme bir daha buraya. Git. Seni görmeye tahammülüm yok.”

Avuçlarını tel örgüye bastırdı, başını tel örgüye yaslayıp yalvarmaya başladı. “Maria, lütfen. Sana bir şey söylemek istiyorum. Aç kapıyı, Maria, izin ver de anlatayım.”

“Tanrım!” diye bağırdı Maria. “Defol, defol! Nefret ediyorum senden, nefret ediyorum!” Sonra yeşil perdeyi bir şey deldi; başını yana çevirdi hemen, tel örgü kulağının hemen üzerinden yırtılmıştı. İçerden hıçkırıklar duyuldu. Geriye çekilip tel örgüyü inceledi. Sapına kadar gömülmüş uzun bir terzi makası duruyordu tel örgüde. Sokağa döndüğünde bütün gözenekleri terliyor, kalbi balyoz gibi atıyordu. Mendilini almak için eline cebine soktu, parmakları soğuk, metalden bir nesneye dokundu. Dul’un verdiği anahtar.

Pekala, madem öyle.

Noel tatili son buldu ve Ocağın birinde okul tekrar açıldı. Çok kötü geçmişti tatil, mutsuzluk ve didişmeyle. İlk zilin çalmasına iki saat kala August ile Federico St. Catherine Ortaokulu'nun ön basamaklarına oturmuş kapıcının kapıyı açmasını bekliyorlardı. Herkesin yanında söylemenin alemi yoktu, ama okulda olmak evde olmaktan çok daha iyiydi.

Arturo aynı fikirde değildi ama.

Her şey Rosa ile tekrar karşılaşmaktan daha iyiydi. İlk zile birkaç dakika kala çıktı evden, Rosa ile koridorda karşılaşma korkusundan okula geç kalmayı yeğlediği için hiç acele etmeden yürüyordu. Okula zil çaldıktan on beş dakika sonra vardı, ayaklarını sürüye sürüye merdiveni tırmandı. Eli sınıf kapısının tokmağına değer değmez tavrı değişti. Canlı ve çevik, deli gibi koşmuş biri gibi soluk soluğa açtı kapıyı; içeri girdi, ayak uçlarına basarak yerine geçti hemen.

Rahibe Celia karatahtadaydı, Rosa'nın masasının hemen karşısında. Bundan memnuniyet duydu, çünkü Rosa'nın yumuşak gözleriyle karşılaşmayacak demektir. Rahibe Celia dik üçgende kenar bağıntılarını anlatıyordu, kendinden geçmişti; tahtaya koca harflerle ürkütücü denklemler yazdıkça sağa sola tebeşir parçaları fırlıyor, bir Arturo'ya bir tahtaya bakan cam gözü her zamankinden daha çok parlıyordu. Çocukların o göz hakkında uydurdukları rivayet geldi aklına; Rahibe Celia gece uyurken gözü şifoniyerin üzerinde etrafa dikkatle bakar, ortalıkta hırsız varsa daha da parlardı. Rahibe Celia karatahtada işini bitirip ellerine bulaşmış tebeşir tozunu silkelemek için ellerini çırpı.

“Bandini,” dedi. “Yeni yıla kendinize yakışır bir biçimde girdiniz. Açıklama lütfen.”

Ayağa kalktı.

“Bu sefer iyi bir palavra sıkması gerekecek,” diye fısıldadı biri.

“Kiliseye gidip dua ettim,” dedi Arturo. “Yeni yılı Kutsal Bakire'ye adanmak için.”

En iyi kozunu oynamıştı.

“Palavra,” diye fısıldadı biri.

“Sana inanmak istiyorum,” dedi Rahibe Celia, “her ne kadar inanamasam da. Otur.”

Yerine oturup eliyle yüzünün sol yanını örttü. Geometriye devam edildi. Kitabını açıp önüne koydu, iki eli yüzünde öylece oturdu. Ama bir kez olsun bakmalıydı ona. Parmaklarını aralayarak bir göz attı. Sonra doğruldu.

Boştu Rosa'nın masası. Başını sağa sola çevirip sınıfı taradı. Sınıfta değildi. Rosa okula gelmemişti. On dakika boyunca rahat ve mutlu olmaya çalıştı. Sonra Gertie Williams'ı gördü koridorun karşı tarafında. Gertie ile Rosa arkadaşlıklar.

Pışşt, Gertie.

Gertie dönüp Arturo'ya baktı.

“Hey, Gertie, Rosa nerde?”

“Burda değil.”

“Farkındayım, salak. Nerde?”

“Bilmiyorum. Evde, herhalde.”

Nefret ediyordu Gertie'den. Ondan ve solgun sivri çenesinden nefret etmişti her zaman, ağzında sürekli sakız. Rosa'nın yardımı sayesinde hep iyi not alırdı Gertie. Ama o kadar saydamdı ki, beyaz

gözlerine bakınca kafatasının içini görebilirdiniz neredeyse; ve erkeklere duyduğu açlıktan başka bir şey yoktu o kafatasının içinde; Arturo gibilerine değil ama, çünkü o tırnakları kirli çocuklardan biriydi, çünkü Arturo'nun ondan nefret etmesine neden olan kayıtsız bir havası vardı.

“Son zamanlarda onu gördün mü?”

“Hayır.”

“Ne zaman gördün en son?”

“Epey oluyor.”

“Ne zaman? Kaz kafalı!”

“Noel Günü,” dedi Gertie kibirli bir gülümsemeyle.

“Bu okuldan ayrılıyor mu? Başka bir okula mı gidiyor?”

“Sanmıyorum.”

“Nasıl bu kadar aptal olabiliyorsun, Gertie?”

“Hoşuna gitmiyor mu?”

“Sence?”

“Öyleyse benimle konuşma, Arturo Bandini, çünkü ben seninle konuşmayı hiç istemiyorum.”

Lanet olsun. Günü mahvolmuştu. Yıllarca aynı sınıfta olmuşlardı Rosa ile. Son iki yılı ona aşık geçirmişti, gün be gün, Rosa ile aynı sınıfta yedi buçuk yıl, ama masası boştu şimdi. Beysbol dışında hayatta değer verdiği tek şey, şimdi gitmişti, bir zamanlar siyah saçlarıyla çiçeklenen yerde yeller esiyordu şimdi. Üzerini ince bir toz tabakası kaplamış küçük kırmızı masası vardı sadece.

Rahibe Celia'nın sesi insanın sinirlerini törpölüyordu, dayanılır gibi değildi. Geometri bitmiş, İngilizce kompozisyona geçilmişti. Çantasından Spalding'in Beysbol Yıllığı'nı çıkarıp Toledo Horozları'nın üçüncü kalecisi Wally Ames'in vuruş ve tutuş ortalamalarını hesaplamaya koyuldu.

Agnes Hobson, çarpık ön dişleri bakır telli o küçük yağcı ve sahtekar, Sir Walter Scott'un *Lady of the Lake* kitabından bir bölüm okuyordu yüksek sesle.

Pöf, ne saçmalık. Can sıkıntısını gidermek için Wally Ames'in kariyer ortalamasını hesapladı, sonra Güney Ligi'ndeki Atlanta Crackers'in müthiş vurucusu Nick Cullop'un kariyer ortalamasıyla kıyasladı: beş sayfayı kapsayan ve bir saati bulan hesaplamalardan sonra Nick Cullop'un ortalamasının on puan daha yüksek olduğu ortaya çıktı.

Memnuniyetle iç geçirdi. Nick Cullop'un adında hoşuna giden, gümbür gümbür bir şey vardı. Wally Ames çok yavan kalıyordu yanında. Sonunda Wally Ames'den nefret edip Cullop'u düşünmeye başladı: yakışıklı mıydı, nelerden konuşurdu. Arturo ondan imzalı fotoğraf istese ne yapardı? Geçmek bilmiyordu gün. Bacakları ağrıyor, gözlerinden uyku akıyordu. Rahibe Celia'nın tartışmaya açtığı her konuyu fark gözetmeksizin esneyip sırtarak karşıladı. Artık sonsuza dek gitmiş olan tatil boyunca yapmadığı şeyleri, frenlediği tutkularını düşünüp hayıflanarak geçirdi bütün öğle sonrasını.

Derin günler, hüznü dolu günler.

Ertesi sabah zamanında gitti okula, ön kapıdan girdiğinde adımı ilk zille çakışacak bir tempoyla yürüyordu. Merdiveni koşarak çıktı, doğru sınıfa girip Rosa'nın masasına baktı. Moştur masa. Rahibe Mary Celia yoklamaya başladı.

Payne. Burda.

Penigle. Burda.

Pinelli.

Sessizlik.

Rahibenin yoklama defterine X işaretini koyuşunu seyretti Yoklama defterini kürsünün çekmecesine yerleştirdi ve sınıftan sabah duası için ayağa kalkmalarını istedi. Çile başlıyordu yine.

“Geometri kitaplarınızı çıkarın.”

Git göle atla, diye geçirdi içinden Arturo

Pışşt. Gertie.

“Rosa’yı gördün mü?”

“Hayır.”

“Kasabada mı?”

“Bilmiyorum.”

“Arkadaşın değil mi? Öğrensene?”

“Belki öğrenirim. Belki de öğrenmem.”

“Dost diye buna derim.”

“Hoşuna gitmedi mi?”

“O sakızı sana bir yumrukla yutturmak çok hoşuma giderdi.”

“Avucunu yalarsın!”

Öğle tatilinde beysbol sahasına gitti. Noel’den beri hiç kar yağmamıştı. Güneş yakıcıydı, sarı bir öfke gökyüzünde; yokluğunda uykuya dalıp donmuş bu dağlık dünyadan öcünü alıyordu. Sahanın çevresindeki çıplak kavak ağaçlarından kar topakları yuvarlanıyordu yere, gökyüzündeki o sarı ağız onları yutuncaya kadar yaşıyorlardı yerde. Buhar yükseliyordu topraktan, topraktan havaya yükselip ağır ağır sıvışıyordu. Batıda kara bulutlar dağlara hücum etmeyi kesmiş, kargaşa içinde dört nala geri çekiliyorlardı; devasa masum tepeler sivri dudaklarını minnetle güneşe doğru uzatmışlardı.

Sıcak bir gün, ama beysbol için fazlasıyla ıslak. Atıcı dairesinin etrafına bastığında ayakkabıları çamura saplandı. Yarın, belki. Ya da ertesi gün. Ama Rosa neredeydi? Kavak ağaçlarından birine yaslandı. Rosa’nın toprağıydı burası. Bu da Rosa’nın ağacı. Sen o ağaca baktığın için, dokunduğun için belki. Ve bu dağlar Rosa’nın dağları, onlara bakıyordur belki şu anda. Onun baktığı her şey Arturo’nun, Arturo’nun baktığı her şey onundu.

Okul çıkışında Rosa’nın evinin önünden geçti, karşı kaldırımda yürüyerek. Denver Post’u dağıtan Cut Plug Wiggins geçti yanından bisikletiyle, balkonlara akşam postasını fırlata fırlata. Arturo ıslık çalıp ona yetişti.

“Rosa Pinelli’yi tanıyor musun?”

Ağzından tütün suyu püskürttü yere Cut Plug. “Şu üç ev aşağıda oturan İtalyan kızdan mı bahsediyorsun? Tanıyorum tabii ki, neden?”

“Son zamanlarda gördün mü?”

“Yo.”

“Onu en son ne zaman gördün, Cut Plug?”

Cut Plug bisikletinin gidonuna yaslandı, yüzündeki teri sildi, ağzından tütün suyu püskürttükten sonra derin derin düşünmeye başladı.

“Onu en son üç yıl önce gördüm,” dedi Cut Plug sonunda.

“Neden?”

“Yok bir şey,” dedi Arturo. “Unut gitsin.”

Üç yıl önce! Ve hiçbir önemi yokmuş gibi söylemişti salak.

Derin günler, hüznü dolu günler.

Ev keşmekeş. Okul dönüşü kapıları açık buluyorlardı, akşam ayazı esiyordu evin içinde. Sobalar sönmüş, kül kutusu taşmış. Nerede? Ve arıyorlardı. Hiçbir zaman çok uzakta olmuyordu, bazen eski taş ambarının önündeki otlakta, bir kutunun üzerine oturmuş ya da duvara yaslanmış, dudakları kıpır kıpır. Bir keresinde hava karardıktan sonra geç saatlere kadar aradılar onu; bütün mahalleyi dolaştılar, barakalara ve depolara baktılar; bir gecede kahverengimsi bir renk almış küçük derenin kenarlarında ayak izlerini aradılar. Birbirlerine tek kelime etmeden. Dağılıp iki yakasını da taradılar derenin. Bir saat sonra eve döndüler. Arturo sobayı yaktı. August ile Federico sobaya sokuldular.

“Birazdan eve döner.”

“Elbette.”

“Kiliseye gitti belki.”

“Belki.”

Ayaklarının altında duydular onu. Oradaydı, mahzende, babalarının on yıldan önce açmamaya ant içtiği şarap fıçısının önünde diz çökmüş. İçeri girmelerine tepki vermedi. August’un yaşlar boşalan gözlerine baktı kayıtsızca. O anda onun için bir şey ifade etmediklerini biliyorlardı. Arturo yavaşça kolundan tuttu kaldırmak için. Elinin tersiyle çabuk bir tokat attı yüzüne. Aptalca. Arturo güldü, elini kızarmış yanağına götürdü.

“Rahat bırakın onu,” dedi kardeşlerine. “Yalnız olmak istiyor.”

Federico’ya bir battaniye getirmesini söyledi. Federico yukarı koşup yatağın üzerindeki battaniye aldı, koşarak mahzene döndü, battaniyeyi annesinin omzuna örttü. Maria doğruldu, battaniye üzerinden kayıp ayaklarının üzerine düştü. Yapabilecekleri başka bir şey yoktu. Yukarı çıkıp beklediler.

Neden sonra görüldü. Masanın etrafında kitaplarıyla oyalanıyor, verimli olmaya, iyi çocuklar olmaya çalışıyorlardı. Morarmış dudaklarını gördüler. Gri sesini duydular.

“Yemek yediniz mi?”

Tabii ki yemişlerdi yemek. Hem de ne yemek. Kendileri pişirmişlerdi.

“Ne yediniz?”

Korkuyorlardı cevap vermeye.

Arturo cevap verdi sonunda; “Tereyağlı ekmek.”

“Tereyağı yok evde,” dedi. “Üç haftadan beridir bu evde tereyağı yok.”

Federico ağlamaya başladı.

Sabah okula gitmek üzere evden çıktıklarında uyuyordu. August gidip ona bir allahaismarladık öpücüğü vermek istedi. Federico da öyle. Ama uyuyordu, yataktan kalkmayan ve artık onları sevmeyen tuhaf kadın.

“Kendi haline bırakmak en iyisi.”

İç geçirip evden çıktılar. Okula. Önce August ile Federico, biraz sonra da Arturo, sobayı kısıp ortalığa son bir kez baktıktan soma. Uyandırma mıydı onu? Hayır, bırak uyusun. Bir bardağa su koyup yatağının yanına yerleştirdi. Sonra ayak uçlarına basarak evden çıkıp okulun yolunu tuttu.

“Pışışt. Gertie.”

“Ne istiyorsun?”

“Rosa’yı gördün mü?”

“Hayır.”

“Ne oluyor bu kıza, Allahaşkına?”

“Bilmiyorum.”

“Hasta mı?”

“Hasta olduğunu düşünmüyorum.”

“Sen düşünemezsin. Fazlasıyla aptalsın.”

“Konuşma o zaman benimle.”

Öğle tatilinde beysbol sahasına yürüdü yine. Güneş öfkeliydi hâlâ. Sahayı çevreleyen toprak set kurumuş, kar büyük ölçüde erimişti. Sahanın sağ tarafındaki gölgelikte rüzgarın karı kümeleyip üzerine kirli bir dantel fırlattığı bir bölüm vardı. Onun dışında kuruydu saha, idman yapmak için mükemmeldi hava. Öğle tatilinin kalanını takım arkadaşlarını ikna etmeye çalışarak geçirdi. Bu akşam oynamaya ne dersiniz? Saha kupkuru. Tuhaf ifadelerle dinlediler onu, tutucuları Rodriges bile, okulda beysbolü Arturo kadar seven tek oyuncu. Bekle, dediler. Bahara kadar bekle, Bandini. Tartıştı onlarla. Tartışmayı kazandı. Ama okul çıkışında, sahanın etrafındaki kavak ağaçlarının altında tek başına bir saat beklediğinde biliyordu gelmeyeceklerini; evin yolunu tuttu yavaşça, Rosa’nın evinin önünden geçti; evin bulunduğu kaldırımdan, Rosa’nın ön bahçesinin önünden. Çim o kadar yeşil ve parlaktı ki tadı geldi ağzına. Rosa’nın evinin yanındaki evin kapısı açıldı, dışarı bir kadın çıktı, yerdeki gazeteyi alıp başlıklarına göz gezdirdi, bir yandan da şüpheci bakışlarla Arturo’yu süzmüştü. Ben bir şey yapmıyorum; geçiyorum sadece. Bir ilahi ıslıklayarak yürüdü geçti.

Derin günler, hüznü dolu günler.

Annesi çamaşır yıkamıştı o gün. Eve ara sokaktan girdi, ipe asılı çamaşır ile karşılaştı. Hava kararmış, ortalık birden soğumuştü. Çamaşırlar akşam ayazıyla donmuşlardı. Yanlarından geçerken kaskatı kesilmiş çamaşırları süpürdü eliyle, ipin sonuna kadar. Tuhaf bir gün çamaşır yıkamak için, Pazartesi günleri yıkardı çamaşırı annesi. Oysa Çarşambaydı günlerden, belki de Perşembe; Pazartesi olmadığı kesindi. Tuhaf bir çamaşırdı aynı zamanda. Tuhaflığın nerede olduğunu anlamak için arka balkonda durup baktı. Sonra fark etti; o ipte tertemiz ve kaskatı asılı duran çamaşırın tamamı babasına ait giysilerden oluşmuştu. Ona ya da kardeşlerine ait tek bir şey yoktu, bir çift çorap bile.

Akşam yemeğinde tavuk. Kapıda durup kızarmış tavuğun kokusunu çekti ciğerlerine. Tavuk, nasıl olur? Sadece Tony kalmıştı kümeste, iri horozları. Hayatta kesmezdi annesi Tony’yi. O gösterişli ibiğine, dikilen tüylerine bayılırdı Tony’nin. Mahmuzlu ayaklarına kırmızı selüloitten halhal takıp kasıla kasıla yürüyüşüne gülmüştü. Ama Tony’ydi; halhaller tezgahın üzerinde duruyorlardı, ortadan

ikiye kırılmış iki kırmızı tırnağı andırıyorlardı.

Kısa bir süre zarfında param parça ettiler Tony’yi, bütün sertliğine rağmen. Ama Maria dokunmadı ona. Tabağına döktüğü sarı zeytinyağına ekmek banarak oturdu masada. Tony’ya dair anılar; ne horozdu! Kümeste sürdüğü uzun saltanatını anımsadılar. Maria ekmeğini zeytinyağına banıp bakmakla yetindi.

“Bir şey olur ama sen farkına varmazsın,” dedi. “Çünkü Tanrı’ya inancın tamsa dua etmek zorundasın, ama ortalıkta dua ederek dolaşamam.”

Çiğnemeyi kesip annelerine baktılar.

“Ne dedin, Anne?”

“Ben bir şey demedim.”

Federico ile August birbirlerine bakıp gülümsemeye çalıştılar. Sonra August’un yüzü kireç gibi oldu, masayı terk etti. Federico bir parça beyaz et alıp peşinden gitti. Arturo yumruklarını masanın altına sokup avuçlarındaki acı ağlama duygusunu bastırıncaya kadar sıkıttı onları.

“Ne horoz!” dedi. “Sen de tadına bakmalısın, Anne. Küçük bir parça.”

“Başına ne gelirse gelsin inancını yitirmeyeceksin,” dedi Maria. “Güzel elbiselerim yok, onunla dans salonlarına gidemem, ama inancım var, ve onlar bunu bilmiyorlar. Ama Tanrı biliyor, Hazreti Meryem biliyor, ne olursa olsun onlar biliyor. Bazen bütün gün burda oturuyorum, ve ne olursa olsun onlar biliyor, çünkü Tanrı çarmıhta canverdi.”

“Elbette biliyorlar,” dedi Arturo.

Kalktı, kollarını boynuna dolayıp öptü onu. Göğüslerini gördü; beyaz sarkık göğüsler, ve küçük çocukları düşündü, Federico’nun bebekliğini.

“Elbette biliyorlar,” dedi yine. Ama ayak parmaklarından geldiğini hissediyordu, dayanılır gibi değildi. “Elbette biliyorlar, Anne.”

Omuzlarını geriye attı, mutfaktan çıkıp odasındaki gardıroba gitti. Kapının arkasındaki kancaya asılı yarı dolu çamaşır torbasını alıp yüzünü torbaya gömdü. Sonra da bıraktı kendini; böğürerek, inleyerek, hıçkırarak ağladı, kasıkları ağrıyıncaya kadar. Bitirdiğinde, içi temiz ve kuru, yanan gözleri dışında acı hissetmeyerek salonun ışığına girdiğinde, babasını bulmak zorunda olduğunu biliyordu.

“Ona göz kulak olun,” dedi kardeşlerine. Annesi yatağa dönmüştü, açık kapıdan görebiliyorlardı onu, yüzünü öte tarafa çevirmiş yatıyordu.

“Bir şey yapmaya kalkışırsa ne yapacağız?” diye sordu August.

“Bir şey yapmaya kalkışmaz. İyi ve anlayışlı olun.”

Ay ışığı. Top bile oynanır bu ışıktaki. Ayaklı köprüden geçti yolu kısaltmak için. Köprüden aşağı baktığında kırmızı sarı bir ateşin etrafında toplanmış berduşları gördü. Gece yarısı olduğunda kırk kilometre uzaklıktaki Denver’e giden yük trenine bineceklerdi. Yüzlerini taradı, babasının yüzünü aradı gözleri. Ama işi olmazdı Bandini’nin o adamlarla; babasını bulmak için ilk gidilecek yer Majestik Bilardo Salonu ya da Rocco’nun odasıydı. Babası sendikalıydı. O adamların arasında olmazdı.

Majestik Bilardo Salonu’nun poker odasında da yoktu ama.

Barmen Jim.

“İki saat önce şu İtalyan taşçıyla çıktı.”

“Rocco Saccone mi?”

“Ta kendisi -şu yakışıklı İtalyan.”

Odasında buldu Rocco’yu, masaya oturmuş, pencerenin kenarında duran radyoda müzik dinlerken bir yandan da ceviz yiyordu. Ceviz kabuklarını atmamak için gazete sermişti yere. Kapıda durdu Arturo, Rocco’nun bakışlarındaki yumuşak karanlık gelmekle iyi etmediğini söylüyordu ona. Ama babası odada değildi, tek bir iz yoktu odada babasına ait.

“Babam nerde, Rocco?”

“Nerden bileyim? O senin Baba. Benim Baba değil.”

Ama bütün erkek çocukları gibi Arturo da doğruyu sezme yeteneğine sahipti.

“Seninle kaldığını sanıyordum.”

“Kendi başına kalıyor.”

Bir yalan daha.

“Nerde kalıyor, Rocco?”

Ellerini havaya kaldırdı Rocco.

“Söyleyemem. Çoktandır görmedim onu.”

Bir yalan daha.

“Barmen Jim’in dediğine bakılırsa bu gece birlikteymişsiniz.”

Rocco ayağa fırlayıp yumruğunu salladı.

“O Jeem, yalancı orospu çocuğu! Burnunu her şeye sokar. Baban, iyi adam. Ne yaptığını biliyor.”

Artık biliyordu.

“Rocco,” dedi. “Effie Hildegarde adında bir kadın tanıyor musun?”

Şaşırmış göründü Rocco. “Affie Hildegarde mi?” Gözleri tavanda gezindi. “Kim bu kadın? Neden bilmek istiyorsun?”

“Yok bir şey.”

Emindi artık. Rocco hol boyunca peşinden geldi, sonra merdivenden aşağı bağırdı; “Hey, evlat! Nereye gidiyorsun şimdi?”

“Eve.”

“İyi,” dedi Rocco. “Çocuklar evde olmalı.”

Oraya ait değildi. Hildegarde Yolu’nun yarısını tırmanmıştı ki babasının karşısına çıkacak cesareti bulamadı kendinde. Hakkı yoktu orada olmaya. Küstahlıktı bu yaptığı, edepsizlikti. Hangi cüretle isterdi babasından eve dönmesini? Ya babası “defol burdan!” derse, ki buydu diyeceği, biliyordu. En iyisi dönüp eve gitmekti, çünkü kendi deneyiminin ötesinde bir alana doğru ilerliyordu. Bir kadın vardı babasının yanında. Bu farklı kılıyordu durumu. Bir şey hatırladı birden; bir keresinde, küçükken, babasını bilardo salonunda arayıp bulmuştu. Babası oyun masasından kalkıp onunla dışarı çıkmış, sonra parmaklarını usulca, ama tehditkar bir biçimde gırtlığına yerleştirdikten sonra, “Bunu bir daha yapma!” demişti.

Korkuyordu babasından, ödü patlıyordu. Hayatı boyunca üç kez dayak yemişti ondan. Sadece üç

kez, ama üçünde de dehşete kapılmıştı, asla unutamazdı yediği o dayakları.

Hayır, teşekkür ederim; bir daha asla.

Evin önündeki çim kaplı daireye bakan çam ağaçlarının gölgesine sığındı. Perdeleri çekik iki ön pencerede ışık vardı, ama perdeler işlevlerini yerine getiriyorlardı. Ay ışığında gayet berrak görünüyordu villa, batısında yukardan bakan görkemli beyaz tepeler; harikulade bir evdi, gurur duydu babasıyla. Konuşmaya gerek yoktu; bundan iyisi can sağlıklıydı. Adi köpeğin tekiydi babası, ama o villadaydı şimdi, bunun da bir şeyi kanıtladığı kesindi. Böyle bir adım atmışsan o kadar da adi bir köpek değildin. Sıkı adamsın, Baba. Annemi öldürüyorsun, ama harikuladesin. Sen ve ben, ikimiz. Çünkü bir gün ben de yapacağım senin yaptığını, adı Rosa Pinelli.

Ayak uçlarına basarak çakıl kaplı araba girişini kat etti, evin arka bahçesindeki garaja doğru gitti. Tam bir keşmekeşti arka bahçe; kaldırım taşları, kalaslar, çimento torbaları, kum eleği; babası orada çalışıyordu besbelli. Malzemeye doğru ilerledi usulca. Her neyse inşa ettiği, kara bir tepe gibi duruyordu orada. Harcın donmasını önlemek için üzeri hasır ve branda beziyle örtülmüştü.

Acı bir hayal kırıklığı duygusuna kapıldı birden. Babası orada yaşamıyordu belki de. Her gece kaldığı yere gidip sabah işinin başına dönen bir işçiydi belki de. Branda bezini kaldırdı. Taştan bir banka benziyordu; umurunda değildi ne olduğu. Bir aldatmacıydı her şey. Babası kasabanın en zengin kadınıyla yaşamıyordu. Tiksintiyle yürüdü geriye, çakıl girişin ortasından, ayakkabılarının altındaki çakılların çıkardığı sese aldırmaksızın.

Çam ağaçlarına yaklaştığında kapının kilidi klik etti. Islak çam dikenlerinin üzerine yüzü koyun kapandı, villanın kapısından sızan ışık demeti mızrak gibi deliyordu parlak geceyi. Bir adam dışarı çıkıp verandada durdu; purosunun yanık ucu kırmızı bir misket gibi ağzının önünde. Bandini'ydi. Gökyüzüne baktıktan sonra ciğerlerini soğuk havayla doldurdu. Ürperdi zevkten Arturo. Vay canına, ne kadar da iyi görünüyordu! Ayağında kırmızı terlikler, mavi pijamanın üzerinde kuşağı beyaz püsküllü kırmızı bir rob. Vay anasını; Banker Helmer'e benziyordu, Başkan Roosevelt'e benziyordu. İngiltere Kralı'na benziyordu. Vay be, ne adam! Babası içeri girip arkasından kapıyı kapattığında toprağı sevgiyle kucakladı, dişlerini keskin çam iğnelerine geçirdi. Oraya babasını eve getirmek için geldiğini düşündükçe! Aklını kaçırmış olmalıydı. Babasının o yeni dünyadaki görkeminin kılına bile zarar vermek istemezdi. Annesi acı çekmek zorundaydı; o ve kardeşleri aç kalmak zorundaydılar. Ama değerdı. Ah, ne kadar da iyi görünüyordu! Koşar adımlarla bayırı inerken zihni az önce gördüğü manzaradan oburca besleniyordu; arada sekiyor, dereye bir taş atıyordu.

Huzur vermeyen uykusunu uyuyan annesinin çökük, harap olmuş yüzüne baktığı anda babasından nefret etti yine.

Sarstı annesini.

“Onu gördüm.”

Annesi gözlerini açıp dudaklarını ıslattı.

“Nerde?”

“Rocky Mountain Otel'de kalıyor. Rocco'nun odasında, o ve Rocco, ikisi.”

Gözlerini kapatıp ona sırtını döndü annesi, omzunu elinin yumuşak temasından çekerek. Soyundu, ışıkları söndürüp yatağa girdi. Çarşaf ısınıncaya kadar August'un sıcak sırtına dayandı.

Gecenin bir saatinde uyandı, uykulu gözlerini açtı ve annesini gördü yanında, sarsıyordu onu. Yüzünü göremiyordu, çünkü ışığı açmamıştı.

“Ne dedi?” diye sordu fısıltıyla.

“Kim?” Ama hemen hatırlayıp doğruldu. “Eve dönmek istediğini söyledi. Ona izin vermiyormuşsun. Eve gelmeye korkuyor.”

Gururla doğruldu Maria.

“Hak etti,” dedi. “Bana bunu yapamaz.”

“Çok üzgün görünüyordu. Hasta gibi.”

“Beter olsun!”

“Eve dönmek istiyor. Çok kötü hissediyor kendini.”

İyi gelir ona,” dedi, sırtını kabartarak. “Bundan böyle evinin kıymetini bilir belki. Birkaç gün daha sürünsün. Dizlerinin üzerinde gelecek. Tanırım ben adamımı.”

O kadar yorgundu ki, annesi konuşurken uyuya kaldı.

Derin günler, hüznü dolu günler.

Ertesi sabah uyandığında August da uyanıp gözlerini fal taşı gibi açmıştı, onları uyandıran sesi dinlediler. Anneleri salonda halı süpürgesini ileri geri hareket ettiriyordu, o sinir taka-dum sesini çıkaran halı süpürgesini. Kahvaltı, ekmek ve kahve. Onlar kahvaltılarını yaparken Maria dünden artan tavukla öğle yemeklerini hazırladı. Çok sevinçliydi; anneleri o güzel mavi ev elbisesini giymiş, saçını tepesinde toplamıştı. Kulaklarını hiç bu kadar açık görmemişlerdi. Saçları genellikle açık olur, kulaklarını örterdi. Güzeldi kulakları, küçük ve pembe.

“Bugün Cuma,” dedi August. “Balık yememiz gerekiyor.”

“Şu kutsal çeneni kapar mısın?” dedi Arturo.

“Bugünün Cuma olduğunu bilmiyordum,” dedi Federico. “Neden söyledin bunu bize, August?”

“Kutsal bir budala olduğu için,” dedi Arturo.

“Balık bulamazsan tavuk yemek günah değildir,” dedi Maria.

Doğru. Yaşasın Anne. Memnuniyetsiz bir biçimde homurdanıp duran August’a da koca bir yuh! “Olsun, ben yine de tavuk yemeyeceğim bugün,” dedi August.

“Tamam, hıyar.”

Susmak bilmedi ama. Maria ona zeytinyağına batırılıp tuzlanmış ekmek hazırladı. Tavuğu da kardeşleri arasında pay edildi.

Cuma. Sınav günü. Rosa yok.

Pışşt, Gertie. Sakızıyla balon yapıp başını çevirdi Gertie.

Hayır, Rosa’yı görmemişti.

Hayır, Rosa’nın kasabada olup olmadığını bilmiyordu.

Hayır, hiç haber almamıştı. Almış olsaydı bile, ona söylemezdi. Çünkü, doğrusunu söylemek gerekirse, onunla konuşmayı hiç arzulamıyordu.

“İnek,” dedi Arturo ona. “İnek gibi geviş getirmekten başka ne bilirsin ki?”

“Dago!”

Morardı, masasından kalkmaya yeltendi.

“Seni küçük sarışın kancık!”

Gertie’nin soluğu kesildi, dehşet içinde yüzünü örttü.

Sınav günü. Saat on buçukta geometriden çıktığını biliyordu. Öğle tatili zili çaldığında hâlâ İngilizce Kompozisyon sınavıyla savaşıyordu. Bir tek o kalmıştı sınıfta, o ve Gertie Williams. Gertie’den önce vermeliydi sınav kağıdını. Son üç soruyu boş bıraktı, sayfaları toplayıp teslim etti. Sınıftan çıkarken omzunun üzerinden saçları karmakarışık olmuş, kurşun kalemını kemirip duran Gertie’ye baktı muzaffer bir edayla. Tarifsiz bir nefretle bakarak karşılık verdi Gertie ona; ben senin hakkından gelirim, Arturo Bandini, intikamım acı olacak, diyordu gözleri.

O gün saat ikide aldı intikamını.

Pışışt, Arturo.

Yazdığı not tarih kitabının üzerine düştü. Gertie’nin yüzündeki parıltılı gülümseme, gözlerindeki delice bakış ve hareketsiz çenesi o notu okumamasını söylüyordu Arturo’ya. Merakına yenik düştü ama.

Sevgili Arturo Bandini;

Bazı insanlar haddinden fazla zekidir, bazı insanlar da basit göçmenlerdir. Sen çok zeki olduğunu düşünebilirsin, ama bu okulda senden nefret eden o kadar çok insan var ki, Arturo Bandini. Ama senden en çok nefret eden Rosa Pinelli. Benden bile daha çok nefret ediyor senden. Senin yoksul bir İtalyan göçmen olduğunu bildiğim için sürekli pasaklı dolaşman beni rahatsız etmiyor. Ayrıca hiçbir şeye sahip olmayan insanların hırsızlık yapabileceklerini biliyorum, bu yüzden biri (tahmin et kim?) bana bir kolye çalıp kızına armağan ettiğini söylediğinde şaşırmadım. Ama kız çalıntı kolyeyi iade ederek kişiliğini kanıtladı. Lütfen bana Rosa Pinelli’yi sorma artık, Arturo Bandini, çünkü Rosa’nın sana tahammülü yok. Dün gece bana seni iğrenç bulduğunu, seni görünce tüylerinin diken diken olduğunu söyledi. Göçmen olduğun içindir belki.

BİL BAKALIM KİM????

Midesinin kendinden uzaklaştığını hissetti, titreyen dudaklarında hastalıklı bir gülümseme belirdi. Yavaşça dönüp Gertie’ye baktı yüzünde buruk bir gülümsemeyle. Haz, pişmanlık ve dehşet vardı Gertie’nin gözlerinde. Arturo notu buruşturdu, ayaklarını uzatabildiğince öne uzatıp yüzünü örttü. Yüreğindeki kükremeyi saymazsak ölüydü; duymuyordu, görmüyordu, hissetmiyordu.

Kısa bir süre sonra etrafında bir kargaşa koptuğunu hissetti; herkes fısıldıyordu, huzursuz bir heyecan kaplamıştı sınıfı. Bir şey olmuştu, havada hissediliyordu. Baş Rahibe sınıftan çıktı, Rahibe Celia kürsüye döndü.

“Sınıf ayağa kalkıp diz çöksün.”

Kalktılar, kimse rahibenin sakın gözlerinden başka bir yere bakmadı. “Biraz önce Üniversite Hastanesi’nden fevkalade üzücü bir haber almış bulunuyoruz,” dedi. “Metin olmalıyız. Sınıfımızın sevgili öğrencilerinden Rosa Pinelli bugün saat ikide zatürreeden öldü.”

Akşam yemeğinde balık vardı, çünkü Anneanne Donna mektupla beş dolar yollamıştı. Geç saatte yenen bir akşam yemeği; saat sekizi bulmuştu masaya oturmaları. Geç kalmak için bir neden de yoktu. Balık çoktan pişmiş, ama Maria balığı fırından çıkarmamıştı. Masaya oturduklarında August ile

Federico yer kavgasına tutuştu. Sonra nedenini fark ettiler. Maria babalarının yerini hazırlamıştı yine.

“Gelecek mi?” diye sordu August.

“Tabii ki gelecek,” dedi Maria. “Başka nerde yiyecek?”

Tuhaf bir cevap. August annesini inceledi. Başka bir temiz ev elbisesi giymişti, yeşil olanı bu kez, ayrıca iştahla yiyordu. Federico sütünü bir dikişte içip ağızını sildi.

“Hey, Arturo. Sevgilin ölmüş. Onun için dua ettik bugün.”

Arturo yemiyordu, çatalının ucunu tabağındaki balığa bastırıp duruyordu. İki yıl boyunca annesine ve kardeşlerine Rosa’nın sevgilisi olduğunu söyleyip övünmüştü. şimdi sözlerini yutmak zorundaydı.

“Sevgilim değildi. Arkadaşımdı sadece.”

Ama başını öne eğip gözlerini annesinin bakışından kaçırdı. Karşısında oturan annesinin şefkatinin ona doğru geldiğini, onu boğduğunu hissedebiliyordu.

“Rosa Pinelli öldü mü?” diye sordu annesi. “Ne zaman?”

Kardeşleri gerekli yanıtları verirken anne şefkatinin sıcaklığı boşaldı tepesinden aşağı, gözlerini kaldırıp ona bakmaya korkuyordu. İskemlesini geri itip masadan kalktı.

“Ben aç değilim.”

Gözlerini annesinin gözlerinden kaçırarak mutfağa girdi, oradan arka bahçeye ıktı. Yalnız kalıp ağlamak, göğsündeki sıkışmadan kurtulmak istiyordu; *ünkü benden nefret ediyordu, beni görünce tüyleri diken diken oluyordu*; ama annesi rahat bırakmadı onu, ayak seslerini duydu. Kalktı, arka bahçeyi kat etti, tel örgünün üzerinden atlayıp arka sokağa geçti.

“Arturo!”

Köpeklerinin gömülü olduğu otlաęa yürüdü, karanlıktı orası, görülemezdi; sonra sırtını siyah söğüt ağacına dayayıp hıçkıra hıçkıra ağladı; *ünkü benden nefret ediyordu, çünkü hırsızlık yaptım*, ama Rosa, ah Rosa, ben o kolyeyi annemden çaldım, hırsızlık denmez buna; bir Noel armağanı, hem hesabını da verdim, günah çıkarmaya gittim.

Annesinin seslendiğini duydu, nerede olduğunu bilmek istiyordu. “Geliyorum,” diye seslendi, gözyaşlarının dudaklarında bıraktığı tadı yalayarak gözlerini iyice kuruladı. Tel örgünün üzerinden atladığında annesi üzerinde şalıyla ona doğru geliyordu; bir şey gizlemeye çalışırmış gibi omzunun üzerinden eve bakıyordu arada sırada. Arturo’nun sıkılı yumruğunu açtı çabucak.

“şışşş. August ile Federico’ya sakın bir şey söyleme.”

Avucunu açtı, bir elli sentlik duruyordu avucunda.

Sinemaya git, diye fısıldadı. “Artanıyla da kendine dondurma al. Kardeşlerin bilmemeli, ağızından kaçırma.”

Kayıtsız bir biçimde dönüp sokağa çıktı, parayı anlamsızca avucunda tutarak yürümeye başladı. Birkaç adım gittikten sonra annesi seslendi arkasından.

“şışşş. Babana tek kelime etme. Babandan önce evde olmaya alış.”

Benzin istasyonunun karşısındaki kafeteryaya girip bir dondurmali süt söyledi, tadını alamadan içmeye başladı. Bir grup üniversite öğrencisi girdi içeri, bütün tabureleri doldurdular. Yirmi yaşlarında, uzun boylu bir kız oturdu yanına. Atkısını çözüp deri ceketinin yakasını açtı. Tezgahın arkasındaki aynada kızı seyreliyordu; yanakları gece ayazıyla pembeleşmiş, gri gözleri kocaman ve heyecan dolu. Kız aynada onu seyrettiğini fark etti, ona doğru dönüp gülümsedi; dişleri muntazam ve

pırıl pırıl.

“Merhaba!” dedi dudaklarında kendinden küçük erkek çocuklara ayrılmış bir gülümsemeyle. “Merhaba,” diye karşılık verdi Arturo. Kız başka bir şey söylemeden öbür yanındaki üniversiteliye döndü, göğsünde gümüş altın karışımı bir “C” harfi bulunan meymenetsiz bir tip. Ona acısını unutturan bir canlılık ve parlaklık vardı kızda. Yemek kokularının arasında kızın leylak parfümünü çekti içine. Kız kolasını yudumlarken uzun ve ince parmaklarını seyretti, dudaklarının dolgunluğunu, sıvıyı yudumlarken pembe boğazının titreyişini. Dondurmalı sütün parasını verip gitmek üzere ayağa kalktı. Kız dönüp yüzünde güle güle anlamına gelen bir gülümsemeyle onu yolcu etti. O kadar, ama kafeteryanın önünde durduğunda Rosa Pinelli’nin ölmediğine kanaat getirdi, raporlar karışmıştı, hayattaydı; içerdeki o kız gibi soluk alıyor, gülüyordu; dünyadaki bütün kızlar gibi.

Beş dakika sonra Rosa’nın karanlık evinin önündeki sokak lambasının altındaydı, gecenin karanlığında parlayan o beyaz ve korkunç şeye bakıyordu; ipek kurdeleleri rüzgârda uçuşan o ölüm alametine; cenaze çelengi. Birden tozu andıran tükürükle doldu ağzı. Dönüp sokaktan aşağı yürümeye başladı. Ağaçlar, iç geçiren ağaçlar! Adımlarını sıklaştırdı. Rüzgâr, soğuk ve yalnız rüzgâr! Koşmaya başladı. Ölüler, ürkünç ölüler! Üzerindeydiler, fırtına gibi iniyorlardı karanlık gökyüzünden; seslenerek, inleyerek, onu yakalamak için yuvarlanıp taklalar atarak. Çılgın gibi koştu, sokaklar ayak seslerinin patırtısıyla yankılanırken sırtının ortasında soğuk bir yapışkanlık. Ayaklı köprüden geçip kestirme yola saptı. Demiryolu traverslerinden birine takılıp yere kapaklandı. Ayağa kalkmadan koşmaya başlamıştı bile; ayağı kaydı ve bir kez daha düştü, sonra tekrar kalkıp koştu. Kendi sokağına vardığında tırıs gitmeye başladı, evine birkaç metre kala rahat adımlarla yürüyüp üzerini süpürdü.

Ev.

İşte, ön pencerenin ışığı yanık. Sıcak ve ölümün girmediği bir yer.

“Arturo...”

Annesi kapıdaydı. Yanından geçip sıcak salona girdi; koklayarak, hissederek, yüreği bayram ederek. August ile Federico yatmışlardı. Çabucak, çılgın gibi soyundu yan karanlıkta. Sonra salonun ışığı söndü, ev karanlığa gömüldü.

“Arturo?”

Annesinin yatağına gitti.

“Ne var?”

Yorganı kaldırıp kolundan çekti.

“Yanıma gel, Arturo. Benimle yat.”

Ona sokulup kendini kollarının sıcak şefkatinde kaybettiğinde parmak uçları bile ağlıyorlardı sanki.

Rosa’nın ruhuna dua.

O da oradaydı o Cumartesi öğle sonrası, sınıf arkadaşlarıyla birlikte Kutsal Bakire Adak’ının önünde diz çökmüştü. Birkaç sıra önde Rosa’nın annesi ve babası vardı, esmer başlarını balmumundan yapılmış Hazreti Meryem’e doğru kaldırmışlardı. İri, yapılı insanlardı ikisi de; rahibin yavan bir makamla söylediği dua soğuk kiliseye sonu olmayan bir yolculukta kanatlarını çırpırmaya mahkum yorgun bir kuş gibi yayılırken ne kadar çok sarsılıp hıçkırmışlardı. Böyle oluyordu biri öldüğünde; Bir gün o da ölecek, dünyanın bir yerinde bir daha gerçekleşecekti bu. O orada

olmayacaktı, ama gerekmiyordu orada olmak, çünkü bu bir an olmuş olacaktı zaten. Ölmüş olacaktı, ama hayatta olanlar bilinmez olmayacaklardı onun için, çünkü bir kez daha gerçekleşecekti bu, henüz yaşanmamış bir hayattan edinilmiş bir anı.

Rosa, Rosa'm benim, benden nefret ettiğine inanamıyorum, çünkü şimdi bulunduğun yerde nefret yoktur; hâlâ aramızdasın, ama çok da uzaksın. Ben bir çocuğum sadece ve yüzünün güzelliğini, holde yürürken çizmelerinin attığı kahkaları düşününce gittiğin yerin gizemi gizem değil benim için. Çünkü balımdın benim, dünyanın en iyi kıızıydın ve senin kadar iyi bir kıza aşık olmuş biri çok kötü olamaz. Ve şimdi benden nefret ediyorsan, ki inanmıyorum ettiğine, o zaman ıstırabıma bak ve seni burada istediğimi gör, çünkü o da iyi bir şeydir. Geri gelmeyeceğini biliyorum, Rosa, gerçek aşkımdı; ama bu öğle sonrasında varlığının düşü hissediliyor bu soğuk kilisede, merhametinin huzuru, sana dokunamamanın hüznü; çünkü seni seviyorum ve sonsuza dek seveceğim; ve yarın bir gün benim için toplandıklarında, işte o zaman bileceğim, onlar toplanmadan önce; ve hiç yadırgamayacağız birbirimizi, sen ve ben....

Ayinden sonra bir an için binanın girişinde toplandılar. Rahibe Celia, burnunu minicik mendiline sümkürerek, sessizliğe davet etti herkesi. Cam gözü iyice oynamıştı yerinden, gözbebeği kaybolmuştu neredeyse.

“Cenaze yarın sabah dokuzda defnedilecek,” dedi. “Sekizinci sınıf öğrencileri yarın izinli.”

“Yaşasın, şansa bak!”

Cam gözüyle bir mızrak sapladı ona Rahibe Celia. Gonzales, sınıfın geri zekalısı. Duvara yaslanıp boynunu omuzlarının arasına çekti, yüzünde utanç dolu bir sırıtiş.

“Sen!” dedi rahibe. “Sen tabii ki!”

Çaresizlik içinde sıırıttı Gonzales.

“Sekizinci sınıfın erkek öğrencileri Kilise'den çıktıktan hemen sonra sınıfta toplansınlar. Kızlar gidebilir.”

Sessizce kat ettiler kilisenin avlusunu; Rodriguez, Morgan, Kilroy, Heilman, Bandini, O'Brien, O'Leary, Harrington, ve diğerleri. Kimse tek kelime etmedi merdivenden çıkıp ilk kattaki sınıfa girerken. Rosa'nın tozlu masasına baktılar öylece, kitapları hâlâ rafta. Sonra Rahibe Celia girdi sınıfa.

“Rosa'nın annesi ve babası tabudu sınıf arkadaşlarının taşımasını rica ettiler. Gönüllü olan elini kaldırsın.”

Yedi el kalktı havaya. Her birini bir adım öne çıkmaları için adlarıyla çağırdı rahibe. Harrington, Kilroy, O'Brien, O'Leary. Bandini. Arturo da seçilmişti, Harrington ile Kilroy'un arasında yerini aldı. Rahibe Arturo Bandini üzerinde düşündü biraz.

“Hayır, Arturo,” dedi. “Korkarım ki yeterince güçlü değilsin.”

“Ama güçlüyüm!” diye ısrar etti Kilroy, O'Brien ve Heilman'a bakarak. Kimmiş yeterince güçlü olmayan! Diğerleri ondan bir baş uzundular, ama hepsini çeşitli zamanlarda pataklamışlığı vardı. İkişer ikişer bile haklardı onları, ne zaman olsa.

“Hayır, Arturo. Yerine geç lütfen. Morgan, sen gel.”

Oturdu, yüzünde buruk bir gülümsemeyle. Ah, Rosa! Binlerce kilometre taşırdı kollarında onu, kollarına alıp yüz mezara götürüp getirirdi; ama yine de Rahibe Celia'nın gözünde yeterince güçlü

değildi. Ah, şu rahibeler. Ne kadar tatlı, ne kadar şefkat doluydular -ve ne kadar aptal. Rahibe Celia'dan farkı yoktu hiçbirinin, hepsi aynıydı; sağlam gözleriyle tek taraftan görüyorlardı, öteki gözleri kör ve anlamsızdı. Öyle bir zamanda hiç kimseden nefret etmemesi gerektiğini biliyordu; ama Rahibe Celia'dan nefret etti.

Hayattan iğrenmiş ve alaycı bir biçimde merdivenden inip soğumaya başlayan kış akşamına çıktı. Başı öne eğik, elleri ceplerinde evin yolunu tuttu. Köşeye vardığında başını kaldırdı ve karşı kaldırımında Gertie Williams'ı gördü; ince kürek kemikleri inip kalkıyorlardı kırmızı yün paltosunun altında. Yavaş yürüyordu, elleri kalçalarının darlığını belirginleştiren paltosunun ceplerinde. Arturo ona yazdığı notu hatırlayıp dişlerini gıcırdattı. *Rosa senden nefret ediyor, seni görünce tüyleri diken diken oluyor.* Kaldırıma çıktığında Gertie onun ayak seslerini duydu. Arturo'yu gördü ve adımlarını sıklaştırdı. Gertie'yle konuşmak ya da onu izlemek gibi bir niyeti yoktu, ama o adımlarını sıklaştırdığı anda onu izlemek geldi içinden, o da hızlandı. Birden, Gertie'nin ince kürek kemiklerinin arasında, gerçeği gördü. Rosa öyle dememişti. Öyle bir şey söylemezdi Rosa. Kimse hakkında. Yalandı. Rosa'yı 'dün' gördüğünü yazmıştı Gertie notunda. Ama bu mümkün değildi, çünkü Rosa hastanedeydi, çok hastaydı ve ertesi gün ölmüştü.

Arturo koşmaya başladı, onun koştuğunu görünce Gertie de koşmaya başladı, ama kaçamazdı Arturo'dan. Onu yakaladı, önüne geçip yolunu kesmek için kollarını açtı; Gertie kaldırımın ortasında durdu, ellerini kalçalarına koyup gözleriyle meydan okudu Arturo'ya.

“Bana elini sürersen, Arturo Bandini, bağıracağım.”

“Gertie,” dedi. “Bana o not hakkında gerçeği söylemezsen çenenin ortasına yumruğu yiyeceksin.”

“Ha, şu not!” dedi gururla. “Bilmediğin neler var daha!”

“Gertie,” dedi. “Rosa hiçbir zaman benden nefret ettiğini söylemedi, bunu biliyorsun.”

Gertie kolunu iterek yanından geçti, sarı buklelerini havaya doğru sallayarak, “Olsun, söylemediyse bile, ben onun bunu düşündüğünü biliyorum!” dedi.

Orada durdu ve Gertie'nin saçlarını düzeltip başını bir Şetland midillisi gibi savurarak uzaklaşışını seyretti. Sonra da bastı kahkahayı.

Pazartesi sabahı gerçekleştirilen cenaze töreni bir sonsözdü. Katılmak için en ufak bir istek duymadı; yetmişti ona hüznün. August ile Federico gittikten sonra verandanın basamaklarına oturup göğsünü sıcak Ocak güneşine açtı. Bahar geliyordu, az kalmıştı; İki-üç hafta sonra birinci lig takımları Bahar kampına gireceklerdi. Gömleğini çıkarıp kuru ve kahverengi bahçeye uzandı yüzüstü. İyi bir güneş yanığı gibisi yoktu, herkesten önce yanmak gibisi yoktu.

Güzel bir gün, kız gibi. Sırtının üzerine dönüp güneye doğru yuvarlanan bulutları seyretti. Büyük rüzgar vardı oralarda bir yerde; Alaska'dan, ta Rusya'dan geldiğini, ama dağların kasabayı ondan koruduğunu duymuştu. Rosa'nın kitaplarını düşündü, sabah göğünün renginde mavi bir taftayla bağlanmış. Sakin bir gündü, iki köpek her ağacın altında kısa bir süre için durarak dolanıyorlardı ortalıkta. Yere dayadı kulağını. Kasabanın kuzeyinde, Highland Kabristanında mezarına indiriyorlardı Rosa'yı. Usulca üfledi yere, öptü, tadına baktı dilinin ucuyla. Bir gün babasına Rosa için bir taş kestirecekti.

Postacı sokağın karşı tarafında oturan Gleason'ın verandasından inip Bandini'nin evine doğru yürümeye başladı. Arturo kalkıp postacının elindeki mektubu aldı. Anneanne Toscana'dan geliyordu. Mektubu içeri götürüp annesinin zarfı yırtışını seyretti. Kısa bir notla beş dolar vardı zarfın içinde. Beş doları önlüğünün cebine koyup notu yaktı. Arturo bahçeye dönüp uzandı yine.

Kısa bir süre sonra Maria çıktı evden kolunda alış veriş çantasıyla. Arturo yanağını kuru topraktan kaldırmadı, ona bir saat sonra döneceğini söylediğinde cevap da vermedi. Köpeklerden biri bahçeye girip saçını kokladı. Kahverengi siyahtı, patileri iri ve beyaz. Uzun ve sıcak diliyle kulağını yaladığında gülümsedi. Kollarını kavuşturdu, köpek başını kollarının arasına soktu. Kısa bir süre sonra uyuyordu hayvan. Kulağını kürklü göğsüne dayayıp kalbinin atışını dinledi. Köpek tek gözünü açtı, ayağa sıçradı ve müthiş bir sevgi gösterisiyle yüzünü yaladı. İki köpek daha belirdi, yol kenarındaki ağaçlar boyunca ilerlediler telaşlı telaşlı. Kahverengi siyah köpek kulaklarını havaya dikti, dikkatli bir havlamayla onları varlığından haberdar ettikten sonra peşlerinden koştu. Köpekler durup onları yalnız bırakmasını söyler gibi hırladılar. Kahverengi siyah köpek Arturo'nun yanına döndü. Acıdı Arturo hayvana.

“Sen benimle kal,” dedi. “Benim köpeğimsin bundan böyle Adın da Jumbo. Aslanım Jumbo.”

Sevinç içinde havaya sıçrayıp Arturo'nun yüzünü yaladı Jumbo.

Maria çarşıdan döndüğünde Arturo mutfak lavabosunda Jumbo'yu yıkıyordu. Maria elindeki paketleri bıraktığı gibi yatak odasına girdi ve kapıyı kilitledi.

“Çıkar onu burdan!” diye bağırdı. “Çabuk!”

Jumbo kendini Arturo'nun ellerinden kurtardı, yerlere su ve sabun köprüğü sıçratarak korku içinde bahçeye koştu. Arturo peşinden gitti, yalvardı geri gelmesi için. Jumbo sağa sola koşuyor, daireler çiziyor, sırt üstü yuvarlanıp kendini kuruluyordu. Kömürlüğe girdi sonunda. Bir toz bulutu yayıldı kömürlüğün kapısından. Arturo inledi arka balkonda. Annesinin yatak odasında atılan çığlıklarla çınılıyordu ev hâlâ. Hızla kapıya gidip annesini yatıştırdı, ama hem ön hem de arka kapılar kilitlenmeden yatak odasından çıkmayı reddetti Maria.

“Jumbo o,” dedi yumuşak bir sesle. “Benim köpeğim o, Jumbo.”

Annesi mutfığa gidip pencereden baktı. Jumbo, kömür tozuna bulanıp kapkara olmuş, bahçede daireler çizerek koşuyor, arada sırada sırtının üzerinde yuvarlanıyordu.

“Kurt gibi bir şey bu,” dedi annesi.

“Kırma, ama çok cana yakın.”

“Burda istemiyorum onu,” dedi.

Bunun en az iki hafta sürecek bir tartışmanın başlangıcı olduğunu biliyordu Arturo. Bütün köpekleriyle yaşamışlardı aynı şeyi. Sonunda Jumbo da ondan öncekiler gibi ailede hiç kimsenin sözünü dinlemeyecek, ama annesine tapacak, etrafında pervane olacaktı.

Annesinin paketleri açışını seyretti.

Spagetti, domates salçası, Roma peyniri. Hafta arası hiçbir zaman spagetti yemezlerdi. Pazar akşamlarına saklanırdı spagetti.

“Ne iş, anne?”

“Babana küçük bir sürpriz.”

“Eve mi dönüyor?”

“Bu gece evde olacak.”

“Nerden biliyorsun? Gördün mü onu?”

“Bana sorma. Bu gece evde olacağını biliyorum.”

Jumbo için bir parça peynir kesip dışarı çıktı adını seslenerek. Jumbo, büyük bir hazla gözlemledi ki, oturabiliyordu; zeki bir köpek, sıradan bir sokak köpeği değil. Kısmen kurt soyundan gelmesinin de payı vardı mutlaka. Yürümeye başladı, Jumbo da yürüyordu yanı sıra; burnu yerde, toprağı koklayarak, yolun her iki tarafındaki ağaçlara kokusunu bırakarak, gerisinde kalarak, birden ona doğru koşarak. Westward’a, kar kaplı zirvelerin önündeki alçak yamaçlara doğru.

Kasabının sınırına, Hildegarde Yolu’nun birden Güneye saptığı yere geldiklerinde Jumbo bir kurt gibi hırlayıp yolun her iki yanındaki çam ağaçlarını yokladıktan sonra karşısına çıkabilecek her tür canlıyı uyuracak biçimde hırlayarak dere yatağına daldı. Av köpeği! Köpeğin çalılara doğru sürünüşünü seyretti Arturo, karnı yere yakın. Ne köpek! Kısmen kurt, kısmen tazi.

Tepenin zirvesine yüz metre kala küçüklüğünden bildiği o sesi duydu; babasının taş parçalamak için kullandığı iskarpelanın üzerine inen balyozun sesi. Sevindi; babası iş tulumuyla olacak demekti, severdi babasını iş tulumuyla görmeyi, üzerinde iş tulumu varken daha kolaydı onunla konuşmak.

Çalıların arasından bir tıkırtı geldi ve Jumbo koşarak yola döndü yine. Ölü bir tavşan vardı dişlerinin arasında, haftalar önce ölmüş bir tavşan, berbat kokuyordu. Jumbo on metre kadar koştu, avını yere bıraktı, oturup seyretti; çenesi yerde, gerisi havada, gözleri tavşanla Arturo arasında gidip gelerek. Vahşi bir gurultu vardı boğazında Arturo yanına gittiğinde... Dayanılır gibi değildi koku. Tavşan leşini yolun kenarına tekmelemek için bir hamle yaptı, ama Jumbo ondan önce davranıp leşi ayağının önünden kaptığı gibi muzaffer bir biçimde dört nala koşmaya başladı. Kokuya rağmen hayranlıkla seyretti onu Arturo. Tanrım, ne köpek! Kısmen kurt, kısmen tazi, kısmen de av köpeği.

Ama zirveye vardığında köpeği unuttu, her şeyi unuttu, söylemeyi planladığı şeyleri bile; ve babasının bir elinde balyoz bir elinde iskarpelayla ona baktığını fark etti. Orada öylece durdu hiç kımıldamadan. Bitmek bilmeyen bir dakika boyunca yüzüne baktı Bandini. Sonra balyozu kaldırıp, iskarpelayı yerleştirdi ve balyozu indirdi. Nahoş karşılanmadığını anladı Arturo. Çakıl taşı döşeli bölümü kat edip Bandini’nin üzerinde çalıştığı ağır taş banka doğru yürüdü. Gözlerini uçuşan taş parçacıklarından korumak için kırparak uzun süre babasının konuşmasını bekledi.

“Neden okulda değilsin?”

“Ne okulu? Cenaze kalktı bugün?”

“Kim öldü?”

“Rosa Pinelli.”

“Mike Pinelli’nin kızı mı?”

“Evet.

“Serserinin tekidir Mike Pinelli. Hâlâ kömür madeninde çalışıyor. Hiçbir işe yaramaz.”

Çalışmaya devam etti. Bankın oturağına uyacak biçimde yontuyordu taşı. Noel gecesinin izlerini taşıyordu hâlâ yüzü, çenesinden aşağı kahverengi kalemle çizilmiş gibi duran üç uzun tırmık izi.

“Federico nasıl?” diye sordu.

“İyi.”

“August nasıl?”

“O da iyi.”

Sessizlik, balyoz sesi sadece.

“Federico’nun dersleri nasıl, iyi mi?”

“Fena değil galiba.”

“Ya August’un?”

“Onunkiler de iyi sanırım.”

“Seninkiler.”

“Sorun yok.”

Sessizlik.

“Federico uslu mu?”

“Tabii.”

“Ya August?”

“O da.”

“Sen?”

“Sanırım.”

Sessizlik. Kuzeyde bulutların kümелendiğini, zirvelere inen sisi görebiliyordu. Jumbo’ya bakındı, ama görünürde yoktu.

“Evde her şey yolunda mı?”

“Her şey yolunda.”

“Herkesin sağlığı yerinde mi?”

“Yerinde. Hepimiz iyiyiz.”

“Federico dün akşam iyi uyudu mu?”

“Tabii. Her gece iyi uyuyor.”

“Ya August?”

“Evet.”

“Ya sen?”

“Çok iyi.”

Sonunda sordu. Sırtını dönmesi gerekmişti sorabilmek için; yerden boynunun, sırtının ve kollarının bütün kaslarını zorlayan ağır bir taş alıp bir nefeste sormuştu.

“Annen nasıl?”

“Eve dönmeni istiyor,” dedi. “Spagetti pişiriyor. Seni de sofrada görmek istiyor. Bana öyle dedi.”

Bir taş daha kaldırdı, bu seferki daha da iri; büyük çaba, yüzü morardı. Sonra taşı koyup üzerine yaslandı nefes nefese. Eli gözüne gitti, parmağıyla burnunun yanından aşağı süzülen yaşı süpürdü.

“Gözüme bir şey kaçtı,” dedi. “Küçük bir taş parçası.”

“Biliyorum. Bana da olmuştur.”

“Nasıl annen?”

“İyi. Çok iyi.”

“Bana kızgın değil mi artık?”

“Hayır. Eve dönmeni istiyor. Bana söyledi. Akşama spagetti var. Kızgınlık denemez buna herhalde.”

“Onunla sorun yaşamak istemiyorum artık,” dedi Bandini.

“Burda olduğunu bile bilmiyor. Hâlâ Rocco Saccone’nin yanında kaldığını sanıyor.”

Bandini yüzünü aradı Arturo’nun.

“Ama Rocco’nun yanında kalıyorum,” dedi. “Beni evden kovduğundan beri onun yanında kalıyorum.”

Yalan.

“Biliyorum,” dedi. “Ona söyledim.”

“Ona söyledin mi?” dedi Bandini balyozu indirerek, “sen nerden biliyordun ki?”

“Bana Rocco söyledi.”

“Anlıyorum,” dedi şüpheyle bakarak.

“Baba, ne zaman döneceksin eve?”

Islık çaldı anlamsız bir biçimde, ezgi filan yok. “Hiçbir zaman dönmem belki,” dedi. “Buna ne dersin?”

“Annem dönmeni istiyor. Seni bekliyor. Seni özlüyor.”

Kemerini yukarı kaldırdı.

“Beni özlüyor demek! Özlesin, ne olmuş?”

Omuz silkti Arturo.

“Bütün bildiğim eve dönmeni istediği.”

“Belki gelirim -belki gelmem.”

Sonra yüzünü buruşturdu, burun kanatları açılıp kapandı. Arturo da aldı kokuyu. Jumbo arkasına çömelmişti, tavşan leşini iki ön patisinin arasına almış, salyalı dili dışarıda, Bandini ile Arturo’ya bakıyordu kovalamaca oynamak isteği içinde.

“Defol, Jumbo!” dedi Arturo. “Götür şunu burdan!”

Jumbo dişlerini gösterdi, gırtlığından bir gurultu yükseldi ve çenesini leşin üzerine yasladı. Meydan okuma hareketi. Bandini burnunu tıkadı.

“Kimin köpeği bu?” dedi genzinden.

“Benim köpeğim. Adı Jumbo.”

“Götür onu burdan.”

Ama Jumbo reddetti kalkmayı. Arturo yanına gittiğinde arka bacaklarını sıçramaya hazırlanır gibi havaya kaldırıp sivri dişlerini gösterdi, gırtlığındaki gurultu olabildiğince tehditkar. Arturo şaşkınlık ve hayranlıkla baktı köpeğe.

“Görüyor musun,” dedi, “yanına gidemiyorum. Parçalar beni.”

Jumbo anlamış olmalıydı. Sonra tavşanı patisiyle tokatladı, ağzına aldı ve kuyruğunu sallayarak uzaklaştı... Çam ağaçlarının başladıkları yere varmak üzereydi ki evin yan kapısı açıldı, Dul Hildegarde dışarı çıkıp havayı kararsız bir biçimde kokladı.

“Aman Allahım, Svevo! Nedir bu korkunç koku?”

Jumbo omzunun üzerinden Dul’u gördü, gözleri çam ağaçlarına doğru gidip geldi. Tavşanı yere bıraktı, bu kez daha sıkı ısırıldı ve bahçeyi geçerek bütün edasıyla Dul Hildegarde’ye doğru yürüdü. Oyun oynamaya hevesli değildi Dul. Süpürgeyi kapıldığı gibi onu karşılamaya çıktı. Jumbo dudaklarını araladı, onları güneşte parlayan beyaz dişleri görününceye kadar geri çekti, sicim gibi salya akıyordu ağzından. Gurultusunu yaydı, vahşi, insanın kanını dondurucu, tıslamayla hırlama arasında bir uyarı. Dul olduğu yerde kaldı, toparlandı, köpeğin ağzını inceledi, sonra başını öfkeyle yana savurdu. Jumbo yükünü yere bıraktı, uzun dilini memnuniyetle dışarı yuvarladı. Herkesi dize getirmişti. Gözlerini kapatıp, uyuyormuş gibi yaptı.

“Şu allahın cezası köpeği götür burdan!” diye bağırdı Bandini.

“Senin köpeğin mi bu?” diye sordu Dul.

Arturo bastırılmış bir gururla başını salladı.

Dul Arturo’nun yüzünü inceledi, sonra Bandini’ye baktı.

“Kim bu genç adam?” diye sordu.

“Büyük oğlum,” dedi Bandini.

“O korkunç şeyi benim arazimden çıkar.”

Ha, böyle biriydi demek! Buydu demek kişiliği! Hemen Jumbo konusunda bir şey yapmamaya karar verdi, çünkü köpeğin oynadığını biliyordu. Ama, yine de, köpeğin görüldüğü kadar tehlikeli olmasını isterdi. Ağır ve kararlı adımlarla köpeğe doğru yürüdü. Bandini onu durdurdu.

“Dur,” dedi. “Ben hallederim.”

Balyozu kaldırdı, kuyruk sallayıp derin derin soluyan köpeğe doğru yürüdü. On adım kala köpek arka bacaklarını havaya kaldırdı, çenesini öne uzattı ve uyarı niteliğinde hırladı. Babasının yüzündeki o ifadeyi, Dul orada olduğu için üzerine gelen erkeksi cesareten kaynaklanan öldürme kararlılığını görünce yerinden fırlayıp iki eliyle balyoza sarıldı Arturo, balyozu Bandini’nin güçlü yumruklarından kurtarıp yere fırlattı. Jumbo hareketlendi, avını yere bırakıp geri geri giden Bandini’ye doğru yürüdü. Arturo diz çöküp tuttu Jumbo’yu. Köpek yüzünü yalayıp Bandini’ye hırladı, sonra bir daha yaladı yüzünü. Bandini’nin kolunun her hareketi hırıltıyla karşılanıyordu. Oyun oynamıyordu köpek artık.

Dövüşmeye hazırды.

“Genç adam,” dedi Dul. “O köpeği buradan çıkaracak mısın, yoksa polis çağırıp onu vurdurayım mı?”

Kan başına sıçradı.

“Hele bir cesaret et, allahın cezası!”

Jumbo Dul’a bakıp dişlerini gösterdi.

“Arturo!” diye payladı Bandini. “Bayan Hildegarde’yle bu şekilde konuşamazsın.”

Jumbo Bandini’ye dönüp onu bir hırıltıyla susturdu.

“Seni aşağılık küçük canavar,” dedi Dul. “Svevo Bandini, bu münasebetsiz çocuğun bu şekilde devam etmesine göz mü yumacaksın?”

“Arturo!” dedi Bandini sertçe.

“Siz köylüler!” dedi Dul. “Siz yabancılar! Hepiniz aynısınız, siz ve köpekleriniz, hepiniz!”

Svevo bahçeyi kat edip Dul Hildegarde’ye doğru yürüdü. Dudakları aralandı. Ellerini önünde kavuşturmuştu.

“Bayan Hildegarde,” dedi. “Bu benim oğlum. Onunla bu şekilde konuşamazsınız. O bir Amerikalı. Yabancı değil.”

“Sana da konuşuyorum!” dedi Dul.

“*Buruta Animale!*” dedi Bandini. “*Puttana!*!”

Tükürük sıçratmıştı kadının yüzüne.

Arturo’ya döndü.

“Hadi,” dedi. “Eve gidelim.”

Dul kımıldamadan baktı onlara. Jumbo bile kadının öfkesini hissetmiş, iğrenç kokan ganimetini yere bırakıp geri çekilmişti. Çam ağaçlarının aşağı inen yola açıldığı çakıl taşı döşeli yere gelince dönüp arkasına baktı Bandini. Yüzü morarmıştı. Yumruğunu havaya kaldırdı.

“*Animal!*” diye bağırdı.

Arturo yola çıkmış onu bekliyordu. Birlikte indiler kahverengimsi patikadan. Tek kelime etmeden, Bandini burnundan soluyarak. Dere yatağında bir yerde Jumbo dolanıyor, onun geçtiği yerlerde çalılar çıtırdıyordu. Zirveleri bulutlar sarmıştı, güneşe rağmen soğuk bir rüzgar esiyordu zaman zaman.

“Aletlerin ne olacak?” dedi Arturo.

“Benim aletlerim değil onlar. Rocco’nun. O bitirsin işi. İsteddiği de buydu zaten.”

Jumbo fırladı çalılarının arasından. Ölü bir kuş vardı ağzında, çok ölü bir kuş, günlerden beri.

“Allahın cezası köpek!” dedi Bandini.

“İyi bir köpek o, Baba. Avcı.”

Batıdaki maviliğe baktı Bandini.

“Yakında Bahar gelecek,” dedi.

“Hem de nasıl!”

Daha cümlesini tamamlamadan minik ve soğuk bir şey dokundu eline. Eridiğini gördü, küçük yıldız

biçiminde bir kar tanesi...

SON

[\[1\]](#) Ben buz kestim bu arada! (ç.n.)